

OUP—881—5-8-74—15,000.

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T81/525V Accession No. T290

Author

Title

This book should be returned on or before the date last marked below.

శ్రీ రస్తు.

విక్రమా ర్క చ రిత్రము

జగ్గనమహాకవికృతము.

చెన్న పురి :

వావిళ్ల. రామస్వామి శాస్త్రిలు అండ్ సన్స్ వారిచే.

బ్ర క టి త ము .

పీ ఠి క.

“విశ్వశ్రేయః కావ్యం త దదోషో పరికృతో చ వాగర్థా,
సా వా గ్యా రసవృత్తి స్సాధ్యో హి రసో యథాతథం కవిభిః.”

మన భరతఖండమున సంస్కృతేతరము లగుభాష లెన్నియో కలవు. సాధారణముగ నాభాష లన్నింటిలోఁ గొంచెముగనో గొప్ప గనో సంస్కృతపదములు గలిసియున్నవని మూఁటికి ముమ్మాటికి నిరా ఘాటముగ నిరాటంకముగఁ జెప్పవచ్చును. అందుచే గీర్వాణభాషయం దుఁ జక్కనిపరిచయము గలవారలకు వారి దేశభాషలోఁ బాండిత్యము గలిగియుండు ననుకొనుటయుఁ గలదు.

సంస్కృతభాషాకోవిదుఁ డయి, కర్ణాటకాదిభాషలయందుఁ బ్ర చండపాండిత్యము గలిగి, కవిరాజును, బ్రభువతంసమును, రసికాశ్రేణ రుండును నగుశ్రీకృష్ణదేవరాయలవారు

తెలుఁ గ నేల యన్న దేశంబు తెలుఁ గను

దేశభాషలందుఁ దెనుఁగు లెన్న.

అని తన యాముక్తమాల్యదయందుఁ జెప్పియున్నాఁడు. అట్లే యుల తాత్పర్యముగూడఁ బశ్చిమదేశములయందు వాడఁబడు భాష లలో నిటలీభాషవలె భరతఖండమున వెలయు బాసలలోఁ దెలుంగు బాస ముద్దుల మూటగట్టుచుండు ననియే బహుభాషాభిజ్ఞులయి, ప్రసి డెన్సికాలేజీలో సంస్కృతపండితులు (ప్రొఫెసర్) నయిన మ. రా. శ్రీ ఎమ్. శేషగిరి శాస్త్రిలుగారు ఆంధ్రశబ్దతత్త్వ మనుగ్రంథమును వ్రా యుచుఁ బీఠికలో

“తెనుఁగు వ్రావిడభాషలలో మిక్కిలి సుందరమయినది. కావ్యా లంకారపురాణా ద్యనేకవిషయములలోను జ్ఞానప్రదములయిన బహు గ్రంథములు గలిగి విద్యాభ్యాసవ్యవహారములకు మిగుల నుపయోగ మయిన దని యందఱకును జక్కఁగాఁ దెలిసియున్నది” అని వ్రాసె

యున్నారు. దీనింబట్టి యీకాలమునందును బహుభాషాభిజ్ఞులయి సర సమతులును నిష్పక్షపాతులును నగు వారియాశయ మీయాంధ్రభాష సుందర మగునది యనియే యని స్పష్టమగుచుండలేదా!

ఈభాషయందుఁ బురాతనకాలమునుండి నన్నయభట్టారక తిక్కయజ్వ శంభుదాసాదిమహాకవులు పెక్కండ్రు సంస్కృతమునుండి యితీహాసపురాణాదులఁ బరివర్తనముచేసియు, నూతనకథలం గల్పించియుఁ బెక్కుప్రబంధముల రచించి రాజన్యసభాభూషణలై శాశ్వత కీర్తిని గాంచిరి. వాగ్రంధములు నేటివఱకును బరసపాఠసములఁ బ్రఖ్యాతిఁ గాంచి వాఁబుద్ధిచమత్కృతిజ్ఞానవిశేషముల వెల్లడిసేయుచు నాబాలగోపాలవిదితము లయి యున్నవి.

అట్టిమహాకవులలో జక్కన యనువిద్వత్కవి ప్రఖ్యాతఁ గాంచె. జక్కన పేరయాన్నయామాత్యుని కొడుకు. పెద్దయామాత్య సత్కవి మనుచుడు. ఇక్కవి విక్రమార్కచరిత్రమును బద్యకావ్యముగా రచించెను. క్రీస్తుశకము 1430 తరువాత 1447 సంవత్సరమునకుఁ బూర్వమీకావ్యము చేయఁబడినట్లు కవిచరిత్రమునందు వ్రాయఁబడియున్నది, కాఁబట్టి యిమ్మహాకవి నేటికి రమారమి 480 సంవత్సరముల క్రిందట నున్నవాఁడని స్పష్టమగుచున్నది.

విక్రమార్కచరిత్ర మెనిమిది యాశ్వాసములును 1514 పద్యములును గలిగి విక్రమార్కమహీపాలకలాధరుని నిరుపమాన దివ్యమహిమలను గీర్తించునది యై యున్నది. భారత భాగవత రామాయణాది గాథ లెట్లు సకలజనవిదితములుగ నున్నవో యట్లే విక్రమార్కమహీపాలు కథలు నాబాలగోపాల విదితము లనుట నిర్వివాదాంశము. ఐనను విక్రమార్కమహీజాని రామాయణాదిగ్రంథములలోఁ బేర్కొనఁబడిన మహాపురుషులవలె కేవలపురాణవేద్యుడు గాక యిక్కాలపు దేశచరిత్రమునందుఁ బ్రసిద్ధుఁడైనమహాపురుషుడు. ఈరాజకథలు అక్షరాస్యులు గానివారుకూడఁ జెప్పుచుందురు. ఈతొప్పతిరాజ్యము భరతఖండమునఁ బశ్చిమోత్తరభాగమునం దుండినను వీరిగాథలుమాత్ర మాసేతు

శీతాచలమునఁ బ్రతిగృహమునందను బ్రసిద్ధము లనుట యొకవింత సంకతికాదు.

జక్కన విద్యత్కవిచంద్రుఁడు. ఈతనికవిత్వ మతిప్రౌఢముగనుండును. సంస్కృతాంధ్రపదములను సమానముగ వాడియున్నాఁడు. ఒక్కొక్కచోట గంభీరార్థప్రతిపాదకము లగుసంస్కృతపదములను, ఒక్కొక్కతావున ముద్దులు గులుకు తెనుఁగుపదములను వేదఁజల్లియున్నాఁడు. పద్యము తుదముట్టఁ జదివి వ్యర్థ మిం దేదియైననుండునా యని వెదకినను దొరకదు. ఒక్కపదమును దీసివై చినఁ బద్యమంతయుఁ బాడ గునేమో యను పెనుభీతి సరసమతులకుఁ గలుగక పోదు. పదలాలిత్యము, అర్థగాంభీర్యము గలిగి పద్యములన్నియు నిత్యుదండములంబోలి రసాల నాలము లై క్రాలుచున్నవి. ఎట్టిమూర్ఖుని చిత్తమానైన నొక్క నిముసమున సవరింపఁజాలునీతు లొక్కొక్కతావునఁ గ్రక్కిఁజిసి యున్నవి. శృంగారమును శ్రుతిహితముగ వర్ణించుటలో నీతఁడు తిక్కయజ్వళో సరిసేయఁ దగువాఁ డని ప్రతికరణశుద్ధిగాఁ జెప్పనచ్చును. ఒక్కొక్కస్థలమున స్వభావవర్ణనము హృదయంగమముగ నుండి కవి విమల మనీషావిశేషమును లోకానుభవమును వెల్లడించును. అతిశయోక్తి వర్ణనముగూడ వెగటుగనుండక మనస్తోషజనకముగ నుండు నని చెప్పుటకు వెనుకంజ వేయవలసినపనియే లేదు.

చిన్నిపదమును బెట్టి యెంతయోయర్థము నిమిడించు శక్తి యీతని కుగ్గుతోఁ గలిపి పెట్టి నట్లున్నది. మొత్తముమీఁద నీజక్కన కవిత్వము సలక్షణమై సరసజనహృదయంగమమై కథానాయకునిమహిమవలె శ్లాఘాపాత్రముగ నున్నదని చెప్పుట కెవరునుసందియమొందరు.

ఇంక నీతనిశైలిఁ దెలుపుటకై కొన్నిపద్యము లుదహరింపఁబడు. ఇక్కవితల్లజునకు సంస్కృతాంధ్రములయం దసమానపాండిత్యము గల దని ముందే వ్రాసియుంటిమి. దాని క్రిందిపద్యములు దృష్టాంతములు.

సి. శీలవతీసత్యశృంగార రేఖావ, నాంతరక్రీడావసంతుఁడగుదు

మంజులతర రాగమంజరీవత్తోజ, మంజరీమధుపకుమారుఁడగుదు

ఘమతి సీమంతినీ కమనీయశశికాంత, పాంచాలికాశీభానుడగుచు
మదనరేఖావధూమానసాంతరరాజ, హంసావతంస విహారుడగుచు
వరుస దక్షిణనాయకత్వమున మించి, యొక్క తెలుగున ననురాగ మొండఁజేసి
యుచితరతిరాజ లీలల మోలలాచ్చె, జడదగు ప్రహీతలచక్రవర్తి.

౧ ఆ. ౧౬౩ ప.

మ. జవనత్వప్రభవప్రభావధరితా, బాసేయవాహంబులకొ
శ్రవణోత్సరితచంచరికమదవం, చ ద్వారణవ్రాతముకొ
నవరత్నాభరణవ్రజంబు నయనా, సందారకందాక్షులకొ
నవశస్త్రానశులకొ వధూవరులకుకొ, వైదర్భుడిచ్చెందగకొ. ౪ ఆ. ౧౯౦ ప.

జాబిల్లి వెలుంగుబోలె హృదయానందసంధాయకము లగు
నాంధ్రపదంబుల గూర్చు నేర్పు జక్కనకవికి గల దిని యీక్రందినద్య
ములు సాక్ష్యమిచ్చును.

చ. పదముల తొట్రుపాటొదవబ్రాణసభీజనభాషణంబులకొ
మది దమకంబు లజ్జయునుమచ్చరికింప వణంపమేనితో
మదనతి ఎందమందగతిమార్దవమెప్పుగ వచ్చెఁ బైపయిం
బొదలుచుచున్న రాగరసపూరముతో నెదిరించు కైవడికొ. ౪ ఆ. ౨౧౬ ప.

సీ వెన్నెలఁజరియిడ్డ వెండితీగెలబోలు, యజ్ఞోపవీతంబు లఱుతి నమర
గన్నెఁజెగలవృహవన్నె మించిననీరు, కావీదోవతిగట్టు కటిఁ దల్గి
వెలిదమ్మివిరివీరి యెలదేటిగతిగంగ, మట్టిపై వేలిమి బొట్టుదనగ
నీలకందుకముపై గీలించుముత్యాల, విధమున సిగఁ గమ్మవిరులు మెఱుగు
లలితనవయావనారంభకలిత మైన, మేనిమెఱుంగులు మెఱుంగుల మెఱుంగుల దెగడ
బంద్రిధరుకృప బ్రహ్మవర్చసముగన్న, మారుడనమెప్పు విప్రహమారుఁగాంచె.

౭ ఆ. ౧౪౩ ప.

సీ. చెక్కులందు నివాళి నేయు లేనగవులు, తాటంకరుచిక్ల కొటునేయ
జిగిధగద్దగ యను బిగువుఁజన్నులనిదగ, గ్రామ్మించుసరులు త్రో ద్రోవులాడ
సంటిన గందుమో యను మేనిమనుఁగాంతి, యిరుగెలంకులకు నుప్పురముదాట
దొంగలిదెప్పల దూరదుంకనలాడు సోలుఁజూపులు మరుమేలుకొల్ప
బట్టుగవు సెనదీసిన భావభివుని, పసిడివిలుకమ్మిమో నాగ ముసుగు దిగిచి
పఱుపుమీదను గూర్చుండఁ బడికళావ, తీగిరోమణి యారాజు దిక్కుచూచి.

౮ ఆ. ౧౦౧ ప.

భాగవతమునఁ బోతనామాత్య సత్కవివలె సీసత్కవియు నం
త్యప్రాసము లుంచి పెక్కుతావుల నర్జించియున్నాడు.

శా. చండసూక్తి వటుండు గాంచె బహుధా బల్పన్ని శాటంబు ను
ద్దండాహూతమునీ భ్యవిభ్యవమృతాంధస్సిద్ధశాటంబు వే
దండాశ్యభ్యజినీక వాటము మహోద్యుధూమసంఘన్నమా
ర్తండుస్యంవసంఘాటముక బలిమఖాంతి ర్వేదికావాటమున్.

భా. ఆ. ర. స్కం. ౫౩౦. ప.

ఉ. లోలతఁగాంచె నానుగూణలోలుడు చానుశిలాగళియు
బాలతటీప్రవాళఘనసత్తరువాటముఁ బొన్నాశుంగళి
ద్రాలహరీవేనోదవిహగజ్జలశీకరనిర్గతక్రమో
ద్వేలహగప్రణామమతిదీపితసూటము పోయనూటముక. నిక్ర. ౨౨. ౨౦౮. ప.

ఉ. శ్రీలలితుండు దానగూణీలిపుండరుఁ డంతగాంచె శ్రీ
శైలము రుజ్జరామరణసంక్షయకారి ఘనాపదీలతా
బాలము సార్వకాలికవసంతనితాంతలతాంతవిస్ఫుగ
త్నాలము సానుసంగతలసస్మృణిదీప్తనిగంత గాళముక. నిక్ర. ౨౩. ౧౮౮. ప.

ఉ. ముందటఁ గాంచె నాశుభసముజ్జ్వలమూర్తి పురందరుండు ని
వ్యందకృపాతంగము బిశంగకపర్వసురంగముక పిని
వ్యంగిత భక్తలోకహృదపాంగము సుందరశ్చక్రకందగా
మందిర మల్లికార్జునసూర్యుడు పూర్ణిత సిద్ధలింగముక. నిక్ర. ౨౪. ౨౦౦. ప.

ఉ. ఇత్యుధనుర్వపతుని రసీందుకృతాతుని సర్వదేవతా
భ్యతుని నాదిభితుని హతప్రతిపతుఁ గృతాంతదంతిహ
ర్యతు మహాముముక్షు శరణాగత గతూదతుఁ శ్రీవిహ
పాతుని నానశేంద్రకమణితుని గాంచె గృహకటాక్షునిక. నిక్ర. ౨౫. ౨౨౦. ప.

శ్రృంగారరసమును స్రుతిహితముగ నిర్ణయింపటలో జక్కనకు
మంచి పాండిత్యముగలను. ఆవిషయము నిక్రందిషద్యములే సహస్రముఖ
ముల ఘోషించుచున్నవి.

సీ. భామినీమణిమధ్యభాగంబు కృశ మని, కటితటంబున నిల్పె గౌరవంబు
దొయ్యలివలిచన్నదోయి కిర్కశ మని, యడుగుల మార్దవం బలవంబు
గమలలోచనకుంతలములు వక్రము లని, తనువల్లికకు జక్కందన మొసంగె
బూడిఁగఁబోడిమాపులు చంచలము లని, మెలపు నెన్నవపున మేళవించె
నబలనఖములు క్రూరంబు లని తలంచి, సౌమనస్యంబుగూమున సంభవించె
నీరజాసనుఁ డెంతకు నేరఁ డనుచు, జగము గొనియాడ నెప్పునా విగురుబోడి.

ర ఆ ౧౭ ప.

తే. తమ్ములాకొమ్మనెమ్మొము తమ్ములనగ, బింబమాయింతి నెమ్మొవి బింబమనగ
జాతియూనాతిలేనవ్వుబాతియనగ, రామ యొప్పారు లోకాభిరామ యగుచు.

ర ఆ ౧౮ ప.

ఉ. కన్నులుగండుమీలుఁ దొలకారు మెఱుంగులుఁ గాముబాఱుమల్

చన్నులు కుంభికుంభములు సం నెఱగబంతులుఁ జక్రవాకముల్

ప్రన్ననిమేను పుష్పలత, పైడిసలాక ప్రసూనసాయకం

బన్నలినాక్షిఁ బాసి విరహవ్యథ సెంటిఁ జరింప వచ్చునే.

౩ ఆ ౧౯ ప.

అతిశయోక్తి వర్ణనము కవులకు స్వభావసిద్ధమైన సందుసంగ్రహాడ
నీకవి యుక్తియుక్తముగఁ జెప్పఁగలశక్తి గలవాఁ డని యీక్రిందిపద్య
ము చాటుచున్నది.

సీ. పాలమున్నీటిలోఁ బవ్వలించినయట్టి, నీలవర్ణుడు నిద్ర మేలుకొనియె

వెగడొందిరవిజేరి నొగలగట్టినయట్టి, వాహంబు లాకలు వైచుకొనియె

నదరిపాటునబిట్టు బెదరి పగ్యతపుత్తి, కందర్పదమనునిఁ గొగిలించె

బన్నంబులకల్ల భయముమిమ్మటముగాఁ, బాతాళలోకంబు బహ్మరిల్లె

గమలజానివేదపతనంబు కవలువోయె, నద్రులెల్లను నచలత్వ మపనయించె

గిగ్గజంబులు జీఱజీఱ దిగిగ్రొమ్మెగ్గె, వారిరాసులు పిండిరి వండులయ్యె. ర ఆ ౧౦.

స్వభావోక్తి వర్ణనమునం దీకవిచమత్కృతీ యీపద్యమువలనఁ
దేటపడును.

ఉ. వలభుజముం గపోలమును వంచులంచినమోములజ్జయం

లలితకటాక్షముం బ్రయవిలాసముఁ జిత్తిముఁ జిత్తజాతుఁడుం

దలఁపులుఁ గోర్కులుం బెరయఁ దద్దయునున్నె విహారశయ్యపై

విలసితలీల బాల బాట్రవేల నిలాతలమున్ లిఖించుచున్. ర ఆ ౨౦ పద్యము.

సామెతలు జక్కనకవిత్వమునుండియే పుట్టిన వని చెప్పినట్టి
పద్యములు.

క. తనయొడలం గల నెత్తురు, ధనహీనుని విడిచిపోవు చారాదిగుహ్య

జ్ఞనములు విడుచుట యరుదే, మనుషీనుఁగు నిర్ధనుండు మదిఁ బరికింపన్. ౨ ఆ. ౧౭౨

క. సిరియును నాయువుఁ గడు న, స్థిరములు జముఁ డదయుఁ డిది మదిం చెలిసియుఁ జే

యరుధర్మము “ధర్మస్య, త్వరితాగతి”యను పురాణ వచనము వినరే. ౨ ఆ. ౧౮౧వ.

గీ. ఎందు “గుడి మ్రొంగువారికి నంది పిండి, వడియ” మనుపల్కెఱుంగరే పుడమిలోన

౨ ఆ. ౨౩౮ ప.

క. బాతులు నాతులకందుకొ, నీతములే కున్నిక “గామినీ లోకానాం
జాతిప్రకల్పితా” యను, నీలిపుగాతనమె కాక నేటిదెయగయన్. ౩ ఆ. ౨౮ ప.

క. ఏమియుం గానఁడు పతికాం, తామగ్నఁడు గానఁ గార్యతతి యెట్టిదయా
“కామాంధోపినపశ్యతి” నామును వినఁబడినపలుకు నైజమికాదే. ౩ ఆ. ౨౯ ప.

ఇట్టి వింక నెన్నియోగలవు. వాని నన్నిటిని జేర్చిన నతివిస్త
రమగు నని వదలితిని, పాతికులాయా సాదర్భముల సయ్యె చమత్కా
రములం గని సంతసొత్తురు గాత మని యీషయము నితఁడో విర
మించుచున్నాను. శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ.

రాయలబోలువారు కవిగాయలనెల్లఁ గానఁజెంచి గా
దాయము నేయుగ్రంథసముదాయము దైవ్యముమొందఁ గాంచి. “యా
హో! యని, ముద్రజాదబుగదా! యింకొక్కనివాపశాస్త్రిప్రా
లేయకరుండు ముద్రాబలిష్ఠత నెంతయు సాపి కల్పమున్
నేయు కవీశ్వరోత్తముల చిన్నెలువన్నెలు దేశకాలమున్
బాఱుక పీఠికాముఖము లందిగ నద్దముకీర్తి దెల్పుదున్
“వ్రాయవె? దీనికావిత”ను నంగను వ్రాయఁగ నొప్పితీరఁగన్.

ఇట్లు

పెన్నవెందులకోయులు,

బొబ్బిలి.

బులుసు. నీతారామశాస్త్రి.

శ్రీ రస్తు.

విక్రమార్గ చరిత్రము.

శారీరీచనీలహా క్తక మశ్రీ శ్రీశ్రీవిభూషామృశీ
ప్రాగల్భ్యంబులు కృష్ణపాండుగతమప్రాధం బ్రతిష్ఠింపఁ దే
శోగల్భ్యండు యొప్పుశ్రీహరిః శ్రీశ్రీ శ్రీశ్రీ రక్షిండు వి
ద్యాగంభీరుని జన్మమంత్ర సుతు సిద్ధాంత్యమాదామగన్.

1

చ. కనకనగంబు బొమ్మరముగా భుజగేందుగిడు జాలెగా నమ
ర్చిగిరిపుత్రి గాంచి యివి చెండును దేవధనంబు లన్న స
జ్జననిహితోపదేశమున సన్నతి వానిఁ బునఃప్రతిష్ఠచే
సినగణనాయకుండు కృప సేయున సిద్ధనమంత్రకోరికన్.

2

ఈ. ఆనకు లై నాతిండు చతురానముఖులకోర్కి దీర్చు లం
గాననదివ్యమూర్తికి పదానమందే గనియించి యానన
ప్రాననుసంస్తవంబులకు నందనికే క్షిధరుండు సానుకిం
సాననుఁ దై నృపేంద్రసచివాగ్రశిష్యునఁ గామఁ గావున్.

3

చ. హరిహరసంగమంబున మహాద్భుతభంగిఁ జరించి చేతులం
బరుతుసినాకఖడ్గఫణిపాశ కపాలవరత్రిశూలముల్
కరమరురక్తిఁ బూని, నులిఁ గాంచిన బెల్లముకొండధ్వజరవుం
డురుమసామధ్యుఁ జేయు సుగుణోన్నతు జన్మయసిద్ధధిమణిన్.

4

ఈ. రాజు సహోదరుండు, రత్తిరాజు సనూజుఁడ, తొండ్ర వాహినీ
రాజు వరుండు లోకములరాజు రాజితలీల నొప్పునా

- రాజమంశయాన సిద్ధి, రాజ్యరమణీయుఁ జేయుతఁజ్
రాజనుత్రప్రతాపగణరమ్యుని జన్మయస్థిధీమణిన్. 5
- క. క్షీరమృతశశికారద, నీరదనీహాహాగనిర్మలశోభా
గౌరవకళావిశారద, శారద సతతంబు బోధిమ జన్మయస్థిధిన్. 6
- చ. హరిహరనీరజాసనసుఖావహమై నిమిషార్థమాత్రలో
నిరువదిరెండునూలులకు నెక్కుడు నిర్వదియోజనంబు లే
యరదము లీలవోలెఁ జను నంబరవీధి ననారతంబు నా
సురధము సన్మనోగధము చొప్పుడ నీవుత సిద్ధిపాల్రికిన్. 7
- సీ. పుకరంవనిత్యుండమందారమాలిక కబరీధరంబున సౌజనుమీఱ
రమణీయమా క్షికరత్న హారంబులు కుచకుంభములమీదఁ గొమరుమిగుల
గాంచనాంచలనివ్యక్తాశేయచేలంబు ఘనకటీతటమునఁ గరము మెఱయ
ఘనసావకాశ్మీరగంధసాగోదారవృక్షమదవంకంబు మెయి దనర్ప
మఱియు బహువిధశృంగారమహిమ మించి, హాటకోన్నతదివ్యసింహాసనమునఁ
జేసిరిల్లెదపాగ్వతీదేవి కరుణ, పంత్రిజన్మయస్థిధి మమదుఁగాత. 8
- చ. అచిరములైనయన్యరుదు లన్నియు నావల బోవఁదొడ్డివా
జ్నిచయమనోహరం బయికనేర్పు త్రికాలముఁ బ్రస్తుతింపఁగా
సుచరిత రామసంస్తవనసూక్తిసూధాగన మానునెవ్వఁడా
ప్రచురకవిత్వతత్త్వనిధి భక్తి భజించెదఁ బుట్టపుట్టువున్. 9
- ఉ. ఆని నసంతసఁఖ్యుఁ దనరాయచు నేరి కగమ్య మైనయా
వేదము నెల్ల విపులుఁ బ్రవీణతతోఁ బఠియించునట్లుగా
శ్రీ దనరార నాలువుగఁ జేసినపుణ్యుఁ బరాశరాత్మజాజ్
మోదముతో నుతింతు మునిముఖ్యుని నేకముఖాబ్జగుంధపున్. 10
- సీ. శ్రీహర్ష శివభద్రుఁ జిత్తపు శివదాసు సౌమిక్లని సుబంధు సాన్వభౌము
కన్యామృతకవీంద్రుఁ గామందపఁ గలింగుఁ గవిరాక్షసుని భాసుఁ గాళిదాసు
ఎల్లాణు లిల్లాణు మాఘు మయూరుని వాసును వరరుచి హేమచంద్రు
భవభూతి భరణి భట్టనారాయణు భట్టగోపాలకుఁ బ్రవరసేను
రాజశేఖరు హర్ష మురారి బోధు, వగలుణునిదండి నాశాతపఁ నుని వి
నాయకుని జయచేవుదిజ్ఞాగు భద్ర, హరిని భామహుఁ గవిరాజు నాత్మ దలచి.
- ఉ. వేయివిధంబులందుఁ బదిజేవురు నెద్దలు సత్ప్రబంధముల్
పాఠక చెప్పి రిట్లు రసబంధు వాగ్విధివాళిరామధా

రేయులు శ్లోకాననవరేఖలు నాగఁ బ్రశస్తికక్కురే
యేయుడునన్న పార్యుగతి నిధర నట్టిమహాత్ముఁ గొల్పెదన్.

12

చ. పరువడి భారతాఖ్య గలపంచమవేదము నాంధ్రభాష సు
స్థిత రచించుచో గృతిపతిత్వముఁ గోరి ప్రసన్నుఁడైనయా
హరిహర నాథుచో బడసె నవ్యయసౌఖ్యపదంబు నెవ్వఁడా
పురుషవ రణ్యఁ దిక్కకవిఁ బూని నుతింతుఁ గృతార్థుఁడొత్సవున్.

13

ఉ. ఈత్రయిఁ దాఁ బ్రబంధపఁ మేల్వేరుఁడై విగచించె శబ్దలై
చిత్రి నగణ్యపద్యము నశేషము శ్రీనరసింహరామచా
రిత్రములున్ బుధప్రజగరిస్తత నెఱుఁగెనంభదాసుఁ డా
చిత్రకవిత్వవాగ్విభవంధేతుఁ గొల్పెద భక్తియుక్తితోన్.

14

మ. నవశత్రుగఁ సానుబంధపదవి న్యాసక్రియాభావగౌ
రవపాకధ్వనీతిశయ్యలఁ గవీంద్రశ్రేణి కావ్యాఁగ జె
ప్పవృథామత్సర మూని దుష్కువులుఁ జెప్పంజూతు రల్లెకి దా
శివును గాండవమాడ నాడవె పితావృథాతపేతాశమున్.

15

మ. నవనానారసభ స్వరార్థపదవి న్యాసక్రియాలంకరి
శ్రవణానందకథాసుధామయమహాసారస్వతాంధోగిల్
నవలీల విహరించుతద్భుత గణాంకకారులై యుండఁ గాఁ
గవితాప్రాధిమ లేనియజ్ఞులు వృథా గర్వాంఘు లే తాడుగో.

16

క. ప్రతిపద్యముఁ జోద్యముగాఁ, గృతిఁ జెప్పిన నొప్పుఁగాక కృతి నొకపద్యం
బలిమూఢుఁడైన జిత్రతఁ, బ్రతిపాదింపఁడె ఘణాత్మగ న్యాయమునన్.

17

ప. అని యిట్టిచేవతాప్రాధాన్యమును శిష్టకవిజనకీర్తనంబును దుష్టకవినిగ్రాసనంబును జేసి
యపూర్వకథాబంధరసప్రబంధగచనాకాతుకుండవై యుండునంత.

18

సీ. నవరసోజ్జ్వలకావ్యవాటకాలంకార నికషోపలవివేకముకవివరులు
శ్రీమహాభారత రామాయణాదిపురాణపారిణిపారిణిమలును
వేదాంతవైశేషికాదిషడ్వర్ణనతగ్గుకగ్గుతు లై నతార్కికులును
దత్తిలభరతమతంగకోహళమత ప్రముఖసంగీతపాంగతులును
మహిమఁ గొలువంగ నాస్థానమండపమున, జనితసాహిత్యోపసాహిత్యసరసగోష్ఠిఁ
జిత్తి మెగురొత్తి జన్నయసిద్ధమృతి, కొలువుగూర్చుండి నను వేడ్కఁ బిలువఁబంచి.

- సీ, మా సంస్కృతప్రాకృతశౌరసేన్యాదుల ఘటికలలో మొకశతకంబుఁ జెప్పఁ
బ్రహ్మసప్రకరణభాణాదిబహువిధరూపకంబులయందు గూఢి మెఱయఁ
బ్రకచతుర్భుద్రచతురుత్తరాధికక్షుద్రకావ్యములు వెక్కులు ౭ చింప
నాంధ్రకవిత్వంబునందు బ్రబంధంబు మేలుగాఁ దడ్డలు మెచ్చఁ జెప్ప
నిమ్ముల నేటి నేధాతువుల నేమిరసమున నైన వర్ణనము నేయ
సరి యేకసంధాద్విసంధాత్రిసంధలఁ బొడవనఁ బొరిబొడఁ గడవఁ ఒదవ
నెవ్వఁ డేయవధాన మెఱుంగు నయ్యనధానమున నాని కిందుక ముల్లునూప
వృత్తికిందముఁ గందవృత్తంబునుం జతుష్కందంబు మొదలుగాఁ గలుగుగర్భ
కావ్యవర్గముఁ జెప్పఁగాఁ బ్రబంధంబులు, గ్రొత్తలు పుట్టిమఱిని లిఖింపఁ
గా; నక్షత్రమృతికింబు మృత్రామృతికింబు బంధమృతికింబు నాని
గోప్యంబులుం గ్రియాగోప్యంబులును భావగోప్యంబులును జెప్ప గోప్తియందుఁ
బద్యంబు గీతికాగర్భటి నొగిఁ జదవంగ నెల్లపిద్యలసంచు లెఱుంగ నేర్తు
ననుచునెల్లారితిరుకాళమనుజవిభుని, సమ్ముఖియున సాహిత్యవర్ణి మెఱసి
మహిమ గాంచినవెద్దయామాత్యసుకవి, మనుమఁడవునీవు నీవంశమహిమయొప్ప. 20
- క. ఆడఁడు మయూరరేఖను, గాఁడం బాఱండు బాణగతి మన మెరియక
బ్రోడఁగు నెద్దయయన్నయ, మాడకు మాడెత్తె యతనిమాటలు జగతిన్. 21
- క. అని మీతండ్రిమహత్త్వియు, జనవినుతరసప్రిసంగసంగతకవితా
ఘనతేజాలు కవిరాజులు, గొనియాడుదు గభిలరాజకుంబరసంధిలన్. 22
- క. చక్కన నీవైదుష్యము, చక్కన నీకావ్యగణనచాతుర్యంబున్
చక్కన నీనాన్వయిని, చక్కన నీవంశవంశిని చక్కననుకవీ. 23
- క. స్వాభావికనకపితా, ప్రాధివముల నుభయభాషఁ ప్రాధిమఁజెప్పక
భూభువనంబున సరి లే, రాభారతి నీవుచక్క నన్నయబక్కా. 24
- న. అనిసంభావించి. 25
- తే. వనము నిధియును నల్లిల్లు వరసుతులును, జెఱుపు గుడియును ధరఁబ్రతిష్ఠితములయ్యఁ
గృతియుం నైకొన్న సప్తసంతతులవలనఁ, గీర్తిసుకృతంబులకును నేఁ గర్త నగుదు. 26
- సీ. పత్రిభాగ్యుభయరూపరాణికత్రాసకలపురాణాస్త్రములయందుఁ
బరమాగ్ధచరితాగ్ధభారతరామాయణాదిపరిబంధకావ్యములయందుఁ
గల్పాంతరస్థాయిగద్యపద్యప్రాయకమనీయచిత్రికావ్యములయందు
రసికజనానందరససుధానిష్యందవిలసితనాటకావలలయందు

సకలదేశభాషావిశేషములయందు, వయస బ్రహ్మతమనఁగ నుత్పాద్యమనఁగ

మిశ్రమన సుష్పసత్కథామేశనంబు, లెన్నియన్నియు విన్నాడె బిన్ననాడె. 27

చ. తలఁపఁ దదీయయేకకవితానముకంటెను సాహసక్రియా

కలితవదాన్యతాదిగూఁగొనవరేఖల విక్రమాకృతభూ

తలపతి యెక్కుడై నెగడె దచ్చరితంబుఁ బ్రబంధశయ్యగాఁ

దెలుఁగనఁ జెప్పి యాకృతిపత్తిత్వము మా కొడఁగొన్ను నేర్పునన్. 28

వ. అని నవినయంబుగాఁ గనకమణిభూషణాంబునసాంబూలంబు నొసంగి గాగరించినం

ప్రమోదించి తత్ప్రబంధంబునను ముఖాకల్పంబుగా నాప్రధానోత్తమువంశంబుఁ

ప్రశంసించెద.

29

ఆ. జలజనాభునాభిజలంబున జనించె, బ్రహ్మ యతనివదనపంకజముఁ

జనిత మైనవిప్రజాతికిఁ గొడవుగా హరితమునక రేఖ్యుఁ డవతరించె. 30

ప. ఇనతోటిప్రతిమానతేజఁ డభవుం డీశానకక్రియచే

దనకం దీక్షయొనర్పఁగా మెఱసె నుద్యధిర్మతాస్త్రక్రియ

పానుకాత్యాయనదీక్షగౌతిముల సాహస్యస్థిరబాణ మించెన

న్మునులెవ్వారును నేర్తురే హరితునిక బోలం బ్రభావోన్నతిన్. 31

వ. తదీయగోత్రంబున నూత్నరత్నంబై జనియించి.

32

సీ. వేదశాస్త్రపురాణవిజ్ఞానసరణిమై నధిగతపరమార్థుడై తనర్చు

నెద్దనపూడిరాజేంద్రచోడతమారమణుచే నగ్రహారములు వడసె

గనకదండంబోలికాచ్చత్రిచామగప్రముఖసామ్రాజ్యచిహ్నుముల నుమ్మె

నర్వతోముఖముఖ్యసవనక్రియాపేక్షి నుభయనశించి ఘోరించె

నన్నదానాదిదానవిద్యావయండు, పగమైతెవనదానాగపాదనండు

హరితవంశాంబునిధిసుతుఁ డార్చునుతుఁడు, సుగుణశీభ్రాజి మూలసోమయాజి. 33

క. అమృహితాత్మనితనయుఁడు, సమ్యావదయానిధానసౌజన్యరమా

సమ్మోదితబంధవుడై, యిమ్ముహితో సిద్ధమంత్రి యెన్నికకెక్కన్. 34

ప. శుశ్రుతుల వన్నియకెక్క, శాస్త్రములచే సాం పగలించెక, మహా

న్నతిఁ బోషించె బుర్రాణకావ్యరసనానానాటకాలంకృతుల్,

కృతువర్గంబుల సుప్రయోగమహిమక గాంచెక, విరింగాన్వయసా

ర్జితపుణ్యం డగుసిద్ధమంత్రి సుగుణశీమించి నేలించినన్. 35

35

చ. వనరుహనాభు కుద్ధవుఁడు, నజ్జికి జీవుఁడు, వత్సధారణి

శునకు యుగంధరుండు, దిలిసూతికి డైత్యగురుండు విక్రమా

ర్కునకును భట్టిరీతి నధికం డగునన్నయగంధవారణం

బునకుఁ బ్రధానుడై నుతులఁ బొందెను సిద్ధనమంత్రి యిద్దరన్.

36

వ. అన్యుహాపృథానోత్తముండు.

37

చ. పరిణతవ్యకావ్యరసభావవిజృంభణభూరికిరీమా

స్ఫురితచరిత్రితత్త్వసరసుం డగుపేరయనన్న నాగ్యహో

దరి యగునూరమాంబిక ముదం బలరంగఁ బరిగ్రహించె భా

స్వరకమలాజనార్దనవివాహమహోత్సవలీల మీఱగన్.

38

క. ఆదంపతులకు సుకుప్త, ప్రియదృష్టమున మంత్రిభాస్కరుండు దయా

పాదితవాంధవనికరస, హోదయుఁ డగుజన్న మంత్రియునుఁ గల్గి రొగిన్.

39

వ. అందగ్రజుండు.

40

చ. అమృతగీర్దనంయమివదాంబుజపట్ననాయపండు నా

నమితరవిప్రజాపనిక గాంచితప్రజ్ఞాండు నాగ నీశ్వరా

గమపరమార్థ వేనియనఁ గంజభవాన్వయవర్ధనుండునాఁ

బ్రహ్మహితకీర్తిఁ బెంపెనఁగె భాస్కరమంత్రి సతాపధాముండై.

41

తే. సుజనమిత్రుఁ డాదిత్యుండునుతుండు గాఁగ, మనుమండై నాగధీమణిమహిమ మెఱయ

భాగ్యనిధి యనభాస్కరప్రభువరుండు, పుత్రిపౌత్తాగ్రభివృద్ధిచే బాలుభుమితి.

42

వ. తిదనాసంభవుండు.

43

సీ. విమలవర్తనమున వేదశాస్త్రపురాణ వాక్యాన్తసరిణికి వన్నె వెల్లెఁ

బరమహృద్యం బైనపద్యశతంబున దేవకీతనయు విధేయుఁ జేసె

రసికత్వమున దేవరాయమహారాయ కరుణాకటాక్షవీక్షణముఁ గాంచె

గర్జాటకటకముల్ గలయంతయును మెచ్చ గణకవిద్యాపౌశ్చి ఘనతకెక్కె

గురులఁ బోషించె సత్కవివరుల మనిచె, బ్రజలఁ బాలించె భాగ్యసంపద వహించె

హరితమునిముఖ్యనంశరత్నాకరేంద్ర, చంద్రుండై యొప్పసిద్ధయజ్ఞమంత్రి.

44

మ. అరసెన్ బంధుల వైభవోన్నతులఁగా నాదిప్రధానావళిన్

దొరసెన్ నీతినివేకవిస్ఫుగణచే దోంపునత్కిర్తులన్

ఋరసెన్ బూర్వవదాన్యనగ్గముల మోహో యెందు నేమంతలున్

సరియే సిద్ధయజ్ఞ మంత్రకి మనీషాదేవతామంత్రకిన్.

45

వ. అన్యుహామంత్రీశ్వరుని కులపాలికాగత్నంబు.

46

సీ. పరమపతిప్రతాగరిమ నీసతి కెన్నఁ బ్రతిలేరు ధర నరుంధతియ దక్కఁ

బుత్తులఁ గాంచినపోల్కి నీకాంతకుఁ జింతింప సరిలేరు గొంతి దక్కఁ

దాలిమిపేర్మి నీతరుణీలలామకు నెన లేరు ధారుణీవనిత దక్క-
సౌభాగ్యగరిమ నీసాధ్యకి నుపమింప లక్ష్మ్యంబు లేరు శ్రీలక్ష్మి దక్క-
రూసుమన నీవధూమణి జూపి చెప్ప, బోడు లేరు సురాధిపునుదతి దక్క-
ననగఁ బుణ్యపుముడి మోచి యక్కమాంబ, బంధువులపాలిసురభినాఁ బరచా ధగణి.

క. ఆగమణీగమణులకును, శ్రీరంజిల్లంగ నవతరించిరి విధివో
దారుడు సిద్ధసమృత్తియు, నానూళయశుండు ధైరవామాత్యుండున్. 48

సీ. సాబగుమైఁ గనువిచ్చి మాడనేర్చిననాఁడె సుజనులఁ గరుణతోఁ జూడ నేర్చె
మువ్వంబు దళుకొత్త నవ్వ నేర్చిననాఁడె నయమార్దహీనుల నవ్వ నేర్చె
నడుగెత్తి యల్లన నడవనేర్చిననాఁడె ననిచి ధర్మముతోవ నడవ నేర్చె
లలిఁ గొక్కుఁబల్కులు పలుకనేర్చిననాఁడె పరికించి సత్యంబు పలుక నేర్చె
వ్రాయ నేర్చిననాఁడె సద్యద్దసమితి, నగ్ని నగ్గులు వ్రబల వ్రాయంగ నేర్చె
బాల్యమునయంద బహుక శాస్త్రాధిమింఁచె, జిగయశోహరి జన్మయసిద్ధశారి. 49

సీ. చిత్రగుప్తనకై నఁ గలింపింప నగు దైవ, పశ్చిమిద్యాస్త్రాధి సునతి కెక్క-
నవఁ సంభులయందు నవ్యకావ్యంబులు, కవిజనలొల మెచ్చిగా మెనర్చె
నాశిము ప్రైములసోయగము మించినవ్రాలు, గురువతో నిరుగేల వ్రాయ నేర్చె
నాత్మీయలిపియట్లు లవ్యదేశంబుల, లిపులను జదువంగ నిపుణుఁ డయ్యె
దేవరాయమహారాయధీవిధేయ, మంత్రివల్లభచామనామాత్యదత్త
చామరచ్చత్రశిఖికాదినకలభాగ్య, చిహ్నములమెప్పె జన్మయసిద్ధచుండ్రి. 50

ఉ. చంద్రుడు కాంతి నర్జునుడు శౌర్యమునకా హరి సంపదకా హరి
శృంగుడు సత్యవాక్యమున శంభుడు భూతి గురుండు నీతి దే
నేంద్రుడు వైభవంబున ధనేంద్రుడు దానమునందు నీ దనకా
సాంద్రయశోవిశాలుఁ డగుజన్మయసిద్ధయ యొప్పు నెప్పుడున్. 51

ఉ. వైభవకశాపివేకగుణవ్యవిలాసనమగ్రవిత్తవి
భ్రాజితవైభవంబులతరంబుల జన్మయసిద్ధమంత్రిక
రాజును భోజరాజు రతిరాజును గిన్నరరాజు దేవతా
రాజును బోల రండు కవిరాజులు రాజసభాంతరంబులన్. 52

క. చంద్రుఁ గన్న పయోనిధి, చందంబున సిద్ధమంత్రి జనతానయానా
నందనుడు తిప్పధీమణి, నందనుడుగ నిత్యసేవనగ్గితి మించెన్. 53

వ. తదీయానుజంఘా.

సీ. చెలిమిచే గలిమిచే జెన్నెందఁగ మెనర్చి, హితుల నిత్యానందయుతులఁ జేసె

శక్తిచే భక్తిచే నేవన మొనరించి, గురుల సమదరసాకరుల జేసె
సమతచే మమతచే సంతర్పణ మొనర్చి, జనుల సంపూర్ణజీవనుల జేసె
నయముచే బిచ్చముచే నానాట నలరించి, కవుల వైభవరమాధవుల జేసె
నీతిచేత వినీతిచే నేర్పు మెఱసి, గరిమ దనరాజు ధనరాజుగా నొనర్చె
సుగూఢచంద్రికానందితసుజనహృదయ, కైరవుం డగుజన్మయత్రైరవుండు. 55

చ. ఈదృగ్విశేషనా సముదీర్ఘక్రిందిధానంబైన యచ్చంద్రినిధానంబునకును. 56

షష్ఠ్యంతములు.

క. శ్రీమద్వల్లభయవరసుత, చామనదండాధినాథసామ్రాజ్యరమా
సామగ్రిసంపాదక, సామాజికచతురుపాయసంపన్న నకున్. 57

క. సముచితయజనాదినిధి, క్రమనిపుణున కుభయవశేషునక్రిందిసము
ద్యమనియమాచారునకును, విమలాపస్తంబనూత్రవిఖ్యాతునకున్. 58

క. దినకరదండనమ్మృతి, దినదినసంవర్ధమానతేజోనిధికిన్
వినుతహరితాన్వయాంబుధి, జనితకళానిధికి సుకవిజనవరనిధికిన్. 59

క. జన్నామాత్యునిసుతునకు, సన్నిహిత సరస్వతీప్రసాదోదయసం
పన్నచతుష్పత్తికళా, సన్నాహస్ఫురితక్రిస్థాభాగ్యునకున్. 60

క. అక్రాంతబానందనునకు, ధక్ష్మతసురరత్నమంత్రీధీవిభవునకున్
దిక్కులంకషక్తిర్నిక, జక్కనకవికావ్యకరణసప్త్తియమతికిన్. 61

ఉ. వెన్నెలగంటినూయ్యెడు వివేకగుణాధ్యుడు, వేదకాస్త్రసం
పన్నుడు, రెడ్డివేమనరపాలకుచేత మహాగ్రహరముల్
గొన్నకవీంద్రకుంజరు, డక్కుంతితేజుడు, నెద్దతంద్రుడిగా
సన్నుతి గన్న సిద్ధిసకు, సంతతదానకళావిమోదికిన్. 62

చ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నారచియింపం బూనిన నవ్యకావ్యకథాలక్ష్మికి సుధా
సాగరం బయినమధురానగరం బెట్టి దనిన. 63

చ. ధరణికిఁ గోటచక్రగిరి దాని కగడ్డలు వారిరాసులా
పరిఖలు కోటలోనునికి భావ్యము గాదనియబ్బనూతి భా
సురముగఁ జక్రభూధరముచుట్టును వార్ధులు నిల్చె నాఁగ శ్రీ
కరమగుకోటచుట్టును నగడ్డలు చెల్వగు నప్పురంబునన్. 64

తే. అడుగుఁ జెంది భోగావతి యలిశేయిల్లఁ, బరిఖ లక్ష్మీకుకరణిఁ జాపట్టె ననియె
దాను బురికోట యాకాశతటినీ మోచి, సమధికోన్నతి గౌరికుచంద మొందె. 65

క. పురుషపఖచితమణిగా, సురుచిరదీధితులవలన సారిదిని దివియల్

- సరకుగొన పెట్టిరాత్రులఁ గరమరు దప్పరముకోటకావలివారల్. 66
- చ. వరకనకప్రభాతివిభవంబున మేరుమహీధరంబు లై
నిరుపమవజ్రమాక్తికవినిర్మలకాంతుల వెండికొండ లై
సురుచిరత్న దీధితులసాంపునకోహణపర్వతంబు లై
పురమున దేవగేహములు పొల్పెసలారును వైభవోన్నతిన్. 67
- క. అప్పరిసౌధములం గల, యొప్పును బొడవును దనర్పు నూహించుచు వా
తప్పడె, కలరూపెల్లను, జెప్పెడువో రెండువేలజిహ్వలవాడున్. 68
- తే. భూమి దనతోడియిరువురు బూజనానగ, ధాత యాచందమునఁ బొంగిదాను గోరి
వివిధభూసురాకారత వెలసె ననగ, బ్రహ్మసంఘంబు వెలయు నప్పట్టణమున. 69
- సీ. వేదశాస్త్రపురాణవిద్యానవద్యులు మంత్రతంత్రాగమమర్మవిదులు
నానావిధాధ్వరవైపుణ్యగణ్యులు, సాధుసంరక్షణాచరణపరులు
నిఖిలధర్మాధర్మనిశ్చితపౌదయులు, పరమకారుణికత్వభవ్యమతులు
నిజకులాచారైకనిష్ఠాగరిష్ఠులు నిత్యసత్యవ్రతనిరతవచను
లర్కలేజులు సువ్రతు లవటిలాత్మ, లమలచరితులు దైవజ్ఞు లలఘుయశులు
విప్రు లొప్పుదు రెప్పు డవీటిలోనఁ, జిత్సదానందసంపూర్ణచిత్తులగుచు. 70
- చ. దొరఁకొని పూర్వజన్మమున దుర్జనశిక్షయొనర్పఁ గాని ను
స్థిరమతి రాజ్యభోగములు చేకొనఁగాఁ దఱిలేమి నాత్మలో
హరి తలపోసి సౌఖ్యముల నందఁగఁ దత్పరిఁ బెక్కురూపులై
సారిది జనించెనా నృపతినూనులు వొల్తురు శ్రీసమేతులై. 71
- ఉ. ఇంకనివారినుల్ ధరణి నెవ్వరివేడనియింద్రు లెన్నఁడుకొ
బొంకనిధర్మనందనులు పొంకముగందని చంద్రబింబముల్
శంకరుకింకలోబడనిశంబరనూదను లాహవంబునకొ
గొంకనిపార్థులై నృపతికుంజరనూమలు పొల్తు రప్పరిన్. 72
- చ. కరమున నున్న పున్నయను గామునిభూతియు నుద్దుఁఫాలముకొ
గరివరచర్మముకొ దొఱగి గ్రమ్మన లేమికి బొమ్మగట్టఁజే
హరుఁడు కుబేరుచె ల్లెడలి యాదట మాఘుఁ డైననంచు న
పుష్కరమున వై కృతలాడుదురు పూర్వముపేరిక బ్రతాపధాములై. 73
- చ. పొడువుగ నెల్లయంగడులఁ బ్రోవులు వోసిననూత్నరత్నముల్,
కడఁక ననేకవేషములు నైకొని వచ్చినయర్థికోటికికొ
బిడికిఁకులాదిగాఁగ బలివెట్టుదు రెప్పుడు వై శ్యభామిను

ల్కాడపక హస్తకంకణకలభ్యను లూపుగ నప్పురంబునన్.

74

ఆ. లెక్క కెక్కు డైనమిక్కిలిసిరి గల్ల, నెన్ని కోట్లపడగ లెత్తరామి
సపరిమితధనంబులను వ్రాలి బడగలు, గట్టు వైశ్యజనము పట్టణమున.

75

చ. చెఱకును రాజనంబు గృహి చేయుచు నుండెడు నేర్పుకల్పియున్
దఱుంగనిధాన్యముల్ పసులదాటులు దోటలు గట్టుబండులున్
గులు తిడరాక యుండెడునగోచరవస్తుచయంబు దేజులన్
దఱచుగ నీనుగోడెగులు దత్తురికూడుల కొప్పు నెప్పుడున్.

76

సీ. క్రొల్పిలి నైన నుక్కునబట్టి మీసాల, నుయ్యెలలూగెడునోపికలును
మదహస్తి నయినను నెదిరి కొమ్ములువట్టి చదికిలబడఁ ద్రోచుసత్వములును
గంతీరవము నైన గడిమికిఁ బెడఁబాపి సటలు వెఱుకఁజాలు సాహసములు
శరభంబు నైనను సరభసంబున గిట్టి మూటకట్టుగఁ గట్టు మొక్కలములు
గలిగి శస్త్రాస్త్రనిపుణులై కరము మెఱసి, యతిధయంకరాకారతై నతిశయిల్లి
ధీరతానముద్భటు లై నవీరభిటులు, పరఁగుచుండుదు రప్పురవరమునందు.

77

సీ. మృగరాజమధ్యలై మిక్కిలి మెఱసియు వక్షోజకరికుంభరక్ష సేసి
చంద్రబింబాస్యలై చాల రాగిల్లియు నలకాంధకారంబు వెలయుఁ జేసి
పికనాదకంఠలై వెంపువహించియు నధరపల్లవముల ననునయించి
కలహంసగమనలై కడు పెడఁగారియుఁ గరమృతాశంబులఁ గగము మినిచి
నవ్యకౌముదీస్థితలయ్య నయనపాద, సారసంబుల నెంతయు గారవింపి
చిత్రశౌందర్యసుర్యలై చిగురుబోడు, లప్పురిఁ దనర్తు రెక్కుడునొప్పిదముల.

78

చ. తెలికనుదోయిమించులను దిన్ననిసవ్వులు ముద్దుమోములున్
బలుచని చెక్కులుం జలుకపల్కులు మెత్తనిమేనుఁదీగలున్
గలుగుట సందియం బయినకొనులు వటువులై నచన్నులున్
గలిగి పురిం జెలంగుదురు కామునిదీపములట్ల కామినున్.

79

ఉ. భూమి గవీంద్రవాక్యముల బొచ్చెము నేయగ జెల్లె గాకయీ
తామరసాక్షులై నపురితన్వలతాతకటాక్షముల్ విట
స్తోమము మర్తదేశముల దూటి కలంపఁగఁ బాలుపోలికన్
గామునిపుష్పబాణములు కాముధుల స్నేహితుల బాలునె.

80

క. అనుమతరఁ డించువిల్లును, గునుమశరంబులును విడిచి కొమ్మలభ్రాసే
త్రాసమృద్ధిచేత దత్తురి, బసగలవిలుకాఁ డనంగఁ బరఁగుచు నుండున్.

81

క. యోషిజ్ఞనశౌందర్యవి, శేషమశేషంబు వాగ్విజృంభణమహిమన్

భాషాపరినిర్ణయము, భాషాశేషములను రాదు ప్రస్తుతి సేయన్.

82

ఉ. ఎత్తులయొప్పుకంటె సరమెత్తుట యొప్పుగా జొక్కి విల్వకా
 అొత్తడి బుప్పముల్ కొసర కూడక యున్నిక్కినల్లనవుచున్
 పిత్తముతోన చిత్తములు వేగ హరింతురు నేర్పుమీఱఁగాఁ
 జిత్తువేటదీములుచెల్లునఁ దత్పురిఁ బుష్పలాలికల్.

8:3

౬. చిలుకల తోరుం గోయిలల సేనలుం దుష్టాధిపిండు నారాయణ్
గలువలయమ్ములుం బ్రసవకార్తుకమున్ మగవీనులై కృ-మున్
మలయసమీపప్రాపుండుగని మన్మథుం డేవ్పరిసోసం ద్రిమ్యురుగ్
లలనలపాగొనాడు లెడ లజ్జల నుజ్జరిలంగం జేయుచున్.

84

సీ. నడయాడ వోములు వడసి మోదమ్మునఁ, నూడి యాడెనునడగొండ లనఁగ
వర్షధారలు దానవార్ధియై తొరఁగంగ ధర వసించినయందువలన లనఁగ
నాశాంజాకృతు లలవడ జమలకుఁ జూప వచ్చినబహురూపు లనఁగ
నిమిరారి వోచిన దీనత పెంపునఁ దెమలినచీకటిగము లనంగ
వాలి చరియించుఁ బరిమదవారులములు, దారుజాహవాంఛినికృతార్థములు
కదనవిగయరమాధారకారణములు, పృథులరాజస్యశౌర్యసంపేరములు.

85

చ. సురపతిదాడి సంబునిఁగ జొచ్చినయద్రులు నిచ్చ లవ్వరిక
దింగుగ నాత్మ గోరి శోభిణి బరిభాక్తుల గాఢవెట్టి లా
రుదుగ నిద్రసావిజములై నెలయేలులు గాఢధార్మిక
తోరంగుచు నున్నమాడ్కి నతిదస్యహతం గులులొప్పు నవ్వరిన్.

86

స. పవమాను నైనను నవమానయుతుఁ జేయుఁ జటులజవోపేతిసత్త్వ వ్యగమ
సంహంగ్యల వైన జీరికిఁ గొనకుండుఁ బృథులహేమాఘగోపభీషణముల
నాంబునేయుని నైన నవమాసింపఁగఁ జాలు నలిదుఱలంపునాహంకృతులను
మీక్రమాన్నిని నైన వెఱఁగొందఁగాఁ జేయుఁ జండతరాభీలసాహసముల
భరతముని వైన సుచ్చెంబు పట్టుచుండు, వివిధసర్దనచాతుర్యవిక్రమముల
జిత్రికూపము మెచ్చపు చెలువులందు, వలను మీఠినయపగిసాగునమును,

87

సీ. శుకవంజులాలాపశుభకగణిత మించి 1వల్లవసందోహభౌతి దనరి కలకరక్షూజితపిలననంబుల నొంది 2రంభానుచేఖిలరమణ మెఱసి

1. పల్లవసంగోహము = చిగురుటాకులగుంపు, విటకాండ్రపిండు. 2. రంభా = అరటిచెట్టు.

- 1 హరిచందనస్ఫూర్తి ననిశేంబుఁ దనరారి పుష్పసౌరభములఁ బొలుపుమిగిలి
 సరసాలిమాలికాసంస్కృతి విలసిల్లి విషమబాణాసనవృత్తిఁ జెంది
 లలితమాకందవైభవంబుల దనర్చి, యతిమనోహరాకారత నతిశయిల్లి
 యుద్వద్దుద్భావనవాటిక లుల్లసిల్లు, వారవనితలునాఁ బురవరమునందు. 88
- నీ, సరసపుష్పపరాగస్పైకతంబులు దీర్చి తేనెయకాలువో తెరలిపాణ
 రమ్యమయూరసంభ్రమలీలఁ గల్పించి ఘనతమాలాంబుదకాంతి దనర
 లతికావిలాసినిలాస్యంబు ఘటియించి చతురమారుతనటస్వామి మోలయఁ
 జారుపల్లవరాగసంధ్యామహిమఁ జూపి విమలకోరకతారకములు మెఱయ
 నతతివిహరణదంపతిచారుదేహ, రత్నభూషారుచిస్తోమరమ్య మగుచుఁ
 బొలుచు నారామసుమితి తత్పురమునందు, గల్పకావలి భువివీఁడఁ గలిగె ననఁగ. 89
- కా.తిరామంబులు పెక్కుగల్గను సునానాసంబుగా నేచి ము
 క్కారుం బండును రాజనంబుఁ జెఱవక గప్పారుపూఁదేనియక.
 నీ రెల్లప్పుడు నిండియుండుఁ జెఱువులో నిర్మించు తెల్లక బురిం
 జారక్రేణికి గోకదంబమునకుఁ బాథోవిహారార్థమై. 90
- చ. కరిమకలాలనాథ్యతఁ బ్రకామగభీరత నమృతస్థితిక
 వరకమలోదయస్ఫురణ పాలుటఁ బన్నగలోకసంగతిక
 ధరఁ గలవారికెల్లఁ బ్రబుదంబున నాశ్రయమై తనర్చుటక
 బరఁగుఁ బురింపటాకములు పాలసముద్రముతో సమంబులై. 91
- చ. సరసిజనాభుఁ డట్టై హరి సారసగుంభపుఁ డట్టై బ్రహ్మయా
 సిరియును నబ్జపాస యటై చిత్తమునం దలపోసి చూడఁగా
 దొరయునె యాప్రసూనములతో నితరప్రసవప్రజంబు నాఁ
 బురమునఁ బద్మపండుములు పొల్పెసలారు మనోహరంబులై. 92
- నీ, కామశాస్త్రంబులు వేమాటు నియతిమైఁ బదువకుండిన బుష్పశ్రవనియాన
 మన్మథాగమములమర్కంబు లెల్లను జూడ కుండిన రమాసుతునియాన
 సూనాస్తోత త్త్వివిజ్ఞానంబు గడముట్టఁ గనుగొన కున్న నంగజానియాన
 మకరకేతనమంత్రసుకరాక్షరము లనుష్ఠింప కుండిన మనసిజానియాన
 యనుచు జను లెల్ల వినఁ జాటుననువు దోప, మత్తకోకిలనిస్వన మధుఁకీ
 భాషణంబులు వీనులపండు వగుచు, దనరుఁ దత్పురి నుపమనాంతరములందు. 93
- ఉ. చిత్తజారాజ్యసంపద యశేషము నైకొని సౌఖ్య మందఁగా

సుత్తులు దార నాఁబురవరోపవనంబులు సొచ్చి యిచ్చు బూ
గుత్తులవ్రాల్చి తేనియలు కుత్తుగఁటిగఁ గ్రోలి లీలమై
సెత్తిలిమోయు చింపుదళుకొత్తుచు నుండు మదాలిదంపతుల్.

94

సీ. విగజాజివిరులపై విహరించు విహరించి సాబగునెత్తావులు చూటలాడు
బొండుమల్లియలపై బొరలాడుబొరలాడి పుష్పంధయంబుల బోవజోవు
గన్నె గేదగు లొయ్యగ గదలించు గదలించి చదల బుప్పొడి వెదచల్లియాడు
జలజవనంబులో జరియించు జరియించి దొరగఁగఘాదేసెల దొప్పదోగఁ
సతతపహువిధగతపరిశ్రాంతి నెంది, యున్న వనపాలదంపతు లొడల నున్న
చెమట లల్లన బాయంగ జేయుచుండు, నప్పరంబున బ్రమదవనానిండు.

95

శా. వేమాలు స్థలయానిలుం డడరి యాపీటంబ్రమానాన్వితా
రామంబుల్ వెస ముట్టి యందలియల్లవాతంబు బోజోవితా
నామోదంబులు చూటవట్టి బలియందై యెప్పి సొరాంగనా
సీమంతంబుల బుప్పరేణు వునుచున్ సిందూర రేఖాకృతిన్.

96

సీ. కమలాగృహకవాటకలితఘంచిక నాగ జలజశోరక రాజి గలయందెఱచి
మగుక రాకర్షణమంత్రసిద్ధుండు నాగ గుసుమరజోభూతి దెసల జల్లి
సుభగలతానటీసూత్రధారుండు నాగ నృత్యవిద్యాపాశ్చి నెఱయ నేర్చి
సకలజీవోన్మేషసంజీవని యనంగ బ్రకటనిద్రాముద్ర బాయజేసి
మందిరోద్యానవాటికలందు బొలసి, వేగుబోకల దత్తురి విద్రుమించు
తైత్త్యమాంద్యక శారధ్యసహితమైన, మలయపర్వతసంఘాతనూరతంబు.

97

చ. సిరి యుదయంబు నెందినవిశేషమున స్తవదుగ్ధవార్ధి యై,
కర మరుదైనముత్యములు గల్గుట నూతనతామ్రపిష్టి యై,
వెగవున సత్పథస్థితి నవీనవియన్నది యై తనర్పియా
పురి బహుజీవనంబుల బ్రహ్మార్థత నెందె జగన్నుతంబుగన్.

98

ఉ. భామిను లెల్ల బద్ధినులు, బాహ్మణు లెల్ల గృతాధ్యసోత్సవుల్,
భూమిపనూను లెల్ల బటుభూరిభుజాబలవిక్రముల్, విట
గామిణు లెల్ల గామరసకావ్యకళాకలనావిశారదుల్,
కోమటు లెల్ల సర్థపులు, గుఱ్ఱము లెల్లను దేజు లప్పరిన్.

99

తే. సకలకళలకు సుఖగోష్ఠి సలుపునెలవు, మగతనంబుల కేకాంతమందిరంబు
పచ్చవీల్చిని కాయధాభ్యాసశాల, యనగ నెప్పారు నెప్పుడు నప్పరంబు.

100

స. మఱియు నప్పరవరంబు సరోవరంబునుం బోలె బహుజీవనపరిపూర్ణంబును గమలా

వాసవిలసికంబును గుంకగగణకలితంబును రాజహంససేవ్యంబును గువలయానందభివ్యంబును, వసంతసమయంబునుంబోలె బల్లవోల్లాసపూర్వ్యంబును మృదనవిహారాననద్యంబును సుమనోవికాసమహనీయంబును శుకశారకాలాపరమణీయంబును సకలజనమనఃప్రసాదంబును గలకంఠమృదులగానసంపాదంబునునై, రామాయణంబునుం బోలె రామాభిరామంబును భరతగోష్ఠీసమంబును సుమిత్రాత్మజజనకతనయానందగమ్యంబును శత్రుఘ్నవ్యాపారమ్యంబును సంగదకటకాలంకారకీర్తనంబును మహాబలకుమారోదారవర్తనంబునునై, మహాభారతంబునుం బోలె ధర్మనందనాచారప్రకారంబును శిఖండివిహారస్సాగంబును భీమబలోద్దామంబును నర్జునకీర్తిస్తోమంబును జాపాచార్యహస్తలాఘవప్రశస్తిభరితంబును గృహనూనచరితంబునునై, పయఃపారావారంబునుంబోలె బురుహోద్భవవాసయోగ్యంబును లక్ష్మీజనిసౌభాగ్యంబును ననంతభోగిపరివృతకులగోత్రాలవాలంబును సకలరత్నోద్భవమూలంబునునై మెఱసి; మాతంగవాగంబయ్యును మాతంగనివారందై, పుండరీకమండనం బయ్యును బుండరీకఖండనందై, పుణ్యజనభయంకరం బయ్యును బుణ్యజనశేవకగందై, మునుపకులనిరసనం బయ్యును మునుపకులవిలసనందై, యనంగవిహారసహితం బయ్యును ననంగవిహారగహితందై, తిసరి; తిసుకృత్యంబు మానినీమధ్యంబులయంద, చంచలత్వంబు మృగక్షణాకటాక్షంబులయంద, కుటిలస్వభావంబు కంఠాకుంఠలంబులయంద, అమోఘనయసంఘ్నణంబు ప్రేమదాపయోధరంబులయంద, ఆలస్యంబు నితంబినీగమనంబులయంద, కూర్మరత్వంబు సుముఖీనఖముఖంబులయంద, కలహంబు మానినీప్రణయప్రసంగంబులయంద, రాగాతిశయంబు బింబాధరామధురంధరంబులయంద, వర్ణసంకరంబు బాలికా కపోలచిత్రపత్రికలయంద, మదోదేగంబు తరళనయనాతారుణ్యంబులయంద కాక దనయందుఁబోనగం బొరయఁజాలి; శంకరాకారంబునుం బోలె సర్వమంగళాలంకృతిం బయ్యును మహాభూతసమశ్రయంబు గాక సుగభిహారి నాముఖభోగిభూషితంబును, పూర్ణశశేమండలంబునుం బోలె గువలయానందకరం బయ్యును గళంకాంకితంబు గాక సకలకళాలాలితంబును, అంబరతలంబునుం బోలె జంద్రితారాభిశోభితం బయ్యును సర్వజ్ఞవిగ్రహంబు గాక బుధగురుకవిప్రకాశబంధురంబును, అమరావతీపురంబునుం బోలె రమణీయాప్సరోరంజితం బయ్యును బుణ్యజనవిరహితంబు గాక సుగభిహారిచందనసురమణీసదనంబును, అలకాపురంబునుంబోలె దురగముఖబలవిక్రమోద్భటం బయ్యును గుణేశరాస్పదంబు గాక యభినవోద్ధానపుష్పకాంతంబునై; నరసింహప్రభావపరిణతం బయ్యును బ్రహ్మాదజనకసముత్సాహదోహలంబును, వీరభద్రవిహారాస్పదం బయ్యును దక్షయజ్ఞమమోజ్ఞంబును, ద్విజరాజతేజోవిరాజితం బయ్యును గమలాభి

రామంబును, విజయవీరాలాపవిలసితం బయ్యెను నైంధవోల్లాసబంధురంబును, రా
మాభిరామం బయ్యెను విభీషణోల్లాసవిలసితంబును, దానవారిసమాకృంతం బయ్యె
ను హిరణ్య కశిపువిలసితంబునునై మెఱసి; దానంబునకు నిదానంబును, ధర్మంబునకు
మర్మంబును, విభవంబునకు బృథవంబును, విక్రమంబునకు నమక్రమంబును, సౌఖ్యం
బునకు ముఖ్యంబును నై యొప్పునప్పురంబునకు నధీశ్వరండు. 101

సీ. తనభుగా స్తంభంబు ధరణీవిలాసిని సాలభంజికకు నాస్పదము గాఁగ

దనకీర్తివర్తకి దశదిశామండలీరంగమధ్యమున నర్తనము సేయఁ

దనభద్రభుజగేంద్రుఁ డనతరాజన్యకప్రాణానిలంబుల నాహరింపఁ

దనప్రతాపాగ్ని యుద్దామదిగ్గజకన్ఠతాలన్మృతముల వర్ధనము సెంద

సుభిసురరత్న సునభూజశేనధిచంద్ర, సాంద్రలజ్జానుసంధానచతురవితిగ

ణిపకీర్తితబుధజనానందుఁ డగుచు, దనరెళ్ళంగారశేఖరధరణివిభుఁడు. 102

క. శోభాగణనీయయశో, లాభాగమనాభిలాషలంపటుఁ డగుచు

భూభాగ మేలె నాతఁడు, నాభాగ దిలీప రంతి నహుషుల మాడ్కిన్. 103

క. ఆరాజరాజ్యమున ధర, నాయాశ్రివహించె జిరతరాయురనేక

శ్రీరుచిరపుత్రిపాత్రిస, దాశోగ్యసుభాగ్యసంతతానందంబుల్. 104

న. అస్తుషీశ్వరం డొక్కనాడు. 105

సీ. సకలభాషాకావ్యసత్కవిరాజులు నుభయపాస్యంబుల నల్లసిల్ల

సంగీతవిద్యాప్రసంగపారంగతగాయకేంద్రులు సముఖమున మెఱయఁ

జరమభాగమునందుఁ జామరగ్రాహిణీకంకణఝాఝాత్కార మెసఁగ

బదపీఠిచెంగటఁ బ్రణతరాజకిరీటనవరత్న నీరాజనములు నిగుడ

సహజకరుణాకటాక్షపీఠీశానిశేష, దీపితాశేషధనకృతాగ్నికృతార్థ

కలితచాటుసుధాపూర్ణకర్ణుఁ డగుచు, నిండువేడుకతోఁ గొలువుండునపుడు. 106

ఉ. క్రొన్న నవింటివాఁడో నలకూబరుఁడో నలుఁడో జనుంతుఁడో

యిన్నరమూర్తి యందుఁ గొలు వెల్లను నచ్చెరువుంది చూడఁగా

విన్నను వొప్పు సెక్కురుఁడు విప్రమూరకుఁ డేగుదేర, న

తున్నతరత్నపీఠమున నుంచి నృపాలకుఁ డిచ్చె నర్చనల్. 107

ఆ. ఇచ్చి యాదరించి యెయ్యది నీనామ, మెచట నుండి యిచటి కిప్పు

డేగుదెంచి నాడగ్గవెఱిగింపు మనుటయు, నిట్టులనియె భూసురేశ్వరండు. 108

క. నాపేరు చంద్రగుప్తుఁడు, భూపాలక సకలకళల బాగదొందినవృ

ద్ధిపాధ్యాయులశిష్యుఁడ, నాపుణ్యాత్ముల కృపాకటాక్షమువలనన్. 109

మ. చతురామ్నాయములున్ దదంగములు గూచాతపుకుండ స్త్రహిం

చిలి వేదార్థహస్తముల్ దెలిసితిం జేకొంటి న్నాయక్రమో
న్నతి కిలిచితి ధర్మశాస్త్రముఁ బురాణప్రాధిమక మించితిక
మతిలో నీపదునాల్గువిద్యలును సమ్యానంబునం బూనితిన్.

110

క. గారవమున సకలకళా, పారీణుడై నైతిఁ బసిడిపల్లెమైనక
జేరుపగఁ జోటు వలె నని, చేరితి నిను నాదుకోర్కిఁ జింతింపు మదిన్.

111

తే. అనుచుఁ దత్కాలయోగ్యంబు లైనయట్టి భావణంబుల బహుకళాప్రాధి గోపఁ
జంద్రగుత్తుండు గావించె సరసగోష్ఠి, వట్టిమౌళికులఁ జిగురులు వుట్టునట్లు.

112

ఉ. ఆలితప్రసంగమున కాత్మక దలిర్పిన ఛత్రచామరాం
దోలిక లాదిగాఁ గలుగుతోరపుసంపద లిచ్చి యమృతహీ
పాలుఁడు సత్కరించె ద్విజబాలకముఖ్యు ననేకభంగి ను
నీలితబంధుపంకజవనీకమలాపునిఁ జంద్రగుత్తునిన్.

113

మ. చిరకీర్తిప్రథమానదానకలనాశృంగారశృంగారశే
ఖరధాతీరమణుండు నిత్యమును వేడ్క దన్ను మన్నింప ను
స్థిరలక్ష్మీరతి నుల్లసిల్లె ధరణీదేవోత్తముండుం బురిక
వరకపృథకరప్రబోధనకళావ్యాఖ్యానసౌఖ్యాత్మకడై.

114

క. అంతట సెకనాఁడు జర, త్కంఠామణి యోర్తు గదిసి ఘనతరవినయా
నంతభయభక్తి నతనికి, నెంతయుఁ బ్రియ మొదవ మ్రొక్కి యిట్లని పల్కెన్.

115

సీ. శ్రీరమ్యగూఢాధామ శృంగారనిస్సీమ తోయజభవవంశకుహినధామ
యీమధురాపురాధీశుడై విలసిల్లుశృంగారశేఖరక్షీతిపువాల
వృషలోల్లసం డైనవీరవర్ముం డనుదండనాయకుఁ డాత్మజుండు నాకు
నతనిగాదిలిపట్టి యభినవతారుణ్యమహనీయతాస్పద మదనరేఖ
రాగమంజరి యన సుప్తరాజసుతయుఁ, దాను సెకయీడు గాఁగ నెంతయును వేడ్క
నమ్మిహేపతి యమ్మనఁ బోమ్మునందుఁ, బెట్టుకొని యొక్కలాగునఁ బెనుపఁ బెరిగి.

క. కామితఫలదము లనఁ దగు, నోములు నర్థమును నోచి నుతదానకళా
శ్రీమించె బహుస్యందన, సామజహయగోహాశ్రపత్ర సేవించెన్.

117

క. ఆరమణి రూపరేఖా, చారువిలాసము లనన్యసాధారణముల్
శ్రీరమణీతనయరమా, ధారణములు ప్రథమరసకథాకారణముల్.

118

సీ. అతితల్పినిమాట లమృతంపుఁదేటల్కహానీలమణులమై నలరువగులు
వనజాక్షిచూపులు వలరాజుతూపులు క్రొత్తవెన్నెలలోనిక్రొవ్వ నవ్వ
మెలత మేనిమెలుంగు మెఱయుకారు మెలుంగు చిగురుకంపులక్రోవి చిన్ని మోది
కోమలిచనుదోయి కొదమజక్కదోయి శృంగారవీచులు చెలవవకులు

గంధసింధురకుండాప్రకాండకరభ, కదలికాకాండకాంతవర్గములతోడి

వెందోడులు కాంతవెందోడ, లెందు నరయ, మదనరేఖకు సరియైనమగున గలఁడ. 119

క. అన్నైలత నిన్ను నున్నత, సన్నతమణిచంద్రసౌధశాలలలోనక

గ్రొన్న నవిలుతుని నోముచు, వెన్నెల నెచ్చెలులఁ దాను విహరించుతెన్ 120

క. చిలుకలతేరును గోకిల, బలములు లేఁజెఱువవిల్లు బ్రసవాస్త్రములుక

దొలగించినమరుడో యన, విలసితగతి నీవు రాజవీధిఁ జరింపన్. 121

సీ. ఎలమితోఁ గోరిక లీరిక లెత్తినసరణి మేఁ బులకలు జాడుకొనఁగ

నలుపులువాఁడుననురాగరసలీల నానందబాష్పంబు లగ్గలింప

మఱుఁగువెట్టక డెంద మెఱిగించుకై వడి గొబ్బునఁ బయ్యెదకొంగు సడలఁ

గనుఁగొన్నమాత్రానఁ గరఁగింగతి దోఁపఁ జెమటచిత్తడినోన చిప్పలిలఁగఁ

దమకమును సిగ్గుదమలోనఁ దడఁబడంగ, మఱపుఁ జెయ్యఁజూఁ దమలోనమాటుమలయ

పాలపుఁజూపులుఁ దమలోన స్థూడుపట్ట, సహజశృంగారచ్చేలు నందడింప. 122

క. లీలాతరంగితం బగు, లాలితభవదీయరూపలావణ్యరసం

బాలోలనయన నలినీ, నాళంబులఁ గ్రోలుచుండె నలి నాక్షి తగన్. 123

వ. అంత.

124

క. తరుణారణారణాంబుజ, శరమిత్రుశరాసమున సంధించి మరుం

డరవిందనయన డెందము, కరమరుదుగ నుచ్చిపోవఁగా నే నె వెసన్. 125

క. అగ్రజగామిని కాముని, యగ్గలికకు బెగ్గడిల్లి యాగిజనములక

దిగ్గునఁ గను మొఱిగి కడుక, సిగ్గున నేకాంతసదనసీమకుఁ జనియెన్. 126

వ. అట్లు చనుటయు.

127

అ. సకియ లత్రైఱంగు సకలంబు నూహించి, కార్యగతి దలంచి కడఁ జరించి

యిందువదన యున్న కంఠమ కేలెంచి, పొంచి నిలిచి యాలకించునపుడు. 128

సీ. తల్లిదండ్రులమాట చెల్లనిచ్చెద నన్నఁ దగు లుజ్జగింప నాతరముగాదు

మాటిమాటికిఁ గూర్మి మాటునే నెద నన్నఁ బైకొన్నవలవంత బహులకలుమఁ

జెలులతో నింతయుఁ జెప్పి చూచెద నన్న సిగ్గు నాచనపులు చెల్లనీదు

చక్కనిమానంబు చిక్కఁబట్టెద నన్నఁ బంచబాణుడు గడుఁ బ్రల్లడిఁడు

కమలనయ నాచకోరరాకాసుధాంశుఁ, డైనయతఁ డేడ నేనెద ననితలంప

కకట యందనిపంటికి నఱ్ఱునాఁచె, జిత్త మిటమీద నే నేమి నేయుదాన. 129

క. అని చింతాసంతాపము, లనితరసాధారణంబులై మదిలోనక

బెనఁగొనఁగ నున్న కన్నీయ, ననుగుణవతిఁ జేరి యిట్లు లనిరి వయస్యలో. 130

మ. తరుణి ! చిత్తము భూసురోత్తమునిమీదం జేర్చి లజ్జాతిర

స్కరిణీగుప్తముగా మెనర్పియిటు లేకాంతంబు దుర్దాంతదు
 ర్భరచింతం బడఁ బంతమమ్మ! మును వాక్పాశ్శిఖా విడంబింతుగా
 విరహోత్కంఠితకామినీదళదశావిర్యావభావవ్యభాత.

181

వ. అంతః జతురికాజనంబులు తదీయదశాపమోదనం బొసరింపం దలంచి, యభిరామ
 గృహరామంబున కెలయించిన.

182

నీ. బాలరసాలంబుమై గేలు సాఁపదు తిలకించి చూడదు తిలకతరువు
 సంపంగె ముఖరాగసంపద నలరింప దదు గళోకమువ్వకై యడవనీదు
 పాట పెంపార్వ జూపదు ప్రియాకువుఁ జేరి కుచచీఢిఁ గూర్చుదు కురవకంబు
 కర్ణికారముఁ బాడగన్న మాటాడదు సిందువారముమీఁదఁ జేర్చు దూర్పు
 ననుచుసురపొన్న గ్రగుగొన్న నవ్వ దెపుడు, పొగడఁ బుక్కిటిమధువునఁ బ్రోదిసేయ
 దిందుముఖి దోహదక్రీడ లీడ విడిచె, నలరువిలుకానిములుకుల కాత్య నులికి.

183

వ. అప్పుడు.

184

క. పాదలిసయా రామములొక, గదలీతరుమధ్యదీర్ఘ కాతటభూమిన్
 బాదలిసగురువిందలొక, విదితం బగుచంద్రకాంతవేదికమీఁదన్.

185

చ. దల మగుపచ్చకప్పురపుఁదావులు పైపయిసోడుముట్టఁ జ్ఞెం
 గలుబలపొన్నుపై నునిచి కాంతకు గొజ్జగినీటితేటచే
 జలకము లార్చి మై గలయఁ జందనపంక మలంచి, యంతయుం
 బలుచనిసన్న గావినలిపంబులు గట్టగ నిచ్చి నెచ్చెలల్.

186

వ. వెండియు.

187

క. చల్లనిమం దని పైపై, జల్లనిమం దొకటి లేదు నతిడెందమునన్
 జల్లదన మంద దయ్యెను, జల్లనిమందులను దాపసంపద మించెన్.

188

నీ. అటుతఁ దగిల్చినయాణిము తైపుఁబేర్లు హరినీలహారంబులై తనర్చు
 దనువల్లి సంతిసభకళచందనచర్చ లీలఁ గాలాగరులేప మయ్యె
 గరముల మెత్తినకర్పూరరేణువుల్ కస్తూరికాగురుకణము లయ్యె
 నెజ్జజైఁ బఱచిన చేమంతితోమలు కలయ నిండివరదళము లయ్యె
 బీత్తబాతుండు కనుమాయ చేసినాడొ, మనమనంబుల విభ్రాంతి మట్టుకొనెనొ
 కమలలోచనపరితాపగౌరవంబొ, యనుచు వెఱంగంది మది గంది యబ్జముఖులు.

189

క. ఇంతకు మిన్నకయుండుట, పంతము గాదనుచు, వీరవర్మనితోడన్
 గాంతామణిసంతాపము, గంతుప్రతాపంబు లలియఁగాఁ జెప్పటయన్.

140

క. విని భయము ప్రియము మనమున, నెనయఁగ నవ్విభుఁడు వినయ మెనక మెసంగన్
 నను నీపాలికిఁ బను మని, పనిచినఁ బనివెంటిఁ గార్యభంగి ఘటించెన్.

141

- క. చాలింపు మితరముల మదిఁ, బాలింపుము ఓరవర్కఁ బ్రమదాత్మనిఁగా.
నాలింపుము నావిన్నప, మేలింపు మనూజరాజ్య మెంతయు నింతిన్. 142
- వ. అనిన నమ్మహీసురముఖ్యుం డమ్మగువ కిట్లనియె. 143
- క. అతివా! ముదియఁగ ముదియఁగ, మతిద మ్మెనొ కాక నీకు మనమున నియమ
వ్రతపరుల శూద్రరమణీ, రతికై బోధింప వత్తురా యిది తిగవా. 144
- చ. అనవుడు నింతి యాయెడఁ బ్రయాసపడం బనియేమి యందు, నే
గన ములు ముంటఁ బుచ్చుటయె కార్యముగాఁ దలపోసి చంద్రగు
ప్తునిఁ దగులీతి వీడుకొని, భూపతిపాలికిఁ బోయి పూసగ్రు
చ్చినగతిఁ గార్యనిర్ణయ మశేషము తిన్నగ విన్నవించినన్. 145
- చ. విని కడుసంభ్రమించి యతివేగమ కంచుకఁ బంచి చంద్రగు
ప్తునిఁ బిలిపించి, యాదరముతోడ సమున్నతనాత్మరత్న కాం
చనమయరమ్యసీత మిడి సారగభీరవచోనిరూఢి నొ
య్యన వినయంబు తేటపడ నమ్మునుజేంద్రకులేంద్రుఁ డిట్లునన్. 146
- ఆ. నిరుపమాన మైననీమోహనాకార, రేఖ మాచె మదనరేఖ యనుచు
నదియ తప్పచేసి, యలరంపగము లేసి, యలతఁబెట్టఁ దొణఁగె నంగభవుఁడు. 147
- క. మరుచేఁ దొడిబడకుండఁగఁ, గరుణింపు సగోజనేత్రఁ గావు మహింసా
పరమోధర్యయనం గల, పరమార్థనిరూపణంబు భావించి మదిన్. 148
- వ. అనవుడు నబ్బాసుగుండు. 149
- ప. సచ్చరితానువర్తనము సాగుజనంబులు సమ్మతింపఁగా
నచ్చపుబ్రహ్మచర్యము ప్రయత్నమునం జరియించుచుండి నేఁ
డొచ్చెల్లఁకూద్రభామినికి నువ్వీళులూరి పథంబు దప్పఁగా
వచ్చునొలెడ్డునాకి యుపవాసము మాన్చికొనంగ నేటికిన్. 150
- క. వర్ణాశ్రమధర్మంబులు, నిర్ణయములు దొఱఁగకుండ నియమించుయశః
పూర్ణులు మిరలె యాయది, నిర్ణయ మని పలుకఁ దగునె నిండినసభిలోన్. 151
- వ. అనిన నమ్మహీశ్వరుం డిట్లనియె. 152
- క. పారాశర్యప్రముఖు ల, పారకృపామహిమ తేటపడ నింతులదొ
కొరిక దీర్చుట వినమే, వారిసదాచారగౌరవం బెడలెనొకో. 153
- క. నావుడు భూసురుఁ డిట్లును, దేవరయాననియు సన్నదీయనియమముక
భావించి, నయభయస్మృతి, గావించునుపాయ మొకటి గాంచితి వినుడీ. 154
- చ. వరుసను బ్రాహ్మణోత్తముఁడు వర్ణ చతుష్టయభాతకన్యలక
బరిగయమాట ధర్మమని పలుకుదు రాదిమునీంద్రముఖ్యుల

- వైర వాడగూడునేని బృథివర! యీవరవర్ణి నీమణిక్
గరమనురాగలీల బ్రయకామిని గాగఁ బరిగ్రహించెదన్. 155
- వ. అనిన నమ్మహీపాలుఁడు తదనులాపానురూపప్రవర్తితకార్యం డగుటయు దద్వప్న
తాంతం బంతయు మదనచేఖ కాంతాజనబులవలన నెఱింగి. 156
- క. కాదంబినీసముద్గత, నాదంబున నీవలతిక ననిచినభంగిక్
జాదుకొన్న బులక కలికా, శ్రీ దనువల్లికగుఁ జాలఁ జెన్నొదవింపన్. 157
- సీ. చెదర్సయలకలచిక్కు చక్కఁగఁదీర్చి జాతినగనయఁబు సవదలించి
తనువునఁ బైకొన్నతాప ముజ్జనచేసి తొరఁగెడికన్నీరు తొలగఁ ద్రోచి
చెక్కుటద్దములపైఁ జిఱునవు చిలికించి చిన్నవోయినమోము నేద దీర్చి
తలకుఁడెందముతోడఁ దాలిమి గీలించి పయ్యదఁ జనుదోయి బదిలపఱిచి
పంచబాణుండు కరసానబట్టినట్టి, రత్నపుత్రికవోలె వినూత్నగత్న
కాంతి నెంతయు మోదించి కమలవదన, సఖులకెల్లను లోచనోత్సవము చేసె. 158
- తే. అంత నిజపురి శృంగార మాచరింపఁ బనిచె శృంగార శేఖరమనుజవిభుఁడు
హితపురోహితమంత్రిసప్తతిము గాగఁ, దత్తదనుఘోలశుభముహూర్తములయఁడు.
- సీ. తనపురోహితుఁడు నాఁ దగువిష్ణుశర్మనివరపుత్రి యగుశీలవతి లతాంగిఁ
దనతనూజాతయు తారుణ్యమున మెప్పురాగమంజరి యనురాజవదనఁ
దనదుభాండారమున కధీశ్వరుఁ డైనధనగుప్తుఁ డనువై శత్రుతనయుఁ గుమతిఁ
దనదండనాయకోత్తమునిగాదిలిహాతు మదవతీమణి యైవమదనరేఖఁ
గ్రమము దిప్పకయుండ నారాజవరుండు, సకలలౌకిక వైదికాచారసరణిఁ
బ్రయముతో విప్రవరునకుఁ బెండ్లిసేసె, కలు సేయక వారికి కలుకలు. 160
- క. నానామణిగణకాంచన, చీనాంబరబహుగుంధశృంగారవతీ
దానానేకపరభతుర, గానేకగ్రామసమితి నరణం బిచ్చెన్. 161
- క. అవివిధవినుతివిధవ, శ్రీవిలసనభాగ్యుఁ సవిశేషస్వగుణక్
దేవేంద్రునిగి ధరణి, దేవేంద్రుండు సకలభోగదీపితుఁ డగుచున్. 162
- సీ. శీలవతీనిత్యశృంగారరేఖావనాంతరక్రీడావసంతుఁ డగుచు
మంజులతరరాగమంజరీవత్తోజవంజరీమగుపథమారుఁ డగుచు
కుమతినీమంతినీకమనీయశశికాంతపాంచాలికాశీతభానుఁ డగుచు
మదనరేఖావధూమానసాంతరరాజహంసావతంసవిహారుఁ డగుచు
వరుసదక్షిణనాయకత్వమున మించి, యొక్కతెఱఁగన ననురాగ మొదవఁ జేసి
యుచితరతిరాజలీలల నోలలాచ్చె, ఒండ్రగుప్తమహీసురచక్రవర్తి. 163
- క. ఇతైఱుగన నన్నలుపురు, మత్తచకోరాక్షులకుఁ గ్రమక్రమము మెయిక్

- జిత్రజకేలీనిపుణతఁ, జిత్రానందంబు లొదవఁజేయుచు నుండెన్. 164
- ప. అంతఁ గొంతకాలంబునకును, 165
- సీ. చూపుల నిగుహొత్తుసోలంబుతోడన సోలంబు తనువున మేళవింప
విలసిల్లుప్రివళులవిరివితోఁ గూడంగ విరివి నెమ్మనముల విస్తరిల్ల
జడిగొన్న చెయ్యులజడనుతోడను గూడ జడను నెన్నడలను జాడుకొనఁగఁ
బాలుపారునారులనుపుతోడనుగూడ నలుపు చన్మౌనలందు నాటుకొనఁగఁ
గమనములఁ జాల నలసత గానఁబడఁగ, నెమ్మనంబులు మృత్యుగభయము గోర
మిగులప్రేకనితోడవులమెచ్చు సడల, గర్భసంపద నొప్పి రక్కవలముఖులు. 166
- సీ. వేదవేదాంగాదివిద్యలు శీలింప శీలవతీకాంత చింతసేయు
ధరణి నేకాతపత్రముగ నేలుకొనంగ సతతంబు రాగమంజరి తలంచు
రాజరంజనరీతి రసికతామహిమల సుమలిమై వెలుంగంగ సుమతి గోరు
సగూణిర్గుణములసంబోధనాపేక్ష మదిలోన భావించు నుదనరేఖ
యాత్మగ రాశింతరాళంబులందు నున్న, యర్థకులయందు నందమై యతిశయిల్లు
గుణము లన్నియు నిచ్చానుగుణము లగుచు, నాటినాటికిఁ దమయందు నాటుకొనఁగ.
- చ. లలితకపోలమండలములక మణికుండలముల్ నటింప వి
చ్చలవిడిగా వినూత్న పురుషాయిత కేలికి నగ్గలించున
గ్గలికలు చెల్లుకున్న నధికవ్యథ నొయ్యన మాటిమాటి కూ
ర్పులు నిగిడింపఁ జొచ్చిరి సగోరుహ సేత్రలు గర్భభిన్నతన్. 168
- చ. కనుగూని నెమ్మనం బలరఁగాఁబులిజున్నను నైదుకన్ను దె
మ్మనినను దెచ్చువాడఁ బ్రియ మైనవి యెల్లను జెప్పఁడంచు గొ
బ్బున హృదయానువర్తి యయి పల్కును బంతము నొక్కభంగి గా
దనియఁగ నిచ్చు నవ్వెభుడు తామరసాక్షులు గోరుకోరికల్. 169
- క. అంత నవమాసము లతి, క్రాంతము లగుటయును గమలకై రవహితసి
ద్ధాంతమతి వెలుగులేజో, వంతుం డగుసుతుఁడు శీలవతి కుదయించెన్. 170
- తే. తత్పుతోదయవార్త మహోత్సవమునఁ, జంద్రగుప్తుండు పూర్ణిమాచంద్రుఁ గనిన
సంద్రమునుబోలె నానందసాంద్యుఁ డగుచు, మఱి యథావిధి జాతకర్మంబొనర్చె.
- చ. అరు దగుచున్న జన్మసమయగ్రహయోగబలంబు వెంపునక
వరరుచిమై దిగంతముల నాలుఁ జత్తర్దశసంఖ్యవిద్యలక
వరరుచి యైనమూర్తి నవవారిజమిత్తునిఁ బోలునంచుఁ దా
వరరుచినామవిస్ఫురణంతునిఁగా సునరించె బుత్త్రికున్. 172
- ప. ఒనరించి తోడ్పొన నిరతిశయ లీలాలోకనరిరంసామాంగల్యమితె మగోహరాంగుండై

173

యందె, నంతఁ గొన్ని దినంబులకును.

మ. దినకృష్ణాపరచైత్రశుక్లనవమిం దివ్యం దృతీయాంశ సం

జననం బొందెను రాగమంజరికి రాజద్భాగ్యసౌభాగ్యసూ

చనలగ్నంబున బుత్తరత్తము న్నిజోచ్చతేత్రసందిప్తులై

1 యినమందారసురాసురేజ్యబుగు లాయందు న్విలాకింపఁగన్.

174

న. అమ్మహూర్తంబు మాహూర్తికోత్తములు నిరూపించి.

175

శ్లో. కుముదగహనబంధా వీత్కృమాణే సమస్తైరగనగగృహవాస్తైర్ధిర్ల జీవీ సతుస్యాత్

యదనదశశుభజన్యయచ్చకీద్యవ్విమోదం సభవతివరనాథస్సార్వభౌమాజితారిః.

176

వ. అని హోరాస్కంధంధురం బైనయీపద్యంబు నుపన్యసించి యిమ్మమారుండు

దీర్ఘాయురపేతుండును జితారిసంఘాతుండును జక్రవర్తిపదఖ్యాతుండును నగునని

విన్నవించిన.

177

క. ఆవార్త లవృత్తలహరీ, భావంబునఁ గర్ణవీధిఁ బ్రవహించి తను

ప్లావనము చేసి ధరణి, దేవకులౌగణిమనంబుఁ దెప్పలఁదేల్చెన్.

178

వ. అత్యవసరంబున.

179

మ. మరిసెం గల్పితరుప్రమానములు దిక్కులంకపప్రాయ మై

మెఱసెం దివ్యవృదంగనిస్వనము సమ్మోదానుసంపాదియై

దైగసెన్ జందనశైలమారుతము గంభీరాఘోస్పత్యముల్

దొరసెన్ గన్నులపండువై జనులు సంతోషించి ఘోషింపఁగన్.

180

క. అజగతీసురుఁ డెప్పుడు, రాజోచితబహుతురంగరథధేనుమహీ

రాజముఖీధనధాన్యసమాజమహాదానగుణసమగ్రత మెఱయన్.

181

వ. జాతకగృంబు యథోచితక్రమంబున నిర్వర్తించి యనంతరంబు.

182

తే. విక్రమంబున నాదిత్యవిధము దోఁప, సుప్రతాపానురూపతేజోవిశేష

కలితుఁ డగునని తజ్జన్మఫల మెఱింగి, తనయు విక్రమాదిత్యాభిధానుఁడేసె.

183

తే. అంత సుమతికి సంజాతుఁ డైనయట్టి, పట్టికిని భట్టియని పేరు వెట్టి పిదప

మదనరేఖావిలాసిని కుదయమైన, తనయునకు భర్తృహరి నామ మొనరఁ జేసె.

184

వ. ఇతైఱంగునఁ బుత్రోదయోత్సవానందంబునం దృప్తుండై చంద్రగుప్తుండు.

185

క. సముచితకర్మక్రియలను, సముచితసంవర్ధనముల సముచితవిద్యా

సముదయసంశితాములఁ గ్రమమున నందవల ఘనులఁగాఁ జేయుటయన్.

186

క. లోకహితకాన్యరచనా, సాకల్యప్రాధివేదకాస్త్రపురాణ

- వ్యాకరణసరణివర్తుచి, యేకముఖ బ్రహ్మయనగ నెన్నికకక్కన్. 187
- సీ. వచియించె బ్రాకృతవ్యాకరణాగమం బభినవంబుగ భోజవిభుడు మెచ్చ
సకలవగ్గా శ్రీమాచారనిర్ణయ మొప్పు ధర్మశాస్త్ర మొనర్చె దద్దులలర 4
ధీయుక్తి మెఱయ జ్యోతిశ్శాస్త్ర మొనరించె సకలలోకోపకారకము గాగఁ
గాలిదాసునినవ్యకావ్యవిద్యాప్రాధి వరకవీశ్వరచక్రవర్తి జేసె
భవ్యనారాయణీయ పరిపంచసార, శారదాలికాదిప్రశస్తమంత్ర
శాస్త్రసంస్కంకషజ్ఞానసరణి మించె, శీలవతిపట్టి సర్వజ్ఞ శేఖరుండు. 188
- శా. శాస్త్రస్తార్తరహస్యవేదులు గురుస్థానంబు గాఁ జూడవి
భాత్యప్రాధి మహాకవీశ్వరులు సాక్షాద్భారతీమూర్తి గాఁ
జేతోవీధిఁ దలంపఁగా నతఁడు మించెన్ ధర్మసర్వజ్ఞతా
చాతుర్యోన్నతు లై నరాజులకుఁ బూజాలింగమై వెంపునన్. 189
- సీ. వేదశాస్త్రపురాణవివిధాగమంబులు కరతలామలకంబుగా నెఱింగె
నవరసోజ్జ్వలకావ్యనాటకాలంకారసమితి నామూలచూడముగఁ జూచె
ధగార్థగ్రకామశాస్త్రప్రిపంచంబులు * పల్లవిపాటగాఁ బరిచయించె
వారణస్యందనవాహనారోహణక్రియమున మర్మకర్మములు దెలిసె
సృత్యగీతవిద్యాప్రాధి నిర్వహించె, సకలవిద్యాస్త్రీశస్త్రప్రిపత్తి మించెఁ
దేజమున నొప్పి భట్టిదివ్యతీయుండగుచు, విక్రమాదిత్యుఁ డసమానవిక్రముండు. 190
- క. మరుమము మొలనగఁ దోడనె, పరిమళ ముదయించినట్లు పరమజ్ఞాన
స్ఫురణము బాల్యమునప్పుడె, పరిణతమై భర్తృహరికిఁ బ్రభవించుటయన్. 4 191
- ఉ. ఎంతయువేడ్కతోఁ జరిచయించినవిద్యలయట్ల వేదవే
దాంతరహస్యమర్మములు నమ్మహితాత్ముని కాత్మఁ దోచెన
త్యంతము చోద్యమై మెఱయునంజన మబ్బినవానికిన్ ధరా
క్రాంతము లై నపెన్నిధులు కన్నులకుం బొడమాపుకైవడిన్. 192
- ఉ. అందఱు నన్నివిద్యల మహామహులై విలసిల్లుచుండఁగా
నందనులం గనుంగొని మనంబునఁ బొంగుచుఁ జంద్రగుప్తుఁ డా
నందమహాంబుధిన్ దినదినంబును దెప్పలదేలుచుండె సుం
కరిందనుకంటె వై భవపరంపర మించి యనేకకాలమున్. 193
- శా. తారుణ్యంబున నమ్మహీసురుఁ డొగిన్ ధర్మార్థ కామక్రియా
చారంబుల్ సరిగాఁ జరించి తుదమోక్షశ్రీ నపేక్షించి సుం

* వల్లెపాఠంబు గాఁబరిచయించె, అనిపాతాంతరము.

- సారాంభోనిధియానపాత్ర మగశ్రీశైలంబుమీఁదం దపం
బారంభింపఁ దలంచి, నందమల డాయం దిల్పి తా నిట్లనున్. 194
- తే. గయ సహస్రయుగంబులు, కాశియందు, యుగసహస్రంబు, వింశతియుగము లధిక
నిష్కఁ గేదారమున నున్న నియతఫలము, నొక్కదినము శ్రీనగమున నున్నఁ గలుగు. 195
- సీ. శ్రీశైలమాతృలోఁ జింతించినంతన జాతిస్మరత్వంబు సంభవించు
నేడ్యుఁ దచ్చిభరంబు వీక్షింపఁగోరిన సప్తజన్మాఘనాశంబు చేయు
నాత్రోవఁ రెండుమూడడుగు లేగినమాత్ర సకలజన్మములదోషములు పాయు
నత్యంతనియతిమై నగ్గిరి కేగినఁ బరమసాయుజ్యంబుఁ బడయవచ్చు
నెన్ని భంగుల శ్రీగిరి కేగువాడు, ధన్యుఁ డగు నబ్బు నశ్వమేధంబుఫలము
నట్టిశ్రీగిరి కర్థమై నరుగలేని, గుణవిహీనుండు పిచ్చుకకుంటు గాఁడె. 196
- సీ. ఏకొండశిఖరాగ్ర మీక్షించినంతన భవబంధములఁ బెడఁబాపఁ గల్గు
నేకొండ యిల్లుగా నీశానుఁ డేప్రాద్దుఁ బార్వతీసహితుడై పాయకుండు
నేకొండసన్నిధి నెల్లతీర్థంబులు పాతాళగంగాఖ్యుఁ బరంగుచుండు
నేకొండమీఁద బ్రహ్మేంద్రాదిదివిజులు శబర వేషంబుల సంపరింతు
రట్టిశ్రీపర్వతము చూచినట్టివారు, గట్టిపుణ్యంబు చేసినయట్టివారు
ఘనతపఃఫలసిద్ధులు గన్న వారు, హరునికత్వంతనిజభక్తులైనవారు. 197
- క. ఏపాపము లొనరించిన, నాపాపము లాఁచుచుండు నటమీఁదన్ నరం
డోపికమీఁదగాఁ జని, శ్రీపర్వతదర్శనంబు చేసినయేనిన్. 198
- చ. శిల లఖిలము లింగములు, చెట్లు సమస్తము గల్పభూజముల్,
జలములు దేవతానదిజలంబులు, మానవులెల్ల సంయముల్
పలికినపల్కులెల్లను జపంబు, చరించుట, సత్ప్రసక్తిఁ
బులు, నిదురల్ సమాధి, తలపోయఁగ శ్రీగిరిమీఁదఁ జోద్యముల్. 199
- ఉ. వారణసీపురంబున నవారణ మేను దొఱంగ నేలకే
దారజలంబు లగ్ని మెయుఁ ద్రావి శరీరము కోరవోవఁగా
నారడి ప్రౌద నేల, యొకయప్పుడు జన్మము లేకయుంటుకై
యారయ శ్రీనగంబుశిఖరాగ్రము చూచినఁ జాలు నెచ్చుదీన్. 200
- మ. క్రతువిధ్వంసము, బ్రహ్మహత్యయును, ధర్మద్యేషముకొ సోదరీ
సుతసంహారము నాదిమైనదురితస్తోమంబులం బాసి, కా
శ్వతపుణ్యోదయం డయ్యె నగ్గిరి నివాసంతాట రుద్రుండు, దు
ష్కృతముల్ వాయుట లేమిచోద్యము జనుల్ శ్రీపర్వతం బెక్కినన్. 201
- ః, కావున శ్రీనగమున కేఁ, బోవఁగ నూహించి మిమ్ము బోధించుటకై

- రావించితి, నావాక్యము, భావింపగ వలయు నిపుడు పరమార్థముగన్. 202
- చ. బ్రదుకుము విక్రమార్క-సరపాలక దిగ్విజయంబుచేసి. య
భ్యుదయముఁ బొందు భట్టి నిజబుద్ధి, నియోగితనంగానందు స
మృదమున మించు భర్తృహరి, మాధవమెల్లను నీకు నిచ్చితిన్
హృదయ మెల్లర్పఁగా వరరుచీ సుఖియింపుము వంశకర్తవై. 203
- తే. అనుచు నెడఁబడ వారికి నానతిచ్చి, యాత్మీరమణిసమేతుడై యాక్షణంబు
శ్రీనగస్వామి పదపద్మసేవనేయఁ, జలద్రగుప్తవహీసుఁచంద్రుఁ డరిగె. 204
- వ. ఇట్లు చతుర్థపురుషార్థ తత్త్వజ్ఞానగురుం డైనవిజగురుం డరిగిన యనంతరంబు. 205
- చ. పరిచితనవ్యకావ్యరసభావవిచక్షణా పుణ్యవీణా
పరమహితాశ్రితప్రకరబాంధవహాసణ సత్యభాషణా
తరళవిలోచనాజనవితానమనోభవ నిత్యవైభవా
నిరవధికప్రభావనృపనీలియుగంధర కీర్తిబంధురూ. 206
- క. చతురావధానభాషా, చతుర, జనస్థాయమాన సహజమనీషా
యతులితగుణమణిభూషా, ప్రతివాసరవర్ధమాన భవ్యవిశేషా. 207
- మాలినీ. తరుణకమలనేత్రా దర్పవజ్జైత్రయాత్రా
పరహితసుచరిత్రా భాగ్యలక్ష్మీకళిత్రా
సరససుకమిత్రా సజ్జనారామచైత్రా
హరితమలపవిత్రా యక్కుమాంబాసుపుత్రా. 208
- గద్య. ఇది శ్రీమదఖిలకవిమిత్ర శేషదయస్స యామాత్యపుత్ర
శారదాదయావిధేయ జక్కననామధేయ ప్రణీతంబైన
విక్రమార్క-చరిత్రం బను కావ్యంబునందుఁ
ప్రథమా శ్వాసము.

శ్రీ ర మ్మ.

విక్రమార్క చ రిత్రము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

నాథచరిత్రయుగళ

ధ్యానాధీనాంతరంగ తరుణీజనచే

తోనందన నిజమూర్తి.

శ్రీనందన జన్మ నార్యసిద్ధనమంత్రీ.

1

చ. ఆరుదుగ విక్రమార్కవసుధాధిపచంద్రుడు కీర్తవంద్రకల్
ధరఁ బగఁగింప దిగ్విజయతత్పురుండై యొకరుండు వింధ్యభూ
ధరమున కేగి యందుఁ బ్రేమదంబు మది నివ్వలసిల్లఁ గాంచె నీ
శ్వరవరవామభాగసహవాసవిలాసిని వింధ్యవాసినిన్.

2

వ. కాంచి లలాటాంబకకుటుంబినీపదాంభోరుహాలోంబకదంబాయితచికురనికురుంబలాం
ఛనలపనచంద్రమండలుండై యమ్మండలాధీశ్వరుండు తదీయమందిరద్వారంబు నిగ్గ
మించిత్రత్పదేశంబున.

3

క. ప్రిబలాసురవరనూనులు, సుబలమహాబలులు వాలిసుగ్రీవులు నా
నిబిడాంగరక్తధారా, శబలితభూభాగ మయినసమర మొనర్పన్.

4

వ. కాంచి తత్కలహంబు వారించి, తత్కలహం బడుగుటయు వార లిట్లనిరి.

5

చ. హరునిగుఱించి వత్సరసహస్రము ఘోరతపంబుచేసి త
త్కలహ దుహూలకంధయున్న దండముఁ బావలు రత్నపాత్రమున్
వరమునఁ గాంచె మధ్యమ డవారణమైఁ బ్రిబలాభిధానుఁ డీ
యురువిడిచెత నయ్యెడప్రయోజన మెల్లను జిత్తిగింపుమా.

6

క. ఈలాతంబున వ్రామఁ బట్టణములొ నీపాదుకల్ మెట్టఁగా
నేలొకంబున కైన నేగ సులభం వీపాత్ర దిన్యాన్నమున్
చాలంగా సమకూర్పుఁ గోరినతటిన్ సంఘిల్లు శ్రీకంధచే
నేలతోల్ కనకంబు రాలు విద్రుపన్ విశ్వంధరాధీశ్వరా.

7

తే. తండ్రిపిమ్మట నివి యేము తగినభంగి, బందుకొననేకొమ్మయిఁ బ్రతిదినంబుఁ
బోరుచున్నార మిట నీవు పొందు వొసఁగఁ, బంచి వెట్టి రక్షింపుమి పాథి వేంద్ర.
వ. అనవుడు. 9

క. జనపతులకుఁ బాపాత్ముల, ధన మెమ్మెయి నైనఁ గొనుట ధర్మం బనఁగా
విని యున్న వాఁడు గావున, ధనసంగ్రహంబునందుఁ దత్పరిమతియై. 10

చ. అనఁకుండు విక్రమార్కుననుభాధిపచంద్రుండు మందహాస మా
ననము నలంకరింపఁ గుహనాచతురుండయి బుట్టగించి నా
పనువున మీఱుచేసఁబిపాఱుండు, మీఱినయట్టివాఁడ యీ
ధనమున కెల్లఁ గర్త యగుఁ దప్పదు పొమ్మని యాపతిచ్చినన్. 11

చ. పనివడి యొండొరుం గడవఁ బాఁతెడియాసను వారు దవ్వఁగా
జనుట యెఱింగి కంఠయును సన్మణిపాత్రయు యోగదండముం
గొని పెసఁ బాదుకల్ దొడిగి కొందు వియచ్చరవాహినీకన
త్మనకసర్వోజగంధవహకాతుకుడై వినువీధి కేగుచున్. 12

చ. కనియ నతండు శంకరఃఖాశఃరంజితచంద్రకాంతసం
జనితజలార్ద్రకల్పతరుజాలముఁ గిన్నరకన్యకాప్రమో
దనమణిశృంగసంగతలతోవనజాలము దివ్యవాహినీ
వనజవనీతల్పదుహిణవాహురాశము మేరుశైలమున్. 13

వ. కనుగొనిప్రమోదభరితమానసుండై. 14

సీ. ఘోకొండ మణికాంచనాకారరుచి గాంచఁ గొండ లెల్లను దనుఁ గొండఁజేయ
నీకొండఁ గాఁపుండి యింద్రాదిసురముఖ్యు లెల్ల భాగ్యములకు వెల్లముఁ
యీకొండదండగా నీరేడుజగములు సుప్రతిష్ఠితములై సొంపుమిగిలె
నీకొండ కోదండమై కాలకంఠున కనమానజయలక్ష్మీ నావహించె
నిర్జరాపగ యీకొండనిర్ఘోరంబు, పద్మబాంధవుఁ డీకొండపారికాఁపు
కొండయల్లునికొండ యీకొండశిఖర, మని సుమేరుప్రభావంబు లభినుతించి. 15

ఉ. అం దొకదివ్యరత్న శిఖరాగ్రతలంబున రాగమంజరీ
నందనుఁ డబ్జినీతటమునకొ సురభూజమునీడ నిల్చి నీ
లం దననెమ్మనంబునఁ దలంచినమాత్రనే పాత్రయందునా
నందకరంబుగాఁ బొడమె నవ్యసుధామధురాన్న పానమున్. 16

శా. ఆయిహున్నము లారగించి యతఁ డాహ్లాదంబుతో మేరువుకొ
డాయం దక్షిణదిక్కు నందు మొకచోటకొ యోగదండంబునకొ
వ్రాయం గంధకబాశ్వసౌధసదనప్రాకార దేవాలయ

- ప్రాయంబై యొకపట్టణం బరుదుగాఁ బ్రాదుర్భువించె న్వేసన్. 17
- చ. జనసతి యాపురంబునకుఁ జంద్రపురం బని పేరువెట్టి యం
దనుపమరాజ్యవైభవమహామహిమకై జెలువొంది కంఠ గ్ర
క్కున విదిలించి యందుఁ బదికోటులు మాడలు రాలఁ బ్రోవుగా
ననయము నెల్లయర్థలకు నన్నరపాలకుఁ డిచ్చు నిచ్చులన్. 18
- క. కనుఁగొనిన వేయి మూటా, డినఁ బదివేల్గుడువ లక్ష డెందము ప్రమదం
బునఁబొందిన గోటిధనం, బనయము నర్థలకు విక్రమార్కుం డొసఁగున్. 19
- వ. ఇవిధంబున ననన్యసామాన్యరదాన్యం డైనయారాజన్యండు పేసోలగంబునరత్నసిం
హాసనాసీనుండై యున్నయవసరంబున వైహాసమార్గంబున ననన్యశ్రమణిమరీచిమా
లికాదేదీప్యమానంబు లైనదివ్యవిమానంబుల నవలోకించి, యాత్మీయమిత్తులిం డైనచిత్ర
రథుండను గంధర్వపతి నివి యెందుఁ జనుచున్న వని యడుగుటయు నతం డాతని
కిట్లనియె. 20
- ఆ. సకలజీవలోక సజ్జనానందన, ప్రాథుఁ డైనపద్మభవునిగొల్వ
ననుదినంబు నరుగునమ రేంద్రముఖ్యుల, మణివిమానము లివి మనుజునాథ. 21
- వ. అనవుడు, 22
- మ. జగదుత్పత్తివిశారదుం డయినభాషానియాస్థానిలో
యగ మీక్షించునపేక్ష నాక్షణమ భృత్యామాత్యు లంగీకరిం
ప గుణాలోలుడు సాహసాంకధరణీపాలుండు లీలాగతికై
గగనాభోగ మలంకరించె మణిరంగత్యాదుకాపాదఁడై. 23
- వ. ఇవిధంబునం జని యమ్మహామహుండు పితామహలోకాలోకనోత్సవం బంగీకరించి
తదాస్థానమండపంబు ప్రవేశించి. 24
- సీ. మౌద్గల్య మాతంగ మౌంజాయన మరీచి మైత్రేయ మండవ్య మందపాల
కపిల కశ్యప కౌత్స కామంద క ణ్వాత్రి కౌశిక కాండిన్య కలహాభోజ
వాత్సల్యయన వ్యాస వాల్మీకి కరతంతు వాలఖిల్య నసిష్ఠ వామదేవ
శరభంగ శుక శక్తి శార్ఙ్గ శారద్వత శౌనక శాండిల్య శాలిహోత్ర
జడభరత జహ్ను బాబాలి బామదగ్నప్ర, పులహ పిష్పల పరశుత పుండరీక
గార్గ్య గౌతమ గాలవ గణక ముఖ్యులైనయౌసంయమిశ్వర్య లక్ష్మిగౌలును. 25
- క. యాగములు యాగకర్తలు, యోగములును యోగివరులు నుచితాచార
ప్రాగుణ్యవిధులు నదులును, సాగరములు గిరులు దరులు సంసేవింపన్. 26
- సీ. తనతనప్రభలతో నెనవచ్చుపటికంపుజపమాల యొకకేల సవదరించి
తనముద్దుమోము నందమున నందము నొందునరవింద మొకకేల నలవరించి

- తనమంజులాలాపతతిఁ గూడి భాషించుకీరంబు మొకతేల గారవించి
తనగాననిదంబు నెనయఁ జాలువిపంచి తేలిమై నొకతేలఁ గీలుకొల్పి
ప్రణతదిక్పాలబాలికాఫాలఫలక, తిలకమృగనాభివిహ్న దేదీప్యమాన
చరణనఖచంద్రమై పూర్ణ చంద్రవిమల, కమలకల్లక నుండి వాగ్రమణి కొలువ. 27
- క. కొలువున నెలవునహించిన, నలువసు సాష్టాంగ మెరగి నవహరుడు రసా
కలితమృదుసారసారభ, సలలితవామృష్యపూజ సమృత్తి జేసెన్. 28
- వ. అప్పుడు ప్రసన్నతాచతురాననం దైనచతురాననండిల్లనియె. 29
- క. ఎయ్యది కుల మెయ్యది నెల, వెయ్యది నీ నామ మిప్పు డేచందముడై
ఇయ్యదిగను వచ్చి తనవుడు, నయ్యంబుజనూతితోడ నతఁ డిట్లనియెన్. 30
- అ. చంద్రగుప్తసుతుడై, చంద్రపుత్రుండ, విక్రమాంకుడనఁగ వెలయువాడ
దివ్యపాదుకాగ్రప్రాధివచ్చితి, నిచ్చ మిమ్ముఁ జూడ నిప్పు మగుట 31
- క. నావుడు నతనిమహత్త్వము, భావించి విరించి చోద్యపడి సదయుండ్ల
భూవర!యే వరమడిగిన, నావర మే నిత్తు నీకు నని పలుకుటయ్యెన్. 32
- ఉ. ధౌతలూగ్రచర్మము కృపాణమునం గొని శ్రీః మెల్లి యీ
వ్రాలకు మీఁద నెక్కు డగువ్రా లొకకొన్ని లిఖింప నొపుదో
యీలిపితోడఁ గొన్ని వెర వేర్పడ నిప్పుడు చక్కఁబెట్టఁగాఁ
జాలువోయానతిమ్మవిన సారసగర్భుడు విస్మితాత్ముడై. 33
- ఉ. ఆర్యురచక్రవర్తులు పదార్థరాజులు విశ్వధార్తణీ
నిర్వహణప్రభావమున నేర్పరు లైనను వీనిసాటియే .
సర్వఫలప్రదానమున సాహసికత్వమాసహృత
గర్వితవీరవైరిచయఖండనమండనవిక్రమక్రియన్. ! 34
- క. ఇచ్చెద మొకవర మనినను, జెచ్చెర నామాట మును నే నెను నభి నీ
పొచ్చెము వాయుట కొఱకై, యిచ్చెద బ్రహ్మస్త్రి మైన నీతిని కనుచున్. 35
- సీ. సిద్ధాదు లగుకోస్తసీమలు పరికించి నామానుగణము నిర్ణయము చేసి
యుచితదీక్షాకాల మూహించి యభిషిక్తుఁ జేసి జితస్థానస్థి దెలిసి
కూర్మాసనాదులమర్మంబు లెఱిగించి యష్టాంగవివక్షణ గ్రాచరించి
భూతశుద్ధితెఱంగు బోధించి మాతృకావిన్యాససరణి యుపన్యసించి
యావరణక్షత్రీబీజాధిపై వలములు, బలులు జపహోమతగ్గుణావళులు నెప్పి,
సప్రయోగోపసంహరణప్రవీణుఁ జేసి బ్రహ్మస్త్రి మిచ్చె గర్భాసమండు. 36
- వ. ఇచ్చి మఱియు నిట్లనియె. 37
- క. మానుషశక్తి జయింపఁగ, రానిమహావీరు లైనగణకూరులపై

దీని బ్రయోగింపుము, బల, హీనులపై పఱచి యైన నేయకు మధిపా.

38

క. అని బ్రహ్మ యానతిచ్చన, జనపతి సాష్టాంగ మెరగి సంభావితుండై.

తనపురికి నరిగి, జూతీ, జనరక్షణ చేయుచుండె 'సత్పురమతియై.

39

ప. అంత నాచంద్రిపురంబునఁ జంద్రగుప్తావ్యయవార్ధి చంద్రుం డైనరాజేంద్రుడు కీర్తి
చంద్రికాసాంద్రుండైయుల్లసిల్లు తెఱింగి, త్రిజగదాశ్చర్యచాతుర్యకలకళాసంవిధా
నందైన సుమతిసూనుండు చనుదెంచి, యుచితప్రకారంబునం బ్రవేశించి దండప్రణా
మంబు లాచరించిననుచితోపచారంబుల సంభావించి మధురానిర్మమనం బాదిగాఁగల
యాతీయప్రయోజనంబు లభిలంబులు నెఱింగించి యిట్లనియె.

40

సీ. చెలువొందు నేపురి శృంగారముగఁ గాలకంఠుఁ డెప్పుడు మహాకాలసంజ్ఞఁ
గోటిలింగంబులు కొమరారు నేవీట సుధావ్రతయమహోపచారగరిమ
పిలయాంబునిధృగములయందు డిందక నెనుపొందు నేపుటభేదనంబు
యుగయుగంబునయందు నొక్కొక్కదివ్యాభిధానంబు నేరాజధాని పూను
నందికాదేవి యేష్టాంబునందు, శ్రీమహాకాళీనా నుతిశ్రీవహించు
నట్టియుజ్జని యోగపీతాభిగామ, మైహికాముష్మికప్రదానాద్యసీమ.

41

ఆ. ద్వారవతి యవంతి వారాణసి యయోధ్య, మధుర పుణ్యకోటి మాయ యనఁగ
నలఘుముక్తిదమ్ము లగుపట్టణములందు, నగ్రగణ్య యుజ్జయినిపురంబు.

42

ప. అని పురాణప్రోక్తంబు లగునూక్తంబు లుపన్యసించి వెండియు.

43

సీ. సర్వసర్వసహచక్రావతంసమై జయలక్ష్మీ వెలయు నుజ్జయినియందు
శ్రీమన్మహాకాళికామందిరాంగణాభి నగాధం బైనకొలనికెలన
నభింకపాభోగ మగుమట్టికొమ్మను గట్టినవేలెడునుట్టియెక్కి
చిత్రంబుగఁ దదీయసూత్రంబు లైదును ఘోరాసిచ్చే ద్రెవ్వఁ గోసి జెచ్చి
యాజలాశయమధ్యంబునందు నున్న, యుగ్రకూలగ్రమునఁ బడనొపువాఁడు
సకలసామ్రాజ్యవై భవోత్సవము సెంది, తత్పుగం బేలు నిది దేవతావరంబు.

44

క. ఇది శిలవాసినయది యని, చతురత విప్రీం డొకఁడు ప్రసంగవశమునం
బదివెను సెరి నీపద్యము, ల్లియెఱుంగఁగ వలయు నచటి కరిగెద భట్టి.

45

తే. ఉట్టిచేరులు గోయంగ నుత్సహించి, యొకటి దెగఁగోసి వెండియు నొకటిఁగోయ
మునుపుగోసినయది యంటుకొనుచునుండు, ననుచు విన్నార మిట్టివోద్యములు గలవె.

క. అన సుమతిసూనుఁ డిట్లు, జననాయక! దీనికై విచారంజేలా

విను ముట్టిచేరు లొక్కటఁ, బెనుపాతముగఁ గోయరాదె ప్రిదులక యుండన్.

47

ప. అనినం దత్ప్రీతిభావిశేషమున కత్యాశ్చర్యముం బొంది, య

మృతుజాధీశుడు భట్టే జంద్రపురిసామ్రాజ్యంబున న్నిల్పి భూ
జనసంరక్షణమార్గసమ్యగుపదేశం బిచ్చితానేగ ను
జ్జసికైక సమ్మతి బాదుకంబువలనక సంతోషితస్వాంతుడై.

48

౪. ఆరిగి యనేకప్రమానముగంధవహగంధవహబంధునోపవనాపాదితముత్కరం బయిన
యన్నగరోపకంఠంబున.

49

ఉ. మోహనమూర్తి యాన్యపతిముఖ్యుడు గాంచె సువర్ణకుంభస
న్మాహము దుంగశృంగపరిణాహము దిర్వణరత్నతోరణో
త్సాహము చందిరికాధవళిసౌధసమూహము శ్రీమదంబికా
గేహము గోపురగ్రతలభేదవిమోదిది నేంద్రవాహమన్.

50

౪. కని తదీయరామణీయకంబునకు నాశ్చర్యసూర్యుండై యక్కుమారవర్చ్యుండు వందారు
బృందారకసుందరీసందోహానీమంతసిందూరపరాగపాటలితస్పటికమణిగుట్టిమంబులవల
ననునటినపుట నారంభరంభాపదాంభోజవిగళదలక్తసంధ్యారాగరంజితరంగస్థలీనభోం
తరాళితారకాయితముక్తాఫలోపహంబులవలనను, సఖీజనసమాందోళితడోలాసమా
రూఢగంధర్వకామినీజేగీయమానమగురగీలికాతిస్వనంబులవలనను, బ్రసిద్ధసిద్ధజనకధితన
వనాధదీతచరిత్రవర్ణనప్రమాద హృదయసామాజికవిరాజమాన మణిమండపంబులవల
నను, నిటంకవిహరణపారావత కీరశారికాపతిత దేవస్తుతికథాగాధిత్రవణప్రహృష్ట హృద
యజనసముదయంబులవలనను, బ్రాకారసమీప సంజాతకర్ణజనిమంజ గంజామంజామంజ
రీమంభసంభృత మకరందమగురసాస్వాదమత్త మగుకరీగానతానానుకూలశాలి పాలికా
బాలికానవరాగగీత ప్రసంగంబులవలనను, నిరవలంబనాంబర చరద్రచణరమణీసురతశ్రీ
మసంతాతఃపుష్పాంబుబింద్వపమోదనచతురశీతల సమీరణసంజనన కాగణపతాకానికా
యంబులవలనను, జపలకపి కంపితరసాలశాఖా పతితపరిపక్వ ఫలవాంఛాసం చరణ పౌర
భామినీనివహంబులవలనను, నానాభివాంఛితశయితశాతోదరీసంపాద్యమాన జలభగో
సమవిశాలనీలమణి కుట్టిప్రదేశంబులవలనను, నిరవధికభక్తిరసాతిశయప్రాణోపహారస
మర్పణమహోరవర శిలాప్రతిరూపంబులవలనను, గామితామితఫణోదయానందకందళిత
మనోమనోహర మానవానీత మహారంభగుంభితమంభాంచిత కన్దణవ్యథా నీయమానస్వ
ర్ణకోటికల్పనాఫల్యతోభాకరపురోభాగంబులవలనను, నతిమనోహరంబై, సార్వకాలికస
మద్భితానేక పుష్పగంధంబురంబై, యగురుగుగ్గులుప్రముఖభూపవాసనా వాసిత
దళదిశాభాగంబై, శాతమంభస్తంభసంభృతానేక నూతనరత్న ప్రాదీపికాదీదీప్యమానం
బై, మహోపహారసమయ సముచితపంచమహోత్సవసంభాష్యమానం బయినయాదివ్య
మందిరంబు ప్రవేశించి.

51

- సీ. నిర్మలవరవధూనేత్రై, కైరవములు చిలువపువెన్నెలచేత నలర
 గోపవిసుతనతీ కుంతలభ్రృపరంబు లడుగుడమ్ముల జెంది యతిశయిల్ల
 వరుణాంగనామనోవల్లీవితానంబు పలుకుడెమ్మలచేతఁ బల్లవింప
 ధనదకాంతాహ్వాతటిసీనికాయంబు విశదకృపారసకృష్టి జెరుగ
 హరికిన్నరకన్య కాహస్తజలజ, కలితచావరపవమాన కంఠ్యమాన
 చిగురనికురుంబురై యొప్పుసకలజనని, కన్థి దండప్రణామంబు తాచరించి. 52
- వ. నిర్గమించి తదాలయపురోభాగంబున. 53
- సీ. సికతాతలంబున వివలింగపూజనపరు లై సన్మునివరులవలనఁ
 బరిసరసహకారపాదపచ్చాయల గోష్ఠి సత్పెడిసిద్ధకొటివలన
 నంతర్బలంబుల నగుపర్వణస్నాన మాచరించుచు నున్నయత్తులవలన
 సిరులు నిండారంగఁ దరుల నొములు నొముమానవతీ లలామములవలన
 సుకృతముల కెల్ల నెల్లయు సొంపు మీటి, యపరమణికణ్ణిక యనంగ నతిశయిల్లి
 కమలకైరవపగురన కలితలలిత, వైభవాకర మగునగోపరము గాంచి. 54
- ఉ. ఆసరసీతటాంతిక శిలాక్షుకపంక్తిఁ గరించి చూచి యీ
 వ్రాసినవ్రాత యుజ్జయిని రాత్ర్యముచేరుటఁ జాటిచెప్ప సం
 త్రాసముఁ బొందనేల యని తిష్ఠణమాత్రన యుట్టియెక్కి బా
 హుసిఁ దదీయనూత్రముల నన్నిటి నెక్కుటఁ గోసె శ్రేష్ఠిడిన్. 55
- వ. తదీయసాహసోత్కర్షంబునకు హన్పించి. 56
- సీ. వికచనీరజప్రస్థిమికరందాసభాతిఁ బసనిచూపుల గృపారసము దొలకఁ
 జంద్రమండలసాంద్ర చంద్రికాద్యతిభంగి నాననంబున మందహాస మొప్పుఁ
 గనకకుంభవినాత్మ ఘనరత్నరుచిలీల బాలిండ్లఁ గుంకుమపంకమలరఁ
 గాంచనపాంచాలి కాకీర్ణహిమలీల లలితాంగవల్లి దువ్వలన దనర
 మెప్పులకు నెల్ల నెల్లయై యల్లనిల్లు, నమ్మహాకాళి ప్రత్యక్షమై నరేంద్రు
 కూలముఖునఁ బడనుండఁ గేలఁ జట్టి, నిజచరణపీఠిచెంగట నిలుపుటయును. 57
- వ. రాగరంజితుడై యారాగరంజిసీందనండు కృతాభినందనండ్లై, యంజలిపుటంబు
 నిటలతటంబున సుతియుంచి నివృందమానానంద బాష్పకణికా ప్రసారండును, రోమాం
 చకంచుకితాకారుండును, సముద్గతగర్గదవ్యాహరండునునై యిట్లుని స్తుతియించె. 58
- దండకము. జయజయ జగదంతరానందమూర్తై శతానంద సంస్తుత్యోక్తీ చైనమద్వివ్యసీమన్తి
 నీకాంతసీమన్త సంక్రాంతినిమారబాలాతప ప్రస్ఫురత్వాదపంకేరుహే హేమకుంభీల
 సత్కుంభవత్సోరుహేనూత్నరత్నప్రభామండలీమండితా నేకభూషణవిశేషప్రతిపప్రతి
 కేకృపాజాగరూకేరణారంభసంరంభశుంధన్వి శుంభాదితేయాదిదుర్వారగర్వాంధకార

చ్చి దాచండుమాత్రాండమాపే సుధాసుప్రలాపే కిరీటాగ్రజాగ్రత్సుధాభానుఖంహస్వీతి
 యార్థశంకాసమాపాక ఫాలనల్యస్తకస్మారికాపట్టభాస్వలలామేమహాపంశ్రయంత్రా
 భిరామే సుధాసాగరాంతరగృహిద్యవ నీపాటనీపాటనీపాటికాకల్ప కల్పదురప్రాం
 తచింతామణి శ్రేణికాగేహనీమూ శివాకార పంచాగ్రభాస్వస్వర బ్రహ్మశమ్యాంరసే
 ప్రభాసా ద్రచంద్రావతంసే సవీనేతుకోదండనానాప్రమూనాస్త్రపాశాంకుశోల్లాస
 హస్తాంబుజే సదానేపనాసన్న సన్మానిభృందే నవాశోకబంధూక ఫౌంఫికాలక్తక
 స్వంద సిందూరరేణు ప్రవాళప్రతీ కాశమూర్త ప్రకాశే పినీలానినీకేశసాశే సముద్దా
 మసౌదామనీధాను బాలాయణేంధ్ర ప్రతీకాశ చీనప్రయ్యావిద్యమానాభిలైశ్వర్యచిం
 తామణే లోకరక్షామణే నిర్మలజ్ఞానవిద్యామహామోగవిద్యవత్సహాభ్యా ఫౌభాన్య
 విద్యే ప్రభావానవద్యే నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః.

59

గా. ఓసర్వేశ్వరి యోమహేశ్వరనతి యోదివ్యమూర్తిత్రయో
 యోనిద్ధాంబిక యోకదంబవనలీలోద్యానవృన్దా శివా
 యోసంసారరుజాపహారనిపుణా యోమంత్రతల్లీత్రాత్మికా
 నాసంసేవను దిక్షగించి దయతో నన్ను గట్టాక్షింపవే.

60

వ. అనిస్తుతియింప నమ్మకీపతివై నపారకృపారసరంగం బగునసాంగంబు నిగిడించి య
 మృహదేవి యిట్లని యానతిచ్చె.

61

ఉ. తొల్లి యనేకభూపతులు దుర్లభ, మంచు నుపక్రమింప భీ
 తిల్లినయట్టికార్య మిది, తెంపున నీవొనరింపఁ జూచి యే
 నుల్లములోన మెచ్చి యిపు డుజ్జయినీ పురరాజ్యవైభవం
 బెల్ల సహస్రవత్సరము లేలగ నిచ్చితి నీవఁ బుత్రాకా.

62

క. అనితరసాధారణ మగు. ఘనతరసాహసము నీవు గావించుట నో
 మనుజేంద్ర! సాహసాంకం, దీనఁగారి జిరికిల్ల బొందు మాకల్పముగాన.

63

ఉ. ఈయిల ధర్మరక్ష వెలయింప జనించినయట్టిమాదిసా
 రాయణమూర్తి వీవు, భవదంఘ్రి సరోరుహసేవ యథామై
 జేయఁగ నాత్మఁగోరి చరనీరుహగర్భుడు పుట్టె భట్టియై,
 పాయక బోడుగూడి యిలఁ బాలననేయుట మీకు నైజమా.

64

చ. వదలక మీచరిత్రములు వర్ణన చేసిన, సంస్మరించినం
 జడివిన వ్రాసినకా, విని ప్రసంగవశంబునఁ జేరుకొన్నవె
 ల్లాదవు మనుష్యకోటికి సమజ్జ్వలరాజ్యరమానమృద్ధియుకా,
 సదమలధర్మబుద్ధియును, సంవిదుదంచిత మోక్షసిద్ధియున్.

65

మ. అని సర్వేశ్వరి యానతిచ్చి, బ్రయం బారంగ సాహ్లాంగం

డనమస్కారముఖోపచారములు నానాభంగులం జేసి య
జ్ఞనాథాన్వయచక్రవర్తి తదనుజ్ఞాసిద్ధిపూర్వంబుగాఁ
దనయిచ్చుం జరియించుచుండె నికటోద్యానాంతరాశంబునన్.

66

ఉ. అట్టియడక బ్రసేమఁ డనునప్పురమేలెడురాజు చన్న నా
పట్టపుదంతి మంత్రులయుపాయమునం జనుదెంచి క్షీర్తికిం
గట్టమఁ దైనహారలతఁ గంతమునం నిడ రాజ్యలక్ష్మికిం
బట్టముగట్టి రావులును బంధులు భృతులు నన్న రేంద్రునిన్.

67

వ. ఇతైఃపింగున నుజ్జయిన రాజ్యనిహాననానీనుండె.

68

నీ. భరతునిలాగునఁ బరశురాముని భాతి రంతిదేవునిభంగి రాముగరిమ
సంగునిరేఖ యయాతిభావంబునఁ బృథువిధంబున భగిరథునిమాడ్కి
గయలీల మాంధాతకైవడి నంబరీహునిరీతి శశిబిందుసోయాగమున
శిబిలోలిక మరుత్తుచెల్వునను దిలీపుకరణి సుహోత్రునిగారవమున
సగరువేరవునఁ బురుకుత్ససరణి నలుని, రమణ నర్జునుక్రియఁ బురూరవునిచంద
మున హరిశ్చంద్రుఁడెఱుగిన వినుతికెక్కి, సాహసాంకుండు వసుమతిచక్ర మేలె.

69

చ. క్షేమదురకానెక్ గిరీంద్రములు కూర్మకులాగ్రణి జీవనస్థితిం
బాదలెఁ ఫణిశ్వరుండు బహుభోగసమున్నతి నుల్లసితై స
మృదము వహించె దిక్కరిసమాజము క్రోడము చాలఁ గ్రాప్వే మె
పిదముగ నన్న రేంద్రభుజపీఠిక యుర్వర నిర్వహించినన్.

70

చ. అరిజనపాలకాననతృణాంకురవృద్ధియొనర్చు విద్విష
త్సగసిజలోచనాన్యజలధారలవర్ధన ముందు నెప్పుడుం
జరణసమీపవర్తులకుఁ జల్లందనంబొదవించు నమృతీ
వరునిప్రతాపమహిన్ బనవర్జిత చిత్రచంద్ర లీలన్.

71

ఉ. పాడుక లాదటం జరణపద్మములం దిడి ముజ్జగంబులె
మోదముతోడ నాన్యపతిముఖ్యుండు త్రిమూర్త, ముఖ్యకాంతయుక్
మాదిపిఱింద్రాటిక్రియఁ జొచ్చినవోటులు సొచ్చునెన్నఁదే
బైదలి ప్రాణవల్లభునిపజ్జఁ జరింపక పాయనేర్చునే.

72

నీ. ప్రకటప్రతాపాతపముచేత వైరులకన్నులఁ జేకట్లుగ్రమ్మఁజేసి
ఖడ్గసోలాహలగరిమచే నహితుల నవృతాశనులుగాఁగ నలవరించి
సలితసత్కీర్తిచంద్రికఁ బగతురమనములతాపంబు వట్టుకొల్పి
సముదగ్రధారాశశరవృష్టి విమతులతనువులఁ జెమటులు దలముకొలిపి
నిత్రచారిత్రనిక్రవక్రీ వహించి, సాహసాంకమహీపాలచక్రవర్తి

జలధివలయుతవసుమతీచక్రవహన, చండభుజదండకలితుడై యుండునంత. 78

వ. సాకశాసనుశాసనంబునం దదీయఘాతుం డగుమాలి దివ్యరథంబుతోడం జనుడెంచి కృతాంజలి యగుటయు. 74

చ. అతనికి సాహసాంకవిభుఁ డానసపాద్యము లాదిష్టునన
త్క్రతు లానఁచి నేడిచటికిం దనదివ్యరథంబుతోడ సా
కతమునఁ బంపె నెంతవని గల్గెనుగాక శరీరభంకుని
న్నితరములైనకార్యముల కిష్టైయిం బంచుట మున్ను నెఱిపే. 75

వ. అనివని చూతలి సాహసాంకమహీపాలుతో నిట్లనియె. 76

క. జంభాహితుఁ డూర్వశీపై, గంభవయిం గరుఁకలిమిర్రహిఁ దన్నటనా
జృంభణలతారలవ్యయు, సంభావించుటయ కాని చాలఁడు తెగడన్. 77

క. కావున వారలనటనా, ప్రావీణ్యము హెచ్చు గుండుఁ బ్రకటించుటకై
దేవరఁ దోడ్కొని రమ్మని, దేవేంద్రుఁడు పనిచె వసుమతీవర నన్నన్. 78

క. పాదుక నెక్కుతపంబులు, నేయతపోధనులైనఁ జేర నశక్యం
బీయరద మెక్కి విజయం, చేయుము జగతీశ తడవు నేయక యనినన్. 79

సీ. నిజప్రహమహిమచే నిరుపమానంబుగా విరచించె నేతేరు విశ్వకర్మ
జంభాదిదనుజేంద్రసంగ రాంఘ్రముల శత్రున శతేరు బయ మొసంగె
గోరి ముప్పదిమూడుకోటులదివిజాలు కొలువంగ నేతేరు కొమరుమిగిలె
బటుజవస్ఫురణమై పదివేలహయములు పూనంగ నేతేరు పాలుపు మిగిలె
నట్టిదివ్యరథంబు నెయ్యమున నెక్కి, సాహసాంకమహీపాలచంద్రుఁ డరిగె
గరుడపవమానమానసాక్రమణినిపుణ, బహుగలిప్రాధి కుల్లంబు పల్లవంప. 80

వ. ఇట్లు చనిచని. 81

ఉ. నాకముఁ గాంచె నట్టియెడ, నందనమందచరన్నితంబిని
లోకము సంచయింద్రధృతిలోపకలోలవిలాసమేనకా
లోకము హాసవేధమదలోలుపచంచలచంచరికమున్,
స్వీకృతసత్తపఃఫలవిశేషవిపాకముఁ బుణ్యలోకమున్. 82

వ. కని తదీయవిలాసోత్కర్షంబునకు హర్షించుచు, సకలజగన్నయనపర్యం బగుసుపర్వా
ధీశ్వరునగఁంబు చొచ్చి, రథావతరణంబు చేసి, దివ్యసభామండపంబు ప్రవేశించి. 83

చ. కనియె నతండు దివ్యగణికాజననేత్రచకోరికానురం
జనహాసచంద్రికాలపనచంద్రునిఁ, నారుపులోమజాఘన
స్తనపరంఘసంభ్రమవశస్ఫుటగుండుమపంకసౌరభాం

- జనతను 1 కాంతిరుందుని భుజాబలసాంధ్రుని నిర్జరేందునిన్. 84
- క. కని వంకన మొనరించిన, జననాథున కెదురు వచ్చి, సరసాశ్రేయం
బొనరించి, యతని గడ్డియ, నునిచికొనెన్ దివిజనాథుఁ డుచితప్రాధిన్. 85
- వ. ఇట్లయ్యిరువురు నేకాననానీనులై, సముచితసంభాషణంబు లొనరించుసమయంబున
సమయజ్ఞతాపిశారదుం డగునారదుం డన్న రేందున కిట్లనియె. 86
- క. నటనాహంకృతిఁ దమలోఁ, జిటిపాటిజగడంబు లూర్వశీరంభలకుం
బొటమిన, మేలేర్పఱుపఁగ, నిటనిను రప్పించె నిర్జరేశ్వరుఁ డధిపా. 87
- వ. అని యుజ్జేగించి యమరపతి యనుమతి నమ్మదవతీమణుల రప్పించినర్తనప్రవర్తనంబు
నకు నిత్యోగించుటయు, శంకాల్లింగోర్ధ్వకాద్యవయవంబు లగుచతుర్విధవాద్యంబు
లకు ననువుగాను, గానంబునకు ననుతానంబుగాను నుపక్రమించి. 88
- నీ. కలికికన్నుల సోయగముమించుచుండుటలు చెలఁగెడుమగమాలచెలుపు సొంద
నభినవస్ఫుగణమై నభినయించుకరంబు లలరుఁగెందమ్ముల ననుకరింప
నిటలంబున నటించుకుటిలకుంఠలకాంతి కొదమతు మైదలయొప్పిదము చూప
వలిపకఁచెలబోని వలిచనుంగవ మించి జక్కవకవధంగి సంభ్రమింప
మంజుమండక కంఠాంజలిములు, సమదకలహంసకలనినాదముల దొరయ
సరసిగతిఁ బూచి సరసులు సరి యనంగ, రంభ సురరాజుమోల నర్తన మొనర్చు. 89
- వ. అంత. 90
- నీ. శృంగార మేపార సంగవల్లికయందు గీతసామగ్రి యంగీకరించి
కరితలామలకంబు గాఁ గరాంబుజముల సర్థమాద్యంతంబు నభినయించి
భావింప నరు దైనభావమర్మంబులు మెఱుంగుఁజూపులలోన మేళవించి
తానమానములతోఁ దాళినిర్ణయలీలఁ జరణపల్లవముల సంగ్రహించి
యభిలమును మెచ్చ బ్రత్యక్ష మైనయట్టి, నాట్యవిద్యాధిదేవత నాఁ దనర్చి.
భరతశాస్త్రీశురభృత తాపాశ్రిమిటపె, నూర్వశీకాంత వేల్పుఁబేరోలగమున. 91
- వ. ఇట్టిరువురుం బ్రకర్తించిననర్తనంబులు గనుంగొని విక్రమార్కుం డిట్లనియె. 92
- ఉ. సర్వజగంబుల న్నటనచాతురి దాఁ గడఁబోవ నంచు, దు
ర్గర్వము పూని శాస్త్రగతిఁ నైకొననొల్లక రంభ యాడె, నీ
యూర్వశి శాస్త్రసమృతసముజ్జ్వలమార్గము దప్పకుండఁగాఁ
బర్వ మొనర్చు, నిచ్చటిసుపర్వల కల్లంగళాప్రవీణకన్. 93
- వ. అనిన నమ్మహీనాథునివివేకపరిపాకంబునకుఁబాక శాసనుండు ప్రముదితాంతఃకరణుండై,
దిగ్భ్రమణిభూషణంబరాదు లొసంగి. మఱియును, నిజతపోవిశేషతోషితాంతరంగం
బును, సర్వమంగళాన్వదంబును స్వపరింహాసనద్వాత్రింశత్సాలభంజికారంజితంబును, న

గదీశ్వరిహాసనంబు నొసంగి తద్దీవ్యశీతంబుఁ బుగంబునకు భరించికొనిపోవఁ ద్రివశ
కింకరసహస్రంబు సమర్పించి గారవించి వీడ్కొలిపిన దీవ్యహాసాదుకావ్యభావముల
భ గవసుండై యజ్ఞసపాలం దుజ్జయినీపురంబున కరుగదెంచి. 94

సీ. శుగ్రునిమతంబునఁ బురోహితసమృతంబునఁ బుణ్యాహవాచనపూర్వకముగ
జలజబాంధవముఖ్యసకలగ్రహంబుల కభిమతం బగుహోమ మాఁగించి
యన్న దానాదిసమ స్తదానంబుల బ్రాహ్మణప్రతికిఁబ్రేమద మొసఁగి
యుచితంబు లగుహోదశోపచారంబుల నాగద్దై కతిథిక్తి నాచరించి
సోమవృద్ధపుణ్యాంగనాపాణిపద్మ, స్ము క్తహక్తిక శేషసముజ్జ్వలావ
తంసుండై, యెక్క శుభవేళ ధరణినాథుఁ, డమగపతిద త్తదీవ్యసింహాసనంబు. 95

వ. ఇట్లు తేజోవిరాజితుండై యఖిలప్రజాపాలనంబు సేయుచున్నంత మొక్కనాఁడు.

సీ. అచ్చవెన్నెలమించు నపహసించువిభూతి యంగ రాగంబుగా నలవరించి
యాగమోచితముగా నవయవంబులయందు లలితరుద్రాక్షిభూషణు వహించి
పొంబట్టుపుట్టంబు పొట్ట నందంబుగా ఘనజటాజూటంబు గలయఁ బొనివి
యడుగుఁగొందమ్మల బెడఁగురెట్టింపఁగాఁ గాంచనప గోపాదుకములు దొడిగి
జమిలి మొత్త్రాట నినుపక చృద మమర్చి, * కక్కపాలయుఁ గక్షభ గమునఁ బూని
తరుణశఃమానియప రావతార మనఁగ, ధరణిసతిసాని శేషెంచె దవసి యొకఁడు. 97

క. ఏలెంచి శివునికృప యని, వీరితిమయిన్ భూతి మొసఁగఁ, బృథివీగహణం
డాతతథక్తిని నైకొని, యాతాపనవరు భజించె న్నార్యనలన్. 98

వ. ఇట్లెఱంగున నత్తపోధనస త్తయునకు నపర్యాపర్యాయఁబూనం బ్రేమానం బాపాదించి
యన్న రేంద్రుం డెట్లనియె. 99

క. ఈచక్రవాళపరివృత్త, భూచక్రమునందు మెకయపూర్వం బేదే
జూచినయది గలిగిన నది, యేచినకృప నాకు నానతిమ్ము మహాత్మా. 100

వ. అనినయోగీశ్వరుండెట్లనియె. 101

సీ. సర్వవర్తకులసాంస్వభౌమం డనఁ గొమహందుపడమటికొండదండఁ
గనక గోపురవప్రసూనసౌధసదనమై రాజిల్లుకనకపురంబు కెలన
రోహణకుధరప్రరోహణతి నొప్పమాంతాండదేవసద్మంబుచెంత
నఖిలతీర్థ స్వామి యగుపాపనాశన నామతీర్థమునందు నట్లనడుమ
నగ్రకీలమణిపీఠ మైనయట్టి, శాతకుంభమయోజ్జ్వలస్తంభ మొకటి
సంభవమునొందువాసరాంభవేళ, కర్ణికోదీప్త సౌవర్ణకమలమనఁగ. 102

తే. అది దినేంద్రునికొలదినే యతిశయిల్లి, యామయుగశంబునకు నుష్ణధాముఁ గదియు

- నపరదిశఁ గూర్చి కమలాపుఁ డల్ల వ్రాలఁ, గ్రంథు బంగారుకంబ మాయలఁదిగాను.
 క. వారుణాద్వైతాకర, వారి నరుణుఁ డేస్తుమింప, వర్ణితతీర్థో
 దార మగుపాపనాశన, పూరములో మునుగుఁ గంబమును దినదినమున్. 104
- చ. అన విని, యత్తపోధమనియానతికిం దగ సంతసిల్లి, య
 త్యయపమభక్తియుక్తిమెయి నమ్మహితాత్మని వీడుకొల్పి, గు
 బ్బనఁ బతి దివ్యభవ్యహానిపాదుక లంఘుల సంఘటించి, య
 క్కనకపురంబు చొచ్చి, తహకంబున నన్నిసి వుచ్చి వేకునన్. 105
- చ. వెలవెలఁబాటుదీపియలు, వింతిరుచిం గలిగించుతమ్ము ల
 మృత్యునతిశీతిలమ్ము లగుము వైపుఁబేరు లఖర్వపద్మినీ
 పిలసితగంధవాతములు వేకువఁ దెల్పు, నరేంద్రముఖ్యుఁ డు
 జ్వలగతిఁ బాపనాశనమునన్నిధికిం జని యుండునంతటన్. 106
- సీ. కైరవకానమోత్కరములు కడఁ గుండఁ గంజపుంజంబులు కణఁక నొంద
 లలిఁ జోరంబులతలఁపులు గంపింపఁ జక్రవాకంబులు సంతసింప
 సాంద్రచంద్రికలయుజ్వలభావములు దిగ, నరుణోదయప్రభాస్ఫురణ తెడుగ
 బారచోరులమతిసంభ్రమంబులు చిక్క జనులకుఁ జిల్లఁపసాద మెక్కిఁ
 దారకంబులకాంతి యంతయుఁ దొలంగ, ధగణిదివిజాన్మృబిందు సంతతి సెలంగఁ
 బూర్వపర్యత మెక్కి నపూర్వదీప్తి, మండలం బైనమాన్దిండమండలంబు. 107
- కా. ఊణీనాథుఁ డు తీర్థ వారిపయి వఊజస్సురత్కంచన
 స్థానాశ్చంగము గానవచ్చుటయు మెచ్చుల్లిఁగఁ జొచ్చి త
 న్మాణికోన్మజ్జివలపీఠ మెక్కి, మురజిన్నాభీసరోజస్సుర
 ద్వాణీవల్లభుఁ గ్రేణిపేయుమఁ బ్రభావస్సూర్యమన్మూర్తియై. 108
- వ. తదనంతరంబు. 109
- క. అంబరహుణి యల్లల్లన, నంబరమధ్యమున కరుగునంతటిలోక
 బాంబూనదకలితం బగు, కంబము నరనాథుతోడ ఖరకరుఁ గవిసెన్. 110
- వ. కదిసిన నత్యంతసంతాపకరం బైనవిజప్రతాపాటోపంబునకు మిసిమింతుండు గానియ
 మృహీకాంతునిం జూచి, విస్మితస్వాంతుండై భాస్వంతుం డిట్లనియె. 111
- సీ. కల్పాంతదుగ్ధాంతకలుషాంతక స్వాంత దుర్వాపరహ్నికై సూర్యవచ్చు
 నిష్కంధిగోపనిగ్ధాతసంఘాత బాతిమహావహ్ని నైవవచ్చు
 బ్రతయకాలాభీలఫాలలోచనఫాల భాగానలస్ఫూర్తి బ్రతుకవచ్చు
 గాకోదరేంద్రపూత్కారసంభవతీవ్ర కాకోలదహనంబు గదియవచ్చు
 గాక, సైరింపవచ్చునే లోకదహన, దర్పితం బైనయస్మత్సృతాపహ్నిఁ

- దావకోత్సాహసాహసౌదాన్యైశ్చ, గతికి మెచ్చితి, విక్రమార్క-క్షీతీంద్ర. 112
- క. అనునినము రెండుబారువు, లనుపముకాంచనము మెసంగు నాశ్చర్యముగా
నని, పద్మరాగరంజిత, ఘనకుండలయుగము ధరణికాంతుని కొనఁగన్. 113
- చ. ఇవైఱంగున నరూమండలప్రభానిధానం బగుబహుమానంబుం గాంచి. 114
- మ. చరమాశాంతగపీఠిఁ గైకొని సరోజాతప్రియుం డేగఁగా,
సరి నంతంతమఁ గ్రుంగి క్రుంగి కనక స్తంభంబు చిత్రంబుగా
గరనీపూగసమస్థితం బగుటయుఁ, నశ్వం సహోధోతుడుఁ
మోవారం దిగి వచ్చి, యపస్వని దా విశ్రాంతచేతస్కుఁడై. 115
- చ. అమృతానాఁ డుష్ణయనీపురంబున కరుగునప్పుడు తత్పవోపకంఠంబున. 116
- సీ. సులలికావృత నేత్రపర్యంతురేఖలు పొదిని కై వాల్చిని నొలులతోడ
నంతపాతముల నెంతయుఁ గ్రుక్కినకపోల తలయుల నెలకొన్న వలులతోడ
నపగతి కేజోత్తయంగంబుకెలంగలం దూఁగాడునరసవెండ్రుకలతోడ
గ్రౌం చకంఠోపమాకాంతఁ గనుపట్టు వస్త్రిఁ మైనదేహంబుతోడ
శతశతచ్ఛిద్రజీవ వస్త్రములతోడ, నల్పకరపర్యయుతవంశయప్తితోడ
హరిసహస్రీనామోచ్చారణతోడ, వచ్చి యొకవృద్ధభూసురవరుడు గదిసి. 117
- సీ. బ్రహ్మయగస్తు విప్రప్రసాదోఽస్తు కల్యాణపరంపరావాప్తిస్తు
దేవేంద్రభోగోఽస్తు దివ్యజయోఽస్తు ముగ్ధిరక్షీర్ణస్తు వాక్సిర్నిరస్తు
సౌభాగ్యుఃపుస్తు శాశ్వతసమున్నతిగస్తు సంగరపిజయోఽస్తు సాఖ్యుఃపుస్తు
నస్తువాహనసంపదస్తు చింతితమనోధనిర్ధిగస్తు సాయాజ్యుఃపుస్తు
సప్తసాగరపంచృతసకలధూమ, మండలై కాధిపత్యసమగమోఽస్తు
పుత్రిసౌత్తాభిన్వద్ధివిన్నాత్తి గస్తు, మంగళాని ధవంతు జే మానుజనాథ. 118
- చ. అని యాశీర్వాదంబు చేసి. 119
- క. ఆర్థించినబాల్మీకీయనకు, నర్థి నొసఁగఁ గనకకుండలాధిరూమున
త్యగమును రెండుబారువు, లగ్ధము ప్రతినినము మెసంగు నని చెప్పి దయన్. 120
- చ. ఇవిధంబున. 121
- మ. అరిభూనాథవనూధినీమదధిరాహంకారదుర్వారతో
పరసాటోపపటుప్రతాపపటలప్రధ్వంసకౌక్షేయభా
స్వగబాహోబలశాలి, సాహససముత్సాహైకసంసేవి, నై
ధరణీచక్రము విక్రమార్క-విభుఁ డుద్యక్తీల బాలిందుచోన్. 122
- సీ. తలమీఁదఁ జెఁచినఁ దనరారుమఁడై, కయ్యుత్తాంతురేఖచందమున నమర

మేదినిరేణువు మెయినిండఁగాఁ బర్విభసితాంగ రాగ సంపద వహింప
జంజావెఁడుక లెత్తి చుట్టినలేడిగ పన్న గాధీశ్వరుపగిది మెఱయఁ
గర మొప్పు నుదుటిపై గైరికతిలకంబు ఫాలలోచన భౌతి బరంగమండ
శబరుఁ డొక్కరుఁ డేతెంచె సంభ్రమమున, శంకరుఁడు తొల్లి శబరవేషము వహించె
నంచు మదిలోన నీనుఁ ధరించి తాను, నీశునాకృతిఁ గైకొన్న మెఱుక నంగ. 123

ఉ. వచ్చినచెంచుతొనిఁ గని, వాకిటివాఁ డు నృపాలుపాలికిం
బొచ్చెములేక తోకొనుచు బోవఁగ వన్యములైనకానుకల్
మెచ్చుగ నిచ్చి యంగములు మేదినిసోఁడఁగ మ్రొక్కి లేచి, తా
వచ్చినకార్య మంతయును వావిరి జెప్పఁ దొణింగి యిట్లనున్. 124

సీ. ప్రళయకాలాభీలభైరవోదగ్రత సూక రాకృతి బొడనూపె మెక్కి
యత్యంతకుపితాంతకాంతకాకారంబు క్రోడరూపంబు గై కొనియె నొక్కొ
పటుభయంకరవీరధ్రాని లేకంబు భూదారవేషంబు పూ నెనొక్కొ
చండభూదాండదండధరన్పూర్తి కిరిఘోగమూర్తిని బరంగ నొక్కొ
యనఁగ నతిభీకరాకార మైనయట్టి, యేకలం బెల్లయెడలను నెదురు లేక
ఘోరసత్త్వసమగ్రకాంతారజలధి, దిరుగుచున్నది మందగిరియుఁ బోలె. 125

క. నరవర తాను భరించిన, ఛగ నీవు భుజాగ్రపీఠి దాల్చుగ సుఖిమై
తిరిగెడునాదివరాహము; గరిమం దల్కిటి నటించుఁ గాననసీమన్. 126

క. ఛగ నాదిశబరుఁ డొకకిటి, శరనిహతిం గూల్చె ననుచు శబరల నెల్లఁ
బరిమార్చు బల్కెనో యన, నురుకోలము చెంచుకోలము నెడు చు మహీశా 127

వ. ఇట్లు మహామహీధరపరిణాహం బైనయావరాహంబు. 128

చ. మునిజనపర్ణశాలలు సముద్ధతిమై గలగుండు వెట్టుచుక
గునగున!వచ్చి లావరుల గొమ్ముల వ్రక్కలు వాఱ జీఱుచుక
మునుకొని సన్యసంఘముల మోరను గుద్దలిగించు నెల్లెడం
దనరుపుమై జరించు నతిదారులీల వనాంతరంబునన్. 129

చ. జనవర సాహసాంకుఁ డన సన్నతి కెక్కిననీవు దక్క, నా
ఘనతరకోలముం గదిసి గర్వ మడంపఁగ వన్యభూపతుల్
గొనకొన లేమి, జేవరకుఁ గు యెఱిఁగింపఁగ వచ్చినాడ, జే
గన మృగయావి నొదమును గౌతుక మార నొనర్పు నేర్పునన్. 180

తే. అనిన నిష్ఠాఢముల వాని నాదరించి, వలయునవరణతోడ భూవల్లభుండు
వెడలె వేటకు మృగయాప్రణిఱు లైన, శబరనాయకు లుభయపార్శ్వములఁగొలువ.
వ. ఇవిద్విధంబున సర్వసన్నాహంబు మెఱయ సాహసాంకుండు కృతపవనజవనవాహను

క్షేచని, శరభశాద్ధూలప్రముఖనిభలవృగవరశరణ్యం ప్రైసయగ్ధ్యంబుఁ బ్రసేపించి బహు ప్రకారమృగయాపి నోదంబు లానరించునయంబున.

182

ఉ. కోలముఁ గాంచె నాన్మృపతిపంజరం, దంజన్మతైలివిగ్రహో
భీలముఁ బోత్రసాధనపథేదితభూవివగోరుజాలతో
తొలము, ఘుర్గురధ్వనివిదారితభాద్రిగుహాంతరాశమున్,
లోలవిలోచనాంచలవిలోకితకోపహహగ్నికీలమున్.

183

వ. కని యతఁడు మున్ను శబరునిచేతి విన్న తైటంగునకు మెలుంగిడిన యట్లున్నయున్న తోదారభూదారంబు నిటలపీఠికిం గదియుటయును.

184

సీ. అంతత నగపడినట్టి చేరంగ నిచ్చుఁ బైకొనఁబాచిఁ బరువువెట్టుఁ
బటుపరిశ్రాంతి లోబడినలాగు నటించు కైదువు నేయ ద్వఁజీన మురుగుఁ
బొదలమాటున నుండి యదలించుచును తొప్ప కదియంగఁ జూచిన బెడఁతొలంగు
నవనీతలము మోర నలవోకఁ గోరాడుఁ గ్రోవ గట్టనఁ దప్పఁ ద్రోవ నులుగుఁ
జేరఁ దప్పుగఁ బాటును జేరనీక, యల్లనల్లన నడపాడి న్నానగొలుపు
మనుజపతి నిట్లు తెలియించుకొనుచు నరిగి, యచ్చుహోల పావనిగహ్వరముఁ బోచ్చె.

వ. చొచ్చిన నూదిపిటిందిత్రాటిక్రియ నచ్చటం జోరం దలంచి ఘోటకతిలకంబుఁ దిలకభూజంబున బంధించి.

186

క. చెచ్చెరఁ బతియును దోడన, చొచ్చిరసాతిలముగాఁ గూకరహృద్గం
జెచ్చో వదలక వెనుచన, నచ్చెరువుగ మాయమయ్య నది ముచ్చటన్.

187

వ. అతం డైతైటంగునకు విస్మయతరంగితాలతంగుండై కొంతదవ్వు చనిముందట ననంత విభవోదారం బగునొక్కపురంబు గని యాత్మగతంబున.

188

క. ఈపురము నామ మెద్దియొ, యాపట్టణ మేలునృపతి యంతటివాడో,
యాపుట భేదనవిభవము, గోపురమున లేదు వశమె కొనియాడంగన్.

189

చ. అని యటపోవఁ బోవఁ బణిహరియొకం డరుదెంచి, పిక్రమా
ర్కునిఁ బొడగాంచి మిమ్ముఁ దోడుకొంచు వెసం జనుదో దైత్యుని
క్కనిఁ గిటియూర్చి గైకొని తగం జనుచున్నను వచ్చి తమ్ముఁ దె
చ్చినవిధ మంతయుం దెలియఁ జెప్పిన ముప్పరిగొన్న వేడుకన్.

140

క. తలఁచినతలఁపుకొలందిన, యలఘు నుదారునిని పిక్రమార్కవిభు రసా
శలమునకుఁ దెచ్చి తనుచును, బలి మెచ్చెం దనదుభృత్యుఁ బరహితకృత్యున్.

141

క. అని చెప్పి మిమ్ముఁ దోడై, బనిచినఁ బని వింటి ననినఁ బణిహరిబడిన్
దనుజేంద్రునిసన్నిధికిని, మనుజేంద్రుడు వచ్చి, వినయమహానీయుండై.

142

క. కాంచిన నతఁడును బెన్నిది, గాంచినగతి నలర, యదురుగా వచ్చి సమా

- పంచితశరీరపనయో, దంచితఁడై కాగిలించి తాత్పర్యమునన్. 143
- క. ఆసాహసాంకు మణిసిం, హాసనమున నిలిపి సముచితార్థ స్త్రీప్రియపూ
జాసత్కారమున మథా, వాసునిగాఁ జేసి, దనుజవరుఁ డిట్లనియెన్. 144
- కా. భూలోకంబున సర్వసంపదలు సంపూర్ణంబులై యుండునా
కాలాతిక్రమణం బొనగ్గు కిల మేఘశ్రేణి వర్షించునా
చాలంగాఁ బసిపాఁడిసొంపు గలదా నస్యంబు లేపారునా
వాలాయించి యొనర్తుగా జనులు దేవబ్రాహ్మణాహారాధనల్. 145
- క. ఏనును జనవత్సలతక్, మానవలోకప్రసంగపాతిచేతను గా
కేనివ్విచార మడుగం, గానేటికి నీవుగలుగఁ గారుణ్యనిధి. 146
- చ. బలము ప్రతాప మీగి దయ భాతి విభూతి పినీతి ధర్మవి
శ్చలత కళావిశేషము నిజం బవధానము మాన మాదగం
దెలమి యన్ బొగడ్డ గలయన్నిగణంబులఁ గీర్తికెక్కి నీ
విల భరియింపఁగా జనుల కేల పినారము భూతలేశ్వరా. 147
- న. ఆనిన సాహసాంకుమణుజేంద్రుండు బలీంద్రున కిట్లనియె. 148
- క. సురపతి పిలువగఁ బంపిన, నంగితి నమరావతీకిఁ బ్రేయంబున నది నీ
పురికిని రమాసమగ్రత, సరిగా దని కానఁబడియె సౌంద్యనిధి. 149
- క. పదునాలుగులోకంబులు, నుదిర్గములుగఁ జరించుచుండెనులక్ష్మీ
హృదయేశుఁడు నిను వేఁవఁగ, బ్రదికితి, నీబ్రదుకు బ్రదుకు, బలిభూపాలా. 150
- క. నేహి యనువాఁడు పగఱని, నేహి యనఁగ నుండువాఁడు తెల్లంబుగ లేఁ
దూహించిన నీరాజ్యము, లోహాహార చిత్రమహిమ లంఘాక్ బలీ. 151
- క. అని మధురవచనరచనల, దనుజేంద్రుని నలరఁజేన్, యజ్ఞసభా
జనవిగు లతండు వేదాక, లానరింపఁగ దృష్టి బొంది యుండెనువేశన్. 152
- ఆ. రసరసానునాభ్యిరన్నద్వయము దెచ్చి, యందు ముదిమి సొకటి యపనయించు
సొకటి చాలసిరుల నిందించు నని చెప్పి, యిచ్చి యనువ నిగు వచ్చె నృపతి. 153
- ఉ. వచ్చి రయంబునం దనదు వారువముం బ్రియమార నెక్కి, ము
న్నచ్చట నప్పటం జెదరినట్టిబలంబులు దన్నుఁ గూడి రాఁ
జొచ్చిన, వానితో బిలముఁ జొచ్చినలాగును గన్నలాభముక
జెచ్చెరఁ జెప్పుచుక బురముఁ జేరఁగ బోయెడునంత ముందటన్. 154
- చ. పలుకనిమోముఁ దొట్టుపడుపాదములుక వగంపుటూర్పులుక
వలవలనైనదంతములు వంగినమేను వణంసుమస్తముక
నిలుపగ రొనియుక్కినయె నెమ్మెయి నెక్కినదుదప్పినెంపుఁ జే

- వెలుగునఁ జూచుచూపుఁ గలవృద్ధమహీసురుఁ డమృహీశ్వరున్. 155
- వ. కాంచి బహునిధాశీర్వాదంబులఁ బ్రముదితపూదయునిఁ జేసి న, సాహసాంకన్యసోత్త
ముండు కరుణాయై చిత్తుండై యమృహీసురవరుని జరాధార దాద్ర్యభారంబు లపన
యించుతలంపునఁ దల్పి నొజనంబు తెఱింగించి గగనసాయ నాఖ్యోత్పన్నద్వయంబు
సెసంగుటయును. 156
- క. గుసేవనంబునం దన, ముసలితనం బుడిగి తరుఁబూర్వయుతుండు
వసుధామరుఁ డింటికిఁ బని, గసాయనాన కరవిగ్రహమున్ డచ్చున్. 157
- క. మనుజేంద్రుఁడు నిలపురమున, కనురాగముతోడ నరికె నఖిలజనములం
దనదానధర్మపరహిత, గునసాహసనైపుణములు కలఁకె నులింపన్. 158
- చ. మఱియును. 159
- తే. భద్రనామాభిధానుఁ డమృద్రుంబు, దామ్యుఁ డున్యకునీపురి నభివృద్ధి
గర్హతుం డైనయొకవణిగ్వరుండు గలఁడు, అతనికిఁ బూర్వదుంధునుతుండు గలఁడు.
తే. ఆపురందరుఁ డధికభోగానుభవం, హాసభూతిఁ బురందరుఁ సతిశయించి
భూరివితరణశ్రీఁ గల్గుభూజగబిద, భీతిభయకన్యాదుల ధక్కిరించె. 161
- వ. ఇట్లు వణిక్కుమారుండు మహోదారుండ. 162
- క. కట్టక కుసుమక యొరులను, బెట్టక తపతండ్రీ గూఁడఁబెట్టిననిఁ దా
గట్టియుఁ గుడిచియు నొరులను, బెట్టియుఁ దనయచ్చ వెచ్చనెట్టె దలంపన్. 163
- క. ఆడెడువారల కిచ్చును, పాడెడువారలకు నిచ్చి బట్టను నిచ్చున్
గాడబవరులకు నిచ్చును, పేడకకాండ్రులకు నిచ్చి పిడిధార్థంబున్. 164
- సీ. 1 భూరిభూమ్యానిక భూరిచానంబులు సుపేశేపతిఘట భూసురుల కిచ్చు
నుక్తదక్షిణలతో నుభయతోముఖిసహస్రములను బ్రాహ్మణోత్తముల కిచ్చు
దిలభేను లాదిగాఁ గలదానవశకంబు విధిపూర్వకముగ నద్వైతముల కిచ్చు
గడఁబెద్దచెలువులు గట్టించు నిలుపేదవిపుల రావించి కృష్ణు లానగ
పిచ్చినిర్వంచనక్రియావృత్తిఁ బెక్కు, దానములు సేయుఁ బుణ్యతీర్థములయందు
మఱియు సర్వమాలము లై నమహితపుణ్య, కర్మములు నెమ్మి సేవించు ధర్మనిగతి.
- ఉ. ఇమ్మెయి నర్థ మెల్లను వ్యయింపఁబుం గలవై శ్రు లంబణుఁ
నెమ్మి బురందరుఁ గదిసి నీవు పణిక్కులవర్తనంబు న
ర్వముక్తు వమ్మునం గలిపి వాలి విశృంఖలవృత్తి దానధ
ర్మములు త్యాగభోగములు మానక సేయుట నీలిహర్షమే. 166
- క. ఈమెయి వెచ్చము సేసి న, నామేరుమహాద్రియంతయర్థం బైనన్

- నే మొదలిక మోసం బగు, మామాటలు విని తదుద్యమం బుడుగు మనా, 167
- తే. సరకుగొను వన్న మామాట సరకుగొనవు, జాతినితీవర్తనములజాడ బోవు
పాలసుం డగునయ్యగ్గపాలు డైన, వలదు మామాట వినవన్న చలము విడిచి, 168
- తే. అలహరిశ్చంద్ర డెనుచితకవ్యయ మొనర్చి, యాలుబిడ్డల విడిచి యంత్యజాని గొలిచె
సంచితార్థంబు నిప్పుమోజనము గాగ, నల వెలుంగక వెచ్చించునతడు చెడఁడె. 169
- తే. పుట్ట లిసుమంత లిడనియ బాదలుటెటిగి, పునుకలుకుకంగ గాటుకసోక జూచి
విత్తసముపార్జనవ్యయవృత్తులందు, జత్త మిడినవర్తకునకు జేటు గలదె. 170
- అ. పిల్లగట్టు నలకుబేరుండు దానైన, నాయమునకు వెచ్చ మధిక మైన
బేద యైన ధనదు పెన్నుద్దియ చను, నాయమునకు వెచ్చ మల్ల మైన. 171
- క. తనయెడలం గలనెత్తురు, ధనమీనుని విడిచిపోవు దారాదిసుహృ
జ్జనములు విడుచుట యరుదే, మనుషులగు నిర్ధనుండు మెది బరికింపన్. 172
- క. పాసినయప్పుడు పాయుడు, రాసల జేరుదురు చేరనప్పుడు చుట్టన్
దాసినచుట్టును సుమీ, శ్రీసతి యెవ్వరి కైన సిద్ధము జగతిన్. 173
- క. ధనమూలము జగ మంతయు, ధనవంతుని కిట్టి మగుపదార్థము లెల్లం
దనచేతిలోని వగుటను, ధన మార్జనంక నెవ్వినంబున వలయున్. 174
- క. శ్రీమంతుడె కులవంతుడు, శ్రీమంతుడె సుభగరూపజితకంతుడు నూ
శ్రీమంతుడె గూణవంతుడు, శ్రీమంతుడె సిద్ధశేముషీమంతుడున్. 175
- క. ఒడమి గలవెడఁగు నైనను, బుడమిం గలవారలెల్ల భూషింతురు శ్రీ
వెడఁబాసిన మాషింతురు, కడుఁ బేదటికంబుకంటె గట్టుము కలనే. 176
- చ. కావున నీవు మా బుద్ధులు విని నీతివిరుద్ధవర్తనం బుడిగి కులం బుద్ధంపు మనిన సుజ్ఞాన
సుందరుం డగుపురందరుండు పురాణసిద్ధంబు లగునీతివచనంబుల కార్యంబు లని నిర్దే
శించి వణిగ్వంశవర్యుల నుద్దేశించి ప్రియపూర్వకంబుగా నిట్లనియె. 177
- క. నేలం బాఁచిన నన్యుల, పా లవు ధన మొండె ముచ్చుపాలవు, ధరణీ
పాలునిపా లవు గావున, వాలాయము గుడువ విడువ వలయున్ ధనమున్. 178
- క. నెఱ మగుసంపద గలిగిన, నెఱి దానం గుడువ గట్టు నేరనిమనుజుం
డతిముఱి జేనికి గట్టిన, వెఱబొమ్మయ కాడె యెన్ని విధముల జూడన్, 179
- క. కొలదికి మీఱినలక్ష్మికి, నలరకుభోగంబె రక్ష యారసిచూడన్
జలపూర్ణతటాకమునకు, నలవడఁగా వాట మైనయలుంగుం బోలెన్. 180
- క. వరసతుల గవయుశక్తియు, సరసాహారములు గుడుచుశక్తియు, సిరికిం
దర మైనదానరక్తియు, సెరులకు లే వధిక భాగ్యయుతులను దక్కన్. 181
- క. నే మింటిదాకఁ బెరిగిన, దీమసమున నతలమునకు దిగఁబడి చనినన్

- భూమి గలయంత నిధినిన, దామును పెట్టనిది రిచ్చి దన కే లబ్బున్. 182
- అ. సంపదలు తరంగసంచలంబులు గాండు, మూడునాల్గుదివసులుచి ప్రాయ
మాయు వరయ శారదాభ్రపటల మని, యెఱిగి నేయుండు పరహితము హితము. 183
- క. ఏలా దాచెద రథము, లేలా యగ్రులకుఁ బెట్ట లేలా కుడువం
జాలరు నిలువదు సిరి సెన, గాలికిఁ గంపించుదీపకలికయుఁ బోలెన్. 184
- క. సిరియును నాయువుఁ గడున, కిరములు బముఁ డెదయుఁ డివి వానిం దెలిసియుఁ శ్రీ
యరు భర్మము భర్మస్య, త్వరితా గతి యనుపురాణవచనము వినగే. 185
- క. తనచేసినపురుషార్థము, తనసామ్యుగ నెఱిగి నరుండు దారపరుండై
యనుభవి యై మన వలగా, శ్రీనములచే మోసపో కలిసికబుద్ధిన్. 186
- క. ఇచ్చి చను సర్థ మెల్లను, విచ్చలవిడి నప్రదాత వితరగి గాఁడే
చచ్చియు విడువం డగ్గము, నచ్చెగువుగ గాత లోభి యానో కాఁడో. 187
- చ. అని యనేకవిధంబుల దానభర్మహోపకారంబులు సత్కర్మంబు లగుట దేటపడం
బలికి, కులవృద్ధు లుపదేశించుబుద్ధులువిసక వీటింబుచ్చివిచ్చులపడి నిచ్చులు వెచ్చంబులు
నేయం జేయ నకించనత్వంబు ప్రాపించి క్రిమిక్రమంబున నభిలషనంద్యమానంబుగా
నిత్యాశనశూన్యం బగుదైన్యంబు వచ్చిన నచ్చివచ్చుటంబులు నెవ్వలనొవ్వ నొవ్వని
వార లవ్వల నివ్వల నవ్వం దల యెఱుకొని నడవ రామికిం దొలంగఁ ద్రోవ రాని
శేమికి నుండొకయుపాయంబు మదిం దోచుమికిం గొండ్లొక చింలించి ధీరతావధీరత
మందరుం డగుపురందరుండు ధైర్యం బనలించి సకలతీర్థదిర్ఘనాథం బుజ్జయినీపురం
బు వెడలి యనేకపురవక్రగ్రామంబులును గిరినదయ్యంబులును నిగ్గమించి కతిపయదినం
బులకుం బ్రత్యోళికాసముత్పేధసౌధచంద్రశాలావిలసితలీలావతీవిలసనవియచ్చరప్రమో
దనం బైనమధురాపుటభేదనంబు చేరి తదియవిభవవిశేషంబులకుం బరివోసంబు నుం
ది యనంతరంబు. 188
- ఉ. కాశికి నేగి యందు మణికర్ణికలోపలఁ దీర్థమాడ్కివి
శ్వేకుపదంబులుంబులకు నెంతయు భక్తి నమస్కరించి, తా
జేసినకర్మబంధముల చిక్కాడలించి విముక్తికన్యకన్
దాసెద నంచు నెమ్మనమునం బ్రమదంబు వహించి వెండియున్. 189
- క. చిరనిద్ర యొండువోటుల, నరయంగా దుఃఖిహేతు వనఁగాఁ బరఁగం
బరమానందప్రద, మాచిరనిద్రయ కాశి నిట్టిచిత్రము గలదే. ! 190
- చ. చెలు వగుకాశికామహిమ చిత్రము ; బెబ్బలి లేడి మ్రుంగి యా
కలిచెఱ కెద్దుఁ బట్టఁబులికాటున నెద్దును నెద్దుపోటునన్
బులియు శరీరమున్ దొరగ్గ బోరున, లేడ్డొకలేడిఁ బట్టుటో

- పులి పులితోలు గప్పటయుఁ బొప్పగునె దొకయెద్దు నెక్కుటల్. 191
- సీ. రూప మొక్కటి రెండరూపులై చెలువైందు మూడు మొనలపోటు ముట్టు బట్టు
చామ చతుష్కంబుఁ బంచాస్యములుఁ బూను పల్లములైఁ బ్రేమ సలుపుదుండు
సప్తాశ్వచంద్ర లీక్షణములుగా నొప్పు నెనిమిదిమూర్తుల పినుతి కెక్కు
నవనీశశఖుం డెంగఁగ గీర్తి మహిమఁ బదికొంగు బ్రహ్మయంబరముగట్టు
బదునొకండువిధంబులఁ బ్రణతి కెక్కు, వెలయఁ బండ్రెండుగనుపులవిల్లు పల్గు
గర్మపాశలవిశ్రాంతి మెఱయు, గానిలో మేను గొఱగిన సునయకుండు. 192
- చ. అని యప్పురంబునకుఁ గని. 193
- తే. అర్థ భాగీరథీన్నాన మాచరించి, బహుశవి శ్వేతపదకర్తి భజన చేసి
శ్రీపితాలాక్షి దర్శించి చిత్త మలగ, వద్రగోపురజైరవస్వామిఁ గొలిచి. 194
- చ. పుటియుఁ దత్తదుచితకరణోచుంబు అనుసంధించి యస్వరంబు వెడలి, గయాప్రయా
గప్రస్థవిపుల్యాభూములం దిదిగి, దక్షిణదిశాభాగభాగధోయంబు లగుపుణ్యతీర్థంబులు
నిరీక్షించునపేక్షం దిదిగి శ్రీపరవ్రతదర్శనంబు నేయం బూని, సహాయగ సహస్రాశ్వ
శం బగునేలేశ్వరం బయతదీయపవ్వనుగ్వాగంబు చెంగటియోగిపుంగవహృదయంగమం
బగునిచ్చ త్తిసంగమంబునకుం జని. 195
- చ. దుంతనివృత్తికై వినయదోహలవృత్తి లివృత్తిసంగమే
శ్వరు నిఖిలేశ్వరం ద్రిపుగసంహరు హైమవతీమ సోహరుఁ
హరికవలూసనాదివరదాగయపాణిఁ ద్రిశూలపాణి శం
కరు నమహృగ్భయంకరుఁ ద్రికాలముఁ బూడయొనర్చి పిమ్మటన్. 196
- చ. అటఁ జని చని. 197
- ఉ. శ్రీలీతండు దానగుణశీలి పుగంధరుఁ డంతఁ గాంచె శ్రీ
తైలము రుక్మరామరణంక్షయకాంసతాపధీలతా
జాలము, సావ్యకాలికవసంతనితాంజిలతాంతవిస్మర
తైలము, సానుసంగతలసస్మణిదీప్తనిగంతరాళమున్. 198
- చ. కని మహాశత్రు హృద్ధిరవిగళదశ్రుపూరపరిపూరితలోచనయుగళుండును, సముద్భి
సంక్షిప్త ముత్తులకాంకుగ్రసంచకంచకితశరీరుండునుగిరంతరానందరసభరితాంతరంగం
డునునై స్వగ్వాంగసంగతహాతలంబు లగుసాక్షాంగదండప్రణామంబు లాచరించి లేచి
యంగలిపుటంబు నిటలతటంబున సుటియించి, బహువిధంబులఁ బ్రస్తుతించుచు
నమృతహామహాధరంబు నాగోహంబుచేసి, శక్తి శేఖరదర్శనపూర్వకంబుగా నపూర్వలక్ష్మీ
సుందరమణికందరమధ్యభాగస్థితమహాదేవమందిరముఖమండపంబుం బ్రవేశించి. 199
- ఉ. ముందటఁ గాంచె నాశుభసముజ్వలమూర్తి పురందరండుని

- శృంగదకృపాతరంగముఁ బిశంగకపద్మసురంగము, నివిని
మృందితభక్తలోకహృదపాంగము, సుందగరత్నకందరా
మందిరమల్లికార్జునసమాహ్వయజృంభితసిద్ధలింగమున్. 200
- క. కని వినయంబున సాష్టాంగనమస్కృతు లాచరించి, కరఘటమలికం
బునఁ జేరిచి, యిట్లని వా, గనివేడ్క నుతించె భక్తిరసతన్మయుండై. 201
- శ్లో. దేవ శ్రీమన్మహాదేవ దేవదేవ, నాగమణిహార కృష్ణవేణావిహార
సత్ప్రపాపాంగ శాంభవీసంగతాంగ, పాలితాభిలజగదీశ పార్వతీశ. 202
- క. ఆశాలతాలవిత్రక, యాశాధిపముకుటమణిసమభర్షితశో
భాశోభితపదపంకజ, శ్రీశైలగుహావిహార సింహాకిశోం. 203
- క. శరణాగతభయహరణా, పురదాసమహరణ భూరిభుజగస్ఫురణా
గురుకరుణాంతఃకరణా, సరసిజభవవినతచరణ చంద్రాధరణా. 204
- క. కైలాససానురంగత, కేళీవనశీలిలోల కిన్నరనాదీ
లీలాగీతరసప్రియ, శైలసుతానందజలధిసంపూర్ణశో. 205
- వ. అని స్తుతిగించుచు సవ్యాససవ్యాంగప్రదక్షిణంబులును సాష్టాంగచండప్రణామంబులు
సనేకంబు లాచరించి, మహాపదాంబులు సమర్పించి యనంతరంబు శోభిషీరేశ్వ
రదేవాయతనంబునకుం జని 206
- క. సాష్టాంగనమస్కారము, లక్ష్మీతరగళత మొనర్చి యాదేవునిపై
దృష్టియుఁ జిత్తము నిడి విస్మయముగా భక్తితోఁ బ్రశంస యొనర్చెన్. 207
- చ. ఒనరిచి యావణిన్జనకులోత్తముఁ డాగిరిమీఁద డిగ్గితాఁ
జని చని ముందటం గనియె సాలరసాలతమాలకుందచం
దనహరిచందనక్రముక దాడిమినింబకదంబపాటలీ
పనసవనీకృతార్థమును భాస్వదహోబలపుణ్యతీర్థమున్. 208
- క. కని దానిమహత్త్వమునకు, మనమున నాశ్చర్యరససమన్వితం డై పే
ర్కొనుచుం జని భవనాశేనిఁ గని తజ్జలమజ్జనాపకల్మషం డగుచున్. 209
- ఉ. కాంచె బురందరుం డేదురఁ గన్నులపండువుగా ననుమాధిని
శ్చంచలసత్స్వభావదినిషమ్మనిరాజమనస్సగోజలీ
లాంచితరాజహంసు సుజనావనదేవశిఖావతంసునిం
బ్రాంచితఘోరపీఠరసభావుని శ్రీనరసింహదేవునిన్. 210
- క. కని దండనమస్కారము, శైలానరించుచు భక్తిరసముత్సాహమునం
గొనియాచుచుఁ దళుకొత్తెడు, ననురాగముశోడ జయజయధ్వను లెసఁగన్. 211
- ఉ. శ్రీమదహోబరేశ్వరుం డేశేషజగన్నిధి భక్తలోకచిం

తామణి వైరిదానవవిదారణదారుణారసింహలీ

లామహానీయమూర్తి కమలారమణీరమణీయుఁడబ్బజేం

ద్రామరబృందవంశ్యుఁడు నిజాశితలోకముఁ గాచుఁగావుతన్. 212

వ. అచి కీర్తించి పురందరుండు పురాణసింధుం బగునీడపట్టణస్థానంబునకుం జని. 213

క. మున్నొనరించినపాపము, లన్నియుఁ బెనువఱుతఁగలయు నవగాహనసం
పన్నుల కని సద్భక్తిని, బెన్ననదిం దీగమాడి ప్రీతి దలిర్పన్. 214

వ. సిద్ధేశ్వరునగరుసాచ్చి. 215

క. కని సాష్టాంగనమస్కృతు, లనేక మొనరించి ముకుళితాంజలియై భ
క్తి మతిం చెఁదనమనమ్మున, ననురాగరసంబు నిండి యలుపులువాజన్. 216

వ. ఇవ్విధంబున నప్పరమేశ్వరుం బరితుష్టహృదయునిం గావించి తదీయాంతనశ్శర
వహాత్మధ్వజప్రదక్షిణపరిణాధమహాత్మ్యవసమయ సమాగతభ్రమరరూపదివ్యసంయమి
సముదయంబును, నక్షీణపరమతపోధనప్రత్యక్షపరంజ్యోతిస్సర్వరూపంబును, నద్భుతా
యత్తచిత్తుం డయి యవలోకించి, దక్షిణకైలాసం బనంబ్రశస్తి వహించినకాళహస్తి
మహాస్థానంబును, ననంతభోగికటకోత్కటకం బగువేంకటాచలంబును, నర్చనలోకలో
చనసముత్సేధసాధగోపురం బగుకాంచీపురంబును, ననవరతపరిస్ఫుటకావేరిసముత్సంగతి
బగుశ్రీరంగంబును, నక్షీణదురితాక్షేపణప్రారంభస్మరణం బగుసంభవహాసంబును, శ్రీరామ
ప్రతిష్ఠాభిరామం బగుగామేశ్వరంబును, జననీతృణాపేతదుష్కర్మబంధం బగుసేతు
బంధంబును, సంవర్షనసంచలీకృతజగజ్జననయనం బగుననంతశయనంబును జూచి య
క్షేత్రరదిశాభిముఖుండై మోక్షదానదీప్తాసమక్షం బగువిరూపాక్షంబునకుం జని.

ఉ. లోలతఁ గాంచె నాసుగుణలోలుఁడు చారుశిలాగళిర్జ్వరి
జాలతటీప్రవాళఘనసత్తరువాటముఁ బార్శ్వతుంగభ
ద్రాలహారివిదోదవిహరజ్వలశీకరనిర్గతశ్రమ
ద్వేలహరప్రణామమలిదీపితకూటము హేమకూటమున్. 218

వ. కని యటఁజని తదగ్రభాగంబున. 219

ఉ ఇత్తుధనుర్విపత్తుని రసిందుకృతాత్తుని సర్వదేవతా
ధ్యత్తుని నాదిభిత్తుని హతప్రతిపత్తుఁ గృతాంతదంతిహ
ర్యత్తు మహాముముత్తుశరణాగతరక్షణదత్తు శ్రీవిరూ
పాత్తుని నానతేంద్రకమలాత్తునిఁ గాంచె గృపాకటాత్తునిన్. 220

చ. కని యతిభక్తిపూర్వకముగా ధంఁ జాగి నమస్కరించి, లే
చి నిలిచి భాలభాగమునఁ జేతులు సేరిచి, సమృద్ధాశ్రువుల్
కనుగవఁ దొంగలింపఁ బులకముల నంగము విస్తరింప న

- త్యవపమలీలతోడఁ గొనియాడెను భక్తిరసార్పణిత్తుడై. 221
- శ్లో. భజతభవభుజజ్ఞం పాణిహేలామరజ్ఞం, ప్రమదహృదయసజ్ఞం బాలచన్ద్రోత్తమాగ్నమ్
వరమమటపిశజ్ఞం వాసక్తేలాసశృగ్గం, జితమదనదపాగ్గం శ్రీవిరూపాక్షలిగ్గమ్. 222
- శ్లో. సృగత సదమలాగ్గం హాళిగ్గ్లాతరగ్గం, సదయలసదపాగ్గం తైలజాతాశ్రిజ్జభృగ్గమ్
నయనవిభుపతగ్గం నాగభూషోజ్జ్వలాగ్గం, త్రిపురదనుజభృగ్గం శ్రీవిరూపాక్షలిగ్గమ్.
- శ్లో. నమత సుమతినగ్గం నాట్యలీలాభృతుగ్గం, కరభృతతయనాగ్గం కాలకూటాభిషగ్గమ్
నిగమతరువిహగ్గం నిత్యయంత్రాన్తరగ్గం, సితభసితసురగ్గం శ్రీవిరూపాక్షలిగ్గమ్.
- వ. అని యిట్లు స్తుతిపూర్వకంబుగాఁ బరమేశ్వరుం బరమానంద భరితాంతఃకరణం గా
వింఛియనంతరంబ స్వదేశగమనచింత యంతరంగంబుపట్టు దవిలిన నప్పట్టు గదలి
పురందరుండు. 225
- క. పుట్టిన పెరిగినదేశం, బెట్టిజనులక్షణం జూడ నిచ్చగుటను నే
పట్టునఁ గాలూడక నిజ, పట్టణమున కరుగుదెంచి పార్థివుఁ గాంచెన్. 226
- చ. కని ప్రణమిల్లి నేమ మడుగంబడి వైశ్యుండు తాను బోయి వ
చ్చినకథ యెల్లఁ దెల్లముగఁ జెప్పిన ధాజు ర సైకలోలుడై
వినియట నీవుగన్నవియు నిన్నవి జోద్యము లెవ్వ గల్గిన
నన్య మలరంగఁ జెప్పు మనినకొ విసయం బెసంగంగ నిట్లనున్. 227
- క. ధరయెల్లఁ దీర్థసేవా, పరతమయిఁ బరిభ్రమించి బహువిధవిధవ
స్ఫురణ విలసిల్లుమధుర, పుట కే జనియందు సుక్కభూసురునింటన్. 228
- వ. కృతశయనుండనై యున్న నిశాసమయంబున నస్వరోపకంఠంబునందు వితతనిర్ణాత
పాతంబు లగుకళాఘాతంబులకుం గా కాతుర యగు సుక్కకాంతయార్తనాదంబు
కర్ణగోచరం బగుటయు నత్తెఱం గందులగృహమేధిం బ్రబోధించి యడుగుటయు
నతం డిట్లనియె. 229
- ఉ. ఏమినిమిత్తమో యెఱుంగఁగి పుంచేరువ బిల్వవాటికా
సీమఁ బ్రతిక్షుపంబు సరసీరుహలోచనయోర్తు దానవ
స్తోమకళాభిఘాతముల దోరపువేదన సైపలేక యు
ద్ధామత నార్తనాదపరతం బ్రపింపఁగ విందు మెప్పుడున్. 230
- క. అనియె నని విన్నవించిన, విని యత్తెఱగెల్ల నెఱుంగవేడుక మదిలో
జనియించి వైశ్యయుతుడై, మనుజాధీశుండు చనియె మధుగాపురికిన్. 231
- క. అందుఁ బురందరదర్శిత, మందిరమున విశ్రమింప, మధ్యమనిశయం
దోదుమఖియార్తనాదము, నందంద వినంగఁబడియె నధిపతికంఠన్. 232
- వ. వినంబడినయాయులుంగుచక్కటికిం జని. 233

- ఆ. కనియ నృపుఁ డఖర్వగర్వాంధడైతేయఁ ఘనకశాభిఘాతకాతరాత్మఁ
దీప్రవేదనాప్రదీపితార్తస్వన, నిబిడితాస్య నొక్క నీరజాస్య. 234
- క. కనుఁగొని వెఱవపు వెఱవపు, మని యూటడఁ బలికి సలికి నభయప్రదుఁడై
మనుజేంద్రుఁడు గర్వితుఁడై, దనుజేంద్రుల కనియె నత్యుదగ్రస్ఫురణన్. 235
- ఉ. ఓం దురాత్ములార్ద్రదళితోత్పలలోచన సేల యీక్రియన్
ఘోరకశాభిఘాతములఁ గొందఁగఁజేసెదర్పింత కొర్తురే
యారయఁ బుష్పకోపాల; లహంకృతు లిం కిట మాన వున్న పు
ష్కారక రాసివ త్ప్రియనకుఁ బలిసేయుదు నీక్షణంబునన్. 236
- వ. అనిన నన్ని శాచరులు సాహసాంకుసపు నిట్లనిరి. 237
- సీ. కైకొందు మమరేంద్రుఁడునరాజ్యపదరమాధీనత సేకధాటీనిరూఢి
దండితు మతిదుర్మదన్మూర్తి సంతకు, నిజభుజాగర్వంబు నిమిషమాత్ర
భంజింతు మపరదిక్పాలకుచతురంగ, బలగర్వములు తృణప్రాయములుగ
హరియింతు మే ముత్తరాధీశపాలిత నవనిధానములు ప్రాభవ మెలర్ప
సంతలేసి మహాత్ముల నింర సేయు, మాకు నిను సంహరించుటమాత్ర మెంత
యందు గుడిమిఁగ్రవారికి నంచి పిండి, వడియ మనుప లెఱుంగవే పుడమిలోన.
- చ. అనవుడు మందహాసించి యాననపద్మమునం దలిర్పఁ జ
య్యన నికతాసిపుత్త్రిక కరాంబురుహంబున సంతరించి య
ద్దనుజబలంబుపై నడచె దారుణవారణపైన్యయోధమ
ర్దనవిభివాభిరాముఁ డగు రామన్యసాలునిఁ గ్రేణిసేయుచున్. 239
- క. సురరిపులుఁ బ్రాసపట్టెన, పరిఘటురచర్మబాణబాణాసనతో
మరముఖ్యసాధనంబులు, కరముల విలసిల్లఁ గదనకాంతీతమతులై. 240
- న. మార్కొనుటయుఁ బ్రతాపార్కుం డైనవిక్రమార్కుండును. 241
- ఉ. కొందఱకంతదేశము లగుంతితత్త్వమెయిన్ హరించుచుం
గొందఱరక్తమాంసములు వంభినికిక బలిగా నెనర్చుచుం
గొందఱగాత్రఖండిములు కుప్పలు సేయుదు దైత్యకోటిఁ దా
నందఱ సంహరించె విలయాంతకుభంగి నరేంద్రుఁ డగ్రతన్. 242
- న. ఇతైఱంగున లఘువిజయుండై యక్కామినీరత్నంబు నత్యాదరంబునం గనుఁగొని. 243
- క. ఎయ్యది నీవుండెడునెల, వెయ్యది నీనామ్మమిప్పు డీయసురులచే
నియ్యలజడిఁ బడె గారణ, మెయ్యదియనవుడు లతాంగి యిట్లని పలికెన్. 244
- క. అమరావతిఁ గలవేలుపుఁ గొమరెలఁగొ నెల్ల హుపగూళిలములం
గొమరారుదు నానామము, కమలావతి మీఁదికార్యగలి విను మధిపా. 245

- క. అపగళసమాధియుతుండై, భువన త్రయభయదధంగిఁ బూనినయ్యగ్ని
శ్రవసునితపంబు వృద్ధ, శ్రవసుండు మాన్వంగ మదివిచారించి వెనకై. 246
- వ. తదీయనియత్రిప్రతివిధానంబునకు నాజ్ఞాపించినందదనుజ్ఞగైకొని తపోవనంబునకంజని.
- సీ. బద్ధసిద్ధా సనపరిణతిఁ గూర్చుండి స్పృహయసమాధాన మొదవఁజేసి
మూలాలవాలసమున్నతిఁ గైకొని యనిలు మధ్యమనాడియందు నిలిపి
యంతర్గతము లైనయాలుదామరలకు నభినవోల్లాసంబు ననునయించి
యాంతగజ్వలనసంక్రాంతిచేఁ గొరఁగెడు చంద్రకళానుధాసారధారఁ
దడిసి యాత్మానుసంధానతన్మయత్వ, నిశ్చలాంతరంగుఁ డెందు నిస్తరంగ
నీరనిధియును బోలె నొప్పారుచున్న, మునివరేణ్యుని బాడగంటి మనుజునాథ. 248
- వ. కని సభక్తికంబుగా దండనమస్కాంగంబు లాచరించి పుష్పపచయవ్యాజంబున సఖి
గనసమాజంబుతోఁ దత్ప్రదేశంబున. 249
- సీ. నవలతాడోల నొత్పవళి నెపమున సరససంగీతిమాధుర నటించి
నతురచిత్రకథాప్రసంగంబు నెపమునఁ బరిహాసభూషణప్రాశ్ని సూపి
ప్రమదనర్తనకేలిదాహాసముల్లాస సగసతఁ బాతుర్యసగణిఁ దెల్పి
వలుమాలు నేమేనిఁ బరికించువిధమునఁ గలికిచూపులమించు చిలికి చిలికి
చలంగి యిట్లేము చేసిననేతఁ లెల్ల, మునితపోభంగ మునరించుననువు దక్కి-
యప్రయోజనవతురంబులై తనచ్చ, వనమహాసాంద్రచంద్రికావలుకరణి. 250
- వ. అంత నంతిరాత్మధ్యానావసానమునీలితనేత్రుండై యమ్మహాసంయమింద్రుండు
తన విజ్ఞానప్రభావంబున నన్నెఱింగి యనలోకించి. 251
- మ. వినఁ జూడఁ గొఱగానిచ్చేలఁ దపోవిఘ్నంబు గావింపఁ బూ
నినదోషంబున భీషణాసురకళానిగ్నాతపాతవ్యధా
జనితాక్రొశరకంబుతోడ మధురాసామీప్యబిల్వాటవీ
వనికాసీమఁ బ్రలిక్షపంబు తరుణి వర్తింపు దీనాన్యవై. 252
- క. అనుడును శాపాలాపము, అనుతాపము నేయ మునికి సాష్టాంగముగా
వినతి యొనరించి, యెంతయు, వినయంబున శాపముక్తి విధ మఁడుగుటయున్. 253
- మ. క్షేలినరత్నంబు మాచరించుటకునై శ్రీకామినీనాయకుం
డతులఁదారుండు విక్రమార్కుఁ డన బ్రహ్మక్షత్రితేజోమయా
కృతి నావిష్కృతి నొందువాఁడతనియంగీకార మీశాపదు
హృతికి న్నిహృతి నేయుఁ బొమ్మని కటాక్షించె బ్రసన్నాత్ముండై. 254
- క. అమునిశాపానుగ్రహ, సామర్థ్యమువలన నసురజనితవ్యధయున్
భూమిక యిట్లుపారలగ, నీమహిమ విముక్తి గలిగె నది విదితముగన్. 255

న. అని పినిపించి కమలావతీవధూరత్నంబు. 256

క. దానసమగ్రత వేలుపు, మానికముం బొలుననుచు మహనీయుమణిం
గానుక యిచ్చి నరేంద్రుని, వేనోళ్లం బ్రస్తుతించి పీడ్చొని చనియెన్. 257

మ. ధరణీశుండును పీడుపట్టునకు నుద్యత్ప్రీతి నేతెంచి, య
త్తరుణీరత్నముశాపముక్తికిని జిత్తెంబందు హర్షించుచుం
దరుణాదిత్యుపభక్ వెలుంగుసురకాంతాద త్తరత్నంబు స
త్కరుణన్ వైశువ కిచ్చెన్ దద్వితరణౌదార్యంబు నగ్గించుచున్. 258

న. ఇత్రైఱంగున లభవిజయుండై యమూల్యవస్తుప్రదానవర్ధితపురందరుం డగునన్నరేం
ద్రపురందరుండు పురందరసహితుండై యుజ్జయనీపురంబునకు వచ్చి, నిరంతరౌదా
ర్యంబును నిరుపమానధైర్యంబును బరోపకారచాతుర్యంబును బరమసాహసకార్యం
బును దనకు నియతకార్యంబులుగా సప్తసాగరపరివృతవిశ్వవిశ్వంభరాధరణపరాయ
ణుండై మఱియును. 259

క. శ్రీమద్బెల్లముకొండపైరవక్రపాశ్రీనిత్యసామ్రాజ్యల
క్ష్మీమాధుర్యగృహంతరాంతరసదాకేశీనటన్నందన
స్తోమాశేషవిశేషరత్నకళికాశుంభద్విభూషణవలీ
సామగ్రీకృతలోచనోత్సవలసత్సాభాగ్యభాగ్యోదయా. 260

క. రామాకరచామికర, చామగ్రసంభాతవాతచంచలదలక
స్తోమాభిరామసుమహిత, రామాయణసుప్రలాప రసిక కలాపా. 261

ధృతి య ను వృత్తిము.

ప్రతాపగూఢాభూషణా పరహితార్థసంభాషణా, వితీర్ణిరవినందనా విభవనూత్నసంక్రంద
నా, శ్రుతిస్మృతివిచక్షణా నుకృతకీర్తిసంరక్షణా, క్షీతీంద్రసుతవర్తనా శివపదద్వయా
కీర్తనా.

గద్యము. ఇది శ్రీమదఖిలకవిమిత్ర శైవ్యయన్నయామాత్యపుత్ర

శారదాదయావిధేయ జక్కయనామధేయ ప్రణీతంచైన

వికృమార్కచరిత్రం బనుమహాకావ్యంబునందు

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు. విక్రమార్క చరిత్రము.

తృతీయాశ్వాసము.

కంతకంఠనీల

ప్రాకామ్య ప్రళయసప్రభాసితకీర్తి
శ్రీకాంతాధిపవిద్యా
సాకల్యవివేకనిపుణ జన్మయసిద్ధా.

1

అ. మఘరనుండి వచ్చి మదనరేఖానూన, డన్నరేంద్రుఁ గాంచె నర్హభంగి
నిరుపమాన ధైర్యనిజలతాంగి యనంగ, సేనతోడ నాత్మసేనతోడ.

2

క. అభర్తృహరి నపారకృ, పాభావన విక్రమార్కపతి పాలింపం
బ్రాభవమున గార్యరమా, వైభవంబై ప్రతిదినప్రవర్ధన మొందెన్.

క. తద్రాజ్యమున నధికద, రిద్రుం డగువిప్రుఁ డొకఁడు శ్రీకాంతు మహేం
ద్రాదిపయి నపము సేయఁగ, రుద్రుండు ప్రత్యక్షమయ్యె రుచిరాకృతియై.

4

తే. ఇట్లు ప్రత్యక్షమై నీయభీష్ట మెద్ది, వేడు మిచ్చెద ననిన నవ్విప్రవరుండు
సచ్చిదానందనిశ్చలస్వాంతుడై ని, జాయురభివృద్ధి యగువర మడుగుటయును.

5

ఉ. ఒక్కఫలంబు చేత నిడియు త్తమ మీఫల మేకభక్ష్యమై
మిక్కిలి యాయు విమ్మనిది మృత్యుహరం, బటుగాక తక్కినక
ఒక్కఫలంబునుం గలుగ కుండుఁ జామీయని యానతిచ్చి తా
గ్రమ్మన రాజతాద్రిమణికందరమందిరసీమ కేగినన్.

6

ఉ. భూసురవర్మణుడై ఫలముఁ బొంది మహాప్రమదంబు మొంది యా
వాసముఁ గూర్చి వచ్చి నిజవల్లభ కత్తెఱఁ గెల్లఁ జెప్పినక
గాసిలి భర్తవంకఁ గొఱగాములు పల్కియిదేమి సిద్ధి యా
భాసున కేల చొప్పుడుఁ దపఃఫలసంచితభాగ్యసంపదల్.

ఉ. లేమిఁ దొలంగఁ ద్రోవఁగ నిలింపఁజామణి నార్తలోకర

- క్షామణిఁ గోరి ఘోరతరకాననభూమిఁ దసం బొనర్చి నీ
 నేమిఫలంబు వేడితి వభీష్టఫలంబిది నిష్ఫలంబు ని
 న్నేమనుదాన నింకనెటు లే మనుదాన మహాదండ్రతన్.
- ప. అని యత్యంత చింతాక్రాంత యైననిజకాంతం జూచి, యమ్మహీనుగోత్తమండు దన
 చిత్తంబున. 9
- ఉ. నిక్కమ యట్ల లేమి గడు, నివ్వెఱ నివ్వగ మేల వేడితిం
 దక్కక యేను శంకరు నతం డిది యేటికి నిచ్చె నాతలం
 వెక్కడ నమ్మునం గలనె నేమిటికై తపమాచరించితిం
 బెక్కుదలంపు లేల నిలుపేదల కబ్బునె యిప్పుసంపదల్.
- 10
- చ. ఇదిగొనిపోయి భర్తృహరి కిచ్చెద, నిచ్చిన నాతఁ డాయుర
 భ్యుదయముఁ బొంది యుండు నది యొప్పుదె దాతలు వృద్ధిబొందఁగా
 వదిఁ దలపోయునాక్రితసమాజము నొందవె యిప్పుసంపదల్
 హృదయ మెలగ్న నిట్టిఫల మిచ్చిన నిచ్చునతం డభీష్టము.
- 11
- చ. అని తెలపోసి భర్తృహరి నంచితకీర్తినిధానుఁ గాంచి, గూ
 వినుతఫలప్రభావము నవిస్తరతం దగ విన్నవించి, యి
 చ్చిననతఁ డిచ్చె విప్రున కఁఁత్యము లై నభనంబు లిమ్ములం
 1 దనపురి కేగి యాతఁడు ముదంబున నుండె రమాసమగ్రతన్.
- 12
- ప. అమ్మదనరేఖానందనుండును ననసమీపంబున నమాసీన యైనయనంగసేనం గనుంగొని.
 క. కూరిమి మీఱఁగఁజేరం, జేరిచి సర్వజ్ఞాకరుణఁ జేర నటంచున్
 ధారుణిసుపర్వఁ డొసఁగె న, పాఠతపోల్భ మైనఫల మిది మనకున్.
- 14
- 2క. నరుఁ డొకఁ డిది నేపించిన, పరణజరాదులు దొఱంగి మను సంపదలన్,
 అరు దిట్టిఫలము గన నీ, పరిపక్వఫలంబు భాగ్యఫలము లతాంగి.
- 15
- క. కావున నాకుఁ బ్రియంబుగ, నీ వీఫల మనుభవింపు మిదె కొమ్మని సం
 భావన నిచ్చిన గొని చని, యావనితయు నిచ్చెఁ గూర్పుహయపాలునికి.
- 16
- క. అమ్మందురకుఁడుఁ దన్వహ, సమ్మార్జన కిచ్చె సంతసంబున నదియై
 గ్రమ్మన గోవున కిచ్చెఁ బ్రి, యమ్మున వాఁడును గరీషహరిణి కిచ్చెన్.
- 17
- అ. ఆలమందనుండి యది మఱునాఁడు ప్ర, త్యాసవేళఁ దాఁ గరీషపూర్ణ
 వేణుపాత్రమింద వెలయఁ బండితుకొని, యాత్మగేహమునకు నరుగునపుడు.
- 18
-
- 1 దనపురి కేగఁ గైకొనుమఁ దద్దిన పంతయు వేడ్కమీఱఁగన్. అనిపాతాంతరము
- 2 క. హరుకృపఁ గలిగినయది యిది, ధరణీదేవుండు మనకు దయచేసినవాఁ
 డరు దెం దియువ్వుఫల మీ, పరిపక్వఫలంబు భాగ్యఫలము లతాంగి. అని, పా.

వ. సకలవైద్యసమేతుండైవాహ్యోవిహారంబున కరుగుచున్న భగ్నహరికిం దత్ఫలంబు దృష్టిగోచరం బగుటయు. 19

అ. దానిఁ జేరఁ బిలిచి తత్పాత్రలోనున్న, పండు పుచ్చుకొని యతండు నగుచు వెండి యొక్కపండు విపుల డెప్పడొలెచ్చి, తనకు నీక యమ్మికొనియు ననుచు. 20

ఉ. అప్పుడు విపుల రాఁ బనిచి యవ్వీభుఁ డిట్లను చెండుపఁడ్లు నీ వప్పురమేళుచేఁ బడసి యందొకఁ డిచ్చి యొకండు దాఁచుకో నిప్పుడ కానవచ్చెఁ జనునే యిటు వంచననేయ నన్న వా! * తప్పక యాఫలంబె వసుధావర దీనికి నెట్లు చేరఁనా. 21

వ. అనిన విని యన్న రేఁద్రుండు. 22

క. గోమయహరిణిఁ గనుఁగొని, యేమిగతికొ దొరక నీకు నీఫల వసుడొక ఆనుగున దెలుపఁ గ్రహమున, నాపగ్మము దెలిసెఁ దత్తదంతరసరణిన్. 23

వ. అత్తైఱం గంతయ్యఁ గగరలాపాలకంబు గా నెఱింగి. 24

క. తనప్రియకాంత యొనర్చిన, యనుచితకర్మశిఖి యంతరంగము నంగం బునఁ బరితాపము నేయఁగ, వనజాతేజుల గోసి వసుధేశుఁ డనున్. 25

† వ. కరకాబద్ధసురాలయంబులు మహాకాండోపరిం బిత్రతా మ్మగణాల్ స్వస్మ సువస్తులబ్ధనిరతుల్ శుంభత్ఫలాలేపముల్ కరికుంభ స్థనిచి త్తవృత్తములు దత్కౌతూహలంబు న్మదో ధ్వరదంతిశ్రవణానిలం బని తలంతుం బూర్వవాక్సన్ధతిన్. 26

క. గురుపాతకములగురువులు, పురుషులనరకములు చేరఁబోయెడు తెరువుల్ పరిభవముననుఁగుఁబారువులు, తరుణులమైసిరులయుగులు తగనచ్చెరువుల్. 27

క. జాతులు నాతుల కందుకొ, నీతము లేవనిగ్గిఁ గామినీలోకానాం జాతిఃప్రకల్పితా యను, నీలి పురాతనమె కాక నేఁటిదె యరయన్. 28

ఉ. మక్కువ తీపులుట్టిపడుమాటలుఁ జొక్కుల తేలినపులుం ద్రెక్కొనుచూపు లానతరితీపులు, కోరిక లార్తియీరికల్ మొక్కులు కూర్మిచిక్కు లతిమోహ మపోహము రూపశీలముల్ తక్కులయాలవాలములు దాయుదురే తరుణీజనంబులన్. 29

* తప్పక తత్ఫలం బొకటి తప్పదు లే దితరంబు నావుడుకొ. అని, పా.

† వ. హరిణీలోలవిలోచనామగుకలితాలాపరీతుల్ మనా హరకేళీనవరూపయావనమదవ్యాపారముల్ గాగనా గరనిర్మగ్నులఁ జేయవే మగలఁ దత్కౌతూహలంబు ల్మదో ధ్వరదంతిశ్రవణానిలం బని తలంతు గ్గాదె మేధానినుల్. అని, పా. 26

- ఆ. అని తిలించి భర్తృహృది విరక్తివహించి, యోగమార్గసంప్రయోగమునకు
ధరణిభునిచేతఁ దగ ననుష్ఠాతుఁడై, యేగుచుండి యతని కిట్లు అనియె. 30
- క. కృతయుగకలియుగములలో, మతిఁ దలపఁగఁ గలియుగంబ మానితెధర్మ
స్థితి నెప్పుడు భవదవన, వ్యతికరమున సాహసాంక వసుధాధీశా. 31
- క. తనబుద్ధి యొక్కకన్నను, మెనరినహితపరిత్రబుద్ధి యొక్కకన్ననుగా
గని సంచరింప నేరని, జననాథుని జగము దెగడు గాత్ర్యంఘ్రినిగాన్. 32
- నే. మహితమతిబహుశ్రుతుఁడనుపరిత్రయొకఁడు, తనవిభుఁడునందఁడనఁబడుధరణిపతికి
బ్రహ్మహత్యవచ్చిన నది పరిహరించె, బతికిఁ గడుమంత్రికంఁటెను హితుఁడు గలఁడె. 33
- క. నావుడు నందుమహిమతి, కేవలపున బ్రహ్మహత్య యేతెంచె దురిత
శ్రీవిశ్రుతుఁడు బహుశ్రుతుఁ, జీవెగవునఁ బరిహరించె నెఱిగింపు తగన్. 34
- వ. అనిన నతం డతని కిట్లనియె. 35
- క. లాలితమణిమయగోపుర, సాలప్రాసాదసదనసంశోభితమై
భూలోక నాకమనఁగ పి, శాలాపుర మొప్పు విబుధసంభావితమై. 36
- క. ఆనగర మేలు నందుఁడు, భానుమతీదేవి తనకుఁ బ్రాణేశ్వరిగా
ధీనిధి బహుశ్రుతుండు నృ, ధానుడుగా గురుఁడు శరదానందుఁడుగన్. 37
- క. ఆనందమహిమల్లభుఁ, డానందరసాద్విహృదయుఁ డై యేప్రాప్తం
దా నగరు వెడల కుండును, భానుమతీమోహపాశబద్ధం డగుటన్. 38
- క. జస్కువకవపెక్కువ యగు, మక్కువతో రేయుఁ బగలు మనుజాధీశుం
డక్కాంత దక్క మోర్వక, దక్కటికార్యంబు లెల్ల దక్కి చరించున్. 39
- శా. ఆరామామణితోడఁ గూరిమి నతండత్యాథఁ గ్రీడించు సం
సారస్సాగరసుఖైకసారసురతేచ్చాపూరనిర్మగ్నఁడై .
యా రామాంతరకేళిపర్వతగుహాహార్యాంతరాశంబులం
గీ రాలాపమదాగీతవిలసత్క్రిడానివాసంబులన్. 40
- సీ. ఆత్మావనీమండలాసక్తిఁ బెడఁబాసి లలనానితంబనఁడలముఁ బొదువు
భద్రభవంభసంస్థలనం బొల్లక, భావవత్సోజవంభములఁ బుణుగు
బాణప్రయోగపారీణత యొల్లక, నారీకటాక్షబాణముల సాగయు
నిజరాజ్యతంత్రైకనిష్పత్తి యొల్లక, భామినీరతితంత్రపరతఁ బొరలు
శిష్టజననూన్త్ర లవి వెడచెవులఁ బెట్టి, తెరవసురతప్రియోన్తుల తీసి గోరు
నఖిలభూభారవహనకృత్యములఁ దొలగి, నందు డంగనాధీశమనస్కుఁ డగుచు. 41
- వ. అంత బహుశ్రుతుండు తనమనంబున. 42
- ఉ. మేదిని దొంటిరాజులు రమింపరె యింతులయందు సక్తులై

యాదశ రాజ్యశత్రురహితేచ్ఛ రమింపరుగాక్ యల్లైకా
యేదెన్నిచ్చిన న్నిలిచె నేదెసఁ బాటిసఁ బాటెఁ గాక్ యాఁ
గాదని వంకలూత్తఁ దిలకంబులై గాజులచిత్తన్పుత్తముల్.

43

చ. అని తనయిచ్చలో వగచి యన్నరపాలునితో విసీలిగ్
పనమతి మంత్రి యిట్లనియి. భానుమతీరతిమోహపాశబం
ధనముల జిక్కి యిట్లునికి ధర్మమై కొల్వైన శేగుడెంచి పు
న్ననఁ బ్రజవిన్నపంబులు పింగగదవయ్య నృపాల వేడెదన్.

44

చ. అమలసమస్తవస్తునిచయాస్పద మైనధత్రి రాజివా
సమును సుతుల్ సురత్నములు సాగజనస్తుతుఁ డైనభూవరో
త్తిమునకు నాదిరాజచరిత్రల్ జవరాలు వరాలు గూడ నా
ల్లుమూలటంట సిద్ధ మిది లోకసిరుద్ధము గాదె యియ్యడన్.

45

ఉ. నావుడు మంత్రివర్యునకు నందవహీపతి ప్రతి నిట్లనె
దేవిఁ దొఱంగి యెంటిఁ జనుదెంచి వెలిం గొలుపుండ నోప నా
దేవియు నేను గూడఁ జనుదెంచుట యుక్తము గాదె పాసినె
జీవముఁ బాయువాడఁ గట చిత్తజుబారికి నెూర్వవచ్చునె.

46

క. ఒకరే యొక్కసంహారముగ, మొకదిన మొకబ్రహ్మకల్ప మొకగడె యొకయ్యే
దొకనిమిసం బొకదిన పు, వివికచాబ్బముభివేయొగ వేదన నాకున్.

47

స. కై నేని చెలువ నాకడ నల్ల నిలిచిన నంగజులై జూఱలాడఁ జూతు
నలవోక నువిద న స్మరగంటఁ జూచిన నీరేడుజగముల నేలఁ జూతు
నింతి కౌగిట నున్న నిందిరావల్లభుసౌభాగ్య మలఁతిగా సంస్మరింతు
కొన్ను లేజిగురామఁగెమ్మొవి చవిగని యవృతంబు నీగన పుని తలఁతు
జలజనేత్రవై గూర్చి సంతారఫలము, చంద్రముఖితోడికూటమి జన్మఫలము
లలనరతిరాజసామ్రాజ్యలక్ష్మితోడ, రాజ్యలక్ష్మీవిలాసగౌరవము సరియి.

48

ఉ. కన్నులు గండుమీలుఁ దొలుకారుమెఱుంగులుఁ గాముబాణముల్
చన్నులు కంభికుంభములు సంవెంగుంతులుఁ జక్రవాకముల్
ప్రన్ననిమేను పుష్పలత వైడిసలాక ప్రసూనసాయకం
బన్నలిసాక్షిఁ బాసి విరహవ్యథ నొంటిఁ జరింపవచ్చునె

49

క ఏమొకనిమిసం బైనను, భానుమతీదేవిఁ బాసి ప్రియముఁ బట్టి
గానెూప నీచిచారము, మాను మనిన మంత్రి యనియె మనుజేశ్వరుతోన్.

50

ఉ. విన్నప మాదరింపుఁ పృథివీవర దేవిఁ దొఱంగ నెూపవే
నన్నలిసాయతాక్షిరుచింకృతి చిత్రపటంబునం గడుం

- జెన్నెసలార వ్రాసి యది చేరువ నుంచిన దద్విలాసరే
భోన్నటి జూచుచుకొనినను నొక్కముహూర్తము నిల్వ కొల్వనన్. 51
- చ. అని నరనాథునమ్మతి మహామతి మంత్రి బహుశ్రుతుండు స
య్యన నొకచిత్రకారుని మహాలక్ష్మిపాస్తుని బిల్పి వ్రాయఁగా
బనిచిన వానిసె నత్తిరుణిభావము కర్వనఁబోసినట్లు సే
ర్కొనఁ దగురూప మైనయనురూపమనోహరచిత్రరూపమున్. 52
- తే. ఇట్లు చిత్రకారుండు రచించినట్టి, చిత్రరూప మాటాకించి చిత్రరూప
విభిన్నమున క్తచిత్తుడై వెలుగునెంది, తాను జిత్రరూపాకృతి దాల్చి విభుండు. 53
- ఉ. ఇచ్చెయి విస్మయకృతితత్పూర్ణమలం దయి చిత్రరూపముం
గ్రమ్మఱ జూచి చూచి పులకంబులు దాల్చి చెమర్చి కన్నుల
స్పృహదహం గ్రమ్మ వదనంబున లేనగ వంతురింపఁగా
నెమ్మి దదీయరూపరమణీయత వెండియుం జూచు నాదటన్. 54
- వ. ఇట్లు చిత్రరూపావలోకనవిమోదంబు సలిపి యందుఁ దనఁడెందంబు పరమానందంబు
నెందఁ దనకాతూహలంబు గురున కెఱింగింపఁ దలంచి తత్పటంబుఁ బంచిన నాచిత్ర
సౌందర్యంబుఁ గనుంగొని శారదానందుండు. 54
- క. ఈచిత్రరూపరేఖా, వైచిత్ర ప్రశంసనేయ వశమే దీనిం
జూచినను భానుమతినిం, జూచినయట్లయ్యె నిట్టవోద్యము గలదే. 55
- చ. అని కొనియాడి దేవిరుచిరాకృతియం దొకమచ్చ పెండ్లొడం
గనుఁగొన నొప్పు నీలమణికాంతి బెడంగయి చిత్రకార యీ
యనుపమచిత్రరూపమునయందు లిఖింపుము దాని నెప్పుగా
ననవుడు నట్లచేసి లక్ష్మిపాస్తుండు కస్తురితోడఁ దూలికె. 56
- తే. శారదానందగుండంబు సుజ్ఞానపరుడు, వీడుకొలుపఁగఁ జని నందవిభుని గాంచి
చిత్రకారుఁ డాతెఱఁ గెల్ల జెప్ప విభుండు, వెలదితోడమచ్చ యేకాంతనేళజూచి.
- క. నందమహిమతి డెందం, బాందోళము నొంద శారదానందుండు మ
చ్చం దగ నిలిపెం గదె మ, తన్నందరితోడ నున్ని యెట్లు చొప్పుడ నెఱిగె. 58
- అ. అతిపురములోని కన్యలపేరిటి, పోతుటిగనైన బాలయకుండ
నాజ్ఞ వెట్టి శారదానందగురునాజ్ఞ, వెట్టినేరనైతి బేలనైతి. 59
- క. ఎంతజితేంద్రియు లైనను, నెంతసదాచారు లైన నేకాంతమునం
గాంతలంగలి నుండిన, గంతునికొంతాలపాలు గాకుండుదురే. 60
- క. ఏకాంతంబునఁ గదిసిన, యాకాంతం డలవసిష్టుడైన గానీ
యాకాంత నీత గానీ, నే కరుగదె యగ్గిపాంత పెన్నయుం బోలె. 61

- చ. అని తలపోసి నందవిభుఁ డష్ట బహుశ్రుతుఁ బిల్వఁ బంచి య
య్యనఘచరిత్రుఁడోడ హృదయవ్యథ యల్ల నెఱుంగఁ జెప్పి చ
య్యనఁ గొనిపోయి యా యఘమయాత్తుని ఘోరవిధికి వధించి గ
మృతవుడఁ బూరుషార్థముగ నవ్యభుఁడోడ బహుశ్రుతుం డనుకొ. 62
- తే ఎంతపాపాత్ముఁ డైన మహీసురుండు, హింస కర్తుండు గాఁడని యఱిగి యఱిగి
మహితచారిత్రు గురుఁ బరామర్శిక లేక, చంపుమని పంపఁ దగునయ్యనదయహృదయ
తే. అనిన నెయ్యివోసినయగ్నియట్లు మండి, యవుడుకఱచి కోపారూఢితాత్ముఁ డగుచు
నుగ్రహస్థైః జూచిన నాబహుశ్రుతుండు, వెఱచి వేగప గురుఁ బట్టి విఱచి కట్టి. 63
- క. పురజనులెల్లఁ గనుంగొని, పురిపురఁ బొక్కంగ వధ్యభూమిసలికిం
ద్వరితగతిం గొనిచని య, గురు హింసయొనర్ప మనసు గొలుపమిఁ దనలోన్. 65
- తే. దేవితోడమచ్చ నిజదివ్యదృష్టిఁ జూచి, చిత్రరూపమునం దని చెలువు మిగుల
వ్రాయ బంచిన నీచేటు వచ్చెఁగాక, యితనినుచరిత్ర మెవ్వని నెఱుంగఁ రట్లు 66
- ఉ. గా జవివేకియై నిరపరాధు మహీసురవర్యునికొ జగ
తూజతుఁ బుణ్యవర్తను విధూతనమజ్జనకల్మషుకొ వధూ
వ్యాజమునకొ వృథా కుపితుఁడై వధియింపఁగఁ బంపె దీని నె
యోజఁ దొలంగఁ ద్రోతు గురు నుత్తము నెమ్మెయిఁ గాతు దైవమా. 67
- క. ఏమియుఁ గానఁడు పతి కాం, తామగ్నుఁడు గానఁ గార్యతతి యట్టిదియో
కామాంధోఽసి నవశ్యతి, నా మును వినఁబడినపలుకు నైజమ కాదే. 68
- చ. పతి మతిమాలి కానిపని బంచినఁ జేయఁగ నుత్సహించినకొ
హితమలియై యమాత్యుఁడు సహింపఁ గుదించియు నడ్డగించియుం
బలియపకీర్తిగోపములు పాపి చరించుట నీతి గాన నే
నితని నిగూఢవృత్తి భరియించెదఁ గాకని నిశ్చితాత్ముడై. 69
- ఉ. కట్టినకట్టు లూడ్చి యనుకంప దలిర్పఁగ భూగృహంబునం
దెట్టి ప్రియోత్పలకొ గురు నభీతమనన్కునిఁ జేసిపాప మే
పట్టున లేమిఁ దేటపడఁ బల్కి మనోవ్యధఁ బాపి సర్వముం
గట్టడచేసి నెట్టి నృపకాశిం దున్నెడ కేగి యిట్లునున్. 70
- క. దేవరయానతి జగతీ, దేవనిధానంబు వసుమతీనాథ కృతాం
తావాసవాసుఁ జేసితి, నావుడు విని నందవిభుఁడు నందితుఁ డయ్యెకొ. 71
- క. ఆలో నొకనాఁడు మహీ, పాలునిప్రియసుతుఁడు విజయపాలుం డనుడు
శ్రీలుఁడు మృగయాలోలత, వ్యాలమృగాభీల మైనవనమున కరిగెకొ. 72
- తే. ఏగునెడ దుర్నిమిత్తంబు లెన్నియేనిగ, గనియు వినియు నిశృంకతఁ జనకు మనుచు

నొరలు నిల్విన నిల్వక దుర్నిమిత్తై, ఫలము ముందటి కఱిగికోవలయు ననుచు. 78
 వ. ఇట్లునీతిదూరుం డగునాకుమారుండు దురహంకారుండై యపారసత్త్విభయంకరసం
 చారం బగుకాంతారంబు దఱిసి బహుప్రకారమృగయావిహారంబు లొనరించుచున్న
 సమయంబున.

74

ఉ. కొండొక వాలముం గుఱుచకొమ్మలు నన్నున లైసవీనులుకొ
 నిండిననీలమేఘురచి నెక్కినునున్నతదీర్ఘ దేహముం
 జండతగానృపుండలము సర్వభయంకరలీల గ్రాలఁగాఁ
 దొండము లేనిభద్రకరితో నెన ధైవనవనీరహమున్.

75

ఉ. ముందట దవ్వలం గని సముద్ధతి నశ్వముఁ దోలుకొంచు నా
 పందిపిలుందఁ బోవ నది పాటి లతాగహనంబు చొచ్చినన్
 మందపిచారుండై నృపకుమారుం డొకండును నేగి దాని నం
 టందఱి మెక వరాహము కడంకఁ దిటోపిత పయ్య నయ్యడన్.

76

ఉ. పంది మెఱంగిపోయిన నృపాలతనూజుండఁ చిన్నవోయి, నా
 భయంబినవేళ నెక్కుసలిలాశయముం గని వాజి డిగ్గి తా
 నందుఁ గృతావగాహుఁడయి యాగళపూరితతో యమందుఁ దృ
 ప్తిం దురగంబు తాను వడఁ దేలి మహాతపభీతి నయ్యెడన్.

77

ఉ. కొండొక నేపు నిల్వి చనుకొరిక రాకొమరుండు పద్మినీ
 సండసుగంధమారుతవశస్ఫుటశీకరసిక్తవాంజరీ
 మండితభూరిభూరుహసమాకృత మైనవటంబునీడఁ గూ
 ర్చుండై ఖలీనరజ్జువున నొక్కడ నశ్వముఁ గట్టి యిమ్ములన్.

78

వ. అయ్యవసరంబున సర్వజగదాభీలం బగునెక్కుశాస్త్రాలంబు తత్సమీపతరులతాకుం
 జపుంజంబుననుండి యమృతమృగంధం బాఘ్రాశించి రాద్రసోదేకంబునం జనుదెం
 చి బలువిడి లంఘంప నుంకించుటయు బిట్లు పొడగని యిట్లు నట్లు నెగసి వెనుకకు
 నీగ్గి కుప్పించి దాఱిన ఖలీనంబు లూనం బగుటయు హయంబు రయంబునం దనన
 చ్చిన తెరువునం బడిపరువునం జనియె నంత నెక్కుమారుం డతిభీతుండై పరిసరమహీ
 రుహంబు నాకోహణంబు చేసె నట్టియడ.

79

సీ. అమృతగ్రవాస్థు మహ్యహీజముక్రింది కుద్వృత్తి నేతెంచి యొడుపుదప్పి
 నప్పటిభుజగంబుననువున మ్రోగించు వాల మలార్చుచు వాడికోఱ
 నదరులువాఱి నోరంతయుఁ దెఱచుచుఁ గన్నులఁ గోపాగ్ని కణము లురల
 మీఁదు సూచుచు మ్రోనిమీదికి నుఱుకంగ జంకించు చుగ్రవిస్ఫారఘోర
 వజ్రనిర్ఘాతపాతరనమ్మ గొలుపఁ, గాలుద్రవ్యను నుండఁ దత్సలమూల

- మున మొగంబున రాద్రంబు మునుకొనంగ, విజయపాటనిచ్చింబు పిహ్వలింప. 80
- చ దిగు లడరంగ నిట్లు జగతీవరసూతి కుజంబు నెక్కుచోఁ
దగ నెకవృద్ధభల్లుకము తా నటమున్న వనించి యుండఁ
య్యగవిపులాగ్రశాఖ నతఁ డప్పుడు ముందట నుయ్యి వెన్నఁగోఁ
తగుగొయి యున్నలా గయినఁ దల్లడ మందె మాంకుపేనితోన్. 81
- వ. ఇట్లు దిగులువడి యున్న యన్న రేంద్రనందనుం గనుంగొని యుని నుద్దేశించి కారుణ్య
బుద్ధి నావృద్ధభల్లుకంబు మనుష్యభాషణంబుల మెల్లన నిట్ల యి. 82
- వ. వెఱవకు రాకుమార పులి వెన్నగులం బఱతెంచి నన్న నే
డైఱ శరణంబుచొచ్చి తతిదీనద' నిట్టిపహాధిగార్తులం
గుఱుకొని యంతనిర్దయులఁ గూర్త వచ్చి వధింప నేర్తురే
తోఱుగము చింత వంత నను దుష్టుగఁ జూడకు పున్న నెమ్మదిన్. 83
- వ. అని నెక్కుభంగుల నక్కుమారునిగ్ధయంబు దీర్చి తనసోపంబునను జేర్చి యుచితో
పచారంబు లోనర్చి సారంబు లగు వన్యఫలాఁగంబుల నాకలి దీర్చి యనునయించి
యున్నంత. 84
- స. పచ్చిమాంసా'నిధిపొందిదేశంబున రంజిల్లుఁ ద్రుమగుండు పుణ్యఁ
జుమ్మరికిఁగిరదేశంబునఁ గనుపట్టు కమనీయగునరత్న గండమునఁగ
నవరదిక్కామిని యమరంగఁ గనుగొను, పద్మ గంగంపుగర్భణమనంగ
పచ్చిమదిక్కుంభిపాలభాంబున బొలుపొందు జేగురుట ట్టనంగఁ
బూర్వకంఠి వేలావనభూమిఁ బండి, కాలశుకతుండవృత్తిఁ బిట్టుగదలి యపర
జలధిగో బడుదాడిమీఁఫల మనంగ, నబ్జినీవనబాంధవుఁ డ స్తమించె. 85
- క. ఉదవనరంబునఁ జొక్కలు, చదలం గలయంగ నొప్పెనఁగి నిగిడెఁ గనుం
గదిరనగగ్రీమెయి, నొదవిసఘ గ్మాంబుకణసముత్కర మనఁగన్, 86
- క. అంతటఁ జీకటి యభీలది, గంతంబుల నిండఁబగ్వ నయ్యులుగు మ
శ్రాంతఁ డగునతినిభావం, బంతయు వీక్షించి మది దయారస మొదవన్. 87
- ఆ. మేను మౌనువడఁగి విలితోన్మీలిత, లోచనాంబుజయుగళుండ వగుదుఁ
దూఁగ నేల నాదుతోడలపై నెమ్మది, నిడరవోదు గమ్ము నృపహమా. 88
- చ. అని తనయంకపీఠిపయి నాతనిఁ జేరిచి నిద్ర వుచ్చె నం
త నది యెఱింగి బెబ్బులి ముదం బెసలారఁగ నెల్లఁతోడ ని
ట్లును మది విశ్వసంపఁ జనునయ్య మనుష్యుల నందు రాజనం
దనుల నెక్కింతయేనియు మనంబున నమ్ముదురయ్య రెయ్యెడన్. 89
- క. తనకొక యాపదవచ్చినఁ, గనికరమున దానిఁ బాపి కాచినయస్స

- ఋషవకుం దుడిగి డొసరిం, పనె మామఁ గృతఘ్నుఁ డెన్నిభంగుల నైనన్. 90
- ఉ. కావున నిన్న రాధమునిఁ గైకొని నాకహితంబు నేయ నే
లా వనసాహచర్యబహుళంబుగ బాంధవ మెట్లుఁ జూడ వే
లా వధియించి వీనిపలలంబు సమాంశము నీకునిచ్చెదం
దోవుము నేలఁ గూల సతికూర్తులతోడిసఖిత్వ మేటికిన్. 91
- చ. అన విని వృద్ధభల్లకము వ్యాసునితోఁ త్తముతోడ నిట్లనుకొ
వెనుకొని నీవు చంపఁ దఱివేచి వడిం జనుదేర భీతిమై
నను శరణంబు వేడిన సనాతనబుద్ధిఁ బరిగ్రహించితికొ
నిను మనఘండు పట్టి మఱి విడ్వంగ నేర్చునె యెట్టివారలన్. 92
- శే. మగణభయమున వచ్చి నావఱువు సొచ్చె, జంప నొప్పింపఁ గోపింపఁ జాల వీని
శరణువొందిన గక్షింపఁజాలియుండి, మనుష్యుండెనకిం బెఁ గల్మషము గలదె. 93
- మ. అనినం బెబ్బలి చిన్నవోయి మఱి యెండాలాపము ల్కొని యుం
డె నరేంద్రాత్మజాఁ డంత మేలుకొనియెకొ డెందంబునక రాజనరీ
దనుచో ప్పాగయ వేడి పేరలుంగు నిద్రక మేను తూఁ గాడెనొక
నను నీయంకతలంబున న్నిదుర నూనం జేయవే వేఁ డెడిన్, 94
- చ. అనవుడు నిందు రమ్మని ధరాధిపనూతి నిజాంకపీఠియం
దునిచిన నిద్ర వోయినటు లుండెఁ జలింపక భల్లకంబు శౌ
ర్యనిరతి సంతఁ గ్రోల్పులియు నానృపనందనుతోడ నల్ల ని
ట్లను నిది యే దొలంగి చనునప్పుడు ని న్నభియించు నెచ్చెయిన్. 95
- చ. హితవరిమాట లాడి తుది నెగ్గొనరింపనె కౌచియున్నయీ
కితవపువృద్ధబల్లకము కృత్రిమమైతిని జంబుగాఁ దలం
చితి నరమాంసభక్షణము జీవికగా మనుకట్టజీవి న
న్మితి వనుకూలశత్రు లగుమిత్తుల నమ్ముదురయ్య యెయ్యెడన్. 96
- శే. తొలడవై నిద్రవోయడుదుచ్చమ్మగము, గొంకుకొనరు లే కిటు నేలఁ గూలఁ ద్రోవు
దీనిర క్తమాంసంబుల దృష్టి బొంది, తొలగిపోయెద నీవుఁ బో దొసంగు మాలి. 97
- ఆ. అనినఁ జవలబుద్ధి యానృపాలకనూతి, పులిదురుక్తు లాత్మక గలఁపఁ గలఁగి
భల్లకంబుఁ బట్టి పడఁగోనె నదియును, బడక యొక్కశాఖఁ బట్టి నిలిచె. 98
- చ. పరహితకారి కెందు ననపాయశుభంబులు వొందుఁ జాల ము
ష్కరు లగుకూర్కర్యు లపకారిము నేయఁ దలంచిరేని న
ప్సూరుషవరేణ్యుఁ గి డొకటి వొందునె తేజము దక్కఁ ద క్కియల్
పారయునె లోకబాంధవు నపూర్వమనోభవు సప్తసైంధవున్. 99

- ఆ. అంత విజయపాలుఁ డతిభీతచిత్తుడై, వెల్లఁబాటు తెఱిగి భల్లుకంబు
కరుణ నిన్ను మున్ను గాఁచితి నింక నీ, వెట్టివాడవైన నెగ్గుదలఁగ. 100
- క. వెఱవకు నెమ్మది నుండుము, నెఱవారలబుద్ధు లాత్మఁ బెట్టునె యనఘం
డొఱపిఁడిచాడ్చున నామది, నెఱమర లేదొండు నమ్ము మనియె నరేంద్రా. 101
- తే. అంతఁ జీఁకటి బెబ్బులియాసల్లెఁ, బాసి పోయినక్షవడిఁ బాసి పోవ
విజయపాలుని నెమ్మొక్కు విన్నబోయి, తెల్లవాటిసకైవడిఁ దెల్లవాఁటె. 102
- క. అప్పట్టు విడిచి యప్పుడ, చప్పుడు గాకుండు బులియుఁ జనె వేగమ దా
నెప్పుడు నుండెడు నెలవున, కప్పుడె యానృపతిసుతుఁడు హర్షము నొందెన్. 103
- వ. అంత. 104
- సీ. సకలలోకోంబులుఁ జక్రవాకంబులు నుల్లూసవానిని నోలలాడ
సంధకారంబులు నలచకోరంబులు సాబగేది గొందులు సొచ్చి డాఁగ
నయనకంజంబులు నలినపుంజంబులు సుచికాససంపద సాంపుమిగుల
రాయంచదాఁటులు మోయురేదేఁడులు గృహసరోవరములఁ కేలిసలుప
విమలతారకములు వివిధకోరకములు, నచ్చటచట నల్లనల్ల విరియ
హల్లకములు బుగులహస్తముల్ మొగుడంగఁ, బూర్వభిరిమిఁడఁ బొలిచె నినుఁడు.
- వ. అట్టియెడ నన్న రేంద్రనందనుండు మున్ను గాముక్షంబు వృక్షంబు డిగ్గి వానిచేసినయ
పకారంబునకుఁ దగినశాపం బొసంగి యివ్వనాంతరంబున నిరంతరంబును సనేమిరారా
వముఖరముఖుండవై పరిభ్రమించుచుండునది యెన్నుండే నెవ్వడే నేతదవృత్తాంతంబు
బహిర్భావాయత్తంబు గామించు నప్పుడవిగతశాపుండవై యెప్పటియట్లు సుస్థిరత్వంబున
వర్తింపఁ గలవాడ వని వరం బిచ్చి భల్లుకంబు చనియె. తదనంతరంబ వివినాదతరం
బున నక్కుమారుండు ప్రభూతశాపవికారుండై పరిభ్రమించుచుండె నట రాకుమారుని
యశ్వగత్నంబు పల్కొంటున్నోడన పఱతెంచినం జూచి పారజనం బచ్చెరువడియేక
తంబున నిది యేకతంబున వచ్చెనో నిన్న విజయపాలుండు వేట్లు వెడలిసప్పు డనేక
దుష్టి మిత్తంబులు దోచెఁ దన్ని మిత్తంబున నిట్లయ్యె నింక నెట్లయ్యెడునూ యని
దిగులుమిగులం జని నందభూమిశ్వరునకుం దగుతెఱంగున నత్తెఱం గెఱింగించిన నతం
డు ధైర్యంబు నెల్లగిల్ల నుల్లంబు దల్లడిల్లఁ గుమారాన్వేషణతత్పరుండై వాహనాలో
హణంబు చేసి సమత్సాహసన్నాహవాహినీసమేతుండై పురంబు నిర్గమించి నిసర్గధా
ర్తవృత్తగవర్గనిర్గళస్వనదుర్గమం బగువనదుర్గంబు ప్రవేశించినం దత్తెన్నెకులందఱు
నన్ని మాగ్ధంబుల నరిగి యొండొరులం గడవం బాటియు నెలుంగెట్టి చేరం జీరియు
నీఱంబులు మాటియుఁ జెట్టుచెట్టును ముచ్చట్టుదిరిగియుఁ దిరిగినచోటులనె తిరిగి
యు నడవియెల్లను దడవితడవి యొక్కయెడ నక్కుమారుం డొక్కరుండును దిక్కు

మాలి దీనదశం బిశాచంబుచందంబున సతతంబును ససేమిరా యనుచుం బరిభ్రమించు చున్నం గని విన్నవించిన సంభూపాలుండు నిజనందను విజయపాలుం దోడ్కొని సపరివారంబు గాఁ బురంబునకు నేతెంచి యక్కుమారునియపస్తారంబునకు దేవభూదేవ తాసమారాధనంబుల మణిమంత్రతంత్రక్రియాసాధనంబుల నానావిధభూతబలివిధానం బుల మహాదానంబుల నాచరించి యేమిటను డిందుపాటులేకుండిన నందభూపాలుండు తన డెందంబునం గొందలం బందుచు నిక్కుమారునికారంబునకుఁ బ్రతీకారం బెవ్వం డు నేయసమగ్ధుం డతనికి నర్ధరాజ్యం బిచ్చెద నని సగ్ధుడిశల విశదంబుగాఁ జాటంబు నిచి శారదానందగురుం డొక్కరుండును దక్క నిక్కొక్కగామి సక్కుజేయ నెక్క డివాఁడునుం గొఱగాడ. అట్లానంబున నాసుజ్ఞానవిధానంబు గోలుపోయితి నేమి నే యుదు నని పరితపించుచున్నం గని బహుశ్రుతుండు నేలమాలి నున్నప్రికాలవేదిపాలి కిం జనుచెంచి సమస్కరించి యామూలమాడంబు గాఁదద్యైతాంతం బంతయు నెఱిం గించి యిట్లనియె.

106

తే. నేల్పులకు మ్రొక్కి వెజ్జలవెంటఁ దిరిగి, మంత్రనాదుల రప్పించి మందు లరసి కొడుకువేద మేమిటఁదీగ్గునూడకున్న, బుడుకువేదలు గొన్నాడుపుడమి తేఁడు నీ. నావుడు శారదానందుఁ డూహించి దివ్యజ్ఞానసరణి సర్వంబు నెఱిగి యిది యేను జక్కజేసెద నీవు నందభూమిశునికడ కేగి యిట్టులనుచు మనశారదానందుననుఁగునందన సప్తసంవత్సరప్రాప్త సంవిదగ్ధ పరపురుషేక్షాపరిపూర్ణతనతీల కల దొక్క ర్ది తిరస్కరింఁగిలోన నుండి విజయపాలునితోడ నుచితభంగి, మాటలాడిన వేదలు మన నోపు నని హితంబుగఁ జెప్పి నీవాన్యపాలు, నట్లు నేయ నియోగింపు మనసుచరిత. 108

చ. అనిన బహుశ్రుతుండు చని యతైఱఁ గెల్లను పిన్నవించి యా జనపతి యున్నయాకొలుపుసాలవెలిం దెరవాటి యగ్గురొక గొనిచని యుంచె నందనుఁడు కోరి నిరంతరముక ససేమిరా యని పలవించుచుండఁ గొలువై నృపుఁ డుండ నిజాప్తకోటితోన్.

109

వ. అట్టిమెడ శారదానందుం డమందానందకందలితహృదయారవిందుండై నృపనందనునపస్తా రంబు దిరస్కారంబునేయందలంచి హృద్యంబు లయి పూర్వోక్తచతురక్షగాద్యంబు లై తిదీయవివినవృత్తాంతమాచనాద్యంబు లై నపద్యంబులు నాల్గు నిట్లని పరియించె.

*తే. సకలలోకోపకారసంచారులైన, సానుజనులవంచించుట బాణతనమె.

తొడలపై నమ్మి నిద్రవోయెడువయస్యుఁ, బగతుపాలను ద్రోయఁ బాపంబు గాదె.

*క. సజ్జనభావము గల్గును, హృజ్జనులను మోసపుచ్చుటిది నేదుచె నీ

పజ్జం దొడపైఁగూర్చిన, యజ్జంతువుఁ జంపఁజూచుటది పౌరుషమే, పా.

- తే. అనిన నాసకారంబు నుజ్జన మొనర్చియగ్గుమారుడు “నేమిగా” యనుచు నుండె
నందన్పురు డావులైనజనంబు లెల్ల, దాన నద్భుతానందచేతగ్గు లైరి. 112
- వ. తదనంతరంబు. 113
- క. సేతువుడప్పంప మహా, పాతకములు బాసిపోవుఁ బ్రాణసఖునకుఁ
ఘాతుకమతి మెనరించివ, పాతక మేతీగ్ధసేవ నాయునె నరునిన్. 114
- క. అన విని సే యనునత్తుర, మనుగతముగఁ బలుకు టుడిగి యటమీఁద “మిగా”
యనుచుండె నగ్గుమారుడు, జనపతి నె మ్మొగ్గు హన్ జలధింకేలెన్. 115
- వ. శారదానందుండు మఱియును. 116
- క. మిత్తీద్రోహి కృతఘ్నుడు, ధాత్రీసురహంత హేమతగ్గురుడు సురా
పాత్రీభూతుడు నిందా, పాత్రులు వీరెల్లనగక భవనావాసున్. 117
- క. అనిన మివర్ణము నుజ్జన, మొనరించి నరేంద్రసూతి యుడుగక “గా, గా”
యని పలుకఁ జూచి యప్పుడు, మనుజేశ్వరుఁ డుత్సహించె మంత్రుల దానున్. 118
- వ. మఱియు శారదానందు డిట్లనియె. 119
- †క. రాజులు మెచ్చగ దిక్కుల, రాజులను జయించి ఘనము రాజులచేతక
ఓజంగని విప్రకోటిం, బూజింపు మనూనదానభోజనవిఘ్నల్. పా. 120
- అ. అనిన విజయపాలుఁ డపుడ యాశాపవి, కారమానుపూర్వకముగ విడిచి
స్వర్గం డై యరణ్యవాసవర్తన మెల్ల, విభున కెల్లవారు వినఁగఁ జెప్పె. 121
- ఉ. చెప్పిన నందభూవిభుడు చిత్తమునం గడుఁజోద్య మంది తా
నప్పుడ దిగ్గనక యవనికాభిముఖుం డయి యాహున్య మీ
చొప్పునఁ జెప్ప నెవ్వరికిఁ జొప్పుదు? నొప్పుగ నిట్టి దిమ్యైయిం
జెప్పినచొప్పు నా కెటులు చెప్పితి? చెప్పము నీవు బాలికా. 122
- క. వాకిలి వెడలి యెఱుంగవు, గాకొమరునియెలుంగువులి యరణ్యాంగర భా
షాకలనం బెట్లాదవెను, మా కున్న నిఁజుం జెప్పమా గురువుత్తీ. 123
- వ. అనిన శారదానందుం డన్న రేంద్రున కిట్లనియె. 124
- తే. సర్వభూదేవదేవప్రసాదమహిమ, శారదాదేవివరమున సకలలోక
వర్తనంబులు గానంగవచ్చు మాకు, భానుమతిమచ్చ గన్నట్లు భావవీధి. 125
- తే. అనినఁ బతి శారదానందుఁ డగుట యెఱిగి, సరభసము నొంది యత్తిరస్కరిణి దీసి
భయముభక్తియు సిగ్గు విస్మయముఁ దోప, లేచి గురునకు వందనం బాచరించె.
- తే. అట్లు ప్రణమిల్లి గురుని నత్యాదరమున, గాగవించి బహుశ్రుతుఁడేరఁ బిలిచి
- †క. రాజేంద్ర విజయపాలుని, రాజితకుభమూర్తిఁజేయ రతిగలదేనిక
బూజార్తుల వీరెల్లర, బూజింపు మనూనదానభోజనవిఘ్నల్.

కరము కరమునఁ గీలించి కరముఁ బ్రీతి, నందుఁ డాతని కలియ నానంద మెసగ.

ఉ. నిందకు నొర్చి దోషము గణింపక రిత్తికు రిత్త శారదా
నందునిఁ జంపు మన్న నిదిన్యాయము గాదని యెంత చెప్పినన్
మందమతిన్ విసం దెఱుగుమాలిననన్న మొఱంగి కాచి ము
మ్మిందఱ సత్కీర్తనానిరతి నిప్పుడు గాచితి చెప్ప నేటికిన్. 128

తే. దోషమును నపకీర్తియుఁ దొలగఁబెట్టి, నాఁడు గురుఁ గాఁచుకొంటివి నేడు నన్ను
కుతునిఁ గాచితి త్రిస్థానశుద్ధిగాను, నీఋణం బింక నేమిట నీఁగువాడె. 129

క. నీకతమున నిహపరములు, నాకిట సిద్ధించె నీసనాతనబుద్ధి
ప్రాకారముకలిమి నఘా, నీకంబుల గెలుచు టరుదె నృపనయనేదీ. 130

తే. అని యనేకవిధంబుల నాదరించి, మంత్రి కలిసున్ధిస్తే శ్వర్యమహిమ యొసఁగి
శారదానందగురునకు దారవోసి, యగ్రహారసహస్రంబు నర్పించె. 131

క. ధృతిమంతుఁడు ధీమంతుఁడు, మతిమంతుఁడు నైనమంత్రి మహినైత్రతీ నే
నతిసంపద గోఁడఁబెలి, కతఁడబ్బుట నెన్నిధాన మబ్బు టగాదే. 132

అ. వరగఢాశ్వసుభటవర్గమెల్లను గల్గి, చాలినంతభూమి యేలఁగల్గి
తిగినమంత్రి తేనిధరణీశురాజ్యంబు, గాలిఁ దూలు దీపకభికఁబోలు. 133

వ. కావున. 134

అ. భట్టి నీకు హితుఁడు పరమవిశ్వాసియు, భట్టిబుద్ధి మేలుబంతి నీకు
సకలరాజతంత్ర సర్వాంగరత్నకు, భట్టినితి వజ్రపంజరంబు. 135

వ. అట్లుగుటజేసి మీరిరువురం జేరి చరితార్థులన్ని వాగర్థంబులుంబోలె నభిన్నప్రభావం
బుల వర్తిల్లునది యని హితోపదేశంబు చేసి పరమయోగానంద జితేంద్రిరానందనుం
డై మదనరేఖానందనుండు నిజేచ్ఛం జనుటయు. 136

శా. శ్రీకర్ణాటమహామహీశ్వర సదాసేవాప్రధానోత్తమా
నీకస్తుత్య లిపిక్రియానిపుణపాణిద్వంద్వపంకేరుహో
యాకలాంతకనిత్యకీర్తిబలజాన్యాశీభిగేహీభవ
ల్లోకాలోకధరాధరావృతధరాలోక్తకరక్షామణీ. 137

క. రాజప్రసాదముదిత, తేజఃకీర్తిప్రతాపదీపితలక్ష్మీ
రాజితనీలిధరంధర, రాజముఖిపుష్పచాప రసికకలాపా. 138

భుజంగప్రయాతము.

సగోజాననానందసౌందర్యమూర్తీ, సగోజాతసంజాతచాతుర్యపూర్తీ
ధరిత్రీసురాధీనదానానువర్తీ, శరచ్చంద్రికాపూరసాహస్యకీర్తీ.

గద్యము. ఇది శ్రీమదఖిలకవిమిత్రై వెద్దయన్నయామాత్యపుత్రై
శారదాదయావిధేయ జక్కయనామధేయ ప్రణీతంబైన
విక్రమార్కచరిత్రం బనుమహాకావ్యంబునందు
దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

విక్రమార్క చరిత్రము.

చతుర్థాశ్వాసము.

మదపాగకృపాగస

సావ:గ్రీవశ్రమానసకలార్థి:న

ప్రోమబహువిభవ యనితర

సామాన్యగుణాభిరామ జన్మయసిద్ధా.

1

వ. అమృతీశ్వరుండు తదుపదిష్టప్రకారంబున వసుంధరాపరిపాలనపరాయణుండై యుండునంత నొక్కనాడు.

2

క. ఆలోలామలదీపవల్లికలతో నాకాశసంచారి నై

కైలాసం బిటవచ్చు పెట్టాకొ యనంగా శోణచంచజ్జటా

బాలం బొప్పగఁ బాండురద్యతులతో సాక్షాత్కరించెన్ హాసీ

పాలాశ్రగ్గసర్వమాల నారదుండు భూభాగంబు భూషించుచున్.

3

ఉ. అమ్మనినాథశేఖరుని నర్థి నెదుర్కొని భక్తిమై బ్రజా

మ మొనరించి సస్మరినమంచితకాంచనపీఠి నుంచి నె

య్యమ్మున నర్హస్తిపాద్యవిగు లాదిగఁ బూజి యొనర్చి యంతయున్

సమ్మద మొందఁజేసి సురసంఘమిశోడ నరేంద్రుఁ డిట్లనున్.

4

వ. తలకొని యున్న శోంటిసుకృతంబుకతంబున వచ్చి మీఁదటం

గలిగెడుశోభనంబులకుఁ గాఁగఁమై మణివర్తమానని

శ్వలదురితంబులం దలగి సమ్మనినాథకులావతంస ని

ర్మలభవదీయదగ్ధనము మాకొనరించె ద్రికాలయోగ్యతన్.

వ. అనిన నమ్మనీశ్వరుండు సర్వసహాధీశ్వరున కిట్లనియె.

సీ. పరమధర్మజ్ఞత బ్రాహ్మణప్రవరుల నరసిరక్షింపుదే యనుదినంబుఁ

బ్రజఁ దల్లిదండ్రులపగిది బాలింపుదే పరులొత్తొరవులేక బ్రదుకునట్లు

దివిజభూజముఁబోలె దీనార్థ సమితికి నభిమతార్థము లితై యాదరమున

సని బ్రాణ మిచ్చినయట్టివారలవారి కల్లతేజంబులు విచ్చి మనుతె
యాజ్ఞపాత్రిక సంపద లర్థి నిచ్చి, బంధువర్గంబు బోషితే బహువిధముల
సకలవర్ణాశ్రమాచారసరణి తస్య, సంపద నియమించెదే మహీమండలమున.

7

క. సప్తాంగ రక్షి నేయుదె, సప్తోపాయముల బరుల సాధితే మనిక
సప్తవ్యసనము లుడుగుదె, యాత్మల రక్షితే సాహసాంక మహీశా.

8

క. మంత్రంబును రక్షింపుదె, తంత్రాచరణంబులందుఁ దత్పరమతివై
మంత్రము పగమంత్రిమన, స్వత్రాసకరప్రభావసంపన్నులనోన్.

9

క. ఆజ్ఞ వెలయితె దిక్కుల, యజ్ఞాషక్తియు సుగల నలరెంతు వె నీ
తిజ్ఞుల బరిపాలింపుదె, గుగ్గానపరీక్ష చేసి సుకవుల ముఖే

10

*క. అని ఘోరస్పర్శి ముగతి, ననిమిషముని రాజనీతి యాద్యంతంబు
దన కెఱుంగ నానతిచ్చిన, విని వినయముతోడ మనుజవిభుఁ డిట్లనియెన్.

11

చ. పరిచితసర్వశాస్త్రపథపారగు లైనవసుంధరేశ్వరున్
నిరుపమలీలమై నడచునీతిపథంబు స్థపరింప నా
తరమె మాహాత్మ్య మీకృపకతంబున నింక నిరంకుశక్రమ
స్ఫుగణమహామహీభరణభూరినయోన్నతి నుల్లసిల్లెదన్.

12

చ. అనిన నన్న రేంద్రచంద్రునకు మునికులగ్రంథ్యం డిట్లనియె.

13

చ. అలఘువినూత్న రత్నముల కన్నిటికిం గుదురై నరోహణా
చలపతిరీతి నీవఖిలసద్గుణాలుల కాలవాలమై
వెలయుట సిన్న వాసవుఁడు వేయివిధంబులఁ బ్రస్తుతించు ను
జ్జ్వలతరభాగ్యసంపద భవత్ప్రతిమానులె యన్యభూషకున్.

14

ఉ. ఇట్టి భవన్మహత్త్వ మిదియెల్ల విదగ్ధనిభం డెఱింగి నీ
పట్టపుదేవి గాఁదగినపట్టి వరంబునఁగోరి యీశ్వరున్
గట్టిఁగొల్చి తత్కరుణఁ గాంచె మనోభవగాఢ్యలక్ష్మికిం
గట్టనుఁగై నమూర్తి గూఁగఁగ్రా ననంగవత్సమాకన్.

15

ఆ. వెలఁదిసోయగంబు వీక్షింప వినుతింప, వేయికన్ను లమరవిభున కిచ్చి
రెండువేలజిహ్వ లంకబాధీకున, కొనఁగబోలుఁ బంకజోద్భవుండు.

16

సీ. భామినీమణిమధ్యభాగంబు కృత మని కటితటంబున నిల్పె గౌరవంబుఁ
దొయ్యలివలిచన్నుదోయి కర్కశ మని యడుగుల మార్దవం బలవఁదచెఁ
గమలలోచనకుంతలములు వక్రము లని తనువల్లికమఁ జక్కఁదన మొసంగఁ

* పా. క. అన వి మనమున నలరుదు, ననిమిషమునినాథుతోడ నతిగంభీర
స్వనమునఁ బ్రియపూర్వకముగ, వినయముతోడుతను మనుజవిభుఁ డిట్లనియెన్.

బూదీగఁబోడిమాపులు చంచలము లని మెలపు నెన్నడవున మేళవించె
నబలఁఖములు క్రూరంబు లని తలంచి, సౌమనస్యంబుగఁజూసిన సంతరించె
నీరజాననుఁ డెంతకు నేరఁ డనుచు, జగము గొనియాడ నొప్పు నాచిగురుబోడి.

తే. తమ్ము లాకొమ్మనెమ్మోముతమ్ము లనఁగ, బింబ మాయొలికెమ్మొవిబింబ మనఁగ
జాతి యానాతిలేనవ్వజాతి యనఁగ, రామ యొప్పారు లోకాభిరామ యగుచు.

సీ. తులకు వచ్చియు గాదు తళుసులఁగని ధైర్యఁ గోమలికాంతిలోఁ గుండనంబు
సరియయ్యుఁ గాదు నిశ్చల మైనజిగి సెప్పకాంతయూరులతోడఁ గరభయుగము
ప్రతివచ్చియును రాదు సతతాచ్చవిచ్చవి తరుణికంధరతోడ దరవరంబు

జోడయ్యుఁ గాదు మించులనటించుచున్న చానచన్నులతోడఁ జక్రమిథున
మింతినెమ్మోము ప్రితిచేసి యెన్నుకోటఁ, జందురుని మేను పూర్వపక్షంబు నెందు
ననఁగ జగమున నావిదగ్ధానీశు, ననుఁగఁడనయకు నెనయైనయతివ గలదె. 19

కా. ఆనామిణి తండ్రీసమ్ముఖమునం దశాంతముం గ్రొత్తగా
నానానాయకపాతకోత్తము లొగిగ్గ సుగీతసాహిత్యవి
ద్యానైపుణ్యము మీఱ నీగుణవిలాసాకారరేఖాదుల
స్వేష్టాల్లగ్గ గొనియాడఁగా విని రసోన్మేషంబు సంధిల్లగన్. 20

వ. పంచరశరప్రపంచచంచలాయమానమానసర్థు యుండునంత. 21

తే. సిద్ధపుర మేలురాజు ప్రసిద్ధబలుఁడు, శకవహీనాధచంద్రఁ డాచంద్రవదన
నడుగఁ బుత్తెంచి యీకున్న నాగ్రహించి, యేపున విదర్భమీఁద దండెత్తఁ దలఁచె.

వ. కాపున. 22

క. హరువరమున జనియించిన, చక్రపుత్రిక యగుననంగవతి ననురాగ
స్ఫురణమున విరియించుట, కరణీయము నీకు నిపుడు కరుణాభరణా. 24

క. నాపుడు నాకార్యము వసు, ధావల్లభుఁ డెంతయేని తాత్పర్యముతోఁ
గావింప నియ్యకొనుటయు, నావిబుధమునింద్రముఖ్యుఁ డరిగను బిదపన్. 25

క. వేసవివేడి సహింపక, వేసలుబీవులకు నెల్ల విశ్రాంతికర
శ్రీసంపాదనకరమై, యాసన్నంబయ్యె నంబుదాగమ మంతన్. 26

సీ. గగనరత్నము కట్టు మొగులతో నుదయించె జరమదిక్కునఁదోచె శక్రధనువు
పూర్వాపరవ్యాప్తి బాలుపారె జలరేఖ లాలోలగతి వీచె మూలగాలి
మెఱుగు మెత్తెంబులు మెఱసె నుత్తరమునఁ గడఁగె దక్షిణపుమేఘములగములు
పొర్రేయభానుండు పరివేషగతుఁ డయ్యెఁ జాతకంబులు నింగి సంచరించె

* ప్రతియయ్యుం గాదు బహువిలాసములకురమణిరూపముతోడ రక్షుపుత్రి

† సవత సెందియు సెంద దమితశృంగారంబు గలయింతినాసతోఁ గాంచనంబు

నెఱుపెనుపట్టె నేలవై గొఱుల జొచ్చె, మొనసి చీమలగమి గ్రుడ్డుమోవదొంగఁ
గుజముకొనగొమ్మ డిగి క్రిందికొమ్మనిఱిది, నిలుపు నైకొనుపులుఁగులయెలుఁగు లెచ్చె.

ఉ. తూనిగలాడెఁ దోయనిధిఁ దోరపుమ్రాత జనించె బంతులై

కానబడెన్ బలాకములు కప్పయెలుఁగు చెలంగె నిర్జల

స్థానములందుఁ గుంజముతుదం గృకలాసము నిల్చి నిగి కై

యాననమెత్తె భూమిరజ మంగములన్ బెరియించె బిచ్చుకల్.

28

క. తదనంతరంబ జనముల, కిది పగ లిది రాత్రి యనుచు నేర్పటుపంగా

హృదయముల కగోచరమై, చదలం బొదలంగఁజొచ్చె జలధరవితతుల్.

29

క. ధారణిఁ గలమేలెల్లను, ధారాళకరాళవన్న ధారలచేతన్

నీరామని గాఁగల దని, పూరాల్చినభంగి ముసురు పొరిఁబొరిఁ గురిసెన్.

30

నీ. ప్రథమోదబిందులఁ బల్లవించె ననంగ నింద్రగోపద్యుతి నిలఁ దనర్చి

భానుచంద్రుల సూడుపట్టి గెల్చె ననంగఁ గంధరపటలాంధకారమడఁచె

జలదానిలంబునఁ బులకించెనో యనఁ గుటజభూజంబులు కోరగిం చె

స్తనితమద్భరణవంబునను నాడె ననంగ వనమయూరములు నర్తనముచేసె

బాంధజనచిత్తచిత్తసంభవమహాగ్ని, ఘనతరజ్వాలాబానుకరణనిపుణ

వివిధవిద్యత్పరంపరావిభ్రమంబు, లఖిలహరినంతరంబుల నతిశయిల్లె.

31

మ. దళితానంతదిగంతమై ఘుమఘుమధ్వానంబు సంధిల్లగాఁ

గలయం బాములవేలఁగట్టినటు లుగ్రవ్యగ్రలీల న్నిర

గ్గళధారాళకరాళమై కురిసె వన్నం బెందు నేయింటివా

రలుఁ బొర్గింటికి నేఁగకుండఁగ నహోరాత్రంబుఁ జిత్రంబుగన్.

32

తే. ధరణియెల్లఁ గదంబపుష్పరచితంబు, దిక్పాకరమెల్ల సరసనర్తితమయూర!

మంబరంబెల్ల నీరదాడంబరంబు, విరహిజనచాతకము లెందు విశ్రమించు.

33

మ. రమణీయోన్నతస్థాధనీమల విహారప్రాధి సంధించుచోఁ

దమకుం గర్జితఘోరఘోషములు నిద్రాభంగముం జేసినం

బ్రమదం బందిరి కాముకుల్ సమదశుంభతుక్కుంభికుంభద్వయ

క్రమవత్సోరుహమండలీమదవతీ గాఢోపగూహోన్నతిన్.

34

చ. లలితగతి న్మయూరికలు లాస్య మొనర్పఁగ భేకజంపతీ

కలకలనాదము ల్నెలఁగ గర్జనవాద్యము లుల్లసిల్లఁ గం

దళకుసుమాంజలుల్ వెలయ నగ్రసళాయనం దనర్చె భూ

తలము విచిత్రవారిదవితానతిస్సురిణీసమేతమై.

35

ఉ. హరిమయూరవిభ్రమము లంచలఁ జెందఁగఁదద్విలాసముల్

తారలఁ జేఁచె బుష్పితకదంబవిజృంభణ సప్తపల్లవా
నారుచిరప్రమానభజనం బొనరించె శరత్సమాగమం
వారయ నంబుదాగమ మహామహిమోన్నతి నాక్రమించినన్.

36

చ. శరదుదయప్రభావమునఁ జంద్రదిశేంద్రులతేజ మెక్కి త
ద్గరిమలఁ గైరవాంబుజవికాసము మించె దదీయవాసనం
బరఁగె మదాలిపాలికలు భావసముద్భవవర్తమోన్నతిం
బొగసి నిశాహముల్ సిరులఁ బొంది సుఖంతురు మేదిని జనుల్.

37

మ. జలజచ్చిత్రరుచిం బ్రకాశితరకాశ్లేషికాచావరం
బుల భద్రాసనకాంతి రాజ్యపద మొప్పుల్ మీఱఁ గుంభోద్భవుం
డెలమిన్ దక్షిణదిక్కునం దుదికుఁ డయ్యెం జంద్రతారాబలం
బుల మేలైనదిసంబు లెవ్వరికి సమ్మాదంబు సంధింపజే.

38

ఉ. బాలలు లీలతో బలుసుఁబండులచాయఁ దనర్చి పండితై
వ్రాలినరాజనంబులకు వచ్చుకుంబులఁ జేగనీక పోఁ
దోల రవంబుతోఁ జెఱకుఁదోటలనీడల నుండి పాడిరు
న్మీలితహావభావరమణీమక రాంబుని సాహసాంకునిన్.

పద్యము 39

ప. ఇవ్విధంబున శరదాగమంబు దనప్రయోజనంబునకు ననువర్తనమాత్రం బగటయుదండ
యాత్రాసముత్సుక సేనాసనాథుండై సాహసాంకమహీనాథుండు తగినకాలయలం బం
చుటయు సుమతిమానుండు లేఖాముఖంబున సంతయు నెఱింగి రాగమంజరీపుత్రిమి
న్పుండ్రైవచిత్రభుం డమగంధర్వపతిని జంద్రపురరాజ్యసింహాసనాసీనుం గావించి
యాత్మఁబ.

40

నీ. రథివిక్రమప్రౌఢరథికలీలారూఢనానావిధస్యందనములతోడ
సహజదానోద్దండచండకుండాదండబంధురసింధురప్రతితోడఁ
జారుమూర్తికమహాశ్వర్యసంచారణ కమనీయతరతురంగములతోడఁ
బరభూవరప్రభావధాయదోగ్రసన్నాహగర్వితసుభటవర్ణములతోడ
మందరాచలమంధానవభ్రమాన, నిరవధికనీగనిధిఘోషనిర్విశేష
పటుపటహముఖువాద్యజృంభణముతోడ, భట్టిచను దెంచి నసుమతీపాలుఁగాంచె.

41

తే. అర్థి దండప్రణామంబు లాచరింప, నమ్రహామంత్రిముఖుని నానందేంద్రుఁ
డతిముదంబున నాలింగనాదు లైన, సముచితోపచారంబుల సత్కరించి.

42

ప. సాదరావలోకింబున నాలోకించి లోకవృత్తాంతంబు నడుగుటయు నతనికి సుమతి
నూనుం డిట్లనియె.

43

నీ. ఏరాజానకుఁ జెల్లునెంతయు నరు డైన మణిపాదుకాదులుమహిమఁ గొనఁగ

నేరాజునకుఁ జెల్లు నింద్రునిమెప్పించి నవరత్న సింహాసనంబు వడయ
నేరాజునకుఁ జెల్లు నీరజాననుభవ బ్రహ్మస్థులభిసంపద వహింప
నేరాజునకుఁ జెల్లు నితరదుర్లభ మైన యుట్టిచేరులుగోయఁ దిట్టతనము
దేవపతి యైనశ్రీమహాదేవుడేమి, కాలికాదేవి యేరాజుకడిమి మెచ్చి
లీల నుజ్జని వేయేడు లీల నిచ్చె, ననుచు నిలయున్ దేవగ నభినయించు.

44

చ. ఆనన దగన్మితాస్యః డగనమ్మనుజేంద్రనితోడ శట్టి యి
ట్లను జగదంబ చత్వరసహస్రము రాజ్యము నీకు నిచ్చె నా
యిననుమడియేండ్లు లిద్దరణి యేలునుపాయము సేయువాడ నే
ననుటయు నన్విభుండు మది నచ్చెరువని వినుంగ గోరుటన్.

45

వ. అవధరింపు మని మనుజులభునకు భట్టి యిట్టనియ్య.

46

సీ. జగదంబ భవదీయసాహసోన్నతి మెచ్చి యిచ్చె నుజ్జయిని వేయేడులేల
నావరం బెట్టిగిరి ననుభావ్య మైనది యటుగాననుకయుక్తి యవధరింపు
మేఁటేట సెనఱంపు మితరదేశవిహార మాలు నెలలు గాజ్య మాలు నెలలు
నిమ్రైయిరెండువేలేండ్లులు చెల్లిన బురి నున్న యట్టివత్సరము లెల్ల
శాంభవీవరలబ్ధవత్సరసమాప్త, మిమ్మై దేశాంతరాంతరావాప్తినలన
జనిన వేమేండు మనబుద్ధిం చిత్తములు, ఘనయశస్సాంద్ర కిక్కురాగ్రుత్తి తీంద్ర. 47

47

వ. అనిన నతనిమనోహరశేషంబునకు సంతోషించి.

48

మ. ఆతరువాత దానును గార్యలభిగతి నేకాంతంబ యూహించిన మృతితో సిద్ధపురీశుడైన జనుటకు స్మాహర్తికోత్తంస ని శ్చితనేత్ర మొదయింపఁ బంచుటయు మించెక దండయాత్రానము ర్వత నిస్సూధణాథణధణధణధాణధణ ధ్యానముల్.

49

సీ. పాలమున్నీటిలోఁ బవ్వలించినయట్టి నీలవర్ణుఁడు నిద్రమేలుకొనియు
వెగఁడొంది రవితేనోగలఁ గట్టినయట్టి వాహంబు లాకలు వై చుకొనియు
నదరిపాటున చిట్టు బెదరి పర్వతపుత్రి కందగ్ధదమనునిఁ గాఁగిలిగించె
బన్నగంబుల కల్ల భయము మిక్కుటముగాఁ బాతాళలోకంబు బహ్మరిల్లె
గమలజునివేదపఠనంబు కవలవోయి, నద్రులెల్లను నచలత్వ మపనయించె
దిగజంబులు జిఱజిఱదిరిగి మ్రొగె, వారిరాసులు పిండిలివండు లయ్యె.

50

వ. అంత.

51

క. సంగరములు గలుగుటఁ జేతు, రంగములు సమృద్ధాంతరంగము లగుచున్
గరి గాతరంగసంగత, రంగములై బెరసె నెరసి రంగక్షోణిన్.

52

ఉ. చుట్టము లైనగాహుతులు సూరలఁ బేరలమిన్ జవోజ్జ్వలా

రట్టజవాహగోహానిరాజితులై తనుజేరి కొల్వఁగాఁ

బట్టపుదంతి నెక్కుకొని భట్టి నృపాలుని సేన కంఠకుం

దెట్టనికోటయై నడచె భీకరసన్నహానాభిలాషుడై.

58

మ. జయలక్ష్మీసతిలో ననంగవతి నిచ్చుం యైకొనం గోరి యు

జ్ఞయినీనాథుఁడు దివ్యభూషణవిలాసం బొప్ప నాయోధన

ప్రియుడై పెండ్లికి సేఁగుధంగి వెడలెం బృథ్వీజనశ్రేణికా

నయనానందదరత్న కాంచనవీనస్యందనాగూఢుడై.

54

వ. ఇవ్వధంబున రాజమందిరద్వారంబు వెడలి యాంగికంబు లగుశుభసూచకంబులు నను

కూలసమీరసంచారంబులును నానాదర్శాదిమంగళద్రవ్య సందర్శనంబులు నవనీసురా

శీర్వాదంబులు నగణ్యపుణ్యాంగ నాముక్తమాక్షిక శేషావిశేషంబులును నభంగతురంగ

హేషాఘోషంబులు నంగీకరించుచు, నిరర్థశప్రసాదశరణారి శరణుండై పురంబు నిర్గ

మించి సకలసేనాసమన్వితుండై కదలి కతిపయప్రయాణంబుల విదర్శానగరంబు చేరంజ

న యప్పరంబునకుం గ్రోశమాత్రంబున నతిపవిత్రం బై నవేత్రవతీతటంబున నతిమాత్రవి

శాలరమణీయంబునునత్యంతమహనీయంబును సమస్థలంబును నై నస్థానంబున నత్యాశ్చ

ర్యకరణప్రపండం బయినయోగదండంబున వ్రాసినం దత్తు ణంబ.

55

సీ. బంధురకాంచనప్రాకారములతోడఁ బరిఘాజలౌఘసంపదలతోడ

మహనీయతరదివ్యమందిరంబులతోడ రమణీయదివ్యసాధములతోడ

మణిమయబహుసభామండపంబులతోడ నగణితదివ్యగేహములతోడ

వర్ణితశృంగారవనవిలాసముతోడఁ గమలకైరవవనోత్కరముతోడ

నప్రపేయాతివిస్తరాయామ మగుచు, నొక్కపుర ముద్భవిల్లిన సుచితభంగి

సకలసామంతపరవారసమితితోడ, విక్రమాదిత్యవసుమతీవిభుఁడు విడిసె.

56

చ. తలఁచినమాత్ర బాత్రిక సుధామగురాన్నము లుద్భవింపఁగాఁ

బలుమఱుఁ గంఠ రాల్చిన నపారధరంబులు సంభవింపఁగాఁ

గొలదికి మీఱు సైన్యములకుం బరిశృప్తి యొనర్చె ధారణీ

తలపతి యిష్టభోజనవిధానమునక విపూర్ణసత్కృతిన్.

57

వ. ఇవ్వధంబున సకలనైనికులను సంతోషితస్వాతులం గావించి పేరొలగంబున్న సమయం

బున శకసుహీశ్వరురాయబారి చనుదెంచి సముచితప్రకారంబునం బ్రవేశించి నిశ్చం

కఁబుగా సాహసాంకనరేంద్రుని కిట్టనియె.

58

ఉ. మున్ను శకతుమారమణముఖ్యుఁ డనంగవతిక వరంప వే

డగ్గ న్నిజసర్వవైభవలగర్వము మీఱ విదర్భమీఁద న

తున్నుతశక్తిమై విడిసి యుండఁగ నీ వొకపోటుబంటులై

మిన్నక వచ్చి తేల పులిమిసల నుయ్యెలలూఁగ వచ్చునే.

59

సీ. ప్రియతనూజులపేళ్ళు వెట్టి పెంపొందిరి మాశవనేపాశముగధపతులు

వేటేటఁ గస్పంబు లిచ్చి వర్ధిల్లిరి సౌవీరసౌరాష్ట్రసగరస్యపులు

పుత్తుల గిరవులు పుత్తెంచి బ్రతికిరి కుంతలావంతేశకుమరవిభులు

కన్యలఁ గొనివచ్చి కానుకఁగా నిచ్చి మిరిరి కాశకరూశమద్రపతులు

జగతి నేరాజు మారాజుచరణయుగము, గాంని కొలువనివాని నేఁ గాన నెందు

1. గాదమున మాటుపడియున్న కాయవోలె, నుజ్జయిని డాఁగియున్న నీ వొకఁడుదక్క.

తే. కాకతాళీయముగ్గ మహాకాళికరూఢ, నుజ్జయిని రాజ్యవైభవ మొనఁగె గాక

యుట్టిచేరులు గోయుట లెట్టియరిది, యెలుక గొఱుక దె యటుగంటి వెన్ని యెను.

క. ఇష్టదు శకవిభుఁ జెనకుట, యొప్పుదునూ మున్న బొంతయును లాతమునుం

గమైరయను బాదుకలును, జొప్పడినవి బ్రతుకుటొప్పు సోగియుఁబోలన్.

62

చ. పలుకులు వేయు నేటి కింక బ్రాహ్మణనూనుడ వీవు నీవు దో

ర్బలమున కేమికారణము బాఁపనపోటును గప్పకాటునుం

గలదె ధరిత్రి భట్టిమొన గట్టిగ నమ్ముకు మోసపోకు నీ

కొలుదులె రాచకార్యములు కోమటి బుద్ధులఁ దీర్చుదీటునే.

63

ఆ. శకనరేంద్రచంద్రచరణాబ్జసంసేవ, విడిచి యావిదగ్భవిభునిఁ గలసి

వచ్చు టోడ విడిచి వదరు వట్టుట సుమీ, చెప్పఁదగినమాట చెప్పినాఁడె.

64

వ. అనిన వినిప్రహసితముఖారవిందుండై సుమితిసూసుం డాత్మేపవాగ్ధర్మతంబు గానిట్లనియె.

క. ఇట్టి వివేకమహోన్నతి, యిట్టినయోచితవిహార మేరికిఁ గలదే

యిట్టినను దూతఁగాఁ జే, పట్టినపతి వేటె భాగ్యపరుఁ డననేలా.

66

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

67

తే. తొల్లి యొకకాకి రాయంచఁ దొడరినట్లు, శకుండు సమగనిశ్శంకుని సాహసాంకుఁ

జెనకఁజూచుట యెన్న నీతనికిఁ దనకు, హస్తమశకాంతరము గాదె యలవుకలిమి.

క. మాటలు పదివేలాడినఁ, బోటరియై రణములోన భుజబలమెల్లం

దేటపడఁ జూపకుండిన, మేటియశం బేల కలుగు మీ రాజువసన్.

69

శా. భూచక్రాఖిలరాజ్యభోగ మొనరుం బోరన్ జయం బందిసం

బ్రాచీనాయకలోకలోలనయ నాపంచాస్త్రకేళికళా

వైచక్షణ్యము సంభవించుఁ గదనవ్యాపారతత్ మాలినన్

“కా చింతా మరణే రణే” యనుట నాకర్ణింపవే యెన్నఁడన్.

70

ఉ. ఇంచుక సూదివేదన సహించినమాత్ర నృపాంగ నాకుచో

దంచితసౌఖ్యకేళి సతతంబును 1గంచులి గాంచు నాజిని

రవ్వంచన దీప్రబాణనికరక్షితదేహుల కబ్బవే మరు

చ్చంచలలోచనాఘనకుచస్త్రబకద్యుతిసంగసౌఖ్యముల్.

71

క. కావున మీభూవిభునకు, నీవిధ మంతయును దెలియ నెఱిగించి గణ

శ్రీవిక్రమంబు నెఱపగ, రావించుము రజ్జులాట రాక్షోచితమే.

72

వ. అనియె ననంతరంబ విక్రమార్కుమహీపాలుండు శకభూపాలుదూతకుఁ గణకమణిభూ

షణాంబరతాంబూలాదిసత్కారంబు లొనరించి వేత్రవతీతటంబు పుణ్యస్థలంబు గావున

నెల్లి యుద్ధంబునను నిధపురిశ్వరుం డిచ్చటికిసన్నధుండై వచ్చునట్లు గానెఱింగించుమని

వీడ్కొల్పి తదవృత్తాంతం బంతయు విదర్భేశ్వరునకుంజెప్పి పంపి తదానీతంబులైన

యుపాయనంబు లంగీకరించి నిజభృత్యామాతులం దమతమనివాసంబులకుఁ బోవం

బనిచి సముచితప్రకారంబున నుండి ఐ.అ.నాండు ప్రభాతసమయంబున.

73

క. నానామంజులమాగధ, గానధ్వను లెసగ మేలుకని సంధ్యాదుర్

పూని యొనరించి బహువిధ, దానానందితవిష్పధరణీసురుండై.

74

క. గరుణాంగగాగమాల్యా, భరణప్రథ లలర నుదయపగ్యతమపయిం

గర మొప్పవనరుణుడోయన, నరదముపై నెక్కివిక్రమార్కుఁడు వెడలెన్.

75

క. దక్షిణనయనాస్పందము, దక్షిణపవగానుకూలతయు నిశవిజయం

బక్షయముగ నెఱింగింపగ, నాక్షణమున సాహసాంకుఁ డానందించెన్.

76

క. అటమున్న ఛట్రీయనుమతిఁ, బటుగతిఁ బడవాల్లు సైన్యప్రతతులకెల్లం

జటులతరసమరలీలా, ఘటనకు వెడలుడని యెఱుఁగఁగాఁ జెప్పటయున్.

77

సీ. సంగరసన్నాహసమయం బెఱింగించు నిఖిలమంగళతూర్యనిస్సవములుఁ

గట్టుమట్టుననుండి కదలించినఁ జెలంగు భీకరశుండాబబ్బంహితములు

రథములఁ గట్ట సాగధులు ముట్టిన మిచ్చుదన్నెడి రథ్యవితానములును

బంతంబు లొండొండ ప్రకటించును భటులసాహసోచితవాక్యస్వంకులములుఁ

గలసివిసిల్లు సాహసాంకక్షీతీంద్ర, చంద్రఃశిబిరాంగణాస్థలి సాంద్రవము

పూర్ణచంద్రోదయోద్ధీర్ఘఘూర్ణమాన, మగుమహోర్ధవఘోషంబు ననుకరించె.

78

క. సందీప్తరేవుకుంజర, సందళనక్రీడవైకసాహసలీలా

నంద మలర సింగంబుల, మందగలి నీర్వభటసమాజము నడచెన్.

79

మ. విలయారంభవిజృంభణంబున సముద్వేలంబులై కుంభిని

వలయంబుం గబలింపఁ గైకొనుమహావారాకరానీకవీ

చులభంగిక జవసత్త్వవిస్ఫురణలం జూపట్టి యప్పట్టునక

- విలిసిల్లెం దురగంబు లాశ్వికులకున్ వీర్యం బవార్యంబుగన్. 80
- చ. సలలితగండమండలము సన్మదధారల నివ్వటిల్లఁగా
 నలఘువినూత్నరత్నకనకాంచితభూషణదీప్తులూప్సఁగా
 వెలువడె నున్మదద్విరదబృందము నిర్ఘోషదీప్తవల్లికా
 కులకలితంబు లై ననడగొండలదండముఁ గ్రేణిసేయుచున్. 81
- క. దివినుండి భువికి డిగ్గిన, దివిజవిమానము లనంగ దిన్యమణివిభా
 నివహము దిశలకు నిగుడఁగ, నవలీలన్ వెడలె నన్పుడగదములగమున్. 82
- మ. ప్రతిపీఠప్రశయాంతకుం డగువిదగ్భుషోణిపాలుం డినా
 యతతేజుండని సాహసాంకమను జేంద్రాలోకసంభావనూ
 చితసంభాషణమాధురీమహిమచే జిత్తుంబు లార్జించుచుం
 జతుగంగంబులఁ దోనుసూపె సమరోత్సాహకసన్నాహుండై. 83
- ఆ. దేశకాలబలము దెలిసి దైవబలంబు, కలిమి నచ్చి బాహుబలము ధైర్య
 మూలబలముతోడ మోహనంబుగఁ దీర్చి, సుమతిసుతుఁడు వైన్యసమితి నడవె. 84
- క. ద్విరదములకు నరదములును, నరదములకు నశ్వములును నశ్వేంద్రులకున్
 వరధటులును వరధటులకు, నరిగెలవారలును బన్ని రగ్రేసరులై. 85
- ఉ. అంతకు మున్న సిద్ధనగరావనినాథునిదండనాథుఁ డ
 త్యంతబలాభిరాముఁడు మహాగర్భనాముఁడు సగ్వనైన్యమున్
 సంతనకటై బాహుబలసాగధనుండు విదేహధారణీ
 కాంతుఁడు శాలివాహనుఁడుఁ గయ్యపువేడుకతోడఁ దోడుగన్. 86
- క. ఆరెండు నేనలందును, వీరాగ్రేసరులు సమరవిక్రమాశ్రీ
 ప్రారంభజృంభణాహం, కారత సుండోరులమీటి కనుపట్టి రొగిన్. 87
- క. భీకరసంగరలీలా, లోకనకాతుకదిగీశలోకేశసురా
 నీకవిమానంబులచే, నాకాశము నిరవకాశమై విలిసిల్లెన్. 88
- వ. ఇవ్విధంబునం బ్రతిఘటించి పూర్వాపరసముద్రంబులుంబోలె వీరగస్తోద్రకంబున
 విజృంభించి. 89
- సీ. అరూదృగ్రుచులును నాయుధప్రభలును మార్తాండదీప్తితో మాటుమలయ
 హుంకారములు భేరిభాంకారవములు వలయాద్రుఁ బ్రతివిరావముల నినుప
 సింహనాదంబులు శింజినీధ్వనులును నాశాకరులగుండె లదరఁజేయ
 నట్టహాసంబులు హయహేషితంబులు గగనం బ్రోరణకట్టికొనఁగ
 నుభయబలములగుభటులు నుగ్రవీర, రసవిజృంభణ మరుదుగా రహిఁ గడంగి
 కదియునప్పటిపటుపాదఘట్టనమున, నుర్వి యంతంత నుట్టుత లూఁగఁదొంగె.

- ఉ. అత్తటి సాహసాంకమనుజాధిపుబంధురగంధసింధురో
దాత్తకపోలమండలమద్రదధారలతావు లెక్కి సం
జిత్రము లత్తటిం జెడరి సిద్ధపురీంద్రచమూగజేంద్రసం
విప్రిచుదంబు లింకె నరిబృగదము డెందము చిన్నవోవగన్. 91
- వ. అంత.
- మ. దివిజస్త్రీసుచమంధకుంకుమముతో దివ్యాంగనావీటికా
నవకర్పూరరజంబుతో నమరకాంతాదేహహోద్రపం
కవిశాలాన్నతితో సురీనిటలభాగస్యస్తకస్తూరితో
నవనీరేణువు సాటియై పరగె నాశాశాశసీమంబులన్. 92
- చ. కలయగ ధూళి దృగ్రుచులు గప్పిన జోదులు శబ్దవేదులై
పెలుచు గడంగి నేమిరవబృంహితహేషితసింహనాదసం
కులముగనుల్లసిల్లు గభవంజరఘోటకసద్భటావళిం
గొలదికి మీఱగా ధరణి గూల్చిరి బాణపరంపరాహళిన్. 93
- ఉ. అప్పుడు కుండలీకృతశరసనులై విలుకాండుతూపులం
గప్పిరి నింగి నాంగికముగాఁ గయినేసివన్నె లన్నియుం
జప్పిలు దట్టపుంజెహటఁ జిందజవందజగాఁగఁ చాలనిం
పొప్పుగఁ దీవ్రభానుకిరణోగ్రత నడ్డముచేసిరో యనన్. 94
- ఉ. చాపము లింద్రచాపములచందము చూపగ గెంపుసాంపువా
ల్టూపులక్రొమ్మెఱుంగులకుఁ దోడుగఁ దర్లనగర్జ లొప్పుగాఁ
బాపధరాంబువాహములు సాయకవృష్టలయేపునూప ను
ద్దీపితరక్తవాహినులఁ దెప్పలఁదేలెను భూతసంఘముల్. 95
- చ. బలములురెంటఁ జేరుగలబంటులరోషమహానలంబులం
దొలిదొలి ధూమముల్ నిగిడి తోన శిఖావళు లంకురించి ని
ప్పులు ధరమీదఁ జేర్చుక్రియ భూరజముల్ దివిముట్టి రక్తధా
రలు గనుపట్టి తొటై సమరస్థలి నెల్లను మాంసఖండముల్. 96
- వ. అట్టియెడ నుభయబలంబుల నుభయబలంబులును సేనాముఖంబుల సేనాముఖంబులును
గణంబుల గణంబులును వాహినుల వాహినులును నక్షేహిణుల నక్షేహిణులును దలఁప
డి సన్నాహంబుల సముత్సాహంబులు పోషింపఁ గోపంబు లాటోపంబుల భూ
షింప హుంకారంబు లహంకారంబుల ముదలింపఁ జలంబు లచలంబులం బొదలింప న
వార్యంబు లగుశౌర్యంబులు నఖర్వంబు లగుగర్వంబులు నశాంతంబు లగుపంతంబులు
నవరోధంబు లగువిరోధంబులు నభేదంబు లగుసింహనాదంబులు నద్భుతారంభంబు

లగుసంరంధంబులు నుల్లసిల్లఁ జలంబులు వదలక బలంబులు ప్రదులక బీరంబు లెడలక
 బింకంబులు సడలక బిగువులు దక్కక బిరుదులు సుక్కక వెలవెలబాటక వెన్న
 చూపి బాటక తాలిమి దింపక మాలిమి దెంపక తలఁగక మలఁగక విఱుగక గురు
 గక కేడింపక జోడింపక వెఱవక చేమఱవక, అత్తశంబులఁ గత్తశంబులు సింబియు
 శరంబుల శిరంబులు ద్రుంచియుఁ గుంతంబుల దంతంబులు పొడిచేసియు నారసంబుల
 నీరసంబుల నేసియు పరిఘంబులఁ గేతనంబు లడిచియు శూలంబుల ఫాలంబులు మో
 డిచియుఁ గత్తుల నెత్తులు వగిలించియు బల్లెంబుల నెల్లెంబుల నెగిలించియుఁ గుతా
 రంబులఁ గతారంబుల మరల్చియు వీరావేశంబుల విహరించునవసరంబునం, బలి యవ
 సరంబు నెఱపం దెఱపి గని వెఱవిడి తఱపికొన్న విధంబున శిబిరంబు చొచ్చి బలుమ
 గలం బరిమార్చి యార్చి పేరువాడి వీరాలాపంబు లాడువారును, తోమ్ములుగాఁడివీ
 పులవెడలి నేలం గీలుకొని యున్నతోమరంబు లాధారంబులుగా నిలిచి గతప్రాణు
 లయ్యును సమీరసంచారంబునఁ జలించుకతంబునఁ జేతనులుంబోలెఁ బరులకు భయం
 బాపాదించువారును, ద్విరదంబు లరదంబులం బూరలనెత్త నొరగినయారసంబునవాధీ
 లంబు లగుకరవాలంబులు వెఱికి దంతకాండంబులతోడన కండ్రతుం డెంబులుగా ఖండించి
 చిత్రలీలావిలాసనిరవధికు లై సరథికు లని యమరవరులచేతం బొగడు వడయువారును,
 బహుముఖంబులగుశరముఖంబుల మగ్గోద్ధాటనంబు సేయుతఱి వర్మంబులతోడన చర్మం
 బులు సింబిన రక్తప్రసక్తంబు లగుశరీరంబులుచెందెరపుఁగీలుబొమ్మలట్ల చెలంగం గలననె
 క్కటికయ్యంపు నెయ్యంబునం దెనంగువారును, గరవాలభిండివాల ప్రముఖప్రహరణం
 బులు ప్రతిహతంబు లగుటయు రయంబునం బ్రతిభటప్రయుక్తంబు లగునాయుధంబు
 లుగైకొని పరాక్రమించువారును, నెత్తురుల జొత్తిల్లినయంగకంబులు పల్లవితంబులైన
 యశోకంబులును బుష్పితంబు లైనకంఠుకంబులును శలాటుకీలితంబు లైనపటంబులును
 ఫలితంబు లైనకింపాకంబులునుం బోలె నుల్లసిల్లం బెల్లగిలక కయ్యంబు సేయువారును,
 నయిదుపదిసేయక యవక్రవిక్రమంబునం బరాక్రమించి చని దేదీప్యమానంబు లయిన
 దివ్యవిమానంబులెక్కి కృతాలింగన లైనసురాంగనలకు హస్తోత్కర్షణంబుగాఁ దమచేత
 వికలాంగంబు లైనచతురంగంబులం జూపి పోరువంబులు ప్రకటించువారును నై కల
 హభోజనయనపారణం దైనదారుణరణవిహరణం బొసరించునమయంబున.

98

ఉ. ఏమెయి రెండువాహినుల నెక్కువతక్కువ యంతలేక సుం
 గ్రామము సేయునప్పుడు పరాక్రమ మెప్పుఁగ శాలివాహన
 త్తమహిశేశ్వరుండు విలసద్బలసంపదసాంపు చూపినం
 దామరపాకునీటిక్రియఁ దల్లడమందెను వైరివైన్యముల్.

99

క. నిజబలము వీఁగఁబాటిన, భుజబల మలరఁగ విదర్భభూవరుఁడు మహా

- గజ ముద్దినె జొచ్చినగతి, విజిగీష విదేహ సైన్యవితతిఁగలంచెన్. 100
- చ. అతనిమహోగ్రవిక్రమసమగ్రత సైంధవక శాలివాహనుం
డతిశతశక్తి వైచిన సహంకరణస్ఫురణ౯ విదగ్ధభూ
పతి యతితీవ్రబాణముల భగ్నము నేయుటయు నిద్దహారా
జతులితచాపహస్తం డయి యవ్విభుపై శరవృష్టి నించినన్. 101
- చ. కనుగవఁ గెంపుసాంపడరఁగా నతఁ డానరనాథుచాపముం
దునిమి హయంబులం జదిపి నోడనె సారథి నేపుమాపి కే
తనము ధర్మిఁ గూర్చిన రథంబును డిగ్వియాతఁడుం
గినుక దలిర్ప సైనికుల గీటఁగించె గృహాపాణియై. 102
- క. అంత విదర్భేశుఁడు విల, యాంతకుగతి నాక్రమించి యవ్విభు నడిపిం
బెంతయు బెడిదపుఁగూపుల నింతింతలుతునియలై మహిం బడ నేసెన్. 103
- తే. ఏని కంఠము గుఱిచేసి యేయఁ దలఁచి, శరము దొడిగినమాత్ర నచ్చెరువుగాఁగ
నారితోడనకూడ బాణాసనంబుఁ దునిమె నొక్కముద్ర నమహారథుండు గడఁగి.
- వ. ఇవ్విధంబున సురక్షితదేహుండై విదేహుండు తత్సమయసమానీతం బగు సుండురథం
బెక్కిపరాక్రమించుటయును. 105
- తే. అమృహారథశాలివాహనులమీఁద, భల్లనవకంబు నేసిన భట్టిమేన
వారలును నేసి రన్నేసి వాలుటమ్ము, లాహవమ్మున నీడుజోడాడినట్లు. 106
- వ. మఱియును. 107
- క. ఆయిరువురు నమ్మెయిఁ దను, నేయుశరావళుల నెల్ల నిసుమంతలుగాఁ
జేయుచు భట్టియుఁ దద్గన, కాయనిషంగముల సాయకంబుల నించెన్. 108
- క. ఆసమరప్రాణికి మది, రోసించి విదేహనరవరుండు చమూపా
క్రగేసరులకుఁ జెయివీచిన, నాసురగతి శకబలంబు లతనిం బొదివెన్. 109
- వ. ఇట్లు పొదుపుటయును. 110
- సీ. మొక్కలంగుగఁ జొచ్చి ముక్కొనవ్రయ్యఁగా భటకోటిచట్టలు వాపిపాపి
యారోహకులతోన హయములఁ గబళించి వేమాలు నేలతో ప్రేసివేసి
భద్రేభములు వీడుపడఁ దాఁకఁ గోల్కొని గుండెలు వగులంగఁ గ్రుమ్మిక్రుమ్మి
రథ్యసారథులతో రథము లుద్ధతిఁ బట్టి దిద్దిఱ వినునీథిఁ ద్రిప్పిత్రిప్పి
విమతరాజనవర సైన్యకమలపండ, ఖండసోదండవిహరణక్రమనిరూఢి
నెదురులేక రణంబులో నేపుమాపె, భట్టి జగజెట్టి దీకొల్పి భద్రగజము. 111
- తే. ఆకరింద్రునియాటోప మపనయించి, మాటుకొన్న విదర్భేశుఁ బాఱఁదోలి
సాహసాంకతుమానాధచంద్రు నెదిరి, సిద్ధపురినాథుఁ డిట్లుఁ జేవ మెఱసి. 112

సీ. అత్యద్భుతము లైనయన్యులసాములు కుటీలమార్గమునఁ జై కొనఁగవచ్చు
నిఁద్రజాలఫవిద్య వేచ్చోట నైనను బయలు పట్టాముగాఁ బన్నవచ్చు
గపటంపుఁగంధచే గలిగినయర్థంబు సకలార్థలకు వెదవల్లవచ్చు
నాకఱోకాధీశు నటనమాటలఁ దేల్చి వరరత్న పీఠంబుఁ బడయవచ్చు
గాక పరిపఁథిదర్పింధకారహరణ, సుప్రతాప్రదీపవిస్ఫురణశరణ
పటుతరాయనసుకృపాపాణి నైన, నను నెదుర్కొని యని నీకుఁ జెనక వశమె.

మ. అని సందంభవిజృంభణస్ఫురణమై నావిక్రమార్కక్షీతీం
ద్రునిపై నలపవరంపరల్ గురియఁగాఁ దోడ్చో నతం డన్నియున్
ఘనశస్త్రాహుతిచే నణించి విలసత్కంఠప్రకాండంబులం
దునిమెం గేతనరధ్యసారథిరథస్తోమంబుఁ జిత్రంబుగన్.

114

ఉ. ఒండొకతేరు చై కొని సముద్భతి సిద్ధపురీశ్వరుండు కో
దండగూఢ్యసుల్ చెలఁగఁ దచ్చతురంగవరాహవక్రిగా
పండితమూర్తియై మెఱసి సావక సాయక మేసె నాత్మలో
మండహికోపవహ్ని నరిమండలిపైఁ బచరిం చుపోలికన్.

115

క. ఆవిశిఖిశిఖిఁ దలఁ కొక, యావంతయు లేక విక్రమాదిత్యధరి
త్రీవరుండు వశధివల్లభ, జైవత్యం బైనశర ముదగ్రత నేసెన్.

116

సీ. మెఱుంగులు గ్రవైడుమేఘాస్త్ర మేసినఁ బవనబాణంబునఁ బరిహరించె
విషము లుమియుకాద్రవేయాస్త్ర మేసిన గరుడబాణంబున గర్వమణఁ చె
సమధికోన్నత మైనకైలాస్త్ర మేసిన నింద్రబాణంబున నేపుమాపె
దృశ్నిరోధం బైనతిమిరాస్త్ర మేసిన నరుణబాణంబున విరియఁ జేసె
నితైఱంగున శకధారణీశదివ్య, శరపరంపరఁ బ్రతిబాణసమితి నణచి
యడరి పుంఖానుపుంఖనానాస్త్రశస్త్ర, వితతి నందంద యతనిపై వెల్లిగొలిపె.

117

వ. ఇట్లు నిర్దళప్రసారంబు లైనశరాసారంబులకు మిసిమింతుండు గానిశకమహీకాం
తునిం జూచి యాశ్చర్యగుర్యుండై సాహసాంకన్యవవరుండు భట్టితో నిట్లనియె.

118

ఉ. ఇంతకుమున్ను నన్ను నెరుఁ డెవ్వఁడు మార్కొని యింతసేపు వి
క్రాంతి వహించి మించి భుజగర్వము చూపినవాఁడు లేఁడు నే
డెంతయు మేకియై శకమహీపతి దివ్యశరప్రయోగదు
ర్దాంతనితాంతవైపుణధురంధరుడై యనిసేయు పెట్టాకో.

119

వ. అనిన సుమతినూనుం డిట్లనియె.

120

క. ఉగ్రుం డితఁ డొనరించిన, యుగ్రతపంబునను మెచ్చి యొగఁగినవరసా
మగ్రి యిది యితని నెరుండు ర, జాగ్రంబున నెదిరి గెలుచు టిది నరేంద్రా.

121

వ. దీనికిం బ్రతివిధానం బొకటి విన్నవించెద నది యవధరింపు మని యిట్లనియె. 122

మ. చరణాబ్జంబులు యోగపాదుకలతో సంధించి యాకాశసం

చరణారంభవిజృంభమాణరణిడితూదత్తుత నిమించి వా

నిలి బ్రహ్మస్త్ర)య నన్నరేశ్వరునిపై వేగం బ్రయోగింపు సు

క్థిరలీలై సమకూరు నీకు జయలక్ష్మీనిత్యసాంగత్యముల్. 123

తే. అనిన సౌమతేయునిబుద్ధి కాత్మ నలరి, చరణములఁ బాదుకలు మెట్టి చదల నిలిచి

మంత్రతంత్రానుసంధానమార్గశుద్ధి, వెలయ బ్రహ్మస్త్ర) మేనె నవ్విమతువీఱెద. 124

శా. ఆదివ్యాస్త్ర)య భీషణానలశిఖాహంకారశంకావహ

ప్రాదుర్భూతపటుస్ఫులింగపటలీ ప్రచ్ఛన్నవిగ్భాగమై

యాదార్యంబున వాసవాదిసకలాశాధీశహృద్యముల్

భేదిల్లం జని సంహరించె జగదాభీటు శకతీశీపుట. 125

వ. ఇవిధంబున శకతీశీశ్వరుండు హతుం డగుటయు నద్వివ్యభాణంబు నుపసంహరించి

హతశేషులై నవిరోధివరూఢినీ నాథులకు నభయప్రదానంబు దయచేసి ప్రధానపురస్క

రుండై వచ్చి శరణంబుసొచ్చిన శకమహీనాథనందనుం గనుంగొని కరుణించి తదీయ

సామాజ్యంబునం బ్రతిష్ఠించి. 126

సీ. నవరత్నమయభూపణస్ఫారరణభూమి విలసిల్లుకల్యాణవేది గాఁగ

దళితకుంజరకుంభకలితమౌక్తికరాజి కిమనీయశేషాత్మములు గాఁగ

సమరసంక్రీడనందర్శనాగతసురకోటి పెండిలిదొరలు గాఁగ

బహువిధజయతూర్వపటునిస్వనంబులు రమ్యమంగళవాద్యరవము గాఁగ

సుచితకాలజ్ఞఁ డగుభట్టి యొజ్ఞ గాఁగ, జటుల మైనప్రతాపాగ్ని సాక్షిగాఁగ

విజయలక్ష్మీసముద్యాహవిలసనమున, సాహసాంకమహీనాథచంద్రుఁ డొప్పె. 127

వ. అప్పుడు తదీయమహనీయవరాక్రమప్రభావంబునకు హర్షించి శతమఖప్రముఖబర్హి

ర్యుఖులతనిపై దివ్యప్రసానవర్షంబులు గురియించి తమఁగో నిట్లనిరి. 128

సీ. పాథోనిధానంబు బాణాగ్రమున నిల్చి గరిమమీఠినచాపధరుండు దక్కఁ

దెనుఁగూపమునఁ బుడై పుభుకందుకము బాణతలఁ బుచ్చి యిచ్చినధన్వి దక్కఁ

నఖిలరాజులు చూడ యంత్రమత్స్యము నేని ప్రాధి మించినధనుఃపాణి దక్కఁ

ననిలోనఁ బరశురామునకు మిక్కుటముగాఁ గడిమి చూపినవిలుకాఁడు దక్కఁ

జిత్రకోదండవిద్యావిశేషసహజ, సాహసక్రమవిక్రమోత్సాహాలి

విక్రమాదిత్యవసుమతీభునిఁ బోల, నన్యరాజన్యవరులకు నలవి యగునె. 129

వ. అని యనేకప్రకారంబులఁ బ్రశంసించుచు నిజనివాసంబులకుం జనిరి. తదనంతరంబ

పటుపటపాభేరీమృదంగాదిమంగళతూర్వనిస్వనంబులును బాతకపతనరవంబులును మా

గధగీతికానినదంబులును వందిసంకీర్తనస్వనంబును సముద్భటసుభటపీఠాలాపకలకలంబును నభంబు నైసర్గికగుణంబు నాపాదంపఁ ద్రిభువనభవనమోహనాకారరేఖారమానందనం దైనరాగమంజరీసంధనండు నిజసౌందర్యసందర్శనాలోల లోలలోచనాలోచనకువలయితగవాతులక్షితప్రాసాదశోభాకరం బైనవిదర్భానగరంబు ప్రవేశించి, ప్రాద్భూరవేదికానివేళితసముదీర్ణపూర్ణకుంభంబును రంభాస్తంభసంభావనానందనందన మాలికావిలసనంబును భూసురాశీర్వాదమేదురంబును విశాలవిజృంభితజగజ్జేగీయమానగౌరీకళ్యాణగానపరికల్పితకర్ణపారణంబును విదర్భేశ్వరదళ్యుతంబు నైనతదీయప్రధానాగారంబున విడిసి సకలమైన్యంబును సముచితప్రదేశంబుల విడియింప సుమతి నూను నాజ్ఞాపించి విదర్భేశ్వరుని నిజనివాసంబునకుఁ బోవ నియమించిన నతం డిట్లు నియె.

130

క. దురమున నెదురై యేరికిఁ, బరిమార్పఁగ రాకయుండఁ బరమేశ్వరుచే
వరములు గాంచినశకవిభుఁ, బొరిగొంటివి నీకు నితరభూపతు లెనయే.

131

చ. కుమతి శకుండు మత్స్వరముకోటపయిక్ విడియంగ నెంతయుం
గమలదళంబుమీఁదియుదకంబునుబోలెఁ జలించునాదుడె
డము భవదీయశౌర్యసముదగ్రతప్రాపున నుల్లసిల్లి సిం
హము మెడగంటవోలె నభయంబునఁ బొందె వసుంధరేశ్వరా.

132

చ. హరునివరంబునం గనినయాత్మజఁ బట్టపుడేవి గాఁగ నో
నరవర నీకు నిత్తు నని నామదిఁ గోరిక సంభవింప ను
స్థితరక్తిస్థిసంపదలఁ జెంది సుఖింపఁగఁ గంటి రాజశే
ఖరునకుఁ గూఁతు నిచ్చి నతి గాంచినశీతనగేంద్రుకై వడిన్.

133

చ. జనవర నీపురోహితుల శాస్త్రరహస్యనిరూపణక్రియా
వనజభవప్రభావు లగువారి ముహూర్తము నిశ్చయింపఁగాఁ
బనుపు శుభస్యశీఘ్ర మనుపల్కు నిజం బొనరింపు మన్నగో
బ్ధునఁ బలిచి త్రవ్వన్తి గని భట్ట విదర్భుడొఁ దాను వేడుకన్.

134

క. ఉదయపురోహితసమ్మతి, శుభలగ్నము నిర్ణయించి సౌంపుగఁ బరికిక్
విభవోచితశృంగారము, నభినవముగఁ జేయఁ బనుచు నాతీయమాత్రన్.

135

సీ. కుడ్యభాగంబులఁ గుంకుమంబులు పూసి వేదికాస్థుల జవాదీ నలికి
కస్తూరి ముంగిళ్లఁ గలయంపిగాఁ జల్లి నిగ్గుఁగవ్వరిమున ముగ్ధు వెట్టి
కంబాలఁ జీనిచీనాంబరంబులు చుట్టి గోపురంబులఁ బైఁడి వుండ లెత్తి
మేడల ముత్యాలమేలుకట్టులు గట్టి రత్నదీపిక లగారముల నుంచి
కనకకాండరంభాస్తంభకలితముహుర, పట్టపటపుష్పచామరపల్లవాది

- తోరణము లెల్లవీధుల దొంగలింపఁ జేసి కై నేపీ రభినవ శ్రీలు మెఱయ. 136
- వ. అంత. 137
- సీ. మెఱుంగులగతిఁ జూపు మెఱుంగులన్నులచూపు పసిడికమ్మలమీఁదఁ బరిధవింప
మొలకవెన్నెలనవ్వు మురిపంపులేనవ్వు చెక్కుటద్దములపైఁ జెంగలింప
జక్కవకవ మించుచనుగవ నగుమించు మణిహారదీ ప్తితో మచ్చరింప
హరిసీలములఁ గప్పు నలకలనునుగొప్పు కస్తూరితిలకంబు గాఢవింప
నలిన మోహనమంత్రదేవతయొ నా న, నంగవలికాఁతు మన్నించుననుగబోటి
యగుచకోరిక యనుచకోరాక్షి వచ్చి, సాహసాంకమహీపాలచంద్రుఁ గాంచి. 138
- తే. ప్రణతి యొనరించి సరససంభాషణముల, రాగమంజరిసుతుమనోరాగ మెఱిగి
చిత్త మౌచిత్యవృత్తి వశీకరించి, విన్ననువుమీఁది నిట్లని విన్నవించె. 139
- క. నినుఁ జూచినచూపులనే, తనుఁ జూడఁగ నవును మదనతాపోవశమం
బనుచు విదర్భేశ్వరునుత, పనుపఁగ నినుఁ జూచువేడ్కుఁ బనివింటిన్వపా. 140
- వ. ఎట్లనినం దదీయధశావిశేషంబు లవధరింపుము. 141
- క. దేవరమోహనలీలా, లావణ్యచిలసగణకలాపము లెన్నె
భావింతుగొ యిట్లని నుతి; గావింతు రనంగవలీనకాశమునఁ జెలుల్. 142
- సీ. కాంతాపమోహరాకారఁ డౌ మారుండు సర్వజ్ఞకలహనిశ్చయుండు గాని
శ్రీతపరిత్యక్తాస్థిముఁ డౌ రాముండు వరపూజనభయంకరుండు గాని
మహాతదివ్యాస్త్రసమర్థుఁ డౌ బాధుండు గురుసుతాప్రియగణకరుండు గాని
సంతతవిధవని స్తంద్రుఁ డౌ నింద్రుండు కులగోత్రభేదమోగ్రుండు గాని
యనుచు వారలగణముల నపహసించు, సరణి సర్వజ్ఞులను బూజిజనులు గురులుఁ
గులనగేంద్రులుఁ గొనియాడఁ గొనురుమిగిలె, విక్రమార్కమహీపాలచక్రవర్తి. 143
- ఉ. ఆరసికాగ్రగణ్యునిసమంచితరూపగూఢప్రసన్నగం
భీరతఁ గన్నఁ గామినులవేరిటిరాలయిసం గరంగు సం
సారఫలంబు గాదె యెలజవ్వని నీకుఁ దదీయనర్మలీ
లారసనగృకీలిరతిలాలితసౌఖ్యము సంభవించుటల్. 144
- వ. అని యిట్లనేకప్రకారంబుల. 145
- చ. పలుమఱు నెచ్చెలుల్ నెవులపండువుగా నినుఁ బ్రస్తుతింపఁ ద
త్సలితసారభాషణసుధారసధారలఁ దొప్పఁదోగి తొ
య్యలి హృదయాలవాలమునయం దను రాగలతావితానముల్
మొలచు టెఱింగి యంగజాఁడు మోహనబాణము నారిఁ గూర్చినన్. 146
- సీ. నిలువుటద్దము నూడ నెచ్చెలితో నాడ సరసోక్తులకు నవ్వ సరులు గ్రవ్యఁ

జిత్తురువులు వ్రాయఁ జలుకఁ బెండిలిసేయ సరసాన్నము భుజింప మరు భజింప
దల్లిచిత్తము పట్టఁ దారహారము వెట్టఁ గ్రొవ్విరు త్వడఁ గూర్పఁ గురులు దీర్పఁ
గనకసాధముచేరఁ గమ్మజాజులు గోర నాట్యగంగము ద్రొక్క నటన కెక్క
హంసనడపింప జలకేలి కగ్గలింప, వీణెవాయింప బాన్సువై విశ్రమింప
నెఱుంగ కి ట్లాక్కనాడొకయేడు గాఁగ, బాల వలవంతఁ జింతించుకీ లెఱింగి.

ప. ఆకాంత శేకాంతంబున నిటంటి. 148

ఉ. ఇంతవినార మేల తరశేక్షణ యెంతటివాని నైన నీ
కాంతుని జేయుదాన గతికాంతునిపాగము లాన నీకు నా
యంతటిబోటి గల్గఁ దగవా వగఁజెందఁగ నీమనోరథం
లింతయుఁ జెప్ప వేమిటికి నేనుఁగు నెక్కియు దిడ్డి చూఱుగన్. 149

క. నావుడుఁ దొంగలితెప్పలు, క్రేవల నునుసిగ్గు లంకురింపఁగ నాపై
భావానుకూలీల, భావితముగఁ జూడ్చి నిలిపి బాలిక తనలోన్. 150

ఉ. చెప్పఁ దలంచు సిగ్గు తనుఁ జెప్పఁగనీమికి సంచలించుఁ దా
జెప్పెడుమాట యెవ్వరికిఁ జెప్పకుమీ యనఁ జూచు నంతటం
జెప్పక యుండ రాదు మఱి చెప్పఁగ రాదని కొంప నెమ్మయిం
జెప్పక పోదు పా మృదుచుఁ జిత్తము నూల్కానఁ జేసి యిట్లనన్. 151

తే. నిజకరస్పర్శ మొనరించి నీరజముల, నర్కుఁ డలరించునది యెంత యున్నకరణి
వినయంతన విక్రమవినతుఁడైన, యర్కుఁ డలరించె నాహృదయాంబుజంబు. 152

ప. అని భావగర్భితంబుగా నిన్నుఁ జేర్కొనుటయు. 153

మ. తలఁపొఁతలో దల లెత్తెఁ దాల్చి సడలెం దాపంబు దీపించెఁ జేఁ
తలు డిందెఁ ధృతి వీడుకోలు గొనియెక్ దైవాతఁ గన్నీరు కో
ర్పులు గోవావులకోడలై నిగిడె సిగ్గులో దూరమై పోయె న
గల మయ్యెం దమకంబు పద్మముభికిం గందర్పచే నెంతయున్. 154

ప. ఆసమయంబునం బ్రదీపించునదీపనవిభావప్రభావంబు భావించి సోపాలంభంబుగా నె
చ్చెలు లిట్లనిరి. 155

సీ. కుంభోదకముఁ బోసి యంభోజముభి వెంపఁ జూతంబు కొమ్ములు నూపఁ దోణఁగ
ఫలరసంబులు వోసి బాలిక పోషింపఁ జీలుక మోమెట్టిగాఁ జేసికొనియె
మూలమూల దాచి ముద్దయ పాలింప నలరులు ములుకులై యంటఁ దటిమఁ
బ్రాణంబుగా నింతి భావింపఁగా గాలి యంతకుదెసనుండి యాక్రమించె
వెలదిచేసినమే లెల్ల వీటిఁబుచ్చి, యివి యకారణవైరులై యేఁపఁ జొచ్చె
జలజముఖులార యన్యపుష్పముల కెందుఁ, గొమ్మఁ గొనిపోవు టారయ గూఁముగాడె.

- న. అనుచు నమ్మదవతిమదనవికారంబులకుఁ ప్రతికారంబులు శీతలోపచారంబులుగా విచారించి. 157
- క. నవమకరందయంతంబై, ప్రవిమలనీహారసలిసరిమిలితంబై
ఐమువతాళించుజలమ్మున, నువిదకు మజ్జనవిధాన మొనరించి తగ్గె. 158
- తే. జిగి దొలంకెడుచెంగల్యసెజ్జ నుంచి, గంద మందంద డెందంబునందు నలది
తరుణరంభాదళాంభోజతాళవృంత, పవనసంపాదనక్రియాపౌగ్ధి మెఱసి. 159
- ఉ. కట్టిరి సన్నపుందనుపుఁగావి కటితటి మేనితేగ్గపై
నొట్టిరి కమ్మపుప్పాడి సమున్నత మైనకుచద్వయంబుకై
బెట్టిరి క్రొత్తముత్యములపేరులు కంకణనూపురాకృతిం
జుట్టిరి పాణిపాదముల జొక్కిముగా బిసకాండకాండముల్. 160
- వ. మఱియును. 161
- నీ. చంద్రకాంతపుఁగోర జల్లనిపన్నీర దొరకెడుకన్నీరు తుడిచి తుడిచి
మంచున దోగినమించులేజిగురాకు లాయ్యన గరముల మెత్తి యొత్తి
తేటి ముట్టనిపువ్వుడేనియఁ బుప్పాడి మెదిచి పాదంబుల మెత్తి మెత్తి
నిర మైనపచ్చకప్పరము గందముతోడఁ గలిపి పాలిండ్లపై నలది యలది
మలయపవనుండు పలుమాలు మలయకుండ, నలరుటింటిగవాత్తుంబు లరసి యరసి
యెందుఁ గందర్పతాపంబు డిందుపడమి, జెలవ నీరాక మది నపేక్షించునంత. 162
- క. ఆవెలదిభాగ్యదేవత, యావిర్భావంబుఁ బొందిన ట్లిచ్చటికిఁ
దేవర విజయంచేసిరి, గావునఁ దత్తపముఫలము గానఁగవచ్చెన్. 163
- క. ముట్టడి మాన్చి విదర్భకుఁ, బట్టముగట్టితి విదర్భపతి నతనినుతం
గట్టుము మరురాజ్యమునకుఁ, గట్టిగఁ బట్టం బవశ్యక ర్తవ్య మగున్. 164
- క. ననుఁ బాసి యొక్కనిముసము, తనయంతన యుండ దావిదర్శ్యశ్రవణం
దన నేను నట్లాకావున, నను ననుపగ నవధరింపు నయత్త త్వనిధి. 165
- వ. అని విన్నవించుచుకొరికం గనుంగొని సాహసాంకనరేంద్రచంద్రం డిట్లనియె. 166
- ఉ. నారదహానిచేత నొక నాఁడు వినోదముపోలె విన్నమి
నీరజ నేత్రసోయగము నేడును నామదిఁ బాయదన్న ని
చ్చారలఁ గూడిమాడి యనిశంబును నొక్కడ నున్నయట్టిని
కారమణివియోగమున కాత్మ యొడంబడునే చకోరికా. 167
- చ. అని సరసప్రసంగముల నమ్మదిరాక్షిని గారవించి కాం
చనమణిభూషణావళు లసంఖ్యము లిచ్చి ప్రియంబు మీఱఁగా

- ననిచి యథోచితక్రియల నమ్మునుజేశ్వరుడునునంత స
ద్విసయధీనుండు భట్టి చనుదెంచి నమస్కృతి చేసి యిట్లునున్. 168
- క. పురిశ్రృంగారముఁ జూచిన, నరులకు నెల్లను నవాఙ్మనసగోచరమై
కర మొప్పుచున్న దెల్లెయ, పరిణయలగ్నంబు వలయుపను లొడఁగూడెన్. 169
- శా. భూసాగ్రేసర యుష్మదీయచరు లుద్యోధింప నానావిధ
ద్విపానీతగజాశ్వరత్న రమణీదివ్యాంబరశ్రేణిచే
నీపాదాంబుజసేవ సేయుటకునై నెయ్యంబుతో వచ్చినా
రాపూర్వాపరదక్షిణోత్తరదిగంతానంతధాత్రీశ్వరున్. 170
- వ. అని విన్నవించి వారలం గానిపించుటయు. 171
- క. సకలనృపప్రకరంబును, బ్రకటితముగ సాహసాంకుషవసీరిక క్షుక్
మకుటమణిదీపకళికా, వికరము నీరాజనముగ నిర్వర్తించెన్. 172
- వ. అప్పుడప్పుడమి కేఁడుత దానీతింబు లైనపాపదంబులు నైకొనియె నంతం దదనుమతి
వడసి భట్టియు రాజుగోకంబును నిజనివాసంబులగుం జనిరి, ముఱునాఁడు శకమర
నుండు ప్రభాతసమయసముచితకృత్యంబులు నిర్వర్తించునంత నక్కడ. 173
- చ. హితులఁ బ్రధానవర్తముఁ గవీంద్రుల బంధుల మిత్రులం బురో
హితులను దండనాథుల మనీషతులం బరివారముం గళా
వతులను మాగధోత్తముల వందిజనంబు దిగంతరాగత
క్షీతిపతులకై విదగ్ధపతి శ్రీవెలయంగ సభాంతసీమకున్. 174
- వ. ప్రియపూర్వకంబు గాఁబిలిపించి గంధాక్షతకగ్నూర్పరతాంబూలంబు లాదిగా సత్కారం
బు లొనరించె ననంతరంబ. 175
- సీ. సంత్రీతిఁ గిన్న రేశ్వరుండు పుక్తించిన రమణీయచీనాంబగములు గట్టి
కడువేడ్క నాకలొక స్వామి యచిపిన మందారకుసుమదామములు దాల్చి
వినయంబున దిశోద్రవనయండు పంచినబంధుగశ్రీగంధపంక మలది
భక్తితో భువనాధిపతి దూత తెచ్చిన నవరత్న మయభూషణములు గొడిగి
తనువలీనంబు కనుఁబాటు దాఁకకుండ, గా నెనర్చిరి గాక శృంగార మనఁగ
సలియుఁ బలియును వచ్చి రప్రతిమలీల, సఖులు దోడ్చేర నుద్వాహనదనమునకు.
- క. అత్తలీ విదర్భభూపతి, చిత్తంబున సంతసంబు చిగురొత్తఁగ వి
ప్రోత్తములు వేదమాగ్గా, యత్తంబుగ నాచరించి రాచిత్యంబుల్. 177
- వ. తదనంతరంబ మౌహూర్తిక దత్తశుభముహూర్తంబున. 178
- క. సాహోదరసుధారస, ధారాహారానుసాధరణీదివిజో
దీరితవేదధ్వనితో, గౌరీకళ్యాణమగురగానము మొనెనెన్. 179

- ఉ. శ్రీమతయం బురోహితవిశ్వుమతంబున విక్రమా ర్క ధా
 త్రీపుహి శేష్యురండు సముదీర్ణత నించిన సేనబ్రాహ్మణ కాం
 తామణి కేశభారమునఁ దద్దయు నొప్పె మరుండు లీలతోఁ
 గోమలనీలగుచ్చములఁ గూర్చినముత్తైపుజల్లియో యనన్. 180
- వ. తదనంతరంబు. 181
- సీ. పసిడిసుండల మించుపాలిండ్లనునుమించు కరమూలములకాంతిఁ గొగ్గిలింపఁ
 గరమూలములకాంతి కడలేత్తి యందంద కేయూరదీప్తులఁ గీలుకొనఁగఁ
 గేయూరదీప్తులు గిటికొని నెరసుతోఁ గంకణద్యుతిమీఁదఁ గాలుద్రవ్యఁ
 గంకణద్యుతి సోయగముమీఁదఁ బలుమాటు రత్నాంగుళీయకప్రభలఁ జెనకఁ
 దనదుమెఱుఁ గారుకెంగేలుఁదమ్ము లెత్తి, ప్రాణవిభ్రమాలిపైఁ దలఁబ్రాలు వోయు
 నపుడు కాంతకు మైపుల్క లంకురించి, కోరకితమల్లికావల్లి కొమరు చాల్చె. 182
- ఆ. ఇరువురండు నప్పు డెక్కువ తక్కువ, యింత లేక కూర్చి యెఱుకపడియె
 సహజరీతిఁ బుష్పశరుండు త్రాసునఁ దూచి, ప్రియముతోడఁ బంచిపెట్టినట్టు. 183
- క. ఆలో నాలోలేక్షణ, కేలం దనకేలుఁదమ్ము గీలించి మహీ
 పాలకిఖామణి లీలా, భేలగతి వివాహవేదికిం జనుదెంచెన్. 184
- వ. చనుదెంచి హోమకార్యం బనుసఁధించి. 185
- క. సూరిజననస్యసమితి న, పారముగా సాహసాంకపర్జమ్యుండు సాం
 పారఁగఁ గంఠాబంధుర, ధారాళక రాళకనకధారలఁ దనిపెన్. 186
- ఉ. అంత శకాంతకుండును దిగంతస్థపాలకులుకొ సమస్తసా
 మంతులు భట్టియాది యగుఁజుఁద్రాజనంబు విదర్భధారణీ
 కాంతుండు దోడితేరఁ జని గారవ మొప్పఁగ భుక్తిమండపా
 భ్యంతరవీధిఁ దత్తదుచితాసనపంక్తి సుఖోపవిష్టులై. 187
- సీ. మించు కన్నులు గోరగించురాజాన్నంబు నుపమింపరాని సదోన్మస్మితంబు
 నవ్వుతో పమానంబు లగుపిండిపంటలు నుజ్జ్వలం బైయొప్ప నొలుపుఁబవ్వు
 మది కింపుఁ బెంచుకమ్మనిపచార్థంబులు బహుపాకరుచు లైనపాయసములుఁ
 దగువాసనావాసితము లైనపచ్చళ్లు వడియఁగట్టినయానవాల పెరుఁగు
 సరసమధురసావళిసముదయములు, పంచసారసమంచితపానకములుఁ
 గమ్మకస్తరి నెత్తావిఁ గైపుచేసి, యూరుఁ గాయలుఁ జల్లనియుదకములును. 188
- వ. మఱియుఁ బంచరచనారంజితంబు లగుబహువిధమాంసవ్యంజనంబులును రసికరసనాత
 హేళలంబు లగుపరికవ్యఫలంబులును యువతికరనిర్మళితంబు లగుమధుశితంబులు నుపయో
 గించి, రంభోగూక రాంభోజశాతకుంభసంభరితంబులును సుగంధబంధురంబులు నగుజలం

బులం గృతాచమనై విదన్ధ్యశ్వరుండు ప్రియపూర్వకంబుగా నొసంగుతాంబూలాం
బరమణిభూషణాదిసత్కారంబులు నైకొని వివాహోత్సవస్తుతికథాముఖరులై దిగం
తరాగతు లగుమహీపతులును మణియును దగువారును బాంధవులును దమతమదేశం
శంబులకుం జనిరి. తదనంతరంబు. 189

మ. జవనత్త్విప్రభవప్రభావధరితాజానేయవాహంబులై
శ్రవణోత్సరితచంచరీకమదచంచద్వాణవాతములై
సవరత్నాభరణవ్రజంబు సయనానందారవిందాక్షులకై
సవశస్త్రావలంక వధూవరులకులై వైదర్భుఁ డిచ్చెం దగన్. 190

క. చుట్టములసురభి వీవని, భట్టికిఁ దగఁ బ్రియము చెప్పి పంకజనయనా
పట్టంతుకమణిభూషా, రట్టజహయగంధసింగరంబుల మెసఁగెన్. 191

క. ఆసమయమునఁ గుమారిం, నై నేని తదీయజననిఁ గాన్పించి చకో
రీసుదతి సుప్రయాణ, శ్రీసూచన చేసి ప్రణతి సేయించుటయున్. 192

తే. తల్లిపాదంబులకు మ్రొక్కి తలిరుఁబోడి, యశ్రుపూరంబు శౌప్పల నప్పఁగింపఁ
గలికికన్నులు మకరందజలము గ్రమ్ము, కమ్మతమ్ములతమ్ములై కరము మెఱసె. 193

వ. అతైఱం గఱింగి యచ్చహాదేవి యక్కుమారీరత్నంబు నక్కునం జేర్చి చెక్కుటద్దంబు
లు పుణకుమ నిట్లనియె. 194

సీ. ఏరాజు నుజ్జయినీరాజ్యపదమున నంబికాదేవి పట్టంబు గట్టె
నేరాజు తనసభ కేఠించినవిరించి యచ్చెరువంది బ్రహ్మాస్త్ర మిచ్చె
నేరాజు నాట్యవిద్యారసజ్ఞత మెచ్చి భద్రాసనం బిచ్చె బలవిరోధి
యేరాజునకుఁ గల్గె నీశ్వరశరగర్వయుతుని సిద్ధపురీశు మూర్ఖకడిమి
యట్టిరాజుపట్టపుదేవి వైసనీవు, సకలరాజన్యకాంతలు చరణయుగముఁ
గొలునఁ గొలుపుండుదువు గాక కోమలాంగి, నీకు నేలమృకమ్ముల నీరునింప. 195

క. పతికనుసన్నల మెలఁగుము, పతిహిత లగువారి నెఱిగి పాటింపు మదిం
బతి దైవముగాఁ దలఁపుము, పతియ సుమీ యేడుగడయు భూమామణికిన్. 196

వ. అని బోధించి పునఃపునరాంగంగంబు చేసి తదీయనర్మసభి యగుచకోరికం జూచి
యిటనియె. 197

సీ. పతియును నేనును బాగ్యతీపతిచేత వరముగాఁ గొంటి మీవాలుగంటి
నర్కతేజాంబు విక్రమార్కతూమానాథుఁ డల్లఁ డచ్యుడిభాగ్య మజ్ఞే మాకు
రమణానిలోడ దూరముగాఁగ నేఁగువో బాలకె క నీయట్టిబోటిగలిగ
నేమిటఁ జూచిన నీయింతి తొలుమేన సుకృతంబు సేయుట ప్రకట మయ్యె
నింక నిటమీఁదఁ దగుబుద్ధి యెఱుంగఁజెప్పి, విభునిచ్చి మమార్జించువెరవు గఱపి

పాడయు నీడయుఁ బోలె వీడ్వడక మెలగి, యబలకంటికిఁ జెప్పవై యరయవమ్మ.

వ. అని యప్పగించి యనుపుటయుఁ జకోరికాప్రముఖసఖీసహస్రంబు గొలువ నాందోళి
కారూఢులు చనుదెంచినప్రియారగనం గనుగొని సంతృప్తాంతరంగుండై సాహసాంక
మహీనాగుండు. 199

చ. వినయముతో విదగ్ధపతి వీడ్కొని దేవియుఁ దాను రత్నకాం

చనరథమెక్కి వందిజనసంస్తుతి మాగధగానమంజుల

ధ్వనులను హృదయవాద్యనిసదంబుల దిక్కులు విక్కిటిల్లఁగాఁ

జనియె రమాసమేతుఁ డగుసారసశేత్రుని గ్రేణిసేయుచున్. 200

వ. అటమున్న సర్వసన్నాహసమేతుండై వెడలి భట్టియిం జనుదేర విదగ్ధానగరంబు నిర్గ
మించి పయనంబున యోగదండప్రకాండకల్పితానల్పపురనిరూపణంబుల దివ్యపాత్రి
కాపిచిత్రాన్న పానసంతర్పణంబుల గంభానుసంధీయమాననానానిష్కవీరచిత్ర ద్రవ్యం
బుల నాత్మనిర్విశేషంబుగా నశేషపైనికులకుం బరితోపం బొనరించుచుఁ జని నిజాగమ
నోత్సవాలంకృతం బైనయుజ్జయినీపురంబుం బ్రవేశించునప్పడు. 201

క. ఆన్నరపతిచంద్రుని మెక, కన్నీయ మణిసౌధజాలకంబునఁ జూడం

గిన్నుల వలగమ్ములతో, నున్నట్లునీలనయనయుగంబు యొప్పెన్. 202

సీ. నెరసుఁజూపులతోన నెయ్యంబు కూర్మికి నెర వైనలియ్యంబు నిగుడుచుండ

విరులగాదిలి యైనవెణీధరముతోన శేలిమై గనయంబు కీలుండల

హృదయంబులోపల నెసఁగుకోర్కులతోన మేదీఁగెఁ బులకలు మెండుకొనఁగ

విలసితలీలారవిందంబుతోడన చెలిమూఁపుఁ గీల్కొన్నచేయి సడల

మఱపు వేడ్కయు మదిలోన మచ్చరింప, చెవరుఁ గలపంబు గ్రామ్యేన జీగిఁ దనన్

నింపుఁ దమకంబు మనములో నినుమడింప, రమణి యొక్కతె వసుమతీరమణుఁజూచె.

చ. నైఱపుగ వన్నె వెట్టి రమణీమణి పయ్యెద సంతరింపఁగా

మఱచి నరేంద్రఁ జూడఁగ నుండగతిం జనుదేర హర మ

య్యిటిచనుముక్కులం దగిలి యంతయు నొప్పె రథాంగదంపతుల్

తెఱఁ గొదవంగఁ బట్టి తరితీపులఁబెట్టు మృణాళమో యనన్. 204

చ. మలయజకర్దమం బలది మాక్తికభూషణభూషితాంగియై

పాలఁతుక నెఱొర్తు లొచిలుకబోద కరాగ్రమునంద యుండ భూ

తిలపతిదర్శనంబునకుఁ దత్పరతం జనుచెంచి నిల్చెను

జ్వలిరుచితో నృపాలునకు శారద సన్నిధిచేసెనొ యనన్. 205

ఆ. రాజవరునిఁ జూచురాజబింబానల్ల, కలికిమెఱుంగుఁజూపుగములు పర్వి

కలువతోరణములు గట్టినవిధమున, నప్పురంపువీధు లొప్పుమిగిలె.

206

- చ. సమగ్రికచంద్రికాధవళసౌధసమున్నతచంద్రకాలం
బ్రమదము మీఱ నిల్చి పురభూమలు సేసలు చల్లుకొత్తము
తైములు దనర్చు నమ్మదవతీమనుజేంద్రులమీద వేలుపుం
గొమ్మిరలు కల్పభూజనవకోరకముల్ గురియించిరో యనన్. 207
- వ. ఇవ్వీధంబున సర్వజననయనపద్మంబు లగునపూర్వవిలాసవై భవంబులు మెఱయం జని
రాజమందిరంబు ప్రవేశించి రథావరణంబు సేసి యనంగవతీమహాదేవిని సభీజనసమే
తంబుగా సంతకపురంబున కరుగ నియమించి యాస్థానమండపంబున హరివిచిత్రదాస్
త్రింశత్సాలభంజికాభవ్యంధైనదివ్యసింహాసనంబుననాసీనుండై యున్నయవసరంబున.
- సీ. కాంచనమణిముద్రికా ప్రభాటాలంబు పసిడిపల్లెరములమిమిడి జెనకి
గలికిక్రింగన్నల గ్రమ్మకొమ్మెఱుఁగలు వదీపకలిక వన్నె వెట్టె
గమ్మపువ్వులతావి కిర్పూరవర్తికా సౌరభంబులతోడ సరసమాడ
గంకొంబులయ్యూతొరంబు తోగ్మై యాశీర్వి నాదంబు నాదరింప
దరళతాటంకమాక్తికోదారకాంతి, గండదర్పణదీప్తుల గారవింప
రాజముఖులు గావించి గారాజమణికి, రచితరుచి చక్రవాళిని రాజనములు. 209
- వ. తదనంతరంబు. 210
- తే. సౌమ తేయాదిసామంతసముదయంబు, నాత్మసదనంబులకు నేగ నానతిచ్చి
యంతిపురమున కేగి ధరాధి నాథుఁ, డుచితలీలానురక్తుడై యుండునంత. 211
- చ. అగవిరిదమ్మిఁ దేనియక్రిమ నృది రాగరసంబు గాఢమై
పరగ విహార సౌధమణిబద్ధగవాతుము చేరి వేడ్క బ్రా
ద్దరయువిదర్భరాజతనయం గరుణించినభంగి దోపఁగాఁ
జరమదిశామసాధరముచాటున కేగె దినేంద్రుఁ డత్తటిక. 212
- తే. కణక నన్యోన్యసంభోగకాంక్ష నున్న, సాహసాంకవిదర్భరాజన్యసుతల
హృదయరాగంబు పుంజమై యొసఁగెననఁగ, నుదయరాగంబుతోఁజంద్రుఁడుల్లస్థిల్లె.
- కా. తత్కాలోచితకృత్యముల్ నడపి రత్నస్థిగ్ధభూషావలీ
సత్కాంతిప్రకరంబు రాగరససాక్షాద్యావముల్ పూనఁగా
సుత్కాంతైకసభీసహాయుఁ డయి రాజోత్తంసుఁ డుండెక సము
ద్యతేష్ఠీసదనాంతకాంతబహుశిల్పకల్పితల్పంబునన్. 214
- క. అంతః జకోరిక మొదలగు, కాంతలు వైదర్భతనయఁ గై సేసి మహీ
కాంతుం డున్న విహరగృ, హంతరమున కెలమిఁ దెచ్చునాసమయమునన్. 215
- చ. పదములఁ దొట్రుపాటాదపఁ బ్రాణసభీజనభాషణంబులక
మదిఁ దమకంబు లజ్జయును మచ్చరికింప వణంకుమేనితో

- మదవతి మందమందగతి మార్గవ మొప్పగ వచ్చె బైపయిం
బొదలుచునున్న రాగరసపూరముతో నెదిరించుకై వడిక. 216
- వ. వచ్చి విహారగేహగేహశీప్రదేశంబున నిలిచి. 217
- క. లోపలికి నరుగ నులుకుచు, బైవై మిథ్యాసహస్యభావలఁ గాల
క్షేపము సేయుచుఁ జెలితో, ద్రోహాడుచు నుండె నబల తోరపులజ్జక. 218
- సీ. కలువతేకుల మీఱుకలికికన్నులకాంతి మేల్కొట్టుముత్యాల మెఱుంగువెట్టి
నిండుఁజందురు సేలువెమ్ముగంబు బెడంగు నిలుపుటద్దమునకుఁ జేరువు సెనుగ
నరుణాబ్జముల మించునడుగుల నునుజాయ నెలకట్టుకెంపులనిగ్గుఁ జేసక
గాగుమెఱుంగులఁ గొని తనుదీ ప్తి కనకకుడ్యప్రభ గారవింప
సారఘనసారధూపాదిసౌభంబు, లలఁతియూర్పులనెత్తెని నతిశయిల్ల
మందిరాగ్ధ్యంతరము సొచ్చె మ్రానుదేటి, భీతమృగనేత్ర ప్రియసఖీప్రేరణమున. 219
- చ. వలభుజముం గపోలముచు వంచి మలంచినమోము లజ్జయుక
లలితకటాక్షముం బ్రియవిలాసముఁ జిత్తముఁ జిత్తజాతుఁడుం
దలఁపులుఁ గోర్కులుక బెరయఁ దద్దయు సెప్పె విహారశయ్యపై
విలసితులీల బాల బొట్టవేల నిలాతలముక లిఖించుచుక. 220
- చ. అతులితభావగర్భితము లైనమృదూక్తలచేతఁ గేలికిం
బుతపుత వోవునున్న నృపపుంగవుచిత్త మెఱింగి నిర్గమో
ద్ధతమతి యైననెచ్చలికిఁ గన్నుల మ్రొక్కులతాంగిభావ మూ
ర్జితరతిరాజరాజ్యపదసీమకుఁ బట్టముగట్టె భూవిభుక. 221
- వ. తత్సఖీనిర్గమనానంతరంబున. 222
- సీ. మేలంపుమాటల మెచ్చులు పదరించి తోగంపునిగ్గును దొలగఁ దోలి
పరమసౌఖ్యాదు త్తపరిరంభణంబునఁ దనువల్లె బులకలు దళముకొలిపి
పారవశ్యదములై పరఁగుచిట్టంటులఁ జరపున గనయంబు సడలఁజేసి
క్రొత్తలయందెల్లఁ క్రొత్తలై పరఁగెడుకామతంత్రంబుల గరిమ గఱపి
బాలికామణి సుఖివార్ధి మోలలార్చి, కామసామ్రాజ్యలక్ష్మికిఁ గర్పిఁ జేసె
బ్రసవశరకాస్త్రమతకళాపారగండు, సాహసాంకమహిపాలచక్రవర్తి. 223
- చ. చిలివిలి వోవుకోరికలు చిత్తములం దల లెత్తి దేహమున్
పులకల నీనఁగాఁ దమకమున్ నిగడక సుఖపారవశ్యతం
దలఁపుల కందగింపఁ బ్రమదంబునఁ బట్టినవోటు లెల్లనుం
గళలకు నిక్కలై మెఱయఁగా రతిసల్పిరి వేడ్క దంపతున్. 224
- క. సురతావసానలీలా, పరిరంభము మీఁదరతికిఁ బ్రారంభముగాఁ

దరుణీయు వరుడు రమించి, కర మరుదుగఁ జతురశీతికరఁ ప్రాధిన్.

225

సీ. తొంగలితెప్పలతుడలు గైవ్రాలినఁ గొసరుజూపులయందు మిసిమి దోపఁ
దారహారముల నర్తనఁ గళాసించినఁగుచకుంభములు మీదఁ గొంతనిక్కఁ
గుంతలంబులత్రుళ్లగింతలు సడలినఁ గెమ్మొవించుంబనక్రీడఁ కేలయ
మణికాంచినలయంబు మానంబు గైకొన్న నురుగితంబుముకేలి కుత్సహింపఁ
జెమటచిత్తడి మైపూత జెమలిచనిన, నెన్నునంబునఁ దమకంబు నివ్వటిల్ల
నున్న జలజాక్షియొప్పు నృహోత్తమునకు, మదనపునరుద్భవనికారమంత్ర మయ్యె. 226

సీ. సంపూర్ణ పూర్ణిమాసాంద్రచంద్రదాశప విలసితశశికాంత వేదికలను
మంజరీసంజాతమకరందనిష్యంద మాకందమాధపీమండవముల
శృంగారవనమహాశృంగారమణిశృంగ హాటక శైలశృంగాటకముల
సంపుల్లపూలకసహవాసవాసమోజ్జ్వలదీర్ఘదీర్ఘ కాక్షకతముల
గగనగంగాతరంగిణీగంధవాహ, బంధురోదగ్రశాధాగ్రభాగములను
నవనవోల్లాసరతికళానైపుణములఁ బ్రతిదిసంబు రమించి పలియు సలియు. 227

న. ఇతైలంగున సాహసాంతమహీనాథుండు చిత్రాచందంబున విదర్భరాజనందనం దగిలి
కందగ్వలీలావిలాసంబులం జతురుదధివలయవలయిత మాహామహీపరిపాలనఘేలనంబు
లం బ్రవర్తిల్లుచు వలయును. 228

కా. నారీచిత్తసరోమరాళ నవనానాగంధసౌగంధ్యవి
స్తారోదారభుజాంతరాళ ప్రతిభాసర్వజ్ఞ సోమాబ్జవి
స్తేరాకారశరన్నిశాకరక రాక్షేషప్రియంభావుక
స్ఫారక్షీరపయోధిలంఘనకళాజంఘాలక్రీర్తిశ్వరా. 229

క. భూరిమణిహేమభూషా, భూరితకన్యాప్రదానపుణ్యచరిత్రా
పేరయనన్నయవరతన, యారత్నశ్రీమదక్కమాంబాపుత్రా. 230

బంధురవృత్తము.

విలసితబహుధనవితరణకరుణా విశ్రుతివీరగుణాభరణా
జలరుహనవదళసలలితచరణా సత్కవిసన్నతసంచరణా
కలుషవిమతధగఘనమదహరణా కాంతిసవీనసుధాకిరణా
జలనిధివలయితజగదుపకరణా సారయశోధనతాధరణా.

గద్యము. ఇది శ్రీమదఖిలకవిమిత్ర పెద్దయయన్నయామాత్యపుత్ర

శాగదాదయావిధేయ జక్కయనామధేయ ప్రణీతం బైన

విక్రమార్కచరిత్రం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ

జతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

విక్రమార్క చరిత్రము.

పంచమాశ్వాసము.

హరితగోత్రధూపణ

సాహసనవసాహసాంక సంగీతకళా

దోహళ సత్కవిసన్నత

సాహిత్యరసప్రసంగ జన్మయసిద్ధా.

1

వ. ఇవ్విధంబున ననంగవతీసమేతుండై యున్నయన్న రేంద్రుం డభినవసుఖంబు లనుభవించుచు నుండునంత.

2

సీ. రాజకీరక్తుమారరాజి కక్షరశిక్ష యొనరింప వచ్చినయొజ్జ యగఁ గలకంఠనికురుంబకములకు వాకట్టు విడిపింప వచ్చినవె జ్ఞనంగఁ దరులతాడులకు వాగ్ధకము మానగ వుండునేయంగవచ్చిన సిద్ధఁ డనంగ సప్రణయక్రోధజంపతీనివహంబుఁ గలుప వచ్చినచెలికాఁ డనంగ మందమారుతోద్ధాతమరందబిందు, సిక్తపట్టదజ్యోరవక్రీవిలాస మకరకేతుప్రతాపసమగ్రమై వ, సంత మేలెంచె సంతతోత్సవ మెల్గు.

3

క. వలరాజుమూలబల మగు, నలికుకపికములకుఁ జైత్రుఁ డభిమతభోజ్యంబులఁ గూర్చె ననంగఁ దరువుల, నలరులుఁ దలిరులును బండ్లు నక్కజ మయ్యెన్.

4

క. కిసలయకింజల్కరస, ప్రసవశలాటుప్రభాపరంపర లెనకం బెనంగ మకరందవృష్టికి, బొసంగంగా నింద్రధనువు పాడమనభంగిన్.

5

మ. కనదంభోజముఖీసవీనపదరాగవ్యాప్తిపూర్వంబు గా నన లుల్లాసముఁ బొందె సంపెంగలు నానాకాననక్రీవిలాసిని లభ్యామవేశఁ జైత్రునకు నొచిత్యంబు గావింప నెత్తిననీరాజనదీపమాలిక లనక దేదీప్యమానంబులై.

6

చ. పరువపుఁబున్ను రేణువులవై మకరందపు వెల్లిడొల్లి బం ధురవనదుర్గమార్గ మతిదుష్టమై చెలువొంద నెందు న

- చైరువుగ మందమందగతిఁ జెందె మహాబలఁ డయ్యఁ జాలదు
స్తరమని కన్నెతావు లగుతావులవేఁగున వాయు వామనిన్. 7
- చ. విరమాల బట్టి తెచ్చి మనవీట భటావలి నెవ్వరైన బూఁ
దరటులపాలు నేయమియ తప్ప నుడీ యని చాటుచున్న శం
బరరిపుఘంటికారవముభంగిఁ జెలంగె నశోకతాడన
స్ఫురితవిలాసినిచరణభూపణఘోషణ మెల్లతోటలన్. 8
- క. తిలకితవసంతలక్ష్మీ, తిలకములై నిరుపమానతేజోగిరిమం
దిలకములు తిరళనయనా, తిలకింబులు చూడఁ జూడఁ దిలకము లొప్పెన్. 9
- క. కామకులుఁగామినులునుం, గామాతురు లగుట యరుదె ఘనతరులతికా
స్తోమము ప్రేమము నైకొనె, నామని నబ్జజునక్షన నలవియె పొగడన్. 10
- నీ. కమలగర్భనిఁ బుత్రికాకాముఁ గావించి కాశికు వెలయాలిఁ గవయఁ బనిచి
నిందిగావిభు గొల్లులుల్లాడఁ దగిలించి రజనీశు గురునతిరతి కొనర్చి
రుద్రుని నర్థపేరుఘోఁగా మెనరించి శుమనితాశకుఁ గామసుఖము నేర్చి
కులిశాయుధుఁ బట్టి కోడాట లాడించి ఋశ్యశృంగుతికస్సమృద్ధి మాన్చి
విషమశరునకు త్రైలోక్యవిజయ మొనఁగె, నిట్టిచరితంబు లేఱిఁగినయట్టివరులు
విజితకాముల మనుమాట విడువుఁడమచు, బల్కుగఁజిలెల్కొదోటలఁజెల్కొగములు
- వ. ఇతెఱంగునఁ జిత్తిసంభవునామ్రాజ్యలక్ష్మీనివాసం వై నమధుమాసంబు సకలజంతుజం
పతిసంపాదితమనోవిలాసంబై భాసిలునంత నొక్కనాడు. 12
- క. నరపతి యనంగవతితో, వరసతులు భజింపఁ బ్రహదవనమున కరిగెన్
సురసతులు గొల్వ శచితో, హరి సందనవనములోని కరిగినధంగిన్. 13
- వ. అంత. 14
- మ. అలరుందేనియ నర్ఘ్యపాద్యములు పర్యాయంబుతో నిచ్చి యిం
పులు మీఱన్ విరవాదిజాదివిరులం బుష్పాంజుల చీని యు
జ్జ్వలభృంగీనినదంబులం గుళలసంప్రన్నంబు గావించి భూ
తలనాథున్ భజియించె గంధవమం దుద్యానాంతరాశంబునన్. 15
- వ. ఆసమయంబున. 16
- క. కాననవసంతలక్ష్మీయె, నా సుపవనపాలచాల నయవినయగలిం
గానుక తెచ్చినగుచ్చుము, కానుక గావించె విభుఁడు కాంతామణికిన్. 17
- ఉ. ఇచ్చిన నిచ్చులో నలరి యింతి దరస్మితకాంతి చెక్కులం
దచ్చుపడం బ్రసన్నవదనాంబుజమై వనపాలబాలికం
బొచ్చెను లేక రత్నమయభూపణభూషితఁ జేసి దానితో

మచ్చిక మీఱగా మధురమంజుభావల నల్ల నిట్టసున్.

18

సీ. ప్రోదిగాఁ బన్నీరుపోసి పెంచినకన్నె సురపాన్న యున్నదే సుందరాంగి
పాలుపాఁ బచ్చక ప్పూరపు బాదున నిడ్డ విరజాజి యున్నదే హరిణయన
ఁమలమిఁ గన్పరిబూదియెరువునఁ బెరిగినసం పెంగ యున్నదే చంద్రవదన
క్రొవ్వారుజవ్వాదికుదురునఁ బెరిగినచేమంతి యున్నదే కోమలాంగి
సంతతంబును బూదేనె జాలువాఱ, గమ్మగండపుముద్దలఁ గట్టవెట్టి
కాలువలు దీర్చిపపిండికేళకూలి, నిండి తొలకాడుచున్నదే నీలవేణి.

19

వ. అనిన నయ్యనంగవతీమహాదేవికిం బ్రమదవనపాలబాలికాలలామం బిట్లనియె.

20

చ. జనవరవంశవారినిధిచంద్రుఁ డనం దగుచంద్రగుప్తనం
దనుకరుణానుధారసమునం ద్రిజగంబులు పలవింపఁగాఁ
బనివడి ప్రోదిచేసి పెనుపం బెనుపొందినతోటలోనినూ
తనలతికావలీతరువితానమునొప్పులు చెప్పినేటికిన్.

21

క. నావుడుఁ దదీయవచన, ప్రావీణ్యంబునను ధరణిపతి ప్రముదితుఁడై
యావై దర్శియుఁ దానును, గేవలలీలావనాంతకీలీరతుఁడై.

కా. లీలాశైలము లెక్కుచుం దరుణవల్లీలాస్యముల్ చూపుచున్
డోలాగోహాకేళిఁ దేలుచు మదాటోపాలిగానధ్వని
శ్రీలాలించుచుఁ గీరభాషణములం జిత్తంబులన్ మెచ్చుచుం
గాలోన్మీలితపుష్పభూరుహతతిం గై నేయుచుం జూడ్కులన్.

23

సీ. మంజరీసంజాతమకరందమధుమత్తచందరీకద్వంద్వసంభ్రమములఁ
గోదక్రితానేకకోమలవల్లికావేల్లితభూజాతవిలసనముల
సహకారఫలరసాస్వాదనసంతుప్త శుకసతీసతిరుతి ప్రకటనముల
గిసలయాంకురరసగ్రసనసముత్కంఠకలకంఠవిటవిటికలకలములఁ

గనియు వినియు వసంతసంక్రాంతరాగ, సర్వసామాన్యమహిమ కాశ్చర్యమంది
చెలి కెఱింగించి కొనియాడి చెప్పి చెప్పి, ప్రమదనవళిఁ దేలిరి పతియు సతియు.

24

చ. అలరులు గోయుచోట నశు లాననసౌరభ మాన మూగినం

గలఁగుట గాంచి కొప్పుపయిఁ గమ్మనిసంపెంగదండ నేర్చి తొ
య్యలి హృదయంబునందుఁ గుసుమాపచయవ్యసనంబు గ్రమ్మఱున్
మొలవఁగఁజేసినన్ నృపతిముఖ్యునిఁ బ్రాశంబు మెచ్చి రందఱున్.

25

సీ. అరవిరిపూదండ లఱుత నించెద నని యనువునఁ జనుదోయి నంటి యంటి
పుష్పాడినెర సాయ్యు బోవ నూదెద నని నయనచుంబనకేలి నడపి నడపి
చిప్పిలుపూదేనె జీరువాటెడు నని పాణిపద్మము గేల బట్టి పట్టి

యలిమ్రోతలకు నింత యలుకంగ నేలని చిక్కనికాగిటఁ జేర్చి చేర్చి
నృపకులగ్రణి మేలపునెవము గాఁగ, నలరుబంతి గళాస్థాన పరసి యరసి
రమణి నిబ్బంగి బహుబాహ్యరతులఁ గలఁచి, సగవి శుఖములఁ జాతుర్యసరణి మెఱసి.

ఉ. ఆందనిపువ్వుగొత్తిదెసకై యలుసాపఁగ నేల బాల కో
యగ దలఁపయ్యెనేని నెగయ న్నిను నెత్తెద నంచు సంతసం
బందఁగ నెత్తియెత్తి విభుఁ డందఱముందఱ డించుచుండఁగా
నందినకంటె సంతసము నందె లతాంగియు మాటిమాటికిన్. 27

చ. తనరునశోకభూరుహలతాముకుళంబుల నంతరాంతరం
బున నిడి పొన్నక్రొన్ననల భూపతి మాలికగా నొనర్చి చూ
పిన గరువంపుఁగంపు లెడవెట్టిహక్తికహారలీల నె
క్కినఁజనుదోయిపై నునిచెఁ గోమలి లేనగ నంకురింపఁగన్. 28

సీ. పల్లవంబులయొప్పుఁ బరికించుఁ బరికించి యజ్ఞాన్యకమ్మొవి యాఁగ దిప్పు
విరులగుత్తులమించు వినుతించు వినుతించి కామినిచనుదోయి గదియఁ గోరుఁ
గీరభాషాములఁ గీర్తించుఁ గీర్తించి యంగనసరసోక్తు లాస నేయు
నెలదీఁగెవడుదల నీక్షించు నీక్షించి రహణిమైపొందు చిత్తమున నిల్పు
నిత్యైఱంగునఁ జిత్తజాయత్తుఁ డగుచుఁ, జెలవయును దాను బూసెజ్జఁజేరుటయును
దరుణు లాండోరుఁగునన్నఁ దార్చుకొనుచుఁ, జెలగి పుష్పావనయకలి చేసిరంత.

ఉ. ఆసురపొన్న నాకు నలువందెడి వేగమె పువ్వు లన్నియుం
గోనెద నన్నఁ గైకొనినకోమలిగర్వము పైఁప కాత్మలో
నీ సాదవంగఁ బెల్లుఁజనియింపఁగఁజేసెఁ బ్రసూనగాజి లీ
లాసరసత్వ మొప్పుఁగ విలాసిని యొర్తు దరస్మితంబుచేన్. 30

క. నన్న పుఁ బల్లవములు గని, కన్నియచనుమిట్ట లనుచుఁ గనుగొని ప్రాశుల్
మిన్నక యుల్లసమాడఁ, కన్నెటికము దొరఁగెఁ జెక్కుగఱచిన దనుచున్. 31

చ. తొలగి నికుంజపుంజములు దూఱుచు దాఁగురుమూఁత లాడుచుం
గలఁకులఁ జొచ్చి నిల్చినసఖీజనము న్నవకంపుఁదేఁగెలం
దెలియఁగ లేనిముగ్ధలకుఁ దెల్లమిగా నెఱిగించె దత్సఖీ
సలలితరత్న భూషావికాలవిశోచనదీప్తిజాలముల్. 32

చ. బలువిడి సాలలోచనునిపైఁ బ్రసవాయుధుఁ డెఁగునవ్వు డీ
యభుబును గోకిలంబులు శుకాలియు మందసమీరఁగంబుఁ గెం
దలిరులు వచ్చినం గడుఁ బ్రతాపసమగ్రుఁడు గాఁడె యంచుఁ జె
ల్వలు వనవైభవస్ఫురణ వర్ణనచేసిరి కేలి సల్పుచున్. 33

- చ. అరవిరజాజిగ్మత్తి నరుణాధరదీధితిచే నశోకమం
జరిని ఘనప్రభలఁ జంపకగుచ్ఛము నీలఘంతల
స్ఫురణఁ దమాలకందశముఁ బోలఁగఁజేయుచు సుక్కప్రాడయ
చైరువుగ నైంద్రజాలికవిశేషముఁ జూపు సఖిజనాలికిన్. 84
- చ. అలరులతోటలోన విరులన్నియుఁ గోసితి రంచు బోటులకై
సాలయఁగ నేల బాలయిటు చూడఁగదే తిలకావనీరుహం
బులదెస ద్రవ్యితండములు పుష్పము లున్నవి యంచుఁ బ్రోడయై
పలుకువయ్య నేర్పు గలభాషిణులెల్లను మెచ్చి రిచ్చలన్. 85
- వ. ఇత్రొంగున మత్తకాశిను లుత్తరంగితప్రమదవనవిహారం బానరించి చాలించి. 86
- చ. చెదరినఘంతలంబులును జెక్కులఘర్మకణాంకురంబులుకై
వదలిసశేషపాశములు వాడిననిద్దపుమోముదమ్మలం
బదసెరవైనవాతెఱుఁ బైకొనునూర్పులు నుల్లసిల్లఁగాఁ
గదిసినయయ్యనంగవతి. గాదిలిబోటులతోడ నిట్లనున్. 87
- క. *అలఘుతరాంశుకజాలము, కలగొనె నభిమందు ఘర్మకాలము చూడక
జలకేలి యుచిత మనవుడు, నెలఁతుక కిట్లనిరి చెలులు నిపుఁత మెఱయన్. 88
- చ. లలితవభీతరంగగుచులం దరలేక్షణ మీనలోచనాం
చలనదనాంబుజద్యుతి లసత్కుచచక్రవిలాసరేఖ నే
ర్పలఁచెడునీతనూసగసియందు నిరంతరముకై విహారముల్
సలిసెడురాజహంసునకు నైఁచునె తక్కినపద్మినీరతుల్. 89
- ఉ. నావుడు నాననాంబుజమునకై దగహంసము తొంగలింప ధా
త్రీవరముఖ్యుఁ డామదవతీతతి కిట్లను నింతయేల యే
నీవనబాక్షియాజ్ఞ యొకయింతుక యైనను మీఱువాడనే
నేవకు లైనవారికి విశ్వంఖిలవృత్తిఁ జరింపఁ గూడునే. 40
- క. అని సరసవచనఁచనలఁ దనప్రియసతి నలరఁజేసి ధరణీశ్వరుఁ డా
వనితారత్నముఁ దానును, వనగాక్షులు గొలువ వనజవమున కేఁగెన్. 41
- ఆ. అంత నెదురువచ్చి యరివిందమకరంద, కలితసౌరభములు గానుకిచ్చి
యబ్బినసమీరుఁ డమర యథోచిత, స్థితి నరేంద్రమనసు చెలఁగఁజేసె. 42
- మ. భువనాధీశ్వరుడగ్గ నొత్పవసుఖంబుం బొంది యానందతాం
డవముం జూపెడుభంగి నాకమలమండం బొప్పె భృంగాంగనా
రవగానంబులతో సహజదళనేత్రక్రిలిలాసంబుతో

- నవచిత్రాభినయోర్మిహస్తపుటనానావిలాసంబుతోన్. 43
- ఉ. ఆకమలాకరంబున విహారము సల్పగ నుత్సహించి శో
భాకరనూత్నరత్న సముదంచితకాంచనదవ్యభూషణా
నీకములం దొలంగ నిడి నీరజలోచన లాప్పి గోలిఁ గా
రాకుల నుజ్జగించి చెలువారెడుమవ్వపుండ్రీకలో యనన్. 44
- ఉ. ఆనెలతల్ సరోజినికి నై దిగునప్పుడు నూత్నరత్నసౌ
పానములం దదీయతనుబంధరబింబము లుల్లసిల్లెఁ గే
జోనిధి యైనయాస్పవతిసోయగమున్ దరిసించువేడుకం
బూని బలాధిదేవత లపూర్వగతిం జనుదెంచిరో యనన్. 45
- సీ. ఉవిద లందఱుఁ గూడి యొక్కర్పుఁ జెలరేగి కరయత్రధారలఁ గప్పికప్పి
జలములో మునిగినశులయొక్క రెటింగి సలింబులూఁ గలి సలిపిసలిపి
పంచపట్టుల నిల్చి పడఁతు లాండ్లూరులతో నలవునఁ బుల్లందో గాడినూడి
సలిలేలికె నోడి చనుభీరువును బట్టి జలబహరాగంబు చల్లించల్లి
యొసర నెండొరుభుజము చే నూదియూఁదిసరసగుతులను జెరిగి మత్స్యరము లోర్చి
కినిసి తోడరింపయింతుల గెలిచి గెలిచి, జలవిహారము సలిపిరి సంతసమున. 46
- చ. మృగమదపంకిలాంగు లొకమే నొకమే ఘనసారచందన
స్థగితలు నైనకామినులు సాటిగ నొండొరుఁ జల్లియాడుచో
సగమున నల్పుదెల్పు లగుచాయలు నెందఁ గలిందకన్యకా
గగననదీసమాగమముకైవడిఁ బద్మిని యొప్పైన త్తణిన్. 47
- చ. నెలతలు కంఠదప్పు మగునీర విహార మొనగ్గ నిల్చినం
గొలను తదాననస్ఫురణఁ గ్రోత్రమెఱుంగు వహించెఁ బెక్కుఁత్ర
ప్వలఁబడి యొక్కచంద్రుని నపూర్వముగాఁ గను తెంత యంచు నా
జలనిధి నెంచి లీల బహుచంద్రులఁ దా నొనరించెనో యనన్. 48
- క. చందనము సలిలేలిని, బొందెడలిసయొక్కయింతి ప్రోడతనమునం
గందగ్గముద్ర లుండెడు, కందువలపు మాటుసేసెఁ గవనచయంబున్. 49
- ఆ. సలిలేలి సల్పచామలమోములు, కమలసమితి యనుచుఁ గదిసియలులు
కురులసిరులు చూచి కొన్ని తేటలు మున్ను, మూగి యున్నవనుచు మెగినిజనియె.
తే. ఆననాంబుజసౌరభ మానునలలఁ, జోపనేరక శుభలలోఁ జొచ్చి నీట
మునిగి యవి వారమోముల ముసురుకొనిన, నవ్వుచును లేచి యొక్కతె నవ్వుచుండె.
ఉ. అంత మహీవిభుండును బ్రియాంగనయున్ స్వకరావలంబనా
సంతసుఖానురక్తులయి యజ్ఞిని డగ్గఁగఁ దత్కరంబుల

- తృప్తము గోమహర్షణసమగ్రతః సైకొని నాథుడండ వి
క్రాంతి సరోరుహద్వయవికాసవిలాసముః బూనె నత్తటిన్. 52
- అ. జలమువీరద నీందుసర్వంసహాకాంత, కలమి మూఁపుఁదెప్ప యిచ్చినట్లు
జలమువీరద నీందుజలజాతనేత్రవ, నెలమి మూఁపుఁదెప్ప యిచ్చె విభుఁడు. 53
- చ. బిసములపేరులుకొ సలిలబిందులకర్ణి కలుం జెలంగఁగాఁ
బసిమి మెలుంగుగాఁగ నవపద్మపరాగము చెందిరంబుగా
లసితపరాగకేసరకలాపసమగ్రత చిన్ని పువ్వుగాఁ
బాసఁగ నమచ్చి నూతనవిభూషణఁ జేసెఁ బ్రియండు ప్రేయసిన్. 54
- చ. కరమసురక్తి భూవిభుఁడు కంబదశాయతచారునేత్రపైఁ
బారిఁబారిఁ జలునీట మయిపూత గరంగినఁ జన్నదోయిపై
నరుసుగఁ గాముముద్రలు బయల్పడకుండఁగఁ గన్నె ధారణీ
శ్వరకరనిర్దళత్వలిలసాంద్రసరోజసమాజపత్త్రీమూర్. 55
- చ. అరవిదిమ్మితేకుల నయంబున మై గబళించి యొండొరుల్
సరిపడఁ జలులాడునెడఁ జంద్రనిభానన లెల్లఁ జల్లు భా
స్వరశతపత్త్రీజాతములు చాల శరీరముఁ బొందిన నృప
హరరుచిఁ బూనె భూపతి సహస్రవిలోచనుఁ గ్రేణిసేయుచున్. 56
- శా. గాక్షేంద్రుండు విదర్భరాజతనయారత్నంబుఁ బెన్నుద్వై
రాజీవాక్షుల నుద్బలుంచుకొని నీరం జల్లుబోరాడుచో
రాజీవాకర మొప్పె వాసనశచీరంభాదిదివ్యాంగనా
రాజశ్ఠేలన ఘూర్ణమానభునీప్రాకామ్యముం బూనుచున్. 57
- వ. అయ్యవసరంబున. 58
- సీ. రాజాపంపున మొక్కరామ వైదర్భిపైఁ గరయంత్రధారోదకంబు గురిసె
నద్దేవికనుసన్న ముద్దియయొక్కర్తు జననాథుపై నించె జలునీరు
రమణునియానతి రహసి డగ్గటి యోర్తు తమ్మిపుప్పొడిఁ దానునెమ్మిఁ జల్లె
సయ్యవంగవతీక రాజ్ఞసంజ్ఞ నొకర్తు కువలయాధిపు వైచెఁ గువలయముల
వరుఁడు నీలోత్పలంబుల వైవ ననతి, హల్లకంబుల వైచెఁ దా నాత్మవిభునిఁ
గాంతలును దాను నిబ్బంగి గలసి మెలసి, వసజవనకేళి యొనరించి తనవిఁ బొంది. 59
- క. శ్రీరమణీమణిఁ గైకొని, క్షీరాంబుధి వెడలుగరుడకేతమధంగిక
నీరజలలోచనఁ దోకొని, నీరజమండంబు వెడలిన్వపరయఁ డంతకా. 60
- సీ. అలికభాగంబున నంటినకురులతోఁ గరంగినయంగరాగములతోడ
సరుణిమ వాసినయధరబింబముతోడ దీపించుమదనముద్రికలతోడ,

దశ మైనమవ్యంపుఁబులకాంక్షరములతోఁ జూపుల నునుఁగెంపు సాబగుతోడఁ
జెదరినమకరికాచిత్రపత్రికలతోఁ బరఁ గెడునూర్పుఁదెమ్మెగలతోడఁ
దొడల జెడఁగారునుమవ్యతోడ నపుడు, రతికళాసిందినచ్చివరమూ మెఱయఁ
గొలను వెలువడి వచ్చి రాజలజముఖులు, వసుమతీనాయకానంగవతుల బలసి. 61

క. చీనాంబరమణిభూషణ, నానాగంధానులేపనమాల్యములై
మానిసులును వైదర్భియును, మానుగఁ గై నేసికొనిరి మచ్చరికములన్. 62

చ. అరుపమగత్నభూషణసమంచితవస్త్రములకై సుగంధచం
దనవిక చప్రసూనముల దద్దయు నేర్పలరం బ్రసాధికా
జనము లలంకరించినఁ బ్రసన్న విలాసవిభాసమానుడై
మనుజవరేణ్యుఁ డొప్పె శివుమన్ననఁ గన్న రతీశుఁడో యనన్, 63

క. సమయజ్ఞతఁ బొడనూపిన, సముచితపరివారవందిజనబృందములుం
బ్రమదలుఁ గొలువఁగ భూపతి, ప్రమదముతో నరిగె నాత్మభవనంబునకున్. 64

వ. ఇతైఃతంగున నవీనచిత్తానందంబున విదర్భగాజతనయాశీలాలాలనంబునఁ జతురుదధి
వలయవలయుతవసుమతీపరిపాలనంబు ఖేలనంబుగాఁ బ్రవర్తిల్లుచు నుల్లసిల్ల సకలమ
నీనావిశేషపరిగ్రహాచాతురీధురంధరుండై యవస్థసంధరాధిపసింధురుండు సర్వేశ్వరీ
ప్రసాదాసాదితసామ్రాజ్య నియమితవత్సరసహస్రీ ద్విగుణీకగణపరిణాతం బగుసుమతి
గుతునిమతంబునం బ్రతివత్సరంబు నాతేసి నెలలన్యదేశపర్యటనం బనుసంధించుతలం
పున యోగీశ్వరవేషధరుం డై దివ్యపాదుకాపానిశ్చవైస్వరసంచారంబువలనను యోగ
దండ ప్రకాండప్రకల్పనానల్పనానానగరకల్పనావిహారంబులవలనను విచిత్రమిణి
పాత్రికాసంజాతసరసాన్న సముచితాభ్యవహారంబులవలననుదుకూలకంఠానిష్కాంత
నిష్కావలీకృతపరోపకారంబులవలనను విచిత్రంబు లగునమానుషచరిత్రంబులం బ్రవర్తి
ల్లునప్పుడు. 65

సీ. స్తంభనమోహవోచ్ఛాటనాకర్షణమారణోద్వేజవోన్మాదనములు
వాదవయస్త్వంభవశ్యపురక్షోభ గజకరణాదృశ్యకరణములును
బశుపతీ మృగముఖ్యబహురూపధారణావిధిపరకాయప్రవేశములును
సర్వాంజనమపేంద్రీజాలమాయోపాయమణిమంత్రితంత్రీసామగ్ధ్యములును
ద్వీపదుగ్ధాదిదుర్గప్రదీపనములు, నమృతకరభాస్కరోదయవ్యత్యయములు
సకలజంతుభాషాపరిజ్ఞానములును, నాదిగాఁ గలవిద్యల నతిశయిల్లి. 66

క. ఒక్కొక్కమరి తనయంతన, యొక్కొక్కమరి సుమతిసూతియుం దానునునై
యొక్కడ నభిమత మైనను, నక్కడ విహరించుచుండు నాతేసిసెల్. 67

తే. అంత సొకనాడు లోకవృత్తాంత మరసి, యరుగుదెంచినవారలయంధు నొకఁడు

- తాను గనినట్టివోద్యంబు ధరణిపతికి, వినయ మెసంగంగ నిట్లని విన్నవించె. 68
- క. దేవరపసుపున నే జని, భూవలయును దిరిగి యొకయపూర్వము గంటి
బావనగతిఁ బ్రసహించును, దైవతనది చిత్రిహటభరత్కృంగమునన్. 69
- తే. సజ్జనంబులు సద్భక్తి మజ్జనములు, నేయ నన్నీరు పన్నీరుచెలుపు నొందు
సుకృతహీనులతనువులు సోకనేని, కజ్జలముభావమున నొందుఁ దజ్జలంబు. 70
- ఆ. అన్న గంబుపాంతఁ బన్న గాభరణుని, నిలయ మొప్పు వప్రవలయ మొప్పు
గోపురంబుతోడ నేపున రాపాసు, గోపురంబుతోడఁ గామరుమిగిలి. 71
- తే. తత్సమిపకాననభూమిఁ దపసియొకఁడు, కలఁడు మానవ్రతుండు నాఁ గణక మెఱసి
వెదలుసల్లినభస్మంబు వెండికిండ, బోలె నప్రమాణోన్నతిఁ బొలుపుమిగిలె. 72
- తే. ఎంతకాలంబు గలదో మున్నింక నెంత, కాల మొనరింపఁగలవాఁడో కణగియిపుడు
సలుపుచున్నాఁడు హోమంబు చలముపట్టి, యతనికోరిక లెవ్వరు నరయ రథిప. 73
- చ. అన విని విక్రమార్కవిభుఁ డప్పుడు చారుఁడు మున్ను గాఁగ వే
చని కనియెత్ సమాధిగతసంయమిత్త్వ వినూత్న పేటయెత్
ఘనమదహస్తిహస్తపరికంపితసానుగతాగవాటముం
గనదురుగత్తు వచ్చిఖరకప్రకిరీటముఁ జిత్రిహటమున్. 74
- క. కని తగ్గిరివిశ్రుతవా, రి నియతి సుస్నానము నొనరించి నుహోదే
పునిగుడి కరిగి వినతుడై, చనె హోమనివాసమునను సమ్మతితోడన్. 75
- క. చని యమ్మునివరు నడిగిన, ననుపము మగుహాన ముడిగి యతఁ డిట్లని చె
ప్పెను బెద్దకాలమును నే, మెనరించెద నునుగుఱించి హోమం బనఘా. 76
- క. నాకోర్కి యొసఁగ దిప్పుడు, నాకోరిక యొసఁగుదనుక నడపుదు హోమం
బీకరణిఁ బ్రతిదినంబును, జేకొని మఘసిక్త మైవశ్రీఫలసమితిన్. 77
- ఆ. అనిన సాహసాంకుఁ డంబిక నెట్లైన, ప్రముదితాత్మక జేయఁ బ్రతిసవట్టి
మఘసిక్త మైనమాలారసత్ఫల, వితతిఁ దాను నట్ల వేల్వఁ దొణఁగె. 78
- క. అత్యంతనియతి వేల్చినఁ, బ్రత్యక్షము గాక యున్నఁ బ్రార్థివుఁడు కిరం
బత్యాశ్చర్యముగాఁ గొని, ప్రత్యయమతి వేల్చి పరముపడయుదు ననుచున్. 79
- చ. అడిదము కేలఁ బూని మెడయం దొడఁగూర్చిన దేవి వచ్చి య
ప్పుడ వెనఁ జేత నున్నయసి వుచ్చి మదిం గడుమెచ్చి యేవరం
బడిన నిత్తు నీ వడుగు మన్నఁ గరంబులు మెఱ్ఱి భక్తి యే
ర్పడఁ బ్రామిల్లి యిట్లనియెఁ బ్రార్థివుఁ డాజగదేకమాతతోన్. 80
- క. పర మీవచ్చితి నా కిటు, పరమేశ్వరి నిమిషమాత్రఁ బ్రత్యక్షుంబై
నర మొసఁగవు పొడనూపవు, చిరకాలం బితఁడు తపము నేయుచు నుండన్. 81

- తే. ఏమికారణ మానయిము నాకు, ననిన నంబిక యిట్లను నతనితోడ
నేకభావంబు నాపయి నింతలేదు, జపవిధాన మెఱుంగక జప మొనర్చు. 82
- క. మనసాం దైవజపంబును, మునివ్రేళ్లనె యెన్ను జపము మనుమేరవిలం
ఘన మొనరించుజపంబును, మునుకొని లెక్కిడనిజపము ముఖ్యం బగునే. 83
- వ. అదియునుంగాక. 84
- క. దేవుండు లేమి కలిమియు, భావంపఁ గాదు కనకపాషాణములకై
భావమున నునికి సిద్ధము, గావున భావంబు ప్రధానకారణ మనఘా. 85
- క. చిత్తంబు పాపసహితం, బెఱ్ఱెఱుగిన నిత్తు నితని కీప్సితఫలముల్
రిత్తకు రిత్త ఫలించునె, యుత్తమఫలసిద్ధి భావ మొందనిక్రియలన్. 86
- క. నీసాహసనియతికి వి, శ్వాసమునకు నిచ్చ మెచ్చి వర మిచ్చెద నీ
వాసక్తి నెద్ది వేడినఁ, జేసెద నిష్కారసిద్ధి చేసెద నీకున్. 87
- వ. అనినం బరమదయాలవాలండును విశిష్టధర్మశీలుండును వైసవిక్రమార్కమహీపాలం
డడైవి నుద్దేశించి యిట్లనియె. 88
- ఉ. ఈముని యింతగాలమును నిట్టితపం బొనరించుచున్నవాఁ
డేమివరంబు గోరియె మహేశ్వరి యవ్వగ మిమ్మహీసుగ
గ్రామణి కిమ్ము నా కిది వరం బని వేడిన నట్ల చేసి యా
భూవిభు పీడుకొల్పి గిరిపుత్రి యదృశ్యత నుంచె నత్తతీన్. 89
- ఆ. ఇట్టిసాహసంబు నిట్టియాదార్థ్యంబు, గొంగుకున్నఁ గలదె గరిపా యనుచుఁ
బ్రజలు ప్రస్తుతింప నిజగాజధానికి, నుచిత్రలీల నరిగి యొక్కనాఁడు. 90
- చ. చిరతరక్తీర్తి యాన్వపతి కేఖరుఁ డంచితభక్తియుక్తితో
నరరుచిఁ జూచి యిట్లనియె వైదిక లౌకికధర్మవైభవా
కరుండవు సర్వతోముఖమఖప్రముఖంబు లనేకయాగముల్
నరుస నొనర్చితి పుభయవంశములకై నుతికెక్కునట్టుగన్. 91
- క. మనుజాధీశకులొచిత, మనఁ బరంగినయశ్వమేధ యాగంబది నే
నొనరించెదఁ దదుప్రక్రమ, మనఘా యెఱింగింపు మనిన నతఁ డిట్లనియెన్. 92
- సీ. కాంచనమయములుగా స్రుక్కువాదికయజ్ఞ సాధనముల నలవరించి
సకలభక్త్యద్రవ్యసంపాదనమునకు హితుల నియోగింపు మతులగతుల
శాస్త్రోక్తమతమున సంఘటింపఁగఁ బంపు మతిపవిత్రస్థలి యజ్ఞశాల
పట్నగృహిన్వాహచాతురీఖని యైనయాజ్ఞాకుచేత ననుజ్ఞ వడయు
మర్మలక్షణసంపన్న మైనహయము, భూప్రదక్షిణసంచారమునకుఁ బంపు
భట్టిఁ దద్రక్షణమునకుఁ బాలుపలుపు, వలయుగాఢాల మునులను బిలువఁ బనుపు. 93

౯. మఱయు నలయునుచితకరణీయంబులకుఁ దత్తద్విధిజ్ఞుల నాజ్ఞాపింపు మని పనిచినం దదనుజ్ఞాపూర్వకంబుగాసర్వంబునకు నిర్వాహకుల నియమించి యజ్ఞ యజనదివసంబు భావించి చైత్రపూర్ణమాసిగా నిర్ణయించి దీక్షితుండై సుపరీక్షితం బైనయు త్రమాశ్వం బునకు నుచితోపచారంబు లొనరించి దిగంతంబుల సంచారపూతంబులుగా ననుగ్రహించి చనుదెమ్మని ప్రార్థించి యాంగికంబు లైనశుభనూచకంబు లంగీకరించి ప్రమోదాంతరంగుండై భట్టి నవలూకించి.

94

౧౦. హితుఁడవు కార్యఖడ్గముల కెంతయుమేటివి సర్వశాస్త్రసమృద్ధచరితుండ వాయుఁడ వమానుపక్షీర్తివి నాకు శోభనాన్విత మగుచారుక్షీర్తు లొదవింపఁగఁ గర్తవు నీవె యందుఁ దత్క్రతుహయరక్షకుం బనిచే గర్మవిధేయుని సౌమతేయునిన్.

95

౧౧. పనిచిన సర్వసన్నహనబంధుఁడై చనుదెంచి యాతఁ డజ్జనపతికి న్నమస్కృతి ప్రసన్నతమై మెఱించి నిల్చి యాజనచరితాగ్రవిప్రవరసంఘముతోడఁ దదేకన్యతమై వెనుచన నాహయంబు పృథివీవలయభ్రమకాభిలాషియై.

96

౧౨. నిగ్మించినకతివయదివసంబులకు సుమతిసుతనసూపంబున నుండి యొక్కజంఘాలండు చనుదెంచి పుగోపకంఠలీలావనభూమియందు సుబలంబుగ నిల్చి భవత్ప్రధానండున్నచాఁ డుద్వీశ్యగా తత్పరాక్రమసూత్రత చెప్పం జీత్రం బని యిట్లనియె.

97

౧౩. సౌవీరభూపతి శరణుచొచ్చినఁ గాచె గాంధారరాజుచేఁ గప్పఁచుండఁ గుంతలాధిపుకూర్తి కూతులఁ గొనివచ్చె సౌరాష్ట్రవిభునిచేఁ బేరుగొనియెఁ బాంచాలభూపాలుఁ బ్రతిరోపితునిఁజేసెఁ గేళాధిపునూను గిఱపునట్టె యవనతుమానాగు నాజ్ఞావతునిఁజేసె సంక్షిప్తీశున కభయమిచ్చె జయముగైకొన్నపిదప నాసకలనృపుల, సుచితసంభాషణములచే నూఱిడించి యజ్ఞవేళకు రమ్మని యానతిచ్చి, నిగ్రహానుగ్రహక్రియానిపుణుఁ డగుచు.

98

౧౪. ధనదదికానుహీశ్వరపతానముచేత సుపాయనంబుగాఁ

గొనినవినుత్తు రత్నఘనకుంజరఘోటకపారకామినీ

జనకనకాంబరామల నసంఖ్యములం గొనివచ్చినాడు వెం

పెనయఁగ నన్యభూపతుల కిట్టిప్రధానులుగల్గ నేర్తురే.

99

౧౫. సవనాశ్వరక్షకై సగరనందను లేగి కపిలుకోపంబుచే గానియైరి

క్రతుహయఘనరత్నకర్తయై సౌమిత్రి కుశునిచేఁ దమ్ముని గోలుపడియె

యజనాశ్వరక్షకుం డయి దిలీపసుతుండు వాసపుటటిలత మోసపోయెఁ

బాధుఁ డధ్వరహరిపరిపాలనముసేయఁ జని తనూజునిచేతఁ జచ్చిపుట్టె

- నరసిమాడంగ నొరులు నిరంతగాయ, సప్తతంతతురంగసంచరణరణ
బహుశతరకార్యలంపటబాహుశక్తి, భట్టిబోలంగ నేర్తురే పార్థవేంద్ర. 100
- తే. అని రోమాంచకంచకితాంగుడగుచు, నెమ్మనంబుచు బ్రమదంబు నివ్వటిల్లఁ
గనకమణిభూపణాదులు గట్టనిచ్చి, జాఘసనివై గటాక్షకీటాము నిగుడ. 101
- ఉ. అమ్మలునాడు దంతితురగాదిసమస్తవనూధినివితా
నమ్మ భజింపగా మనుజనాథవరుం డెదురేగె బేర్చి నె
య్యమ్మ మనమ్మనం బెరుగ నాసుమలిప్రియకారికిన్ జగ
త్సమ్యక్తసర్వలక్షణసుసమ్యక్తమేధ్యహనూనుపాలికిన్. 102
- వ. భట్టియు సాహసాంకునిపాదంబులకు భక్తియు క్తంబుగాఁ బ్రణమిల్లి మఱియుం దగు
వారలకెల్లను సముచితోపచారంబులు నడపి తదనంతరంబు. 103
- క. పురజనులెల్లను బ్రమద, స్ఫురణంబున నేన లొలుకుచుం దనఁ జూడం
దురగానుచరణనియమా, చరణంఁడై యతిఁడు యజ్ఞశాలకుఁ జనియన్. 104
- క. చని జనపతి తనకూర్చిన, జనవినుతమఖోపకరణసామగ్రి ప్రియం
బున వేలువేట చూపఁగ, ననురాగము బొంది భట్టి యదృష్టమతియై. 105
- వ. అంత మధుమాసపూర్ణమాసి యాసన్నం బగటయు. 106
- క. తమలో నెండొరు మెచ్చక, సమధికవై భవసమగ్రసామ్రాజ్యరమా
రమణీయు లగుచు వచ్చిరి, సమధికశృంగారు లైనజగత్సాధుల్. 107
- ఉ. వారలకెల్ల నమ్మనుజవల్లభుఁ డాసనపాద్యముఖ్యున
త్కారములన్ సముజ్జ్వలదగారములన్ రసవచ్చతుర్విధా
హారములన్ రయం బొసఁగునట్టులుగా నియమించె షత్వధా
త్తీరమణీశ వర్ణితమతిం దనమామ విదగ్భభూపతిన్. 108
- క. పరమభాసనిరూఢులు, బరమతపోవృత్తప్రభావులు నగుభూ
సురిముఖ్యులు మునిముఖ్యులు, నరుదెంచిరి యజనదీర్ఘనాపేక్షీతులై. 109
- క. పరమాదరమున వారల, తరతమభావంబు లెఱింగి తగఁబూజింపఁ
వరుచిమాతామహునిం, బరహితమలి విష్ణుశర్మఁ బ్రార్థన చేసెన్. 110
- వ. మఱియుఁ బ్రతిపాసరసమాగతు లైనవాంకెల్ల నుల్లంబులు పల్లవింప సుచితోపచారంబు
లొనరించుచు నెక్కనాడు సకలసేనాధీశ్వరసంయమిశ్వరమంత్రినామంతప్రసాహి
తపవృత్తుండై హోలగం బున్నయవసరంబునం దదీయప్రాణబంధు వయనసుధాసిం
గువుం బిలువం బోయినహితామత్యుం డగుమహిమగోత్తమండు చనుదెంచి యన్న
రేంద్రున కిట్లనియె. 111
- చిత్ర సరవర యేను మీపనుపునం జని కంటిఁ బయోనిధానము

దరశతరంగతుంగకరతాడనజాతనవీనశేనముం

గరిమకరోగ్రతుండశతఖండితశత్యదహీనమీనముక

ఖరకరబాడబాసలశిఖాతలిదీధిదిగ్విత్తానమున్.

112

సీ. లక్ష్మీసముత్పత్తి లావణ్యసంపత్తి గోత్రరక్షణవృత్తిఁ గొమరుమిగిలి

కవిరంజనాస్త్రీ ఘనరసోదయయుక్తిఁ బూర్వాసరవ్యక్తిఁ బాలుపుమిగిలి

పటుసత్త్వవిమూర్తి బంధరతరక్తిగంభీరతాపూర్తి గరిమకెక్కి

వాహినీశఖ్యాతి వరరత్నమయభూతిఁ బురుషోత్తమప్రీతిఁ బొగడువడసి

త్రిజగదానందకరకళాదేవ్యమాన, రాజసందర్శనోత్సవరసనిరూఢి

నలితేయలైదుసిక్కు నయ్యంబునిధికి, మహితసంక్షణసమితిమై మైత్రియొనరు.

113

వ. ఈదృశాభిరామగుణరత్నాకరుం డైనరత్నాకరుండు భవదశ్యమేధయజనారంభంబున

కుంబ్రియంబంది నన్ను సముచితసత్కారంబులం దనిపి యాదివ్యమణిచతుష్టయంబు

నాకుం జూపి యిట్లనియె.

114

సీ. ఇది యధ్వరమునకు నిష్టాన్నపానాదు లవ్వారిగా నిచ్చు నదృశముగ

నిది యాగరక్షకు మదదంలిహయముఖచతురంగబలముల సంఘటించు

నిది యజ్ఞదక్షిణ పాదలించునట్లుగా నప్రమేయధనంబు లావహించు

నిది మఖాగతులకు నీడగియెడునూత్న బహురత్న భూషణాంబరము లానగ

ననుచు నీనాల్గమణులను నంబురాశి, పావడంబుగ నాచేతఁ బనిచె మీకుఁ

దాను వచ్చినయట్లుగాఁ దలఁపు హనుచు, విన్నపమునేయుమనుచును వేడ్కతోడ.

క. అని పురుషార్థచతుష్టయ, మన నొప్పిడుమణిచతుష్టయము నిచ్చుటయుక

మనుజాధిపుఁ డాప్తిపునిఁ, గనుగొని యిట్లనియె వినయగౌరవ మెసగన్.

116

ఉ. అప్రతిమానలీల మెకయాగము నీవును నాచరింపు లో

కప్రథమానకీర్తి యెసకంబుగఁ గైకొనుమంచు నిచ్చె న

విప్రిప్రకులగ్రగణ్యనకు విశ్రుతపుణ్యనకుం గృపాపితే

పప్రతిపత్తితో నవృతసాగరిద త్తవిమాత్సరత్నముల్.

117

క. ఇచ్చిన మునులును స్వపతులు, నిచ్చుల గడు మెచ్చి మెచ్చి యాయాదార్యం

బెచ్చటను వినగఁజూడగ, నచ్చెరు వని ప్రస్తుతించి రాసమయమునన్.

118

వ. అనవరతాహూయమానాన్ని భట్టారకుం డైనవరుచిభట్టారకుండు చనుదెంచి యజనవా

సరం బాసన్నం బగుటయుఁ బ్రసంగించి శకాంతకునకు నిట్లనియె.

119

సీ. మున్ను నీభండారమున నున్న బహురత్న కాంచనావళు లసంఖ్యములు గలవు

సతలంబుఁ గంఠానుసంధీయమానంబు లగుమాడలు గణింప నలవి గాదు

సృపులచే భట్టి కానీకలు దెచ్చినసాముకొలది యెవ్వరికి వాక్రువ్య రాదు

తగ నేత్రములను చింతామణి చేతులఁ బరుసవేదియు నుండు సిరులఁ బెనుప
నీవు జగదేకదానదీక్షావిధాన, గురుఁడ పటుగాన వేదోక్తసురశికంఠఁ
బదిమణుంగులు దక్షిణ లాదవ నిచ్చి, మేదినిసాధ దాశాశ్వమేధ వగము. 120

ఆ. అన్నయన్న పలుప లన్నియు గురుమంత్ర, సరణి నాత్మ మనిచి సాహసాంక
మనుజనాయకుండు మఱునాటిపున్నమ, జన్న మనకు దొణఁగె సముచితముగ. 121

ఆ. అమరగురుసమాను లైనయాజ్ఞికముఖ్యు, లఖిలసత్త్రియలును నాచరింప
నవభృథంబు సారక యంకురతంబునై, యతిశయిల్ల సమృహృద్ధరంబు. 122

క. అనలుఁడు ప్రవర్గ్యవేళను, ఘనదీప్తులతోడ నార్ధ వ్యతి గమపట్టై
మనుజేశ్వరునధ్వరమునఁ, దనహృదయం బలగ మిన్న దాకినభింగిన్. 123

సీ. ఆమృతోపమాంబు లైనయన్నంబులు కడిమాడ సేయంగఁ గుమచువారు
బహుధనధాన్యసంపదలసాంపుపహించి పేదరికిని బొమ్మవెట్టువారు
వరరత్న భూషణాంబరసమగ్రత మించి స్థితి బ్రద్దొకవన్నె వెట్టువారు
నాచంద్రతారార్క మైననిర్వాహముల్ గాంచి యల్లము పల్లవించువాగుఁ
గోంకలకంఠె సాహస్రగుణితఫలముఁ, బారసి యవ్వభు వెయినోళ్లఁ బొగడువారుఁ
గాని మిన్నక యుండెడుమానవుండు, మందఁగునైన లేడు తన్మౌఖమునందు. 124

చ. వన మలగంగ భూసురసమాజము కోటి భుజిం దనెని క్రం
గనఁ దనుఁదాన మ్రోయుబయలుఁటిక అన్యఘవాసరంబులం
దొనర నిమేషమాత్రమును నూరకయుండక మ్రోయూదుండె స
న్మనిజనకోటి నివ్వెర మునుంగ నమందరవంబుంపునన్. 125

ఉ. ఏచినవాఙ్మయప్రతిభ లెంతయుఁ బ్రియముగా నధితిబో
ధాచరణప్రచారణసదర్థముగా శ్రుతిశాస్త్రముఖ్యువి
ద్యాచతురత్వముల్ మెలయనట్టిమహాత్ముల కాని యున్వనిం
జూచిన నల్పమానవుండు మన్న తదీయసదస్యకోటిలోన్. 126

క. సురుచిరమై యష్టాదశ, కరమితమై పసిడియిట్టికల నిర్మితమై
యరయఁ జతుస్సీత్యంబై, గరుడాకృతి వేది యొప్పె గడు నద్భుతమై. 127

వ. విధ్యుక్తప్రకారంబుగా మేధాశ్వబంధన బంగురం బైనయూపంబుమట్టును ఖాచిరం
బులుం బాలాశంబులు బైల్వంబులుం గా నాశేనియు దేవదారుమయంబులు రెండు
ను శ్లేష్మతకవీరచితం బొక్కఁటియునుం గా నేకోత్తరవింశతి యూపంబులు నలంకా
ర్థంబుగా ననేకశాతకుంభయూపంబులుం బ్రతిష్ఠించి యందు జలచరశతంబునుం
బక్షిశతంబునుం జతుశ్చరణశతంబునుం గా మున్నూటపశువుల నమర్చితద్విశేసనానంత
రంబున నశ్వాలంధనం బొనరించి తదీయంబు లగుమాంసంబులలోనం ధ త్తద్దేవతా ప్రియ

కరంబు లైనయాచూతులు గావించునప్పు డనంగవతీమహాదేవిచేత నర్హంబు లగుచూ
తంబులు నేయించి పరిశిష్టంబు లగునవయవంబులు ఋత్విజులు యథోక్తహుతంబులు
గావించిరి. తదీయహోనుగంధంబు ఘ్రాతర్పణంబు గావించి శీలవతీసుతుండు సహ
స్త్రసదస్యయుతుండై యుచ్చైర్భూతాదం బగునాశీర్వాదంబుచేసె. తదనంతరంబ సా
హసాంకమహీవల్లభుండు. 128

క. ఆక్షీణదానశ్రీలా, దక్షుండై ఋత్విజులకు దశగుణితముగా
దక్షిణ లాంగులెను నుత్తమ, పక్షమున దశాశ్వమేధ ఫలంత్పరతన్. 129

క. హాటకములు దక్షిణగాఁ, గోటాంగోటు లాంగి సంభినియల్లం
బాటించి దారవో సెను హాటకగర్భప్రభావుఁ డగువరరుచికిన్. 130

వ. అతఁ డవ్యూహీదానప్రతిగ్రహోనంతరంబున నవ్యూహీకాంతున కిట్లనియె. 131

ఉ. దానఘనుండ నౌట మసుదక్షిణగా ధరయెల్ల నిచ్చి తీ
వేసది విప్రవర్గమున కిచ్చితి నీవు భుజాగ్రపీఠికం
బూని ధరించుభూతలము భూసుగోటి ధరింప నేర్పునే
యేనుఁగుపల్లనం బిడిన నేడికకక వశమే వహింపఁగన్. 132

శా. ఉర్విమూలము కోటికోటులు ధనం బొప్పించి విస్తారించే
సర్వతోణియు నీవు నైకొనుట కర్హం బన్న నాయన్నయం
తర్వాణిత్యము మెచ్చి భూవిభుఁడు తద్వాక్యంబు చెల్లించి ముక్
“గుర్వాహ్లాం ప్రతిపాలయే” త్తనెడి పల్కుల్ బుద్ధి గీరించుచున్. 133

ఉ. చిత్రతరంబు లైనయవశిష్టధనంబులు రాగమంజరీ
పుత్తుఁడు సత్కృపామహిమఁ బూనినచూపులఁ జూచి దానవై
చిత్రి యెలర్ప నిచ్చుటయ్యఁ జిత్తములం బ్రియమంది బ్రాహ్మణ
క్ష. త్రియవైశ్యకూడ్రు లాగి నైకొని మోచిరి శ్రవ్యితండమున్. 134

వ. అనంతరంబ యవభృథాభిషేకినిరతిశయతేజోవిరాజితుం డైయారాజ కేభరుం డాత్మీ
యమందిరంబుఁ బ్రవేశించి యాస్థానమండపార్థ్యంతరంబున నిరంతరమణిమరీచి విలస
దున్న తద్వాత్రింశత్సైనిభంజికారంజితం బైనదివ్యసింహాసనంబున నాసీనుం డైసముచిత
సంభావనాపూర్వకంబుగా సర్వసంయమిద్విజసర్వసహాధీశ్వరుల నిజస్థానంబులకుం
జన నియమించి. 135

ఆ. వితరణంగుగని వివేకంబుకందువ, సత్యశౌచములకు జన్మభూమి
సాహసంబునెలవు శౌర్యంబుపాడవు నా, విక్రమార్కవిభుఁడు వినుతికక్క. 136

క. సజ్జనపరితోషకుఁడు జ, గజ్జనజనకుండు శత్రుగణకంఠాస్య
బృజ్జనకాక్షేయుఁడునై, యజ్జయనీనగర మేలుచుండెను గడిమిన్. 137

వ. అట్లుండి.

138

గా. ఆధూపాలకుఁ డొక్కనాఁడు వృగయావ్యాపారలీలాగతిక్
శోభాబంధురవాహవారణరథస్తోమంబు దుష్టాటవీ
క్షోభంబుం బాగలింపఁగా మెలఁగ నహో నొక్కనో నొంటిమై
నాభీలం బగుదంష్ఠ్రివెంట నట డయ్యం బాటి శిన్నాంగుడై.

139

క. ఘనవటవిటపిచ్చాయను, జనపతి శయనించి యున్న సమయమున జగ
జ్జననుతుఁడు దేవదత్తుం, డనుభూసురవర్యుఁ డొక్కఁ డతనిం గాంచెన్.

140

తే. కాంచి యవిభుతనుపరిక్లాంతి యెఱిగి, చేలికుండికాజలముల సేదఁజేర్చి
యాత్మపురమున కేతేర నవధరింపు, మండలాధీశ యొంటిమై నుండఁజేల.

141

చ. అనినఁ బ్రమోద మంది వసుధామగవర్యునిఁ గూడి నిక్రమా
గ్గన్మృపవరేణ్యుఁ డాత్మనగరంబునకుం జనియెన్ ద్వైజాఁడునుం
దనసదనంబుచేరెఁ బ్రమదంబున నమ్మలునాఁడు పిల్చి య
జ్జనపతి దేవదత్తునకు సమృతి నిచ్చెఁ బుగోహితి స్త్వియన్.

142

వ. ఇచ్చి యొక్కనాఁడు.

143

తే. కలయఁగాఁ జూచి కొల్లులొఁ గల్లువారు, వినఁగ లేవదత్తుఁడు మొన్న విడినభూమిఁ
గోరి నాకుఁజేసినయుపకారమునకు, మాలుసేయ నెన్నఁడు సమక్షాటు మెక్కి.

144

వ. అనిన సమ్మటకు దేవదత్తుఁడు నృపోత్తమునియాసన్నవ ర్తిత్వంబునఁజేసితనవర్తనంబభి
లజనంబులు పరికిర్తనంబు సేయఁబ్రవర్తించుచు మెక్కినాఁడు సర్వాభరణభూషితం
డైనరాజకుమారుండు ముంగిట నాడ ముద్దాడువాఁడనుంజోరె నెవ్వరు నెలుంగకుండ
గూఢవృత్తి నెత్తుకొని నిజనివాసంబునకుం జనియె నంత నక్కమారు నెల్లవారునెల్ల
డల సరసి కానక ధాత్రీశ్వరున కత్తైఱం గెఱింగించిన నతండును గుమారాస్వేషణం
బునకుఁ దలవరుల నియోగించిన నయ్యారెకులు చని పురంబు సర్వంబును శోధించి
విసజివీధిం దదీయాభరణము లున్ననమ్మహీసురు మచ్చంబుతోడం బట్టితెచ్చి సమ్మృఖ
మ్మునం బెట్టిన సమ్మహీపాలుం డుచితాలాపంబుల వెఱపువాపి యడుగుటయు.

145

ఉ. భూసురముఖ్యుఁ డిట్లనియె భూపూసంగ్రహణాభిలాషి నై
యాసురవృత్తిఁ బూని భవదాత్మజాఁ జెప్పఁగ రానిచేత నే
జేసితి నావుడున్ సభ నశేషజనమ్ములుఁ గ్రూరదండితుం
జేసినఁగాక యీ చెడుగు చేసినసేత సహింపవచ్చునే.

146

క. ఈభూపణంబు లెక్కడ, నాభూపకుమారుఁ డేడ నకటా కృప లే
కేధంగిఁ దెగి వధించితి, వేభూములఁ జెప్పఁగలరె యిట్టిదురాత్మున్.

147

వ. అని కలుషించి దండింపం దలంచి.

148

- ఆ. కొలువువెడల నీడ్చికొనిపోవ నతిసంభ్ర, మమున విక్రమార్కమచుజవిభుఁడు
వారి మగుడఁ బిలిచి వలదని వారించి, యెల్లవారు వినఁగ నిట్లు లనియె. 149
- క. మున్నొకపురుషార్థము వదిలి, నెన్నఁడు మఱవంగ రాని దితఁ డొసరించెన్
నన్నును నేనెఱుంగక పడి, యున్నెడ వసభూమి శీతఱోదక మొసఁగెన్. 150
- ఉ. కావున నీతఁ డెంతయపకారము చేసిన నైఁపఁ బాడి యే
నావివినంబు వెల్పడికదా పురికిం జనుదెంచి రాజునై
యీవిభవంబునై మనుట యెంతటిత ప్పిది నాకుఁ దప్పినన్
దైవముసాక్షి యీతనికిఁ దప్ప సుకింతయు మాట లేటికిన్. 151
- ఉ. ఆపద చక్కఁబెట్టి తనయక్కఱలెల్లను దీర్చి యెయ్యడం
బ్రా పయినట్టికార్యములపట్టున నిర్వహణం బొనర్పఁగా
నోపి తను స్ఫురించినబుద్ధోత్తము నొప్పరికించునమ్మహో
పాపికి నెన్ని జన్మములఁ బాయునెకో క్రిమికీటజన్మమున్. 152
- ఉ. నావుడు రాజుసభ్యవచనంబున కెంతయు సంతసిల్లి భూ
దేవుఁడు మందిరంబునకు దిగఁగ బాటి కుమారుఁ డెచ్చి ధా
త్రీవరు నంకపీఠి నిడి దీవన లూపుఁగ నిచ్చి తత్సభా
కోవిదకోటిఁడెందమునకుం బ్రదుదంబు జనింప నిట్లునున్. 153
- ఉ. దేవర నేడఁ కొల్వైన మనిం గడునెంతయు సంతసించి నం
భావనమీఱ నాకు నొకప్రత్యుపకారము సేయఁబూనునై
నావల నీవల న్విని యఘోర మెఱుంగుటకై యొనర్చితిన్
నావెడబుద్ధికి న్మనమునం గలుపింపకుమయ్య వేఁడెదన్. 154
- క. అనవుడు ధరామరేంద్రుని, కనుపమమణిభూషణాదు లగుసంపదలన్
మనమలఁజేసి గృహమున, కనిచె సభాసదులు నిచ్చ నచ్చెరువందన్. 155
- వ. ఇతైఱుంగన విక్రమార్కవనీశ్వరుడు సత్యవచనప్రత్యుపకారపరాయణుండై ధరా
పరిపాలనంబు సేయుచుండె నంత. 156
- తే. అన్న రేంద్రపురోహితుఁ డార్యుతుఁడు, వేదవేదాంత వేదివివేకఘనుఁడు
దత్తనూజుఁడు చుదవతీచిత్తహగఁగ, హరిలీలాకరుఁడు కమలాకరుఁడు. 157
- వ. అక్కుమారుండు విద్యావిమారుం డగుట గనుంగొని జనకుం డతని కిట్లనియె. 158
- క. శత్రుఁడు చదువనిపుత్తుఁడు, శత్రుఁడు ఋణాకారి యైనజనకుఁడు మిగులన్
శత్రువు రూపనీయఁగఁసతి, శత్రువు దుశ్చరిత యైనజనని తలంపన్. 159
- క. కుల ముద్ధరింపు చదువం, దలకొనుము “వచ స్సుభాషితపరివ్యక్తం
బల మేవ హి కేవల” మను, పలుకు పురాతనము గాక ప్రక్షిప్తంబే. 160

వ. అని ప్రాశ్నించినం గమలాకరుం డొక్కంతమితాక్రాంతుండై యుండి నిష్పితాంతకర
ణుండై తండ్రి కిట్లనియె. 161

ఉ. వేదపురాణాశాస్త్రముఖవిద్యలు సర్వయు సగ్యనించి లో
కాదగణీయసారకవితాన్యసనం బొనరించి మేటి నై
యాదిమునీంద్రనర్తనగుణాన్యుండనై చనుదెంచి నీకు స
మౌద మొనర్తు నాపలు కమోఘపదం బని చెప్పి నమ్రుండై. 162

వ. తండ్రి వీడ్కొని మహీచుండలమండనం బైనకాశ్మీరచుండలంబునకుం బని యందుసర
స్వతీరహారసదనంబుచుంబోని యొక్కచుకోగ్రహారంబున సన్నిహితచంద్రజాటుం డ
గుచంద్రమాచుం డనువిద్యన్పాదానుశిపాలికిం జని ననుస్కరించి తనయాభిలాషంబు
నెఱింగించి దేవతానిర్విశేషంబుగా బరిచర్యనేయుచుండ నరనిసేవాతాత్పర్యంబునకు
సంసిల్లి సిద్ధసారస్వతచుత్రం బుపదేశించె నంతం దదమస్తానవిశేషంబునకు శారద
ప్రశ్యాక్షుండై యతనిసముచితవిగ్యానిశారదుం గావించిన లబ్ధికాముండై విప్రువృన్
ప్రీతిగురుయుక్తుండై యుజ్జయినీపురంబునకు వచ్చి నిలచుండింబు ప్రవేశించి. 163

చ. జనకుని గాంచి భక్తిభయసంధ్రమందంధ్రుండై సమస్కరిం
చిన నతం డెట్టి సందనుని జిక్క గవుంగిట జేర్చి పెక్కుదీ
వన లానందంబె ముక్తులకవారము సమృద్ధబొంపు పూరముం
దనరగ సమృద్ధం బొడవం దాల్చిననీల కికానలక్ష్మితోన. 164

వ. అమృతానాడు. 165

ఉ. భూవరుసముఖంబునకుం బోయి ప్రసన్నతం గాంచి యింపునై
గోవిదవర్ధనీయ మగుగోష్ఠి యొకర్చిన నవ్వీధుండు మో
దావహాచిన్తుండై యభిమతార్థపరంపర లిచ్చి యచ్యుతీ
దేవమూరచంద్రమునిదిక్కు గనుంగొని ప్రీతి నిట్లయన్. 166

తే. ఈపు బహుదేశముల జరియించి యచ్చు, టచట నేమేమివోద్యంబు లనఘచరిత
కనినవినినవి క్రొత్తలు గలిగె నేని, నాదు జెప్పమ యన గమలాకరుండు. 167

క. పరిచితవిద్యానిధి నై, గురునాథునిచే ననుజ్ఞగొని యిట మిమ్ముకొ
దరిసింపునభిమతంబున, నరుదెంచుచునుండి మండలాధిప యంతన. 168

తే. కాంచియేలెడుజయసేను గాంచి యతండు, నన్ను మన్నింపనందుం గొన్నాళ్ళు నిలిచి
యొక్కనాఁ డేను బొడగుంటి నొకవహూటి, నాలిలాసిని చెబువ మేమని నుతింతు.

సీ. పాలిలినేనలితోడం బురినెమ్మి తనపురి ప్రతివచ్చునని పాము బట్టెనేని
యింతినెమ్మాముతో నెనయుదునని వాగ్ధిపట్టి విష్ణుపదంబు ముట్టెనేని
చామచన్నలతోడ సరివత్తుమని కోకములు డండగండాన మునిగానేని

- యతివమై దొరయుదు నని సువర్ణశలాక వహ్నిలోపలఁ జొచ్చి వచ్చెనేని
నిక్కువంబుగ నమ్మంగ నేర కజాడు, శుద్ధపట్టంబు గవటకుఁ జొరక మానె
ననిన నయ్యంబుబాతాయతాక్షితోడ, నితరవనితల నుపమింప నెట్లువచ్చు. 170
- క. ఆయంగనశ్రీఁగన్నుల, యోయారపుంగలికిమాపుటువలం బడినం
గాయజానిచిత్తమైనను, గాయజసంతాపవహ్నిఁ గరంగక యున్నే. 171
- సీ. చంద్రబింబముఁ బాలసంద్రంబులొఁ దోచి కందెల్ల బోఁ బులు కడుగకున్నఁ
గామబాణంబులఁ గరసానఁబట్టించి తొలుకారు మెఱుంగునఁ దొడయకున్నఁ
బసిడిసలాకకుఁ బరిమళం బొనఁగూర్చి గరువంపువెన్నెలఁ గరంగకున్న
జిగికందకుండ లేఁజిగురాకు గొనివచ్చి యొగఁబెల్లఁ బుచ్చి యింపొసంగున్నఁ
గాంతనెమ్మోయునకు వాలుగన్నులకును, వఱలునును మేనికిని నొప్పవాతెఱుకును
నీడుబోడైనప్రతి యని యెన్నఁ గడిది, హస్తమశకాంతరము సహజైకకాంతి. 172
- క. అన్నా తిముద్దుమోమును, దిన్ననినెన్నడుము నగపు దేతెఱికిమ్ముల్
పెన్నెటివేణియుఁ గ్రొవ్విస, చన్నులును గనినఁ బుష్పశరుడుం గరంగున్. 173
- వ. అని నరమోహిని యనువారనారీతిలకంబు. 174
- అ. ఆనధూతితోడ ననుభవకేలికి, నభిలషించి యెవ్వఁ డరిగెనేని
నతఁడు రాక్షసాభిహతుఁ డగు నారాత్రి, యంద దాని కిట్టి నింద గలదు. 175
- వ. తన్నిమిత్తంబున. 176
- క. పురిలోన నెదురుఁ దెరువై, యరుదెంచిన నవ్వఘాటి నంగుళిఁజూపం
గరహర్షిఁ జూడ వెఱుతురు, పురుషులు రక్కసుఁడు చంపుఁ బొమ్మని భీతిన్. 177
- క. అని విన్నప మొనరించిన, విని వేడ్కను పిక్రమార్కవిభుఁ డప్పడ స
జ్జనహీతుఁ డగుకమలాకరుఁ, డనుచుండై యరుగుదేర నరుదెంచి, తగన్. 178
- క. కాంచెం గాంచీపురముం, గాంచనమణిసాధసాలఘనగోపురముం
జంచలనయనానటన, మంచితపర్యటనరణితమణినూపురమున్. 179
- వ. కాంచి యందు నయ్యిందువదనచుండిరంబునకుఁ గవలాలకరమహీనుగోపద్విమార్గంబు
నం జని యజ్జనవగుండు. 180
- క. నరమోహనవిలసనముల, మరుమోహనశరముకంటె మధుగాకృతియై
నరమోహిని యనఁదగియెడు, నరమోహినిఁ గాంచి మనుజనాథుఁడు మదిగోన్. 181
- ఉ. ముప్పిరిగొన్న వేడ్క నరమోహినిపై నెలకొన్నచూపులం
ద్రిప్పగలేని యీమదవతీరమణీయతప్రాపున న్మరుం
డప్పగమేశపద్మనయనాంబుజగర్భుల నైన వ్రేల్చిడి
ద్రిప్పలదెట్టు నంచు వినులించి మదిం దిలకించి వెండియున్. 182

- అ. ఈవధూటిరూపయావనసంపద, కాముకులకు లోచనామృతంబు
చిత్రగతి మృతంబు సేయుచున్నది, కనకపాత్రలోనిగరళపట్టు. 183
- వ. అని తలంచుచున్నయవసరంబునఁ గవఃలాకరుం డాకమహానన కీట్లనియె. 184
- ఉ. ధీరుఁడు విక్రమార్కజగతీతలనాఘండు నిన్నుఁ జూచి ని
చ్చారలి వీడె వచ్చె ననఁ; బాగిలి మ్రొక్కి ప్రియోక్తి నిట్లనుం
గ్రూరనిశానరుం డొకఁడు కూరిమి నాయెడఁ గల్గియుండు సం
హార మొనర్చు వచ్చినవిటావళిఁ దన్నిశ చొక్కవ్రేల్చిడిన్. 185
- వ. అని తనతెఱుం గెఱిగించి మహీశల్లభునకు సప్సల్లవాధర యుచితోపచారంబు లాన
రించి సరసకథాభూషణంబు లగఃభూషణంబులం బ్రొద్దిపుచ్చుచున్నయంత నాయం
తనసమయం బగుటయు. 186
- చ. మునుకొని దంష్ఠ్రికారుచులు ముందటిచీకటిన్లెల్ల బాపఁగా
వెనుకఁ దమాలనీలనిజనివిగ్రహదీపులు చిమ్మచీకటిం
బెనువఁగఁ గొమ్ముఁజేనుఁగువీభీషణతం జనుదెంచుకైవడిక
దనుజవరుండు వచ్చెఁ దనదారురూపము భీతిఁ బెంపఁగన్. 187
- ఉ. తత్సమయంబునఁడు వసుధావరుం డుద్గతుఁడై యదల్చి యు
ద్యత్సముదగ్రసింహగతి దైత్యుని మార్కొని యొరిడుట్టు ని
న్యత్సరబుద్ధి నీక్షణమ వర్దితుఁ జేసి ధర్మత్రికల్ల న
త్యత్సవ మేనొనర్చెదఁ బయోయహాలోచనకోర్కి- దీర్చెదన్. 188
- చ. అన విని దానవేశ్వరుఁ డహంకృతి రౌద్రరసంబు మూర్ఛి
కొనినవిధంబునక నృపతికుంజరు నేడైఱఁ దాకి వీరకమైఁ
బెనఁగి వెనఁగి లావణిఁ బేర్చి నరేంద్రుఁడు కాళ్లుపట్టి నే
ల నడిచి మల్లవిద్య సఫలంబుగఁ బీనుఁగుఁజేసె దానవున్. 189
- తే. ఇట్లు దానవు వెనఁ జంపి యిల్లువెడలఁ, వివిచి వైచిన మేదిసీధవునిఁ జూచి
హర్షమున నరమోహిని యల్ల నగుచు, నింపు రెట్టింప నతనితో నిట్టులనియె. 190
- క. సరమోహిని నానామము, సరఘాతిని యని జనంబు నను నింఁగించుకొ
నరనాథ నింద మాన్చితి, చరితార్థం బయ్యి నాదజననం బరయన్. 191
- తే. ఏను మీపనిచినపని యట్టిదైనఁ, జేసి మీగానినై నేవ నేయదాన
ననిన విక్రమాదిత్యుఁ డైతన నీవు, నాకుఁ బ్రియముగ నొకటి యొనర్పవలయు. 192
- క. లోకవిలోచనకైరవ, రాకాచంద్రుం డితండు రమణీమాణి నీ
వీకమలాకరుఁ బ్రియుఁగా, నైకొను మిది నాకుఁ ప్రియము కమలదర్శి. 193

- వ. అని యయ్యిరువురం గూర్చి యజ్ఞననాథుండు జ్ఞుయినీపురంబునకుం జని దుష్టనిగ్రహ
క్షిప్తప్రతిపాలనంబులు సహజభేదంబులుగా ననయంబును సర్వసహానిర్వహాదుర్వా
రభుజాగర్వభిర్యతరుండై రాజ్యంబు నేయించుండి జగంబున నత్యాశ్చర్యభరితంబు లై
నచరితంబు లెఱుంగవేడిక ర్ణావతంసీకృతకాశ్చేయకసహాయుండైచని యొక్కరుండు
ను బెక్కుదిక్కులం జయించుచు నొక్కనాడు. 194
- క. పేడవిలోన రాంబా, నీరజహితుఁ డస్తమించి నెఱిగిభిలాషా
పూరితమై తమ మెచ్చను, భూరివదాన్యులవిత్తిర్చి బోల్బుగఁ బట్టె. 195
- క. అచీతటి సెక్కుండును, ద్రోచిచనఁగ రామ ననతిదూరంబున వా
గ్గోచరము గానియున్నది; సేచినపటపటపిడిద సెలమి వనించెన్. 196
- వ. జిల్లున్న సహయంబున. 197
- క. అవిటపి సుచితవచన, ప్రావీణ్యము మెఱయ నున్న పక్షులకుఁ జేరం
జీవి యనుఁ హగముఖ్యుడై, కోవిదబహుమాననియగుణుఁ డిట్లనియెన్. 198
- క. మీ రాహారాధముగాఁ, గోరి చరింతురు సమస్తస్థూరాటపులక
దూరగ్రామంబుల ఫలి, తారామంబులను దశదిశాంతరములలోన్. 199
- లే. కన్నచోడ్యంబు లేవేని గల్గెనేని, నాకు నెఱిగింపుఁ డేను వినంగవలతు
ననిన నందులో నబ్బరికాభిధాన, మొకపక్షత్రి యిట్లనియె నేఁ డుదయజేళ. 200
- క. ఏ మొకకొండఱము మహా, గ్రామవనాంతఃము లెల్లఁ గడచి చని గ్రహ
స్తోమగళిప్రతిరోధన, భూమాకంధ్య మగుకంధ్యముసమీపమునన్. 201
- క. పైత్రేరధనంబునంబుల, చిత్రస్ఫురణమున నల్లనిల్లుఁ బ్రళంసా
పాత్రమయి యొక్కపిసము, పైత్రరమాకాంతఃస్మరదనం బగుచున్. 202
- వ. అవ్వనంబున వన్యఫలాహరణార్థంబు సంచరించుచు సెక్కుయెడం గనులకల్పా
రకు ముదబోభిలంబును గలహంసకారండవక్ర్రాంచరక్రవాకసారసమదసారంగసంకు
లారావరాబితంబును నగుసెక్కుకమలాకరంబుతీరదేశంబున ననేకబంధులోక
పరవృతుండును దీర్ఘ నిశ్వాసపవనధూధూసరితవదనండును గళద్బాష్పనయనకమ
లుండును దుగంతదుఃఖ పక్షశుండునునై యున్నకంకాళఖండనం డనునొక్క
విహంగపుంగవుం గని చేరింజని తన్నెఱిగించుకొని దుఃఖకారణం బడిగిన నతం డెట్ల
లేలకుఁ జిత్తంబుకలంకి దీర్చుకొని యీ కలంగున నాతో నిట్లనియె. 203
- లే. ద్వాదశగ్రామములకు నధ్యక్షుఁ డొక్క, రాక్షసుండు వింధ్యనగగహ్వరమున నుండు
నతని కాయూర్భివార లాహార మెపుడు, బండిఁ గొనిపోయి పెట్టుదు రాంబొకండు. 204
- వ. వాఁ డన్నరమహిషసహితంబుగాఁ దదన్నంబు భక్షించుచుండు. 205

- క. ఇలువరుసగాగ నీక్రియఁ, గలవారల నెల్లఁ బుచ్చెఁ గాలునిపురికిఁ
ఖలుఁ డెగునారాత్మసుఁ డా, కులపక్షఁ ద్రిజగంబు నతఁడు కుపితుండనన్. 206
- ఉ. ఏమని చెప్పదుఁ ట ఖగకులేశ్వర నాసఖుఁ డొక్కభూసుర
గ్రాహణి చాఁడఁగాఁ గలఁడు రాత్మసుచే నఠిమాన్వఁ ద్రోవ లే
నేమెయిఁ నాచినక పీఠులయిన్ మొనర్పఁగ లేనినాధిపం
చేమిభవంబు దీనికిని నే దుగపిల్లెద నేమిసేయుదున్. 207
- వ. అనిన నేనిట్లంటి. 208
- క. నగులకుఁ బక్షులకును నె, పురుసున సమసూరు మిత్రభావం బిది య
చ్చెరువు విసవలతు నా కిది, పరిపాటి నెఱుంగఁజెప్ప బంధునిధానా. 209
- వ. అనినఁ గంకాళఖండనం డిట్లనియి. 210
- క. నాచుట్టంబులు నేనును, వే చని యశనాగ్గ వడవి విహరింపంగాఁ
జూచి మముఁ బట్టె దికినెడు, నీయఁ డొకఁడు మాచరించునెల వెఱిగి తగ్గన్. 211
- క. మచ్చులిడి యురులు బోనులు, నచ్చట వెన నొగ్గి చనిన నది యెఱుంగక యా
మచ్చుచ్చురులను బడి వగ, నిచ్చును దురపిల్లుమన్నయడ నచ్చటికిన్. 212
- వ. నమిత్తుశార్థంబు దైవవశంబున. 213
- క. వచ్చి యొకద్విజమూరుఁడు, చెచ్చెన్ మముఁ జూచి కరుణ చిగురొత్తంగాఁ
గ్రచ్చట నయ్యరు లూడ్చిన, నిచ్చల మామనికిపట్ల కేగితిమి వెనన్. 214
- క. అది చనియును నేఱికి నిరు, వదియేడులు గడచె నాటఁబట్టియు నేనా
మది నాతనియాపదసం, పద నాయదిగాఁ దలంతు బంధుత్వమునన్. 215
- క. అని చెప్పిన విని వచ్చితి, నని చెప్పిన విహగవిభునియాలాపంబుల్
వినియఁ జెవియొడ్డి భూరుహ, మునక్రింద వసించి యున్నభూమిశ్వరుండనన్. 216
- క. విని యపుడ కదలి జామె, క్కినయంతకుఁ జనియె నసురకేలీసదనా
వనిభృత్కంధఁభూమికి, దన కిదియ పరోపకృతికి దతి పొమ్మనుచున్. 217
- క. చని వధ్యశిలాస్థలి న్నజ్జనపతి కూర్పుండె నిర్విశంకత నంతం
గనియె గుహవెడలి చనుదెం, చి నిశాటుఁడు వధ్యశిల వసించినవానిన్. 218
- చ. కని భృకుటీసహోగ్రపరికంపితఫాలభయంకరాన్యసం
జనితనిదాఘవారికిణజాలవిబృంభణకౌద్రమూర్తియ
యనియెఁ గణంగి నెఱిమనునబాధను నిచ్చులఁ దెచ్చువంటకం
బును నులివేడికూరలు నత్రాపములున్ గొనిరా కహంకృతిన్. 219
- తే. ఒక్కండవ వచ్చి వధ్యశిల యెక్కి నన్ను, నపహసించుచున్నాడ వనుచుఁ దీవ్ర
గమనుండై చనుదెంచురాత్మసునితోడ, స్పృహతి నిశ్శృంక నిటును నిభాతుఁ డెగును.

- చ. దితిసుత నేడు చావనరుదెంచుమహీసురవర్యమాలు వ
 చ్చితిఁ బరదేశి నాచనవు చేకొని మత్తసుర క్తమాంసముల్
 ధృతిఁ గొను మంతకంటఁ బరితృప్తి యొనర్చు పదన్వయక్రమా
 గత మగునిప్పురోపకృతికల్పనఁ బారమువొందఁ జేయుమీ. 221
- ఉ. నావుడు దానవేంద్రుఁడు మనంబున నచ్చెరువంది సత్కృపా
 భావనకుం బరోపకృతిభంగికి మెచ్చితి వేడు మర్ధి నీ
 కేవల మైన నిచ్చెదఁ బ్రహృష్టమనస్కుడ నైతి నీయెడన్
 నావుడు విక్రమార్కునరనాథుఁడు నద్దనుజేంద్రుతోడుతన్. 222
- ఆ. ఈవివేకబుద్ధి యాచిత్తసంకుద్ధి, యీకృపారసావసేకసిద్ధి
 కలదె యొరుల కెందుఁ గారణజన్ముండ, వగుటజేసి నీక యబ్బెఁ గాక. 223
- తే. నాకు వగమిత్తు ననుమాట నైజమేని, మనుజువధ యొనరింపక మాను మనినఁ
 దత్పరోపకారైకతత్పరత కలరి, యట్లచేసెద నని పల్కి యసుర చనియె. 224
- వ. ఇవ్వీధంబున. 225
౪. భూపచంద్రముఁడు “పరోపకారార్థమి, దంశరీర,, మనినధర్మమార్గ
 సరణి దప్పువండ సకలార్థిరక్షణ, వర్తనమున నిత్యకీర్తిఁ గాంచె. 226
- మ. పరమబ్రాహ్మణదేవభక్తినియమప్రజ్ఞారమాలంకృతా
 పరుషాంతిమహీశముఁద్రిజనశుంభద్గర్వసంరంభసం
 హరణప్రాణనయోన్నతా కనకదండాందోళికాభత్రచా
 మరముఖోన్మిష్టజ్వలరాజచిహ్నమయసమ్యగైవ్యధవప్రాధివా. 227
- క. భావపరిశుద్ధికలనా, ప్రావీణ్యామృతిగిరిశపావనపదరా
 జీవయుగభక్తితత్పర, సేవాహేవాకనిరతిసిద్ధయపాత్నా. 228

కాంతవృత్తము.

ధారాధరవాహనదైగ్యకృతీ, ఊరాధిబీత్వగణితలరు

ధారాధరకల్పకకామగవీ, తారాధిపనన్నిభదాననిధి.

గద్యము. ఇది (క్రీమదఖిలకమిత్ర) పెద్దయ యన్నయామాత్యపుత్త్ర)

కారదాదయావిధేయ జక్యనామధేయ ప్రణీతంబైన

విక్రమార్కచరిత్రం బనుమహాకావ్యంబునందుఁ

బంచమాశ్వాసము.

శ్రీ ర మ్మ.

విక్రమార్క చరిత్రము.

షష్ఠా శ్వాసము.

మేళనగూఢేలన

సామాదిక చతురుపాయచాతుర్యనిధి

స్వామిహితకార్యఘటనా

సౌముఖ్య జగత్ప్రసిద్ధ జన్మయసిద్ధా.

1

సీ. విభవంబుపాలుపున విలువిద్యబలుపున బురుహూతుఁ దత్సూతుఁ బోలు ననఁగ
సత్ప్రభువెంపునఁ జాగంబుసాంపున మిత్తుఁ దత్సూతుఁగి మీలు ననఁగ
రాజరాజవిభూతి రతివిహారఖ్యాతి ధనదుఁడ త్సూనుని నెనయు ననఁగ
గఁభీరతాస్ఫూర్తి ఘనకాంతిమయూర్తి శరధిఁ దదాత్మజు దొరయు ననఁగ
నిరత సేవాగతాగణ్యవృషవ రోగ్య, సుతకిరీటాగ్రకీలతనూత్నరత్న
కిగణనిక రారుణారూచరణుఁ డగుచు, విక్రమాదిత్యవసుమతీవిభుఁడు మెఱుసె. 2

వ. అమ్మహిపతి యొక్కనాఁడు సకలప్రధానదండనాథసామంత మండలేశ్వరసమాహం
బును గురుభూసురపురోహితబంధుమిత్రులై ప్రకరంబునుగవిగాయకపాతక
వైతాళిక సందోహంబును బరివేష్టింప మణిగణభూషణప్రభాపటలజటిలశోభితాంగం
డై మాత్రిక హారంబునడిమినాయకరత్నంబునుంబోలెఁ దేజరిల్లుచు మణిమయోన్నత
భద్రదంపహాసనాసీనుండై పేగోలంగంబున్న సమయంబున. 3

సీ. ఆదినాథునియపరావతారము పూని మత్స్యేంద్రనాథునిమహిమఁ దనరి
సారంగనాథునిసామర్థ్యమును బొంది గోరక్షనాథునిగూఢముఁ దాల్చి
సిద్ధబద్ధునిబుద్ధి చిత్తంబునం చెర్చి ఖనిరువిద్యాధికఘనతఁ జేర్చి
మేఖనాథునిమంత్రవైఖరి వహించి నాగార్జునునికళాక్రీ గమించి
యావిరూపాతుఁ డితఁడన సతిశయిల్లియర్థి నవనాథసిద్ధుల కై కన్యమెన
మోహనాకృతి యితఁ డనుమూర్తిఁ దనరి, చిన్మయస్వాతుఁ డగు నొక్కసిద్ధవరుఁడు,

ఉ పాదములందు బంగళపుఁబావలువెట్టి దుఃఖాలకంధ మై
మోదముతోడఁ దాల్చి బసమోహనమంగణధాతువాదయం
త్రాదినమస్తవిద్యల సుభుక్త లనం దగుశిష్యపంక్తి య
త్యాదరలీల నిర్మయిలయందుఁ దమం గొలువ నృహోన్నతిన్. 5

క. నచ్చి తగుచందమున సభఁ జొచ్చి మహీకాంతుఁ జూచి సుధ గాకృతికిన్
మెచ్చి తలయూచి కానుక, తెచ్చినరత్నంబుతోడ దీవన లిచ్చెన్. 6

ఉ. ఇచ్చిన సిద్ధవల్లభున కిమ్ముల నాసనసావ్యసత్కృతుల్
పొచ్చెము లేకొనర్చి నృపపుంగవుఁ డెయ్యది మీకుఁ జేరు తా
రెచ్చటు నేను జేయుపని యెయ్యది భాగ్యయుతుండవైతి మీ
నచ్చుటఁజేసి భక్తజనవత్సల యన్న దరస్మితాసుర్యుడై. 7

క. ఇందందుండుదు ననలే, కెందైనఁ జరింపుదును నిజేచ్ఛ మెము సదా
నందుఁడు నామము నచ్చితి, నిందులకును నిన్నుఁజూడ నిచ్చు బగుటన్. 8

వ. అని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె. 9

సీ. ఏవేళ వేడిన నావేళ దివ్యాన్న పానాదు లొడఁగూర్చుపాత్ర గలిగి
యెన్నోట్రవాసిన నన్నోట పుటభేదనములు గావించుదండంబు గలిగి
యెటఁబోవఁ దలఁచిన నట కెత్తుకొనిపోవుసుకుమారయోగపాదుకలు గలిగి
యెపుడు విదల్చిన నపుడు వేలక్షలు కనకంబు వర్షింపుకంధ గలిగి
నిర్మలజ్ఞానవిఘ్నాననిరుపమాన, రాజయోగీశ్వరత్వవిరాజిమహిమ
తనగ మించిననీ కస్మదాదులకును, హస్తీచిత్రకాంతనము గాదె యంతరంబు. 10

సీ. నేయిమోములవాడు విషముక్షుండైనను బ్రతి యగు నీకు భూభరణశక్తి
వేయిగన్నులవాడు విషులవ ర్తనుడైనఁ దరు మగు వైభవస్ఫురణ నీకు
వేయిచేతులవాడు విగ్రహవ్యథఁ జెంద వున్నఁ దేజమున నిన్నొరయువాడు
వేనామములవాడు వేడనివాడైన నిత్యలక్ష్మీయుక్తి నిన్నుఁ బోలుఁ
గాక యేతస్యణంబుల గణన నేయ, నన్యరాజన్యవరులు నీయంతవారె
ప్రసవశరరూప యప్రతీపప్రతాప, దీపితాటోపచక్రమాదిత్యభూప. 11

ప. అని యానందమరందకండలితవక్త్రాంభోజుడైయోగిరా
క్షణనాథుండు ప్రశంస నేయుటయు నాసర్వంసహాధీశ్వరం
డనఘా నీదుకటాక్షువీక్షణము నాయం దందమై చెందఁ గా
న నవీనప్రథమానభాగ్యమయభన్యత్వంబు నేఁ గాంచితిన్. 12

అ. అనుచు శిష్యసహిత మమహోయోగీంద్రు, గారవించి కొలువువారి ననిచి
మనుజనాయకుండు మజ్జనభోజన, క్రియల వారికెల్లఁ బ్రియ మొనర్చె. 13

- ప. వారలుం దానును సుఖాసీను లై యున్నయవసగంబున యోగీశ్వరునకు విశ్వంభరా
ధీశ్వరుం డిట్లనియె. 14
- క. ఎన్నిక కెక్కినదేశము, లన్నియుఁ జూచితిరి కరతలామలకముగా
నిన్నిటిలోపలఁ జోద్యము, కన్నది విన్నదియు నొకటి గలిగినఁ జెప్పుఁడా. 15
- ప. అనపుడు. 16
- చ. జనవర నీయడం బ్రియము చాలఁగఁ గల్గి యపూర్వపుంబ్రయో
జన మెఱిగింతు నన్యులకు సాధ్యము గానిది లాటభూమిఁ గా
ననమునఁ బుట్టమీఁద నొకనాతుక కోమలచాహువల్లి య
త్యనుపవకంకణాంకితసమన్విత మై కనుపట్టు నెప్పుడున్. 17
- ప. అనిన నమ్మకీకాంతం డక్కాంతవృత్తాంతం బాద్యంతం బెఱింగింపుఁ డనిన నాసిద్ధవ
రుం డిట్లనియె. 18
- చ. భుజగజగద్విభూషణము పుష్పపురం బది యేలురాజు చి
త్తిజనిభయార్తి కీర్తినితారమణుండు ధనంజయాఖ్యుఁ డా
సుజనసుతప్రతాపుఁ డతిశోభనగానక భానిరూఢి శై
లజ నలరించి తత్కృపఁ గళావతిఁ గాంచెఁ గళావిశారదన్. 19
- ప. అక్కన్యకా జననసమయంబున. 20
- సీ, ఎలజన్మనమున నియ్యిందీవరేక్షణ, భూలోకమున వనభూమిలోన
వల్లికబిలమధ్యవాసిని యై యుండి, కరపంకజము తవగ్రమున నిల్చి
యాకేలు కేల నెయ్యమునఁ గీలించిన, పురుషునిఁ దనపుష్పపురికిఁ దెచ్చి
యతని మజ్జనభోజనాదుల నలరించి, మేలివర్యంకంబు మీఁద నునిచి
తాను నొకశయ్య శయనించి హాసనియలి, నుండ మమ్మాట పలికింప నూపెనేని
వాడు రమణుండు గాఁగలవాడు దీని, కనుచు నాకాశవాణి యిట్లానతిచ్చె. 21
- చ. లలితకళావిశారద కళావతికే లది దాని నెవ్వఁడే
బాలుపుగఁ బట్టెనేని తనపుష్పపుగంబునకుం గరంబు మె
చ్చులుగఁ గరంబు వట్టికొనుచుం జని యాతఁడు తన్ను మూఁడువా
టలు పలికింపఁ దక్కును దృఢంబుగఁ దక్కదు లేక తక్కినన్. 22
- ప. అని చెప్పి యోగీశ్వరుండు ధరణీశ్వరున కిట్లనియె. 23
- తే. ఆకళావతి సౌందర్య మనమశరుండు, ఎసఁగఁ జెప్పిన బాసఁగుఁ గా కితరజనులు
మించులావణ్యరస మొకయించుకైన, నెలుకకుండుఁగ వర్ణింపఁ గలరె జగతి. 24
- సీ. అమృతాద్ధి జనిత మై యలరుకల్పకలత, యంగనతనులత కనుగణంబు
పుండరీకాక్షునిపొక్కిటితమ్మికి, సతిమోమునెత్తమ్మి సంగతంబు

కామసౌధోపరికనకకుంభములకు, రమణియుగోజకుంభములు చెలులు
దివిజాధిపతిదంతిలిన్న నినడపున, కంగననడపు విహరభూమి
తెలువయధగంబు పడవపుడీ వెయ్యరపు, పడవయలకము లభులకుఁ బ్రాణసఖిము
లింతిమాపులు మగమీల నేలఁ గోరు, దమణిపలుకులు కాముశంక్రములగములు.

చ. కలువల గండుమీలఁ గొలుకారు మెఱుంగుల నిండువెన్నెలన్
వలపులరాజుతూపు లగువాఁగుహంబుల నొక్కయస్తునన్
గెలుపుగొనంగఁ బాలు మృగనేత్రయపాంగనీక్షణద్యుతున్
బలుపుగ కైర్యమాలమున పాఁ తగలింపవె యీశ్వరాదులన్.

26

సీ. ముద్ది బుదొలకాడుముద్దియపలుకుల, య్యసమాస్తువుంఁద్రబీజాక్షరములు
క్రొమ్మెఱుంగులనీసుకోవలిమాపుల, య్యంగసంభవువారుటంపగములు
శృంగారసమెల్లుఁచెల్వయాకారంబు, కామునివలపులకత్తె కనుఁగు
ఇంపులువెదనల్లునేకాక్షి చెయ్యలు, శంబరాంతకు బయసాధనములు
కాంతమెయి కాంతి కంతునిఖడ్గకాంతి, వనజముఖికురుగ్ రతిపతివాగురములు
మగువమురింపంబు మరుసాద్రావ్యపదము, చెప్పఁ జిట్టలు ఖాఁబోడిమొప్పకలిమి.
తే. సుదతినుఁబల్కు లప్పశంపుసోన గుఁయు, దమణిమాపులు మెఱుంగు మొత్తములనీను
రమణి నేత్ర సంగతంత్రముల నెఱపు, నువదనడపులు హంసల కొఱపుఁ గఱపు. 28
ప. అదియునుం గాక యానీరజానన నెవ్వండు వరియించె నతండు సార్వభౌమం డగుట
సిద్ధంబు గావున నాదార్యనిగ్రహభుజశౌర్యసకలకళాచాతుర్యధైర్యసమర్థుండ వైననీకు
నమ్మత్త కాని పట్టంపుదేవీమైన రత్న కాంచనసాంగత్యంబునుంబోలె నత్యంతశోభితం
బగు నని చెప్పిన.

29

ఉ. యోగివర్ణ్య మిక్ష్వసఁ బయోరుహగోచనచెయ్యి చూడ నే
లాగున నానంద జేకుఱు విలాసినిహస్తము నాకరంబు నే
లాగునఁ గీలితం బగుఁ గళావతిపుష్పపురంబుఁబోని తే
లాగున నేను జేరుమఁ దలంపఁగ దుష్కరభంగు లిన్నియున్.

30

ప. అదియునుం గాక యాబింబోష్ఠిహాసవ్రతనిష్ఠాగరిష్ఠయై యుండ హృదయపుటభేదనం
బుగావించి మూఁడుమాటలు పలికింమట యత్యంతదుర్లభం బని తలంచెద నన్నవత్సన
వేశ్యునకు నమానుషచరిత్రం డైనయాసదానందుండు కృపానందకందళితహృదయార
విందుం డై దారుణిలాలోహదల కై నను జైతన్యంబు గలిగించి పలికించెడినేర్పు గలు
గునట్లుగా విద్యోపదేశంబుచేసి యాత్రానేక సిద్ధగణపరివృతుండై యంతగ్ధానంబు మెం
దె నంత విక్రమాయుధును దక్కరలతాసందర్శన కుతూహలావేశంబునఁ జిత్తం బు
త్థలపడ నిజ్రుపథానాగ్రగణ్యుండును నాపుండును వైనభట్టి మొదలు గాఁగలవారికిన్

వ్వంకి నెఱింగింపక నిజరకీతినిశితానియ సహాయంబుగా నర్థరాత్రంబున యోగ పాదుకలు దొడిగి కదలి మనూషేగంబున ననేకతైలంబులు నరణ్యంబులు దఱిసి లాటదేశంబునను జని యరణ్యమధ్యంబున.

31

ఉ. శ్రీకరమూర్తి యాస్థపతిసింహాకిశోరము గాంచె సుకృత
శ్రీకము సంప్రతప్రకటలీనవధూకరకంకిణ్యభా
నీకము వేష్టితామలకనింబకదంబతమాల్పద్రుమం
శోకము రుద్రమార్గపరిశోభితగోచరనాగలోకమున్.

32

తే. కాంచి తిలకించి పులకించి కదియ నేగి, సునిశికాంచనకంకిణ్యలిత మైన
హస్తమలంబుఁ బలుమాటుఁ బ్రస్తుతించి, సిగ్గునూర్చి కాశ్చేష్టచిహ్నం దగదు. 33
వ. సాహసంబు చేసి సాహసారం దహీనాపిభుషణబహుమానసూనియవరహోహునో
హరనవరత్న మణిగణసరితికంకణమద్రికాలంకృతహస్తాంబురుహవిన్యస్తక రాదపిందం
దైన నానీలవేణి కళాపాణి గావున మీదటం బాణిగ్రహంబు గలుగట కదియ
కారణం బన్నకరణి నిభిలక్షోణీధరూశోభాకరం బగుకరంబు కరం బనురాగంబున నిజ
కరంబునం గీలించి పుష్పపరంబునను జని వజ్రవైహంగ్యవకతపద్మగాది విభధ
రత్నధగధగాయమాన మాననీయం బగుకనకమయసంశీతనిశితసంబున నునిచి ప్పడసో
పేతం బగుచతుర్విధాన్నపానాదులం బరతుష్టం జేసి కర్పూరపరిమళితం బగుతాంబూ
లంబు వెట్టి విహితృరత్న పర్యంకస్థుని జేసి చతురపరివారకాజంబును వాకిటనుండ
నియోగించి మణికవాటసుటంపాటవంబు నెఱపి తాను వేటిక్కళయ్యం బరిండి
తగడుదెగడు మెఱుంగుగలపఱుపుపయి శయనించి పట్టుపుట్టంబు ముసుంగు పెట్టుకొని
పలుకమన్న సమయంబున నప్పడము తేఱకు వెఱుంగుపడి తనలో నిట్లనియ.

34

సీ. కురులు కిప్ప దనర్చి యరుగ్రమ్మక యున్నె, నగవువెన్నెలమించు నిగిడెగాక
చన్ను జక్కవదోయి మిన్నువాకక యున్నె, పయ్యదనల యడ్డపడియెగాక
కనుగండుమీలు వే కడచిపోవక యున్నె, చెవులకులయల జిక్కెగాక
యానాంబుజమువై నళులు వైకొనకున్నె, పేరు సం నెగతాఁడ బూనెగాక
యొప్పు కనుబాటుదాకక యున్నె రత్న, భూపణద్యుతు లొక్కటంబొదివెగాక
తలవ నచ్చెరువై నయితరశేషయన, యవయశశ్రీలీల లేమని నులింతు.

35

చ. పసిడిసలాకవోలెఁ గనుపట్టుతనుం గనుగొంచు మిగ్గుధ
ప్రసవశలీముఖాలి కగిపడ్డ మనూగతి నెట్టికేలమక
వెన గుదియించి చూపులచవిం బులకించుచు నున్నచోటఁ దా
ముసుగిడికొన్న డంతి నిజమా ర్తం గనంగొననీనిక్షైవడిన్.

36

వ. అని వెండియు.

37

ఉ. ఇంచుకప్రాద్దుపోకిడకు నెవ్వరితో నుబాసేమి చెప్పదుం
బంచశరవ్యథం దలఁసుభావము నేగతి గుర్తరితు నీ
చంచలచారులొంచన బొసంగగ నేగతి మూడుమాటలా
డించి కవుంగిలింతు నని డెందములో దలపోసి యంతటన్. 38

ఉ. దీనికె జంతయేల యని తెల్వి మనంబున బూని కాంతిరే
ఖానవరత్నదీపకళికం దనరాగడదివ్వెగంబముం
దా నెకనూత్నపత్రమున దాకి సజీవను జేసి గానితో
శ్రీనెఱయంగ నెక్కుకథ చెప్పగదే యని గారవించినన్. 39

క. అమృత యపుఁగాక యంచును, దియ్య మెనఁగ గజాఁ జూచి దివ్యయగంబం
బియ్యకొని యపూర్వపుఁ గథ, నెయ్యంబునఁ జెప్పదలచి నెఱి నీట్లనియెన్. 40

చ. నరవర సావధానముగ నాదొకవిన్నప మాలకింపు ము
త్తగర్వరుభూములందు విశేషంబుగ నాగపుగం బసంగ న
త్యురతరలక్షీ నొక్కపుర మొప్పు నయోధ్యకుఁ బొమ్మవెట్టి కి
న్నరపతిపట్టణంబు నగి నాకపురంబు దృఢీకరించుచున్. 41

మ. పిను మాపట్టణ మాదిరాజవీలనద్విఖ్యాతి ధర్మధ్వజం
డనుభూపాలకుఁ డేలుచుండును జనాధ్యక్షుండు భూమిశ భూ
జనసంస్కర్తుఁడు నిత్యసత్కుఁ డురసౌజన్యండు ధన్యుఁడు స
త్త్వినయప్రాధవధీపథీయుండు గుణాధారుండు ధీరుం డిలన్. 42

క. మనునిభుఁ డనఁ దనరినయూ, మనుజుపతికి సుగణమధ పమంజరి యనఁగా
జనియించె గామపంజరి, వననిధి జనియించుపద్మవాసినీ బోలెన్. 43

సీ. కమ్మనిపనిఁడిటంకంబునఁ గరఁగిన, లాలితనూర్చితలాకవోలె
రమణీయశృంగారరసమునఁ బసనాను, మురిపంపువలపులమొలకవోలె
గళలమృతంబుచేఁ గరువుగాఁ గట్టి వ, త్తించి నించినచంద్రరేఖవోలె
మీఱి తేళుక్కున మెఱసి నిల్చినయట్టి, సోగక్రామృతాఁగు లేదీగ వోలె
దినదినంబునఁ బెరుగుచుఁ దియ్యమొదివ, దల్లిదండ్రులమనము లుత్సవము లొందఁ
గానామంచరి మంజువికాస మెనఁగఁబ్రజలకెల్లను గన్నులపండు వగుచు. 44

చ. పడఁతుక దేహవల్లికకుఁ బ్రాయపుసంపదకాపునచ్చినె
నొడువుల రాజకీముల నున్ననిపల్కులఁ దూలదోలె ను
గ్గడవగు మేనికాంతిఁ దొలుకారు మెఱుంగులమించు మించె నె
న్నడువులచేతిఁ గీడ్పటిచె నాగమరాశమయూరయానముల్. 45

క. ఎవ్వరికైనను గనుగన, యువ్విట్టారంగ మరునియున్మదనాస్త్రం

- వివ్వనితయొక్క నాగను, జన్వనమున బువ్వబోడి సన్నుతికెక్కున్. 46
- క. లాలితమధురసుగంధము, గ్రోలగ విరిదమ్మిమోడగ గొమరాచదును
 త్తాలివలమొక్క నాగను, బాలిక నెన్నుదుట గురులు భాసురమయ్యెన్. 47
- తే. ఒప్పులే యేటి మాటులేకుండ బ్రహ్మ, యంగకంబులు చేసె నం చాత్ర మెచ్చి
 యవయవశ్రీలు గనుగొనునట్టియిచ్చు, దరుణికన్నులు తలచుట్టుఁ దిరిగివచ్చు. 48
- తే. బయల గనుపట్టు సెంటికంబంబుమోడగ, బసిడివండలు నిల్వినధంగి దోప
 నసదుగోడిగెఁ నాలుపారు నారుమోడ, వలుననుగుబ్బలొప్పారు వనజముఖకి. 49
- ఉ. అంతటఁ గూర్మినందనవయఃపరిపాకము చూచి తండ్రె య
 త్యోతమువంబునం బొదలి యంగజలక్షియుబోలె నున్న యీ
 కాంతకు మలశిలగఁగౌరవయావనరూపసత్కళా
 వంతుఁడు కాంతుఁడైన గరువంపుడవంబు ఫలంబు నొందుబో. 50
- ప. అని విచారించి సకలలోకవిజయధ్వజం డగుధృగధ్వజండు పాదపదసహ్యరిపుకరటి
 సింహం డగుసింహ శీశ్వరుప్రమారుండు సేమాంగదండు గూపవిజితముకగధ్వజం
 డగుట మున్ను వినియునికింజేసి తగినవారలం బుచ్చి రప్పించి ప్రియపూర్వకంబు గా
 గారించి శుభముమూర్తంబున నాన్యపకుగజరునకుఁ గమమంజరిని వివాహంబుచేసి
 మణిగణోజ్జ్వలానేకవిరాజితోపచారంబులం బూజించి యల్లునిఁ గూఁతు ననన్య
 రత్నఖచితకనకమయమందిరంబున నుండ నియమించిన. 51
- క. రతియును గంతుండును శచీ, సతియును నింద్రుండుబోలె జలజాక్షియు భూ
 పతియు సుఖాంబునిఁ దేలుదు, జతురత విహరించుచున్న సమయమునందున్. 52
- క. సేమాంగదభూపతి తన, భూమికిఁ బోవంగ బుద్ధిపుట్టి విరక్తిక
 ఏమివిహారమునకుఁ జొర, కేమియు ననకున్న నింతి యిట్లెనుఁ దనలోన్, 53
- క. ఏకాంతకాంతరూపమొ, యీకాంతునినయనదీధి కిరపై నదిగా
 కేకాంతంబునఁ గాంతల, కేకాంతులు సెఱపు నడల నిట్లుండుదురే. 54
- ప. అని యతనితెఱం గెఱుంగం దలంచి సవినయంబుగా నిట్లనియె. 55
- క. ఓసరనాయక భవదీ, యాననమునఁ దెలివి దోప గాత్రయుఁ జింతా
 ధీనం బైనది యీగతి, నానయహీనతనొ మజ్జనకుచేతలనో. 56
- ప. అనవుడు. 57
- క. నీవలన సప్రియం బొక, యావంతయు లేదు భూశలాశీశుండు న
 స్నేహలన నుదాసీనత, గావింపడు వినుము నాయగతి నలినాక్షి. 58
- సీ. ఏను బొట్టువగాక యెన్నఁడు నారగిం, పనియట్టిధక్తి మజ్జనకుఁ దలంచి
 చెనుట నెత్తురుగాగఁ జిత్తమ్మునఁ దలంచి, యగ్నిలిఁ బెనుచుమదంబఁ దలంచి

- నిముసంబు ననుబాసి నిలువక యొడగూడి, చరియించువత్ప్రసక్తుల దలచి
యెయ్యది పనిచిన మెయ్యఁ జేయుచు నాడ, కనుసన్న మెలగుభూజనుల దలచి
గంధసింధురవైంధవోత్కరము దలచి, సతతసేవాగతనరేంద్రవితతి దలచి
వసటయొనవిన నింత యొప్పులివనున, నున్న బందంబు గాని వేటొందు లేదు. 59
- క. అనిన పిని కామమంజరి, యనఘా దీనికి విచార మందగ నేలా
జననాథు మొఱగి పోదము, వనభూమికి నతఁడు వినన మాన్వంగఁ జూచున్. 60
- వ. అనిన నట్టహోదరియు ప్పారంబునకుఁ జిత్తం డిగురొత్త నియ్యకొని హృద్యానవద్యంబు
లై నహణికనకాదిసమస్తవస్తువులు నాయితంబు చేసికొని గమమోన్మథుం డైయుండు
నంత మార్తాండవండులంబు పశ్చిమాచలప్రాసాదశిఖరంబునకుఁ శాతకుంధకుంభం బై
యుల్లసిల్లె నయ్యవసరంబున. 61
- క. తక్కువలుగాక నిగిడెడి, వక్కువలు మనంబులోన పల్లడిగొనఁగా
బక్కువలకవలు విరహము, వెక్కువలు దలంచి పరిశీలంపంగఁ జొచ్చెన్. 62
- క. పగలెల్లరు దము నేచిన, వగలెల్లఁ దలంచి యిరులుపవుఁజాలు దనపైఁ
దెగి యెత్తివచ్చు నని రని, పగ బెడినభంగి నపరవసధి నొంగెన్. 63
- క. మెఱ పల్లించఁ జొక్కల, తఱచై పొడముటయు గగనతల మొప్పొంగె
మెఱుఁగారుచు టైములచే, మెఱుఁడి యగునల్లపట్టుమేల్కట్టుగతిన్. 64
- క. ఉర్విచక్రమునం జరంగిరము లై యొప్పారురూపంబులై
దుర్భాగోన్నతి లోనుచేసికొని చేతోపుత్తి కాశ్చర్య మై
పర్యం జేకటి నీలనిర్మలదచిన్ భవ్యప్రభావంబునకై
సర్వం విష్ణుమయం జగత్తునుట నైశం బైనచందంబునన్. 65
- వ. ఇట్లు క్రమంబునం దనంబు నిగిడి మిట్టుపల్లంబు బయ లోలం బని యేర్పఱుప రా
పిన్న సమయంబున నటమున్న సాహిణి నడిగి తెచ్చి సన్నధ్వనియ్యంధం బై
యింద్రాయంధం బనుతుగంగంబు సంతరంగంబున సంతసం బెసంగ నంగనాసహితం
బాగోహణంబు చేసి పొరులెల్ల నిద్రించుచుండఁ దలవరులఁ గన్నుల్రావి మురంబు
నిర్వయించి నిజపట్టణాభిముఖుండై యరుగునప్పుడు నిజాన్వయజాతుం డైన హేమాంగద
మహీపాలునకు గమననివారణకారణం బైనయంధకాకంబు దూరంబు నేయ నుత్స
హించు చందంబున. 66
- సీ. కై నేని పూర్వదిక్పామినీమణి మాచు, పద్మరాగంపుదర్శణ మనంగ
వేయిగన్నులుగలవేల్పుతోయ్యలిచేతఁ, జూపట్టుచెంబట్టుసురఁటియనంగ
విరహులపై దండువెడలంగ దమకిందు, నసమాయుధునికెంపుటరిగ యనంగ
గల్గుకభూజశాఖాశిఖాగ్రంబున, భాసిల్లుపరిపక్వఫల మనంగ

సప్రమాతంగకులపతియలుతమెప్పు, కనకకుండీకయనగి లోకములకెల్ల
నుదయరాగంబు రాగంబు నొదవజేయ, నిండుడుదయించె లోచనానండు దగచు.

వ. తదనంతరంబు.

68

సీ. గంగాప్రవాహంబు గాఢోలు నని వని, స్థాను లనుష్ఠాన మాచరింప
సమృతంబు వెల్లున యని నిలెంపాదులు, మునుగొని గోసిల్ల ముంచిత్రోల
దుగ్ధాంబునిధి యని తోయజాతులగు శేష, పక్ష్యంక మిశకొని పక్ష్యంపం
బరమేశుశ్వరూపం బని బ్రహ్మదు, లమర దింపప్రణామములు నేయ
దలంప భూనభోంతరములకొలది దెలిసి, యాని యన్పదివిక్రమల నారలి పోలి
దట్టిముగ నంతకంతకుం దనక తనరి, యిట్టలంబుగ వెన్నెల నిట్లవోడించె.

69

వ. అంత.

70

సీ. పనగలవెన్నెల మిసిమిపుక్కిటం బట్టి, పానగం బిల్లలనోట్లం బోసి పోసి
నున్ననిక్రియ్యుక్కు వెన్నెలతుంపూల్, హుమ్మని చెలులవై నమిసియుమిసి
కమ్మనివెన్నెల కదుపుండుగ గ్రోలి, తెలివెక్కి గట్టనఁ గ్రేన్చిత్రేన్చి
కన్నిచ్చలకువచ్చువెన్నెలకొన్నరు, వేటి వే వ్రయురాండ్రకిచ్చియిచ్చి
తఱచువెన్నెలగుంపుల దాటితాటి, యీటచుగువెన్నెలలోనఁదూటితూటి
పలుచనగువెన్నెలలోనఁ బాటిపాటి, మెలంగె బెప్పుచకోరంపులులుగుగములు
వ. ఇవిధంబున సాంధ్రం బైనచంద్రావంబున నరేంద్రుం డతలంద్రం డై హయంబు
రయంబునకు మెచ్చుచు సతిదూరం బరిగి వేకువ యగుటయు నిద్రాలసుం డై యొక్క
పురోపన ప్రాంతంబున వటవిటపి నశ్వంబు బంధించి యాతరుచ్చాయను సతియంక
తలం బుపధానంబుగా శయనించి కన్ను మొగున్నంత.

72

ఉ! రాయిడికత్తె లై నెనెనుఁ బ్రాయిడియత్తలయిండ్ల గోట్రముల్
నేయువిలాసినుల్ మునుకుసెందఁగ వేశ్వలప్రక్కదాపులం
బాయనికాముకుల్ వెలుకఁబాటి కలంగఁగ మ్రోసె గొక్కొర
కోయని కుక్కుటస్సురదవంతితకంతకతోరనాడముల్.

73

సీ. శ్రీమదామ్నాయలతామూలకందింబు, పద్మిమీపదవతీప్రాణపదము
చక్రవాకానీకసంజీవనాపధ, మఖలలోకాలోకనాంజనంబు
ప్రబలాంధకారనిగ్రహరత్నదీపంబు, హరిహరబ్రహ్మవిహంగ్యహము
కైరవకాననూత్కటకాలూటంబు, ప్రాలేయవిఘటనాకీలకంబు
రత్న సానుసురక్షణారక్షకుండు, సతతసన్మార్గలంఘనజాంఘికుండు
దివిజకల్లోలిసపత్నీ గురుండు, భానుఁ డుదయించె దేదీప్యమానుఁ డగుచు.

74

వ. అంతాంతవృత్తాంతంబు నెఱిగి ధర్మస్వజండు ప్రళయకాలవృషగర్భజండునుంబోలె

- గోపారుణితలోచనుండై నిజదండనాథుం డగునీతిధ్వజుం బిలిపించి యిట్లనియె.
- చ. తగిననరేంద్రనూనుఁ డని తన్నుఁ బ్రియంబున బిల్చి తెచ్చి మ
చ్చిగ సుత నిచ్చి మత్ప్రతిముఁ జేసినసింహాశ్రాజనూనుఁ డా
తగవు మదిం దలంపక ముదంబున మత్తురగంబు నెక్కి మ్రు
చ్చుగతి వహుటిఁ గొంచుఁ బ్రజఁ జొక్కిడి పోయినవాఁడు చూచితే. 76
- క. వనఁ దలఁచిన మన మనుపగఁ, జన సుష్పదై తనకు నిట్టిచలచిత్తునిపై
ననుపమ సేనాన్వితముగఁ, జని క్రమ్మఱు బట్టితెమ్ము సమ్ముఖమునకున్. 77
- వ. అనిన విని నీతిధ్వజుండు యుద్ధసన్నద్ధాఖిలసేనాసమన్వితుండై యాప్రాదై కదలి
హేమాగ్రధుండు చనినబాడ యరసి యతిత్వరితగతిం జని కూడముట్టిన నాభీలంబైన
యాకలకలంబాలించి కామహంజరీకాంత వలుదిక్కులం బరికించి పడగలయడియాలం
బులు నిరీక్షించి నిజజనకు సేనాసంకులంబుగా నిశ్చయించి తనపతికి నిద్రాధంగంబు గా
కుండ నతని యుత్తమాంగంబున కుపధానంబుగా సుక్కుపరిధానంబు చుట్టిపెట్టితల
చీర యాయితంబు చేసికొని సంగరోత్సాహం బంతరంగంబునం బొంగ సన్నద్ధసర్వా
యుధం బైనయంద్రాయుధంబు నాగోహణంబుచేసి ప్రాణేశ్వరచరణస్మరణపరిణ
తాంతకరణ యగుటను రణనిహరణంబు తృణకణాయమానంబుగా గణించుచు
వటువిటపి కననిహంగంబున వచ్చుచున్న తత్ప్రబలవాహినీలోనికి నిజవాహనంబు నుఱక
లఱియంబఱపి. 78
- వ. మదదంతావళిదంతముల్ నఱకు నమ్మావంతు లుద్రాభాంతతే
దెదరం బల్లము గుఱ్ఱమున్ గవుతునున్ వేటాటుతుండెంబు లై
చెదరంగా వడి వేయు వీరరథిక్ శ్రేణిన్ బలౌఁఁబులం
గదియంజేయు ఖటాలిఁ ద్రుంచు విలసద్గోరాసిధారాహతిన్. 79
- చ. ప్రతిబలవార్ధి బాడబముభంగి దహించును రాముపోలికన్
కతకరధారపాల్పలుమఁ జెల్లెలికట్టయుఁబోలెఁ బాఱునీ
కతులితలీల నాఁగు మునియచ్చునఁ బొంకమణించు పందర
క్షీలిధరవృత్తిమై గలఁచుఁ జిత్రముగా లలితాంగి యుక్కునన్. 80
- క. సరి నాధానమునేయుట, యరిఁబోయుట తివియు లేయు టదృష్టకరమై
తరుణిశరంబులు భానుని, కరములగతి రిపులగములఁ గప్పెఁ దఱుచుగన్. 81
- క. కప్పిన మదిలో నెంతయు, నుప్పొంగడురౌద్రరసమహోగ్రత నింతిం
దప్పక కనుఁగొని కన్నుల, నిష్పలు రాలంగ వాహినీపతి పబ్బున్. 82
- క. అక్కున నిడుకొని మక్కువ, పెక్కువమై నేను బెనుపఁ బెరిగితి నేడుం
జెక్కడిచిన వస రాలెడు, నిక్కము నాకోలుతలకు నిలువగఁ గలవే. 83

వ. అనవుడు నక్కాంతారత్నంబు.

84

క. తనయింటిదీప మనుచును, విను ముద్దికిొనగఁ దలఁచునీటిఁడి గలఁడే

నను మాయొనగఁ దలం చెడు, మను వెంచినమందె మేలమున నాలమునన్.

85

క. ననుఁ గినియఁ జేసి మగుడం, ననుఁ గలవే నీవు పులికి స్వామిహితుఁడనై

చను మింక నింద్రపురమున, కనినం గోపించియేసె నశఁ డంబగమున్.

86

క. ఏనిన నవి పొడిచేసి శ, రాసనముం దులిమి వేయ నుఁ డొంగోకనా

జాసనము నెక్కువెట్టి శ, రాసారము గురియఁ దొంగె నంబుదముక్రియన్.

87

వ. ఇ ట్టెఱంగున సెండ్లొరులను వట్టపడక నయ్యెరువునం బలంబును బలంబును మెఱయ
దృష్టిమృష్టిలత్యోలతీతశీఘ్రుతరశనసంధానాకన్యణమోత్సాహంబాపాతనాద్య నేకధను

ర్విద్యాకాశలంబులు మెఱయుమఁ బెద్దయుంబొన్ప మహాయుద్ధంబు సేయుచున్న

సమయంబునఁ గామమంజరి నీతిధ్వజానిధుధర్మసారధుల శీలవోప శాఖీలగల్లంబులు

పెట్లెసి పొడిచేసి పేర్చిన నతండు సిగ్గునందయును చాలివోవనిగలిమి నతినిగ

విశిఖంబులు వఱవిన నత్తన్ని పురుదలోచన యయ్యును గోపానేశంబున నమశ్శాల్మ

పత్రినేత్రంబు యతనికోదండంబు పుండంబు చేసి హఠియును.

88

తే. ఎత్తనె న్నంగఁ జాంబు లెన్నియేని, దోచుకోడనె దునుమాడి నోయజాతీ

తోమరము వైవ నడుపన త్రుంచి వైచె, గుంత మెత్తిన నొడిచేసెఁ గుంతమెత్తి.

వ. ఇవ్వీధంబున.

90

క. ఆహవమునఁ దగుణీహరి, బాహుతోపమున నైన్యపతిఁ బూలించెన్

సాహసము పద్మణం బని, యూహింపగఁ సతులకెందు నుచితమ కాదే.

91

వ. ఇట్లు వికలసకలాయుధం దై నేనానాయకండు.

92

క. కనుకనిఁ బఱచిన నాతని, వెనుకొనుటయు వాఁడు శరణు వేడిసమాత్రం

గినక యుడిగి తొయ్యలి వదిల, గనికరము జరింప మగిడెఁ గాంతులికడవన్.

93

ఉ. అంతట మేలుకాంచి విక చాష్టముఖం దురగంబు గానమిం

జింత జనింప నున్న పృపసింహుఁడు గాంచె హఠాఁగఁ గూఁ యై

సంతసమార వచ్చిపనిజప్రియకాశికి నుగ్రసంగఁ

క్రాంతశరీరిణిక్ మహితసజ్యశరాసనబాణధారిణిన్.

94

చ. కని తుర గాధిరూఢగతిఁ గాదుక బాణకృపాఱపాణి వై

చనిననిమిత్త మెయ్యది నిజం బెఱింగింపు మనంగ నాభుతో

వనజదళాక్షి యిట్లను నవారణ నన్నును నిన్నుఁ బట్టి మ

జ్జనకుఁడు దాడిమై బనిచె నైన్యయుతంబుగ దండనాథునిన్.

95

చ. పనిచినఁ గూడముట్టిననృపాలక నైన్యముఁ గాంచి కొంచెపుం

- బనికయి నీదునిద్రకును భంగ మొనర్పఁగ నేల యంచు నేఁ
జని యనిచేసి తత్ప్రబలవైశ్యము నెల్లను నూలఁదోలి వే
మెకొన నీతుఁడై శరణునేడినఁ గాచితి వైశ్యనాథునిన్. 96
- వ. అనివిన్నవించి హతగావతీర్ణు యై కృపాణానాణాసనానానూతీరంబులం దురంగంబు
పై నెప్పటియట్లు పదిలపఱచి విషయచినమిఁగోర్తమాంగ యైనయత్తిన్విఁ జిత్తం బిగు
కొర్తి సమాపంబున నునిచికొని యతం డిట్లరియె. 97
- క. తలఁపఁగఁ గయ్యపువెరవున, నలపును నీ కద్దుపడుట యచ్చెరు విష్ణైఁ
దలపూ నాడక యుండఁగ, బలునేన జయించి చిట్టిభార్యయుఁ గలదే. 98
- తే. అనుచుఁ బ్రియుగాలిఁ జేరంగ నల్లఁ దిగిచి, సునకుచంబులు విపులమంబుతోడఁ
గదియఁ జేర్చుచు బిగియారఁ గొగిలించి, విజయ మగ్గించి చెవులకు విందొనర్చి. 99
- వ. కదలి యచ్చటికి కనతిగూఁగంబునఁ దేటనీట నొప్పారునేట సంధ్యావందనాదికృత్యం
బులు నిర్వహించి యమేట్రిజోటియుం దానును ఘోటకంబునుం దత్కాల్లోచితాహా
రంబులం దృష్టి సలిపి కాలుకొన్న యంత నేల యరిగి యపరాహ్లాసమయంబున నొక్క
పురవగోపాంతంబున నేకాంతం దై శకికాంతోపలరచితం దైనకాళికాస్థానంబున విడి
సి యున్నంత నత్తలోదగ తనమగనిచేతికి నొక్కసొన్నాటంకం బిచ్చి యిప్పట్టిణం
బున నాహారం బడిగి తెప్పగుటయు. 100
- క. అన్నరసతి తగులాగున, నన్నగరము చొచ్చి యెల్లయంగళ్లందఁ
సొన్నాటంకం బిచ్చెన, నన్న మిడెడువారు గలరె యని యడఁగుతఁజిన్. 101
- క. విన్నజనము లివ్వెభురిం, గన్నాగం జూచి యాదిగర్భేకుఁ డిత్తం
డెన్నఁడుఁ బ్రయాసమునకుం జన్న తెఱఁగు దోచ చేల చనుదెంచెమెకో. 102
- క. సొన్నాటంకము నేయఁగ, నన్నము దన కెట్లు వెట్ట నగు గరగరగా
విన్ననువున నని పలుకుచు, నన్నకొ విన్నదన మెనఁగ నున్నకుమారున్. 103
- క. కనుగొని విలాసవతి యనఁ, జనువారవధూటి దాని చని తద్విధమే
లిసదాని కెఱుంగఁజెప్పి త, దనుమతిఁ గొనివచ్చె నింటి కావృపతనయున్. 104
- వ. ఇట్లు వచ్చిన హేమాంగదమహీపాలు నబ్బాల యభ్యంతరమందిరంబునకుం దోడ్కొ
నిపోయి సమన్నతకనకానంబున నునిచి తత్తఱుంబ. 105
- ఉ. మజ్జనభోజనాధరణమాల్యవితేపనస్త్రరాజిచే
బుజ్జనమారఁ దృక్తిఁనఁ బూజులానర్పి లతాగృహంబులో
గొజ్జెగనీటం దైచిలికి క్రొవ్వెరిబాజాలఁ జేసినట్టిపూ
నెజ్జకుఁ దార్పి చిత్తజవిశేషమఖంబుల నోలలార్చినన్. 106
- వ. ఇట్లు వారసీమంత్రినీకృతనిరంతరతాంతశరలీలాసంతోషితస్వాంతం దై మైమఱచి

- మహి కాంతుండు నిజకాంతనలనిచింత యావంతయు లేక యుండె నంత, 107
- చ. ఉదయమునం దలిర్చుదిశ నొల్లక తన్వసుహీనుఁ జేయుమిం
గదిసి ప్రతీచిఁ జెందె దిననాఁగుండు భూగమణుండు సంతతా
భ్యుదయముఁ గోరుచున్న సతి నొల్లక తన్వసుహీనుఁ జేయఁగా
మదిఁ దలపోయువారసతి ముక్కువఁ జెందినలీల న్నట్లఱిగె. 108
- వ. ఇట్లు నూర్వాస్త్రమయం బగుటయుఁ దనపతి లొముకిఁ గావ.మంబికాంబ సంతాప
తాంతఃకరణ ర్హు. 109
- చ. ఇరవును దల్లిదండ్రులను నెత్తిన నెంచినవారఁ బ్రసరికె
దురమునఁ దండ్రె సైన్యపతిఁ దోలితి నేనలతోడఁగూడ నీ
పురుషునిమీఁదిగెక్కి మఱి పోయి యితండును నిక నుక్కు. నె
ప్పురుసున మోము మోచితి నొప్రాక్తనజన్మమునందు నక్కటా. 110
- వ. అని విలసిందుమన్న సమయంబునఁ గాళికానితంబునకు నొక్కర్చుర్దాంగన చను
దెంచి దీపికానికరంబు సమర్పించి మనోభక్తగన్యలక్ష్మీయుంబోలె నున్నయత్తనివి
నిరీక్షించి నీవెవ్వ రెందుండి యేమి కతంబున వచ్చి యిచ్చట మెంటి నున్నగాన
వనినం దన వృత్తాంతంబంతయు నెఱింగించిన. 111
- క. అజ్జరర దోడుకొనిచని, మజ్జనభోజనము లాత్మమందిరమున నా
లజ్జవతి కొనరించి ను, హృజ్జనభావంబు నడపి హృదయముఁ దల్చెన్. 112
- ఆ. మగఁడు చన్న దెసకు మనసును జనియన్నఁ, శయ్యు వెఱఁగుపడినఁ శ్రులు సారని
వృద్ధవనితకథలు వెడవెడ నాఁకొందు, నుండె వగల మెగిలి యుత్పలాక్షి. 113
- క. వేగింపరానివేదన, వేగింపఁగ నంత ప్రొద్దు వేగియు సతికిఁ
వేగకయుండెను దైవని, యోగంబున నంతఁ బఱివియోగము కల్గెనన్. 114
- ఆ. ఎట్టకేల కల్లు హితవచనంబుల, నువ్విద నూఱడింప నుల్లమునను
లేనిధృతి ఘటించి లేపా యాపూటాది, నానిఁ బిలిచి ప్రియము నాఁక జెప్పి. 115
- క. షోణీనాయకుఁ గానముఁ, బ్రాణములును మేన వెడలఁబొలం బొచ్చు
బ్రాణసభి యేవెరవునఁ, బ్రాణేశ్వరు నన్నుఁ గూర్చి బ్రతికింపఁగదే. 116
- క. పతి కలుగుకంటె సౌఖ్యము, సతులకు నొండొకటిగలదె చచ్చింపం గాఁ
బతిలేమి సర్వకూన్యము, పతి గలిగిన సతికి నింద్రపద మది యేలా. 117
- వ. అనినం బూరిరిసాని యుత్తఱంగుననైన భూవనోత్థము న్వెదకి తెట్టు నని యాగి.
లే. మగనిపోకకుఁ గడలేనిదగులు వ్రదువఁ, గామమంబుఁ దుంతయుఁ గళవళించి
యరయఁ బోయినయంగనతెరువు చూచి, వనట నిట్లని తలపోయు మనములోన. 119
- సీ. పూర్ణ చంద్రాననుఁ బొడ గాంచినచ్చి నఁ, నొడిగినతోడవు లావహతి కిత్తు

కమలాస్తతేజాని గన్నార నే గన్నర, గాళికాదేవికి గ్రాసమిస్తు
సింహాసత్తునిపల్కు చెవి జేర్వ గల్గిన, దీనావలికి భూరిదాన మిస్తు
గాజశేఖరుపదరింభణం బల్బినర, గోటిగోవుల విప్రకోటి కిస్తు

ననుచు జింతించు దనలోన నట్టె నవ్వు, జెప్పటద్దంబు గదియంగ జెయ్యి సేర్పు
వెగుచు దైన్యంబు పైదలంగ విహ్వలించు, బనవు గొనగోర గన్నీరు పాయ మీటు.

చ. ఎదుర జరించినట్లయిన నింపగుపల్కులు పల్కుజాచు దక్ష

గరిసినచంద్రమైన నిటికాగిట జేర్వ గడంగు భీతుడై

పదముల వ్రాలిన ట్లయిన బాణితలంబున నెత్త గోరు సే

యదియును లేక రిత్తయిన యంబుజలోచన యార్చి జేడ్పడున్.

121

ఉ. పట్టామెల్ల దేవిగుడిభామిని యాగసి తోడితెచ్చునో

కట్టెదురక నృపాలు గని కృష్ణులు నా కెఱిగింప వచ్చునో

యిట్లును నట్లునుం దిగి యందునుగానక తానె వచ్చునో

యట్టిద యైన నామనికి కాన్పద మెయ్యెదయొక్కొ దైవమా.

122

చ. అని యిట్లు కామధంజరి పురుషవియోగంబున నాతురచిత్త యు తలపోయు చున్న

సమయంబున.

123

ఉ. భూరుమణీశుఁ డెత్తు ననిపోయెడునప్పడు పంతమాడి యే

నూరక యింటికం జని తిలోదర సేవిని నూతునంచు దు

ర్వారచిచాగభావమున వట్టుచు మోమున దైన్య మొంద బూ

జారివధూటి వచ్చి జలజాతవిలో చన జేరి యిట్లునున్.

124

క. పురము గలయంతమేగయు, నరసితి నిల్లిల్ల దప్ప కతిశోధన నీ

వరుఁ డెందు గానబడఁ డె, పురుసున నీకరుణాడయ భాగ్యము లేమిన్.

125

చ. అనినదగు క్తి పీనులకు నస్త్రమయంబయి తొడి మూర్ఘ వ

చ్చిన ధర వ్రాలి యంతయు నచతన యు మఱి యెట్టికేలకం

దనువున దాగి దెచ్చుకొని దైవకృతంబులు మానవంచు గృ

క్కున ననలప్రవేశమునకుం గృతనిశ్చయ యయ్యు నంతటన్.

126

చ. సర్వసన్నాహంబును మెఱయఁ గాళికానికేతనంబునకుం జని యమృహాశక్తికి దండ

ప్రణామం బాచరించి వెడలి తదాలయపురోభాగంబున ఘృతఘృతమలయాగాగురు

రక్తచందన దేవదారుపూరితంబును ననలోపేతింబును గర్పూరాదిసుగంధబంధురంబును

నైనయన్ని టండుంబునకుం గురిపక్షిణప్రణామంబు లాచరించి ప్రవేశించునప్పడు ఒన్న

జన్మంబునందును హేమాంగదమహీపతియై నాకుం బలి గావలయు నని కుండమధ్యంబు

సంబడుటయు నటమున్న తదాలోకనకుతూహలాంగదం డయ్యును నయ్యబలనీరీక్షింప

వఃబి విలసవతీమగరసల్లాసాయ త్తిచిత్తుం డైన హేమాంగదుండు విని తిలంచినొని
యదరిపడి తన్ను దాన నిందించుకొనుచు విలాసవతీకరకీలితం డైనకీలు తిగుచుకొని.

క. నానేరమివలన బయో, జానన వైశ్వానరునకు నాహూని యయ్యెన్
దీనికి బ్రాహ్మిత్వం, జాని తనమేను వహ్ని కాహులిచేసెన్. 128

క. చేసిన విలాసవతి తన, చేసినదోసమున గాదె భిఖి బడి కీరల్
వానపువురికి జని రని, వానిగఁ దనమేను నిచ్చె వహ్నికి కంతున్. 129

క. అవ్వారాంగన బానిస, మువ్వరు నీల్గుటకు గాన మానిండునుచున్
నెవ్వగులు వగల నీనం, గొవ్వజీ వెనఁ జొచ్చె నగ్ని కండుమణిసన్. 130

క. అంత నప్పుహాకాళి యెల్ల వారును కనుచుండు. 131

క. కడచిరి నలుపురువహ్నిని, బడి యొక్కట నేను జూడ బ్రదికంఁచుచి ని
ప్పను వీధి ననుచు దామెక, పడఁతుకమేనను వనించి పల్కినమాణిగన్. 132

క. వెలదియు ధగణీవిభుఁడును, వెలయాలును దానిఁ గూడి విమలా కృతులై
వెలువడిరి యగ్నిగండుము, జలరుహపండుముననుండి చుదెంచుకొనిన్. 133

క. తదనంతరంబ ధర్మధ్వజుతనయ తనప్రాణేశ్వరు నిగిలం కటింగి యిట్లనియ. 134

క. కారణ మేమి నాయుసులు గల్గిన సర్వము గల్గు నాక నా
వారవధూటీయయ్య ననివారణ దారుణమహ్ని కండు మీ
ధారుణి మెచ్చి మీవెనుకఁ దానును దోడనె చొచ్చె గాని ని
వారిజస్త్రై వికృప కవశ్యము బాత్రము నేయఁగాఁ కున్. 135

క. అనిన గామమంజరీసముచితాలాపంబులకు కంతుఁడైచెరంగం డై హేమాంగదుండు
విలాసవతిం వోడ్కొని పోవుకాతుకంబును దానితల్లిదండ్రుల కెఱింగించి వారల నుచి
తనత్కారంబులఁ బరితోషితులం జేసి యనంతరంబు. 136

క. రమణులు శివీకారోహణ, రమణీయత మెఱసి కొలిచి గాఁగా ధగణీ
రమణుఁడు నిజపట్టణమున, కమరేంద్రాయుధము నెక్కి యుగం బీరితిన్. 137

క. అని యిట్లు దివియగంబము, జనవినుతరసప్రసంగ సుగులరచనా
జనితకథామధుధారల, మనుజేంద్రునిచెవులఁ జవులు మరగించి తగన్. 138

క. వీరలలో సాహస మె, వ్వారిది యనవుడు నృపాలచర్యుఁడు నగునున్
వారసతీమణిసాహస, మారా యని మెచ్చవచ్చు నని పల్కుటయున్ 139

సీ. మణిమయకర్ణభూషణమరీచులతోడ, వెలదిమాపులమించు పియ్యవందఁ
జెక్కుల మకరకానిత్రీరేఖలతోడ, నిలునవ్వువెన్నల చలిమినేయఁ
బయ్యెదకొంగుల బంగారుమెఱుంగులఁ, జనుదోయిత్రుకులు చనవుమెఱయ
మంజీరకంకణంబులధ్వనులతో, పేఖలారావంబు మేలమాడ

- మునుగు దొలగించి తనులత మోద మడర, బద్ధమధ్యంబునం దున్న పద్మవోలె
హంసతూలికాతల్పంబునం దునుండి, యాకళావతి మనుజనాయకుని జూచి. 140
- క. దీవియగంబంబునకును, జీవము గల్పించి కథలు చెప్పింపంగఁ
బ్రావీణ్యము గల్గియు నీ, వీవిధమునఁ దప్పఁజెప్పఁ టిది నిపుణతయే. 141
- క. తనపతిఁ గానక యెంతయు, మనికెతపడి వచ్చికామమంబరి చొరఁగాఁ
గనికరమున నక్కాంతం, డనలఱిఖి నొసఁ జొచ్చె నవ్విధమునకున్. 142
- క. కడుఁజోద్య మంది లంజిను, పడచినఋణ మెడల నగ్ని కుండముఁ జొచ్చెం
గుడువక కట్టక శాసన, పడుటయు సాహసము గాక సార్థిమముఖ్య. 143
- వ. అని పల్కి కళావతీనితంబిని కాదంబినిసమాక్రాంత యైకక్రొమ్మెఱుంగుతెఱంగునం
గృతావకుంఠ యగుట యవలొకించి. 144
- ఉ. అప్పుమహావిధూతికలనాహవమంత్రజనానువర్తనా
దుష్టవిరోధమంత్రజనదుర్వహగర్వప్రమోదకర్తనా
యిష్టఫలప్రదానదివిజేష్వరధేనుసమానకీర్తనా
శిష్టజనప్రమోదకరజీవితవైదికధగృవర్తనా. 145
- క. కుతురు నురు చేర కేరళ, శక మరు కర్ణాట లాట సౌరాష్ట్ర మహీ
పకుమంత్రజనమనీష, నికషోపలనయకలాప నిగమాలాపా. 146

మందారదామము.

శృంగారిరేఖావిశేషస్వరూపా, రంగజ్జనానీకరక్షాదీలీపా
సంగీతసాహిత్యసారస్యలోలా, యంగీకృతాంగీకృతాచారశీలా.
గద్యము. ఇది (శ్రీమదఖిలకవిమిత్తి) పెద్దయ యన్నయామాత్యపుత్రి
శారదాదయావిధేయ జక్కయనామధేయ ప్రణీతం బైన
విక్రమార్కచరిత్రం బనుమహాకావ్యంబునందు
పాపాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

విక్రమార్క చరిత్రము.

విక్రమార్క చరిత్రము.

మహాకాంచితసయనా

శ్రీమద్వాణీపలానజిహ్వప్రతిలా

త్వాచుహితదక్షిణభుజా

సీమాద్రివిహారక్రీడి సిద్ధనమంత్రీ

1

చ. ప్రతిపక్షాతిలిపాలసాలపలగర్ణధ్వంసనారంభింపు

భితనిస్త్రింకుండు విక్రమార్కుండు గుణాభిష్టంకు దేహోపని

ర్ణతదీప్తార్కుండు కాంతినోముండు సుఖక్రీడాకలాపైకపం

డితుండై మూడవమాట యత్తరుణి నాడింపంగ నుద్యుక్తం డై.

2

ఉ. చారుసువర్ణపూర్ణకలశంబునకుం దనమంత్రవిద్యచే

గోరి సచేతనత్వమును గూర్చి యపూర్వకశాసహాదర

శ్రీరుచి మీఱ నొక్కకథ చెప్పంగదే యని యానతిచ్చినం

గూరిమితోడ నాకనకకుంభము సంభ్రమ మొప్ప నిట్లనున్.

3

కా. శృంగారాదిరసప్రసంగములుగాఁ జెప్పంగ నేర్తుం గథన్

సాంగోపాంగముగాఁగ నొక్కకథ సువ్యక్తంబుగా ననవయిం

పంగాఁ జెప్పెదఁ జిత్తగింపు మని చెప్పం జొచ్చె భూపాలునో

సంగోత్పాదకవాగ్విశేషరచనాచాతుర్య మేపారంగన్.

4.

సీ. మాణిక్యసందరమహానీరుకందరభరితబంసరపింఛ్యగింసమీప

మున వివేకనిధాన మనుపట్టణమునందు శుభ్రతవర్మ యనుమహాక్షోణి నాయ

కునకుఁ బద్యావతి యనంగ గుణావతి యనంగ లీలావతి యనంగ గలరు

ముగరు గూతులు జగన్మోహనాకార లనంగశాస్త్రవిదగ్ధ లతివినీల

మణిలకుంతల లృదకుంభికుంభయుగళి, గురుకువలు వారిఁ దగినట్టివరులఁ కొనంగ

వరుస మూడూళ్ల నిలిపె నానసుమతీతుఁ డంత నాపురి కొకపరిహాసకుండు.

5

- ఉ. హరిహరాంగనాబసవిహారి విదూషకచక్రవర్తి సంత
సారసుఖైక సారఘనసారపటీః విలిప్తమోహనా
కారుఁ డనూనకాముకశిఖామణి పుష్పకరండమండు నా
బారుఁ డొకండు వచ్చె సగసస్థితి రెండవమారుఁడో యనన్. 6
- సీ. కొదమచందురునిలోఁ గొదమకైవడి మించు నటియించునన్న పునాభి వెట్టి
ములుపడి ప్రావడ్డ వలరాజు డాగుల మీఁద గండపుఁబూత మేళవించి
తేటితొక్కలకప్పుఁ దెగఁడెక్కుకొప్పున బాగుమీఁతగ వన్నెపాగ చుట్టి
తనరుజవానిదాసనలచేఁ జెన్నొందుచిన్ని కేదగి ఊతు చెంపఁ జెరివి
కప్పురపుసోనపల్కలఁ గమ్మఁదాపి, గుబులుకొనుచున్న విడియంబుసాబగుతోడ
రమణఁ జూపట్టు పుష్పకరండమండు, హరునికనుదృష్టి దాఁకనిమరుఁ డనంగ. 7
- ఉ. వచ్చి పురంబువాకిట రునారపుఁగోడతనంబుతోడఁ గ
న్నిచ్చుకువచ్చుచేడియల నెచ్చరికించుచు ధూర్తకోటితో
మచ్చరికించుచుకొ వెకలిమాటలు మాయపుఁగూచిమారపుం
బచ్చలు చూపుచుకొ నెలవిపాఱఁగ నవ్వుచుఁ గేఁకొంచుచున్. 8
- క. కన్నుండఁగఁ గనుపాపను, గొన్న విధంబునను సతులఁ గూడకయును దాఁ
గన్న మిడి మనోధనములు, గ్రన్న నఁ గొనిపోవు గన్న కాఁడుం బోలెన్. 9
- వ. ఇట్లు వివేకనిధానం బనుపట్టణంబునఁ బుష్పకరండమండు బహుప్రకారంబు లగు
నిచ్చావిహారంబులం జరియించుచుండ సెక్కినాఁడు కామశాస్త్రక శాపేదు లైనవిట
విదూషకపీఠమర్దక నాగరకులతోడ బహువిధనైఠీగణప్రసంగంబులం బ్రొద్దుపుచ్చు
చున్న సహాయంబున మీదేశంబునఁ గ్రొత్త లగువాఁడై లెయ్యవి యెవ్వరెవ్వరివలన నే
మేమిచోద్యంబులు గల వెఱింగింపుఁ డనిన వార లిట్లనిరి. 10
- ఆ. ఇప్పురంబుచెంత సెప్పుమహాఘోష, పట్టణమున జాగపతులపాలి
భాగ్యలక్ష్మి యనగఁ బద్మావతీకాంత, వినులికమ్మ మూర్తివిలసనముల. 11
- చ. తొలుకరివానకాలమునఁ దోచుమెఱుంగు ససిండినీటు తే
టలఁ బలమాఱుఁ బుల్కండిగి డాచినచునృధమోహనాస్త్రమో
వలపులవన్నెలం దోలచి వారిజసంధవుఁ డాఁడురూపుగా
నలవడఁజేసెనో యనఁగ నాకమలానన యెప్పు నెంతయున్. 12
- ఆ. కొలను చొచ్చి పుచ్చుకొని తన్ను మదనుండు, రూపుసేయ ముల్లునూపెఁ గాక
లేకయున్న మీన మాకాంతమాపుల, వలల కుటికిఁ జలుతఁ గలయ కున్నె. 13
- ఆ. రమణరాజమండలము నట్టనడువుఁ జూ, పట్టఁ బట్టి మిన్నముట్టెఁగాక
గాకయున్న హరిగ మాకంజముఖిమాపుఁ, దూపు లడవ నడవిఁ దూఱకున్నె. 14

- చ. సగంవినుత్పరత్నరుచిజాలముచే నిలకించుచున్నయా
గురువచక్రక్రొవైలుంగుజనుగుబ్బలతో సరిసేయవచ్చునే
తొరలి హిరణ్యకుంభములదొడ్డతనంబులు చెప్పసేటికిన్
గురుతయదేల కల్గు గుడిగుండములం బడునట్టివారికిన్. 15
- చ. వరుడు ధనుర్ధరుం డయి దివానిశమున్ వెనుకం జరింపగా
వెరువున మోసపుచ్చి తనవేడుకచచ్చినయట్టివారితో
సరసరత్రిప్రసంగములు సల్పంగ నేర్చు దదీయనైపుణ
స్ఫురణముచంద మెందును నపూర్వము చూడఁగఁ బొమ్ము గ్రహింపన్. 16
- వ. అనుటయు. 17
- చ. చెరిగి కటారిబిత్తరము చిమ్ముకారపునవ్వు నవ్వు మీ
సలు వడివెట్టు నారిక మజా యనుదన్నయంబు బాడఁగ
న్నులు వెనఁదిప్ప కొప్పుపయి నున్నగ దువ్వు బళాలు వెట్టు మూఁ
పులు పలుపూలుఁ జూచుకొనుఁ బుష్పకరండవం డాత్మ నుబ్బుచున్. 18
- ఉ. క్రన్నన వారి వీడుకొని కన్నుల మ్రొక్కి వెసం దలారి యు
క్రొన్ననవింట దేటిగఱికోల యమచ్చ మగుండు వెంట రా
మున్నుగ నెమ్మనంబు తనముందటిచక్కిని ద్రోవవెట్టఁగాఁ
గన్నియయూరి కేఁగఁ దమకంబునఁ బుష్పకరండవం డొగిన్. 19
- వ. అరిగి మహాఘోషపురవరోహించున శక్తికాంతిలాతలంబునఁ బ్రశ్రమం బార్చు
కొనితదవసరోచితాలంకృతుం డై యన్నగరంబున కరిగి మనఃపద్మసదృశగునప్పన్న
గంధిమందిరంబు పారజనంబులవలన నెఱింగి మందమందగతిం జని తన్ని కీతనంబు
ప్రవేశించి. 20
- ఉ. ప్రాకటపామరత్నమయపంబనపీఠికలై శుకంబు ల
వ్యాకలలీలతో రతిరహస్యవికాసకళావిలాసకా
క్రొక్కము లర్థితోఁ జడవఁ గూరిమితో పినుచున్ సురూపరే
ఖాకమనీయతామహిమఁ గామునిదీమముఁబోలె ముందటన్. 21
- నీ. రంజితమణిసాలభంజకలకుఁ దనభాసురాకృతి మేలుబంతి గాఁగ
రత్నపంజరకీరరాజికిఁ దనవాక్యసమితి గురూపదేశంబు గాఁగ
గమనీయకలహంసగుతులకుఁ దనగతి యెఱుఁపులు గఱవెడియొజ్జ గాఁగ
ఘనసారగంధవాహనునకుఁ దనయూర్పుదనిగాలి నెయ్యంపుదాది గాఁగ
దివిరి నడయామచుండుపూఁదీవె యనఁగ, నేకతమ నగరం జరియించుచున్న
కంబుకంతిఁ బద్యావతీకాంతఁ గాంచె, చెన్నిధాంబు గాంచినపేద వోలె. 22

తే. కన్ను పునమును దనియ నక్కాంతః సూచ్యంతయోయ్యాన మగునతి యందుగలదే
యనుచు బ్రయమును గంపంబు ననగి వెనగి, నల్ల జేరంగ వచ్చియతని జూచి.

ప. సుఖమారుం డగుమారుడో కళలచే సొంపారుపాంచాలుడో
యకలంకుం డగుకూచిమారుడో యితం దంచుం బ్రశంసించుచుం

బ్రకటస్నేహ మెలర్ప నాతనిపయిం బద్ధావతీకాంత వా

లికక్రొవ్వాడి మెఱుంగు సూపుల నివాళించెం గువాళించుచున్.

24

క. కినుగొనినమాత్ర మెండోరు, మనములు నడబడిన వారి మఱియొక్కడకుం
జనకుండ నడ్డపెట్టగ, మనసిజుఁ డనుకోలుకాడు మాటికి దటిమెన్.

25

క. చూపులనక్కాణంబున, నాపువ్వుకరండకాఖ్యుం డరుదెంచినమా
గెనాపాయపుఁ గార్యస్థితి, దీపించిన బరిణమించి తిలకించి మదిన్.

26

ఉ. ఈసుఖమారతావిధవ మీదగహాసముఖారవింద మీ

భా సురమూర్తి యాలసదపారకృపారససేత్రకాంతిః

న్యాయము లెందుఁ గంటిమె ప్రియంవదుఁ డీతనియంద కాక నేఁ

జేసినభాగ్య మెవ్వరును జేయరువోయితఁ డేగుడెంచుటన్.

27

తే. అనుచు గొనియాడి తిలకించి యావధూటి, చిన్ని లేనవ్వు చెప్పుల జీరువాల

సిగ్గు నెగ్గించుచునుగో క్తి చెవుల జలికి, యెలమి వజ్రనభోజనాదులను దనిపి.

28

వ. తదనంతరంబ వసంతుం డనునిజసఖుం బిలిపించి చార్వర్యలిక శావిధేయంబు లగుమా
యోపాయంబు లుపదేశించిన వాడును దదుక్తప్రకారంబునఁ బుష్పకరండకుం బురో
పకతోపవనాంతరంబునకుం వోకొని యాత్మీయపరిదానసంకేతలతానికేతనంబున నుని
చికొని సముచితసల్లాపంబు లొనరించుచున్నంత నిక్కడ.

29

క. మగఁ డింటికిఁ జనుదెంచిన, మొగమోటము వట్టిమోహమును జిత్తములో

నిగుఱొత్తి మెఱుంగు సూపుల, జిగురాకుంబోడి పూజచేసి న్నగుచున్.

30

ఉ. ఆయన మీఁ దెఱుంగక ప్రియంబు నిజం బని నమ్మి మోహముం

జేయుట చూచి నావలల జిక్కి నితం డని కౌగిలించి శూ

భ్రాతృయతకంతరావమగురాధరపానసఖాంకనక్రియో

పాయములందు మైమఱవఁ బద్మపిలోచన యాలవెట్టుచున్.

31

సీ. వక్తరందములతీపు మగలకుఁ జవిచూపు మధుకిరమదవతీపాణులయొప్పు

ఫలరసంబులు క్రోల్చి పతుల నిక్కకుఁ బిచ్చి కొనిపోవుకీరకామినులబెడఁగు

దీపములఁ దనియించుప్రియులతో విహరించి యలరురాయంచతోయ్యలలచెలువుఁ

బల్లవఁబులు దెచ్చి ప్రాణేశ్వరుల కచ్చి చెలఁగడఁకోకిల స్త్రీలమురుగు

నెలమిఁ గొనియాడియత్తే శు నియ్యకొల్పియతిఁడు నతిసండుఁ గార్తకహస్తులగుచు

- దోడఁ జనుదేర బాగ నాథుఁడు వనించు, మపవనాంతర భూమికి నుండి చనియె. 32
- క. చని యాదంపతు లాత్మల, ననురాగరసంబు నిండి యలుపులువాళిక
వనశీలీతత్పరు లై, వినుతివిహరములఁ దగిలి పహించుతఱిన్. 33
- క. పదములు తొట్టుపడంగా, వదనంబున లేనిదప్పి వాఱెని యండం
గదియఁగ వచ్చి వసంతుఁడు, హృదయమున నియంబునఁగ నిట్లనిపలికెన్. 34
- చ. కడు వెరవేని నేఁ బ్రభుగర్భవతికె సతిఁ బుట్టినట్టికిం
దొడుకొనివచ్చుచో నిచట దుస్సహ మైనప్రసూతివేదనం
బడియెడు నియ్యడం దగినబాసట లే దటుగాన నింక ని
పడఁతుకచి త్త మాపడఁతిభాగ్యము మాటలు వేయు నేటికిన్. 35
- వ. అనుటయు వానిదీ నాలాపంబులకు బ్రమసి పద్మావతీరమణుఁడని సద్భావతిం జూచి
యిట్లనియె. 36
- క. జలజేతుఁ యవ్వఁకం, గలసంసారము నుపేక్షిగాఁగింపట గా
దలసత్వ ముడిగి చను మని, పలికిన నది చనియె బాగవతి యున్నెడన్. 37
- క. చని సుననచరణంబుల, జనవుల బరిరంభిణాఁగఁసంభావనలకె
మనసు గరఁగించి పులకలు, తనువునఁ గొనఁగించి కతులఁ దగిలించి తిగన్. 38
- సీ. త్రుళ్లుమంతలు వెట్టుతొడలదీప్తులతోన చినుదొయిమందులు నాకిరింప
రాణించునందెలరవతోడనె కూడ వెలసెనాలిమువ్వలకొర్రె నిగడఁ
గట్టటంబునఁ దోచుకదలు వెప్పుకలోడఁ గర్ణభూమణములకదలు మెలయుఁ
గడలేనిసుఖముల గరఁగనమదిలోడఁ జిత్రకన్యాత్తి లేఁజెప్పఁ గరఁగ
వదలుకొప్పుడి యలరులవానఁ గురయ, హాగహాగిదీప్తి యుయ్యలలాడుచుండ
మగున పుంభావలీల మఱువఁగనిఁ, గంతు సామ్రాజ్యలక్ష్మికి గర్తజేసె. 39
- వ. ఆపుష్పకరండకుండును సంతోషితస్వాంతుం డై. 40
- చ. పురిఁ బురిఁ దప్పకుండ మెలపూసలు ద్రెవ్విన నాఁగి నుండెయం
నిరిగితిఁ బెక్కుభూములు సతీ సతిసౌఖ్యగ్రసప్రసంగః
స్ఫురణలతాత్రవ్యములు చాచితిఁ గాని భవత్సమాన లే
తరుణులఁ గారు భావభవతంత్రకాకలనాచాక్షిపిన్. 41
- వ. అనవుడుఁ బద్మావతి వదీయచాతుర్యంబునకు నాశ్చర్యం బందనేల యని యిట్లనియె.
- క. చేరువ భిర్మసల మను, నూర గుణావతి యనంగ నకయుగ్మల్లిచె
న్నారు మనోహర మగుశృంగ, గారరసం బాడురూపు నైకొన్నక్రియన్. 42
- సీ. చందురునెఱవరజాఱఁజేయుట గాక నెత్తమ్మిమీద దండెత్తఁ జూచుఁ
బసిడిసలాక పైఁ బగలుచాటుట గాక తొలకర మెఱుంగుల దొడరఁ జూచుఁ

- గరిమంధిములమీఁదఁ గాలుద్రవ్వుట గాక జక్కవకతోడ వక్కరించు
మగమీలతో మగమాటలాడుట గాక పువ్వుదూపులకును బొమ్మవెట్టు
ననఁగ మోముఁ దనువుఁ జనుదోయి కనుదోయి, కనుగొనంగ సెప్పఁ గాముఁబ్రోచి
దీమ మగుగుణావతీవధూమణికిని, సరి యనంగ మగువ జగతి గలదె. 44
- క. వలపులవదనిక చిలుకల, కొలికి రువారంపుఁగలికిగుబ్బల నవలా
పులుగడిగినముత్యమునీరి, పులకిండ్పుఁబొమ్మ యనఁగ నొలఁతుక యొప్పన్. 45
- చ. కలువలు గండుమీలుఁ దొలుకారు మెఱుంగులు నిడుగొమికిం
జెలుపుగ నేపదార్థ మెననేయుదునో సతికన్నుదోయికిం
దలచి పయోజనంధిపుఁడు తామరలం బ్రతిసేయఁబోలు నొ
నొలుపుగ నెల్లవారుఁ దమపుట్టినయిండ్లను బెద్దసేయరే. 46
- క. అట్టి గుణావతి తనపతి, కట్టెదురను మాటుమగనిఁ గవయఁగ నేర్పున్
నెట్టుకొని యాడువారల, డిట్టతనం బెఱుంగ బ్రహ్మదేవునివశమే. 47
- చ. అనుచు దదీయవైపుఁగణాళి విరాళిగొనంగఁ జెప్పఁ గా
పిని యిటువంటి వెన్నఁచును విన్నది కన్నది లేదు మున్ను చా
లును గణుతింప నీయెఱపులో నిజమో తెలియంగఁ జెప్పమా
యనఁగ లతాంగి నీయడుగులాన నిజం బని నమ్మఁ బల్కినన్. 48
- వ. తత్ప్రీతీసదర్శనీదర్శనతత్పురం దై తత్పురంబునకుం జని. 49
- క. వన్నె మెఱయంగ నాసతి, యున్నగ్రహం బప్పు డరసి యుచితశ్శిత్తితో
విన్ననువునఁ జని యుచో, సొన్నాటంకంబువోలు సుదతిని గాంచెన్. 50
- తే. మోపి పవడంబుఁ దమలోన ముడిపడంగ, నడుము బయలును దమలోనఁ దడఁబడంగ
మేను మెఱుంగును దమలోన మేళవింపఁ, దెఱవ యొయ్యారముగ వానిదిక్కుచూచె.
తే. కందు వొరయనిపున్నచుచందురుఁగొ; శివునికనుఁబాటు దాఁకనిదిత్తభవుఁడొ
కాక నరమాత్రుఁడే వీఁడు నాకుఁ జూడ, ననుచు దలయూచి కొనియాడె వనజగంధి.
- క. వేడుకమై నపు డిరుమై, గాడంగఁ దొణంగె నతనిఁ గామునిశకముతో
చేడియూహపులుఁ దమలో, నూడించె ననంగ నొక్కసూటిం బెలుచన్. 53
- క. మనసిజాఁ డిద్దఱకును గం, టెనకానితనంబు చేసెడిం గనుగొన నా
జనపులు మాటలయనుపులు, దనువునఁ బులకలును గలుగఁ దత్తఱపెట్టెన్. 54
- క. చెన్నారవచనరచనలు, మున్నాడం గనినవలపు మొలకలతెఱఁగూర్
మున్నాడినమనసులతో, గ్రన్నన వీడ్కొనిరి సిగ్గుఁ గన్నెఱికంబున్. 55
- చ. పులకితచిత్రరూపములపోలిక నిద్దఱుఁ గొంతప్రాద్దు చా
పులఁ బరిణామముతో చెలిసి పుష్పకరండకురాక యంతయుం

దెలిసి గుణావతీలన దిగ్గన మజ్జనభోజనాదిపూ

లలఁ బరిత్యజ్జేసి తనచల్లనిమాటల గారవించుచున్.

56

సీ, అరవిరివిరవాదివిరుదువెండ్రెములతో సోలుకోయిలమానటీలతోడఁ

బూదేనెగందాన బ్రుంగుడుపడి యున్న గండుదుమ్మెదలంకగములతోడఁ

బరువంపుజాజివక్కులతోడ జెలరేగుచిలుకగట్టపుఞ్జాఞ్జసిరులతోడఁ

గుబగుబ వాసన గుబులుతో ముంగుల నేఁగెడి చలికాలి వేగుతోడఁ

హరిహరబ్రహ్మగాఢమానాపహాది, త్రిభువనధనుర్విహారపరీక్షకుండు

కమ్మలిలుకాఁడు మెఱుమ శృంగారవనము, లోనిగురివెందపొదక్రింద వాని నునిచి.

ఉ. ఇంటికి వచ్చునంత వగఁ డింటికి వచ్చిన నాథ నీవు న

న్నొంటి టిడి రాక యింతదడవుండగ గారణమేమి యింక న

న్నంటిన నీకు నీ వెఱుంగు దంచు మెకానొకతప్పవెట్టి వె

న్నెంటు నతండు రా జనియె వెండియుఁ దొయ్యలి పువ్వుఁగోటగున్.

58

చ. చనునెడ దాని పాన్మధపిశాచము సోఁకిన మెచ్చెనంచుఁ గూ

యని పలుమాఱు మాసాడిచి యల్లనఁ బుష్పాడి రక్షివెట్టి క్రి

మ్మున సధరొప్పుతంపు బలుమం దొకయిందుక యిచ్చిమించుఁ

బొసరినమాపులం బడిసిపో నటువైదుమఁ గొంగిలించుచున్.

59

చ. కనదురుకాంతి కాంతతఃకాంతశిలాతలవృట్టిపద్ధతి

వినుతలతావనీజసుమనేదికవై శ్రమచూర్ప దానునుం

దనమగఁడుం గశొకుతలతావతతం దదుపాంతవిస్ఫుర

ద్భవమశౌవనీరుహాఞ్జానుణినీడ సుఖానుగక్త యు.

వ. కొంతదడవుండి యాపొంతం గునుమవిసరభింతం బగమఁ జెన్నారమన్న సురపొన్నఁ

గన్నారం గమంగొనీ యిందులపువ్వులకుం గలపరిమళం బెందులపువ్వులకుఁ గలదని

మునుముట్ట మాయవెట్లం గడకట్టుచేసికొని యప్పటి గదలి యాసురపొన్నక్రిందికిం

జనుదెంచి యిట్లనియె.

61

సీ. నేమంటిచివెకలఁ జెలరేగి చిలుకలు మాదనశాస్త్రంబులు చదవుచుండఁ

గడిమికుంటములఁ బికమ్ములనంగవైపాశప్రబంధంబు లాలపింప

జాజియోవరులలోఁ జంచరీకంబులు వలగాజులిరుదాంకములు పకింప

సంపెంగనాటకశాలలఁ గలహంస లతావగీతంబుల నాడుచుండఁ

వేడుకలతోడఁ జూడంగ వివగఁగఁటి, మిట్టివనములు గలవె యేపట్టణముల

ననుచు మగనిమనంబును నలరఁజేయు, కరణి నుపకాంత ముటల గారవించె.

62

తే. గురులకప్పున నెలదేటియరులు బెరసి, చరులుగొలుపంగ మరుచేటియురులు దగిలి

- కన్న గానక మాటుమగండు మగండు, బలుపుణ్ణికటి దప్పంగఁ బడి విసువంగ. 63
- సీ. తరుణి యశోకంబు తన్ను నందెలమోక్షరఁ గాంఁగిరిగాంబు గడ కొడుంగ
లలితాంగి తిలకించి తిలకంబుఁ గనుగొనుఁ గనుదోయిమెఱుంగు లాకసము గప్పుఁ
బొలఁతి పుక్కిటికల్లు పొగడపై నుమియు లేజెక్కుల చిటునవ్వు చెక్కులాడ్డఁ
గలకంటి యలక్రోవిఁ గాగిటిలో జేర్చు గంకణపుణ్యులత్కార ములియఁ
దియ్యవలకానివిడివడ్డదీప సునగ, నతెనుమోహనమంత్రదేవత యనంగ
పొగని ముందట విరహగ్ని బొగలు మాటు, మగనిముందట బోడదేవు పదముకెడి.
- వ. ఇవిధంబునఁ బువ్వులకానినవ్వుక్రొవ్వు గలయలజవ్వని మగనిముందట ముద్దగగి
యును నగంపునచగచగల చునంబులొది యోసి గరువంఘవలపుసొలఘగ్రిక్కి
ఱిసి పునఁపునలొంగనంబులు చేసి యతనితో నిట్లనియె. 65
- ఉ. ఈసురపొన్నయెక్కి నుతికెక్కినకమ్మనిపువ్వు లెల్ల నేఁ
గోనెదఁ జూడుని యనుచుఁ గోమలి యాతరువెక్కి యొక్కపూఁ
గోసి నుతించి మూగొనుచుఁ గుత్తితబుద్ధి నిజేతుఁ జూచి నే
బా సిటు లేచు జూడఁ బెఱుఁమినితో గమియింపఁ బాడియే. 66
- తే. అనుచు వలవనివలవనికనుకతోడ, మ్రానుడ్డినఁ దొయ్యలి మ్రానుపడుచు
సొలయఁగా నేల యిచ్చోట నోటి యనన్య, కాంతఁ జూపును వలదింత కటికితనము.
- క. అనుచును వెలవెలబాత్రు, తనవతి పది మెచ్చ నీవు తరువెక్కి ననం
గనుగొను మే నేలోకపురుషుని బొందినచంద మగునె చూత మటంచున్. 68
- చ. జగి దొలకాడులేనగపు చిమైడుమాపులు మీదఁ జల్లుచుక
గగినలవంటిచమ్మఁగవజక్కవపిట్టల బైలువెట్టుచో
నిగిడెడువేపుమ మీఁ దెలుగ నేక తా సురపొన్న యెక్కెన
మ్మగఁ డిల నాడువారిబలుమాయలఁ గాయజూడైన జక్కఁడే. 69
- వ. ఇవిధంబునఁ బువ్వుబోడి కిటులివ్వనినవ్వులమాటల వాని మ్రొనెక్కించి
యొక్క పువ్వుగోసి మూగొనునమయంబున నతెండు మాచుచుండఁ గనుమరస
విసరలసదహంకారపుంకారలలితశీలముఖిబాటంకారసముద్దండ ప్రసవకోదండనిర్ము
క్తపుష్పశీముఖుభానలశీఖాసంత ప్తమానము డగుపుష్పకరండకుం గనుసన్న నాస
న్నుం జేసి తనయాధరావృతంబున నేడదేర్చి పరమానందకందళితహృదయుం జేసి
కందర్పక్షిం దనిసి విస్కూనానందకందళితస్వాంతం డగునతని కిట్లనియె.
- క. నను మెచ్చెద విది యచ్చెరు, వన నేటికి నాసుధర్మ యనునగరమునక
జనమోహిని లీలావతి, యనుకామిని యుండు ననుజ యగు మఱి నాకున్. 71
- తే. కమ్మనిపదారువన్నె బంగారుకరువు, కామవిద్యారహస్యములో గఱప గురువు

సరసజనములు భ్రమరడి తిరుగుతెరువు, మెఱయులీలావతీకాంత మేనిమురువు. 72

ఆ. ఆలతాంగి చూపు లల్లాల్పి చూచిన, నతెనుమహిమచేత యతులక్షణ
తెనులి యినుపకచ్చవము లూడిపడు నన్న, నున్నవారి నింక నెన్న నేల. 73

ఆ. అప్పుతరసముతేట లంగనమాటలు, మరునిచేలియురులు మగవపురులు
కప్పరంపుగ్రోవి కలకంఠకెమ్మోవి, గూలతాంగి బొగడ నలవి యగునె. 74

న. ఆలీలావతి మగండునుం దాను నేకశయ్య నుండి యుపనామకునిం గనుమసాయక
క్రీడ నలరించు నీ వాలనవలనిచోడ్యులు చూడవలతేనిం జను యని వీడకొలిపి. 75

క. తనవిభుని నగవులకాపుల, గనుగొని నామాట నిజము కల్గెయె చెపుమా
యనిన నది యట్లు తప్పద, యెనరగ నీమాయతెరువుదో పువ్వలదో. 76

క. అనుచు వెడనగవుతోడను, మనమునఁ గడుఁ బోద్య మంది మృగ దిగి నిజాం
గనయును దానును వీటికిఁ, జనియె విలాసినుల నమ్మజన దెవ్వరికిన్. 77

క. అటఁ బుష్పకరండకుఁ డె, క్కిటి యరిగె గుణావతీఃఖిలిభితలతా
స్ఫుటకక్షకంఠరాతల, నిటలతటవిలాసుఁ డగుచు నెయ్యం బలరన్. 78

న. ఇట్లు చనుచుఁ దదంగనానంగసంగసంగతనఖాసిపథాలంకృతం బగునిజాంగంబుఁ
గనుగొనుచుఁ దనమనంబున. 79

మ. చిగురాకున్న నఁగంపులేదోడవు లిచ్చెం జిత్తజా డిచ్చెఁ బో
నగు నీలాగుఱుంబు పీఠక యెన్నం డశ్చై నమా యనం
దగుఁబో వీటికి నామ సంగమము హా నాపాలిభౌగ్య బనక
ముగరం గుచ్చిముండదైవమునకక మ్రొక్కంచు జేజేయనన్. 80

న. అని యంతస్మిత్తెసంస్మితవదనుం డగుచు సుధర్మానగరంబుననుం జని లీలావతీమంది
రంబు ప్రవేశించుటయు. 81

సీ. దారపారులుగాఁగఁ దాకినమలుపచ్చిక సమనలరాచమనలతోడ
నక్కడక్కడ మేన నడ్డపాటులుగాఁగ వైచినగందంపునలపుతోడఁ
దొలకరించి నటించు మొలక సిగ్గులచేత సుడివడి కడకొత్తుచూపుతోడ
నూరక మంట్రు యబ్బివిహారలపుఃఖి నెయ్యు నూరుపులతోడ
నెలమి దనగారి తనదకటైదుర నిలువ, బడివెటచక్రనర్తి సౌభాగ్యమూర్తి
గణికజనముఖ్యుఁ బుష్పకరండకాఖ్యుఁ, దెబ్బ కను తెప్పవైక ముఱిసి చూచె. 82

క. చూచిన వాడఁ దగోదరి, జూచెం బులకించి చూపుఁ జూపును దమలా
ద్రోవిని రాకఁ గ్రీడా, క్రీనతుగత మెఱయ సాముచే నన్నడుమన్. 83

ఉ. ఇందునికందు వేర్పటిచి యిందునిచే సతిమోము చేసి యు
కందును గుంతలంబులుగఁ గంజభవుం దొనరించె గానినాఁ

దెందును మోమునుం గురులు నిట్టివి గంటిమె యీతలోదలం

బొందనియట్టివానిమగ పుట్టువుల బుట్టువుగాఁ దలంతురే.

84

వ. అనుచు మనోహరాలలోల హేలాలితపాంచాలుం డగునవ్వప్పకరండకుండుఁ ఠీలా

వలీ విలాసినివిలోకనవాగురం దగిలి యల్లలల్లనఁ గదియం బనటయు.

85

మ. వరసాభాగ్యవిలాసమూర్తి యితఁ డెవ్వందొక్కొ యారూప మె

న్వరియందుం గనుఁగొంటిమే యితనిలాహ్యంబుఁ గన్నారఁ గ

న్నరమానందనుడైన జిక్కువడఁడే నాపాలిభాగ్యంబు దా

నరుడేబోలుఁ దలంప నీతఁ డనియొక్క హ్నించె నక్కాంతయున్.

86

క. అంతట నిర్దమనసులఁ గఁతునినను గలనె వింతకనమను లాలయొక్క

మంతనములు వెదవుల నిసి, తీర్థలువాఱంగ నగవు తెప్పలు గోరన్.

87

వ. తదనంతరం బాపుప్పకరండకుండు.

88

క. తా వచ్చినకార్యమును గ, జావతి పుష్టించివట్టినైపుణమును లీ

లావతికఁ జెప్ప నదియను, భావంబున సంతసంబు బ్రెనుకకెట్టన్.

89

ఉ. ఆనమయంబునం దపనుఁ డస్తగిరింద్రమునందుఁ బొంద నీ

లాసరసానుకూలగుతులం దగ వానికి నాఁడురూప మె

చ్చె సేబగారుచుండ పాణిహావిభూనురాజిచేతఁ గై

సేసిన నొప్పెఁ గృష్ణింపుఁజేడియ న్దురుముకుందుడో యనన్.

90

ఉ. అప్పుడు నాథుఁ డింటికి రయంబున వచ్చిన మ్రొక్కుఁబఁచినం

దప్పక చూచి చీకటికతంబున నాటకం దలంచి యీ

యొప్పలగుప్ప యెవ్వ రని యున్విరులూరుచు వేడఁజొచ్చినం

జెప్పఁ దొణింగఁ దొయ్యలి వశీకృతదుశ్చరితప్రవీణ మై.

91

క. ఈయంగన పద్మావతి, మాయక్క ననం దలంచి వన నూటటగా

నీయెడకు వచ్చె ననుచును, మాయోపాయంబుగాఁగ మగనికిఁ జెప్పెన్.

92

ఉ. నావుడు సంతసిల్లి వదినం దగులాగుల బుజ్జగించి లీ

లావతితోఁ దలంపనితలం పిట వచ్చిన దీలతాఁగి ప

ద్మావతి దీనికిం దగినపజ్జనభోజనవస్త్రాంధమా

లావలలుందుఁ బొందుగఁ బ్రియంబు దలింపఁగఁ జేయు మిత్తటిన్.

93

వ. అని ప్రియానులాపంబులం గలుపుకొని నరనవచనరచనలం బ్రాద్దవుచ్చుచుం బొద్దవు

వోయినపిదపనమ్మిద్దగు ల్దిఱుం దానును బాస్తునం గుడిచి పులుకడిగినపసిండిగలంఁ

న్నరమానందనుడైన సిగ్గువడఁడే నాపాలిభాగ్యంబుగా

నరుడేబోలుఁ దలంప నీతఁ డనుచుక్క హ్నించె నక్కాంతయున్

బరిమళమిళితోదకంబులం జేతులు గడిగికొని వాచ్చి మడుంగులం దడియొత్తులం గరంబులు దుడిచికొని కర్పూతాంబూలంబులు వైకొని సస్థితముఖారవిందులగుచు దదుచితామరంజనసమంజసంజాలానులాపోద్వృత్తివిభక్తీదారి నాయు ప్రప్రమత్తా కులచిత్తులై రత్తటి లీలావతి మెత్తెదనంబు లిగురాత్త నెత్తిమ్యైతేను లేటి పయిం బబదిన మెఱుంగుతగులలు గిటికొనినహంసతూలికాల్పంబుమీదికిం జని. 94

క. మగఁడును మాఱుమగండును, దిగ నిరుదేశఁ బర్యటంపఁ దా నడుమై యొప్పుగ శయనించె ముదంబున, బిగిచెన్నులనడిమిమణులపేరుం బోలెన్. 95

సీ. అరిచాపుల నధరావృత్త మాని తా హృదయేశుచిత్తంబుపద నెఱింగి చిడిముడిపడి మేను చెయిం చె నటుముట్టఁ బొమ్మరి యుపనాథు బుజ్జగించి కణ్ణాధరణమల్లకము నోవ మీ టెడు తెఱఁగున గొబ్బన దీప మాచ్చి యెఱుంగనియదివోలె నింక నెఱుంగుచును కడటిగఱఁ దగఁ జెలఁగి చెలఁగి లీలఁ జేసన్న బరణి బాగాలు గులికి, యిద్దఱకుఁ జెట్టి చుట్టి యా కిచ్చి యిచ్చి మగనిదిస్కు సొంగంబుగా మఁతనంబు, మాటగా నిట్లు అనియ నమ్మాయజోటి. 96

తే. ఇంపు లొదవఁగ నేను నాయించి గూడి, యాలిమగనాట లొడుదు మఱికాల మిప్పు డిది మాతుగాక నీవెఱుంగనట్లు, కన్ను మూసినవిధమునఁ గదిలవండు. 97

వ. అచు నాశ్చర్యభగమున ముద్రవెట్టి కపటనిద్రామణికుం కీసి సమున్నద్రాతిశయ రతిత్రాస్తవ్యత్రా పర్యుక్తర్యసంపరతుప్రతృలఁ బుష్పకంఠపూరి బుష్పకోదంక్రీకం నేల్చిన నతండు లీలావతీలొనినీహ నాచాతురీగురీవాంబునను వెఱుంగుపడియ నంత నగుశోభయప్రకటనముటకలతతోననిర్దళన్నిర్దళబాల్యంతభయంక రావంబు వీతెంచిన నుదవపడి లీలావతీకాంత నిజకాంతునికఁ దెలిపి సర్వోపతీయారణం బెఱింగించి యతనిచేత ననిపించి తానును గొంతద వ్యతిఁ పుణిపునరాలింగనంబు చేసి మఱవకుండు మని పద్మావతీనామాభిగామపహాసవిహారం దగునప్పుప్పుకరంధపుని దగులాగున పీనుకొలిపి శయ్యగం జని యాశ్చర్యకరం వైసమగనిమనసు తదవసరో చిత్రక్రియలం బడసె నని ప్రతిపాద్యుం వైసమక్రియాయుగనను సువర్ణకంఠంబు చునో మాతకథావిధానంబు పరపూర్ణంబుగా నెఱింగించి యిట్లనియె. 98

క. ఏ విన్నపంబు చేసిన, యీ వెలదులలోన బాణ యవ్యతె యనుచుం దా చేతుక నడిగినఁ బ, ద్మావతి యని పలిక నతిఁబు మంజుస్మితఁ జై. 99

వ. పలికినం గోపించి. 100

సీ. చెక్కులందు నివాళిసేయులేనగవులు తాటంకరుచి కొల్లకోటు సేయ జగి ధగధగ యనుబిగువుఁజన్నలమీదఁ గొమ్మిండునుగులు నోకొకపులాడ నంటినఁ గందునెఱ యనుమేనిమనఁ గాంతి యిరుగెలంపులఁ గుప్పరము దాటె

- దొంగలిదెప్పుల దూఱుదుంకనలాడు సోలుజూపులు మరు మేలుకొల్పు
బట్టుగవు సెనదీసిభావభవుని, పసిడివిలుకమ్మియో నాగ ముసుగు దిగిచి
పఱపుమీదను గూర్చుండుబడి కళాక, తీగోపాణి యాగాజాదిక్కు నూచి. 101
- క. మీమాట కాదనగ రా, దేమీ తప్పంగ జెప్పు టిది తగ వగునే
భూమిప లీలావతి యను, భూమినియె విదగ్ధ గాక పచ్చావతియే. 102
- వ. అని పలికి నిజప్రభావవిశేషంబున నతని విక్రమత్యుగా నెఱిగి కళావతీమగ్ధ
కళావిదగ్ధయై వికసితస్త్రింధాంచితనయనారవిందంబుల నవ్వెభునం గనుంగొని. 103
- ఉ. చాటున కెక్కినట్టి నెలజూతలంబున వాగ్విలాసతై
మేటివి నీవు నిన్ను నుపమింపఁ ద్రోవోకములందు రాజా లె
పాటును లేరు నామనసుపాఁ తెగలంచి వెల్పాల్పఁ ట్టియా
మాటలు మూఁడు నుంపున మానవనాయక నీకు దక్కితిన్. 104
- చ. నను వరియింపు కీర్తిలలనాకలనాలితప్రతాప యా
చనభిజనానురూప జలజాతిముఖసరసానులాప నూ
తనవరపుష్పచాప కవితోవృద్ధు గానకళాకలాప శో
భనకరరూప సర్వనరపాలకులొచ్చివచ్చనంబున్. 105
- క. అని రాజుచి త్తమునఁ గృప, తనరంగ మాటలాడి తమ కిద్దఱుకన్
మనసిజుఁడు వెండ్లివెద్దగఁ జనవున వరియించి శేఖయ్యఁ దాల్చెన్. 106
- ఆ. తాల్చి వదనరచనఁ దేర్చి చిత్తములోని, మదివహ్నియాల్చి మద మొనర్చి
యనమరతుల మోలలాల్చి కొఱిటఁ జేర్చి, మనసుకొర్కి దీర్చి మదిఁ దనర్చి. 107
- క. మానిని కరపాశంబుల, చే నీగతిఁ గట్టివైచి జగి దోలకెడి పూఁ
బానువునఁ బెట్టి వలదా, మానధనం బపహరింప మోగినదొంగన్. 108
- క. పోవు యగుకళావతి యిటు, కూడి మెలఁగె రాజుమనసుకొలఁదివె విభుఁడుం
జేడియఁ గూడి చరించును, నీడయు నూపంబుబోలె నెవ్వం ? లరన్. 109
- వ. అంత నొక్కనాఁడు. 110
- సీ. మణిపంజరాంతరమంజునీర కేళికి యాత్మీయవిజయంబు లభినుతింప
సరసవిలాసినిచామ గానిలమున నలినీలకుంతలంబులు నటించ
బ్రతిపన్న కామినీప్రాళి గానక్రియారచనలు కర్ణ పారగ మొనర్చు
రత్న సింహాసననూన్నప్రభారాజి తనతనదుర్యతులచే నినుమడింప
సంతిపురిమున మండపాగ్ధ్యంతరమున, నంగనలు గోల్వఁ గొలుపుండి యానరేంద్ర
సింహుఁ డుజ్జయినీపుగ్రోల దలంచి, యింపుమీఱఁ గళావతి కిట్టలనియె. 111
- సీ. కాంచనపేటికాకర్పూసపీడికాంలితకథాటికావిలసంబు

నీలశైలస్థాలనిబిడమహాభీలశుండాల్ఘీంకారశోభితంబు
 సులితాంగకురంగబవతురంగతరంగమంగళహేమాసమంచితంబు
 మన్మథసుమారమహితభూకాకలితగాబవమరకలకలంబు
 వేదశాస్త్రావిద్యాప్రవీణవిప్ర, జనమమోహచిరనిజస్థాకంబు
 ఘనతరైశ్వర్యవిజితాలకాపురంబు, నిఖిలఫలసాల ముష్టయినీపుంబు.

112

ఉ. ఆపుట భేదనంబు సమదాచిమనః పుట భేదనక్రియా

లాఘవటుప్రతాపరణలంపటసదృశతతోమరప్రభ
 దీపశిఖాగళత్తిమిరదీప్తి దినానశ మన్మదీయదా
 హాసరఘావృతంబు మన మక్కడ కేగుట యొప్పు నిర్లక్ష్యం.

118

వ. అనిన విని దరహాసితవదనయై కళావతి నిజకళాకాశంబు మెఱయగరంబు ప్రియం
 బున నతనికరంబు కరంబునం గీలించి హృద్యావరద్యమందిగోద్యాసముద్యత్కాసా
 రకనత్కనకమరీచిసముజ్జ్వలత్సారసనాళంబు బ్రవేశించి యుజ్జ్వలజ్వయినీపురవరి
 సరసలీలాకుతుకానుకూలకూలావనిరుహాసుమవిసర సుమితపరాగానుంగ సుఖప
 రాయణశీలముఖమత్తువితేజగోద్ధాతమందమానతనందగణనంచితసరోజవిరాజితరా
 బహుద్గంబున నిర్మమించె నంత ప్రైశ్వసమేతుం దైవశక్తి వసుదేచి న్నాంగనంగతో
 ర్వీతలం బగుడంషప్రణామం బొచరించిన సాహసాంకమహీపాలుండు పులకకలికా
 కంఠుకితనకలాంగుండును హస్త బాష్పతరంగితనయ నాద్యపాంగుండును నై పునఃపున
 రాలింగనంబు చేసి యతనితో నిట్లనియె.

114

క. ఎట్లదొకో సంసారము, నెట్లన నిముసంబు బయనరనిమిసలం

గట్టిడివిధి మాపోపక, శక్తి యెన్నాళ్లు నిన్ను బాయగఁ జేసెన్.

115

క. నావుడు సుమతితనూజాడు, ప్రాణీణ్యము మెఱయ మనుడపతి కిట్లనియెన్

దేవర యం దరిగిన నా, భావంబున బాయకుంట బాయుట గలదే.

116

వ. అని యిట్లు సల్లాపంబు లానరించి యనంతరంబ.

117

సీ. ప్రకటదామోన్నిద్రగద్రేధములు గొల్వ నానామణిగ్యందనములు గొల్వ
 జవనత్త్వసుమహత్త్వవటలులాశ్వములు గొల్వ బలముదృఢటకీరభటులు గొల్వ
 ధర్మవిధానప్రధానోత్తములు గొల్వ సామంతమండలేశ్వరులు గొల్వ
 వరవిలసనచారువారాంగనలు గొల్వ గాయక నాయకోత్కరము గొల్వ
 నాత్యుతరుణీసమేతుం దై యరద మెక్కి, శ్రీమదృష్ణయినీసతీశ్రేణి పాణి
 తామరసముక్తముక్తాక్షతప్రసక్త, నక్యపణిమస్తకుండు నై నగరు చొచ్చి.

118

క. తనుఁ గొల్చి వచ్చువారలననురాగరసార్ద్రహృదయుఁ దై గృహమునకుం
 జనుఁ డని సతియును దానును, జననాయకుఁ డంతిపురికిఁ జనుసమయమునన్.

119

ఉ. నైజకటాక్షుకోమలుఁ గనత్కరమాలవరీమలుం గుచ
భృగ్వితికాంఠిపీమలును బైకొని దీపఃఖాలిఁ బ్రోవఁగా
రాజితకంకణధ్వజుల రాగ మెల్లఁగ నేర్పుతోడ నీ
రాజన మాచరించిరి పుంగవులు దంపతు లిన్పు మెచ్చఁగన్. 120

ఉ. శ్రీయశవతీధరాసతులఁ జెంది విహార మొనర్చునాదిసా
రాయణురీతిఁ బ్రీతి వెలయఁగ ననంగవతీక శావతీ
తోయజప త్రిలోచనలతోడ నిరంతరసౌఖ్యవైభవం
డై యభిలప్రభావనపరాయణతక్ నులికెక్కా నెంతయన్. 121

ఉ. పాడి సమస్తముం బొగడఁ బాయక యాశ్రమవర్ణధర్మముల్
జాడలు దప్పకుండ మఱి సజ్జనరక్షామృతః
క్రీడత భూషణంబులుఁ గీర్తి వహించె ధర్మిని నవ్విభుం
డైదవచక్రవర్తి పదునెడనగాజునునై ప. హోన్నతిన్. 122

చ. అతులితసామవాదసుఖితాభిలబంధవనత్కివీక్యగా
ర్విత్తముగ నిశ్య మాపహింసఁ బేర్చి చెలంగెను సిద్ధనార్యుడీ
క్షీతి నతిదాన వైభవదశేషవిశేషక శాగపప్రభా
సితహితవంత్రిసాస్యగణిస్తూథోచితదండవైపుణిన్. 123

క. భూరమణమంత్రిభాండా, గారసుహృద్ధర్మగార్భ్యసనబలవిభవో
దార మదమత్స్యరాదివి, కాలవిమూర్తప్రకార కవితాకారా. 124

మంగళమహాశ్రీకృష్ణము.

శ్రీమదుధయాన్వయవిశిష్టతరీర్తి బుధశేఖరవిరాజితవివేకా
కామితఫలప్రకరకల్పితవీరీర్ణజితకల్పకసమాజసురరత్నా
స్వామిహితకార్యగతిసంఘటన వైపుణిచారనయమార్గపహనీయా
సామజసాయాదిబహుసంపదభిగామ్యహసన్నిహితమంగళమహాశ్రీ.

గద్యము. ఇది శ్రీమదభిలకవిమిత్రి నెద్దయ యన్నయామాశ్రితపుత్రి

శారదాదయావిధేయ జక్కయనానుధేయ ప్రణీతం బైన

విక్రమార్కచరిత్రం బనుమహాకావ్యబునందు

సర్వంబును నప్తమాశ్వాసము.

సంస్కృత గ్రంథములు.

			ప్రతి 1-కి రు. ఆ.	
భారతము, గచ్ఛద్వాన్యాయసహితము	18	0
బాలరామాయణము, సటీక	0	2
అధ్యాత్మరామాయణము ఆంధ్రటీకాతాత్పర్య సహితము	8	0
డిటో మూలము, చిన్న పైజా	0	12
సుందరకాండము, మూలము, చిన్న పైజా	0	12
డిటో ఆంధ్రతాత్పర్య సహితము	1	0
శ్రీహరిరామాయణము, మూలము, చక్కనికూర్పు	1	12
డిటో దళసరికాగితముల ప్రతి	4	0
మాఘపురాణము సాంధ్రతాత్పర్యము	1	8
పితృతర్కణము, చిన్న పైజా	0	1
యజుర్వేద సంధ్యావందనము, పురుషనూక్తము, శ్రీనూక్తము, ఆంధ్రటీకా తాత్పర్య				
ర్యసహితము, చిన్న పైజా మించికాగితములు	0	4
మహాన్యాయము, చిన్న పైజా, శుద్ధ ప్రతి	0	5
రుద్రము, పురుషనూక్తము వగైరాలు, చిన్న పైజా	0	2
పంచోపనిషత్తులు, పై పత్రియము, చిన్న పైజా	0	4
ఆపస్తంబశ్రావ్యకూతములు	0	2
ఋగ్వేదసంధ్యావందనము, సటీక	0	2
వ్రతరత్నాకరము, వ్రథపభాగము-వ్రతసంకల్పము మొదలు పూజముగియువలెను చేయవలసిన విధులు తెల్పి, ప్రాశస్త్య కలశపూజ గణాధిపతిపూజ మహోపచార శ్లోకములు మొదలగు హానికి తాత్పర్యముగలదు. వినాయక, వరలక్ష్మి, సుస్మతీ, అనంత, శేనారేశ్వర, గరుడపంచమీ వ్రతములు యిందుగలవు				0 6
వ్రతరత్నాకరము, ద్వితీయభాగము-బుషిపంచమీ, పుణ్యదాననీ, అమావాస్య సోమ వతీ, కృష్ణాష్టమీ, శ్రీరామవందన, అమృతాభిషేక వందన, భక్తేశ్వర, శతవర్తి, లక్షవర్తి, త్రివిధి, చిత్రగుప్త, క్షీరాబ్ధిశయన, సాత్రీగారి, సంపన్నగారి, సన్య				

సావిత్రి. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్, చెన్నపురి.

నారాయణ, రథసప్తమి, సంకటచతుర్థి, ఏకాదశీగురువారము స్వనింహజయతీ

వ్రతములు యిందుగలవు	0	14
వ్రతచూడామణి, 860 వ్రతములు, చక్కనిహూర్పు	1	4
మంత్రపుష్పము సటీక	0	1
సూర్యసమస్కారము, చిన్న సైజు	0	1
బ్రహ్మయజ్ఞము	0	1
సంధ్యావందనభావ్యము, చక్కనిప్రతి	0	6
వంశ్రపన్నములు, మూలము	0	8
దేవతార్చన, చిన్న సైజు	0	1
కాలాపృథము, సటీక, చక్కనిహూర్పు	0	12
మహార్థదర్పణము, సటీక, చక్కనిహూర్పు	0	8
జాతకచంద్రిక, గోపాలరత్నాకరము, సాంధ్రతాత్పర్యము	0	8
హరిమండస్తోత్రము, సటీక	0	8
ఆత్మబోధము	0	4
సాంద్యలహరి	0	8
ఉత్తరగీతా, సటీక, చిన్న సైజు, పంచీకాగితములు	0	6
భగవద్గీతలు, ఆంధ్రటీకాతాత్పర్యసహితము, పట్టుబైదు	1	8
భగవద్గీతలు, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము, చక్కనిహూర్పు	1	0
భగవద్గీతలు, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము, చిన్న సైజు	0	6
రఘువంశము 6 సర్గలు, పదచ్ఛేదము, అష్టము, ఆకాంక్షాశబ్దసమాస తార్పర్య	8	8
వ్యాఖ్యానసహితము, సాధారణప్రతి	0	8
రఘువంశము 10 సర్గలు సవ్యాఖ్యానము, శుద్ధప్రతి	0	4
మేఘసందేశము, సవ్యాఖ్యానము	0	2
పుష్పబాణవిలాసము, సవ్యాఖ్యానము	1	4
రామకణ్ణాపృథము, ఆంధ్రపద్యతాత్పర్య సహితము	0	10
కుమారసంభవము, సవ్యాఖ్యానము, చక్కనిహూర్పు	0	10
మానుకావ్యము, సవ్యాఖ్యానము, 6 సర్గలు	0	12
భర్తృహరిసుభాషితము. ఆంధ్రపద్య తాత్పర్యసహితము, మేలుకాగితములు, అట్టు బైదు	0	2
శబ్దవంజరి, చక్కనిహూర్పు, శుద్ధప్రతి	0	2

వాపల్లి. రామన్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్, చెన్నపురి.

(పతి 1-కి ర్వు. అ.

కృష్ణకర్ణామృతము, ఆంధ్రపద్యటీకాతాత్పర్యసహితము	...	1	4
సప్తర్షిస్తోత్రము సటీక, చిన్నపైజు	...	0	1
దేవీమానసికపూజ	...	0	1
దేవీఖండమాల	...	0	1
ఇంద్రాక్షీవివకవచము	...	0	1
వృత్తుంజయమానసపూజ	...	0	1
రామబ్రహ్మమానసపూజ	...	0	1
చంద్రహస్తోత్రము	...	0	4
పరమేశ్వరస్తోత్రకదంబము, శుద్ధప్రతి, చిన్నపైజు	...	0	6
దేవీస్తోత్రకదంబము, చిన్నపైజు	...	0	4
శివదీక్షలు, చిన్నపైజు, అనిబిసెంటుగారి ఇంగ్లీషుతర్జుమాతో	...	0	4
విష్ణుసహస్రనామము, నామావళీసహితము	...	0	6
లలితాసహస్రనామము, వదై గాలు	...	0	8
దేవీసప్తశతి	...	0	5
నీలికాన్తము, ఆంధ్రతాత్పర్యసహితము	...	0	2
ప్రాతఃస్మరణ	...	0	2
రామసహస్రనామము, నామావళీసహిత, చిన్నపైజు	...	0	4
లితీ	...	0	8
శివ	...	0	8
అంజనేయ	...	0	8
సుబ్రహ్మణ్య	...	0	8
అన్నపూర్ణ	...	0	8
అమరము, మూలము, 3 కాండలు	...	0	6
అమరము, సటీక, చక్కనికూర్పు	...	0	14
నానాతరత్నమాల శుద్ధప్రతి	...	0	12
గురుబాలప్రబోధిక, చిన్నపైజున రామాశ్రమియాద్యనేతగ్రంథముల సహాయముతో			
సరిచూచి అకారాది అనుక్రమణికతో చక్కగ ముద్రించి కాలికోల్పెందు చేసి			
నాము	...	2	8

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్, చెన్నపురి.

ఉత్తరరామాయణము, కంకంటి పాపగాజుప్రణీతము, చక్కనికూర్పు	...	1	0
డిటో మేలుప్రతి, కాలికోటైండు	...	1	8
భాస్కరరామాయణము, చక్కనికూర్పు	...	2	8
రంగనాథరామాయణము, ద్వీపద, చక్కనికూర్పు	...	2	8
మొల్లరామాయణము, చిన్నపైజాన పెద్దక్షరములతో చక్కని ముద్రితిము	...	0	8
అచ్చతెనుగురామాయణము, శుద్ధప్రతి	...	1	4
ఆంధ్రభాగవతము, పోతనామాత్యప్రణీతము, ఈనాడుముద్రితమైనది	...	3	0
ప్రతులకన్న అన్ని విధముల రాగగనున్నది.	...	4	0
డిటో మేలుప్రతి, చక్కనిబైండు	...	4	12
డిటో మేలుప్రతి, 2 వాల్యములు	...	5	8
డిటో అత్యుత్తమప్రతి, 2 వాల్యములు	...	2	8
వసుచరిత్ర, సవ్యాఖ్యానము, దళసరికాకితములు, చక్కనికూర్పు	...	1	8
మనుచరిత్ర, సటీక, చిన్నపైజా	...	2	8
ఆముక్తమాల్యద, సటీక, అట్టబైండు	...	0	8
ప్రభావతీప్రద్యమ్ము	...	1	8
కళాపూర్ణోదయము, దళసరికాకితములు	...	1	8
రాఘవపాండవీయము, సటీక, చక్కనికూర్పు	...	0	10
శృంగారనైషధము	...	0	8
సరసభూపాలీయము, అట్టబైండు	...	0	4
విజయవిలాసము, క్రొత్తకూర్పు	...	0	8
రంగారాయచరిత్ర, దిట్టకవి, నారాయణకవిప్రణీతము	...	1	4
ఉత్తరహరివంశము, నాచన. సోమనాథకృతము	...	1	4
రామాభ్యుదయము, అయ్యలరాజు రామభద్రకవి	...	0	4
నీలాసుందరీపరిణయము, తిమ్మకవి	...	0	6
పారిజాతాపహరణము, చిన్నపైజా, చక్కనికూర్పు	...	0	8
రసికజనమనోభిరామము	...	0	8
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంకరకవి ప్రణీతము	...	0	6
గుక్మిణీపరిణయము, హుచిమంచి తిమ్మకవి	...	1	0
విక్రమార్కచరిత్ర, జక్కనకవి	...	0	8
సారంగధరచరిత్ర, చిన్నపైజా, పెద్దచ్చు	...		

వాషల్లె. రామన్వామిశాస్త్రిలు అగడ్తనక్క, చెన్నపురి.

ఆంధ్రగ్రంథములు.

5

	ప్రతి 1-కి రు.	ఆ.
అనిరుద్ధచరిత్ర, అబ్బయమాత్య ప్రణీతము	... 0	8
రాజశేఖరవిలాసము, కూచిపూడి తిమ్మకవి	... 0	8
పంచతంత్రము, నారాయణకవి	... 0	12
అప్పకవీయము, చక్కనిసూర్యు, అట్టతైండు	... 1	6
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము. సాంబశివంతులు	టీకానుక్రమము	
సహితము, కాలిక్రొందిండు	... 0	12
సులక్షణసారము, సటీక	... 0	8
వేదానపద్యములు, చక్కనిసూర్యు, 1200 పద్యములు	... 0	4
డిట్రో ప్రానుకోగూ ఇంగ్లీషునో	... 1	0
మౌఖ్యశతకము	... 0	1
నల్లమస్కంధము, సటీక, చిన్నపైస	... 1	0
సుమలితకము, సటీక	... 0	2
కుచలోపాఖ్యానము, (భాగవతములోని)	... 0	4
డిట్రో ,, గల్లీప్రభుకృతము	... 0	6
గుమారీశతకము, సటీక	... 0	2
దాశరథీశతకము ,,	... 0	4
మానసబోధశతకము ,,	... 0	2
భాస్కరశతకము ,,	... 0	3
కంఠవానిశతకము, సటీక	... 0	2
కవిచౌడప్పశతకము	... 0	2
సృసింహశతకము	... 0	2
చంద్రశేఖరశతకము	... 0	1
రామలింగేశశతకము, అడిగము మూగకవి.	... 0	2
కాళహస్తీశ్వరశతకము, పూర్ణాచారి	... 0	2
భోగినీదండకము, బుమ్మెర. పోతరాజు ప్రణీతము	... 0	1
కుక్కుటేశ్వరశతకము, కూచిపూడి తిమ్మకవి	... 0	2
గజేంద్రమాతము, సటీక, చక్కనిసూర్యు, సుంచికాకితములు	... 0	6
గుక్మిణీకల్యాణము, సటీక, చక్కనిప్రతి ,,	... 0	6
ఆంధ్రపదనభాగవతము, గ్వాలియరస్కంధములు, శ్రీశంకరాచార్యులు, వేంకటాచార్యులు	... 6	8
కృతము.		
ఆంధ్రపదనవిష్ణుపురాణము, శ్రీమహావల అనంతధూపాలకృతము (అచ్చగమన్నది)		
శ్రీశంకరాచార్యచరిత్ర, ప్రతిపాదో	... 0	2
గామకృష్ణపరమహంసచరిత్ర ,,	... 0	2
బాలగంగాధరతిలక శాకిచరిత్ర	... 0	2
నాదాభాయిశాహ్ జీవచరిత్ర, ప్రతిమతో	... 0	1

వావిళ్ల, రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్, చెన్నపురి.

ప్రతి 1-కి రూ. ఆ.

అనిబిశంతుచరిత్ర, ప్రతిమణో	...	0	1
శ్రీకృష్ణ దేవ రాయచరిత్ర	...	0	2
కన్యాశుల్కము, హాస్యరసభరితమగు నాటకము	...	0	12
ఆనందమత, నవల	...	0	12
కపాలకుండల	...	0	12
వివహారము	...	0	6
మదాలస	...	0	10
సుజననంజని	...	0	6
తారాభాయి, చక్కనినవల	...	0	12
టిప్పణులకొ, నూతనకవితా శైలినిశ్రీతిక్కిరాజు. ఉమాకాంతము గారచేవిరచితము	1	4	
సీతాహమము, శ్రీతల్లాప్రగడ నూర్యనారాయణరావుగారిది	...	1	0
నీతిచంద్రిక, చిన్నయసూరిగారిది, చిన్నపైజా, నెద్దచ్చు	...	0	6
పంచతంత్రము, వచనము, సులభశైలి, నెద్దచ్చు	...	0	6
నక్కనుపూర్వకథలు, కొత్తకూర్పు	...	1	0
గామదాసచరిత్ర, చక్కనినూర్పు	...	0	8
నలచరిత్ర, పటిక, చిన్నపైజా	...	0	6
అధ్యాత్మరామాయణకీర్తనలు, చక్కనిప్రతి, చిన్నపైజా	...	0	6
బాలవ్యాకరణము	...	0	12
ఆంధ్రశబ్దచింతామణి, పటిక, శుభప్రతి	...	0	6
ఆంధ్రభాషాభూషణము	...	0	2
ఆంధ్రభాషార్థము, చక్కనినూర్పు	...	0	12
ఆంధ్రచంద్రాలోకము, పటిష్ఠము	...	0	6
శబ్దార్థచంద్రిక, శ్రీమహాకాళి. సుబ్బారాయకృత అకారాదినిఘంటువు	...	2	8
శ్రీగురుబాడ శ్రీరామమూర్తిగారి ఆంధ్రకవిజీవితములు. ఇందు పూర్వకవుల చరిత్రలే			
గాక నాథునికకవుల చరిత్రలకూడ వర్ణింపబడినవి. దీనిలో దొరకు కవులచాటు			
పద్యములు చిత్రకథలు అపూర్వచరిత్రాంశములు మఱియొక దాననెందునుగాన			
రావు. కాలికోబైందు కట్టబడ్డపూర్తిగ్రంథము	...	2	8
విచారసాగరము, శ్రీజనార్దన వైతశాస్త్రస్వామిగారిది	...	5	0

ఇవి మొదలగు సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములు అనేకములు మా నెద్దగలవు. క్యాటలాగులు చూడకోరినాము.

నావిల్ల. రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్,

192. ఎస్. ప్లస్ డి, చెన్నపురి. ఈ.

